Переслідуваний або Людина, що біжить

У 1977—1984 рр. Стівен Кінг опублікував п'ять романів під псевдонімом Річард Бечмен,

що згодом вийшли окремим великим томом. До них належить і, певно,

вже знайомий декому по однойменній екранізації із уславленим Арнольдом Шварцнеггером

у головній ролі, роман "Переслідуваний", що його ми пропонуємо увазі читача.

Як і в багатьох інших творах письменника, тут тісно переплітаються

вигадка і реальність, фантастика і детектив, мораль і політика.

А все разом становить досить похмурий погляд у не таке вже й далеке майбутнє,

і читач, безперечно, не раз завважить виразний перегук порушуваних

автором гострих моральних, соціальних, екологічних та інших проблем і з

нашою сьогоденною дійсністю.

З англійської переклав Віктор РУЖИЦЬКИЙ

Вона стояла біля вікна і, повернувши термометра до блідого світла, що йшло знадвору, скісно дивилася на шкалу. За вікном, мов сірі тюремні вежі, здіймалися серед мжички інші висотні будинки Південного району. Внизу, наче в колодязі, метлялася на вітрі розвішана драна білизна. На смітнику сновигали пацюки й бездомні коти.

Шійла перевела погляд на чоловіка. Той сидів за столом, бездумно втупившись в екран безплатного телебачення — БТБ. Це тривало вже не перший тиждень і було на нього зовсім не схоже. Загалом Бен ненавидів БТБ — завжди ненавидів. На масивах, де здебільшого жили безробітні, в кожній квартирі був такий телевізор — так належало. Щоправда, екран ще дозволялося вимикати, бо законопроект 2021 року про обов'язкові блага не набрав потрібних двох третин голосів (не вистачило шести). Звичайно Річардси нічого й не дивилися. Та відколи їхня донька Кеті захворіла на грип, Бен не відривавсь од програм, учасники яких мали шанс одержати великі грошові призи. Це наганяло на Шійлу млосний страх.

Навіть пронизливий голос диктора, що читав останні вісті, не міг заглушити безугавного хрипкого плачу Кеті.

— Як, дуже висока? — спитав Бен.

— Та ні, не дуже...

— Не бреши.

— Тридцять дев'ять і п'ять.

Він грюкнув кулаком об стіл. Пластмасова тарілка підлетіла вгору.

— Викличемо лікаря. Не треба так хвилюватися. Ось послухай... — квапливо заговорила Шійла, силкуючись відвернути чоловікову увагу від передачі. Та він уже знову втупився в екран. Вісті закінчились, пішла

розважальна програма. Дешевенька денна програма, покликана розворушити глядача. Вона називалася "Доларове колесо". До участі в програмі допускалися лише люди з хронічними хворобами серця, печінки чи легенів. Іноді для сміху запрошували і просто каліку. За кожну хвилину учасник передачі, безперестанку переступаючи ногами на колесі й водночас підтримуючи розмову з ведучим, одержував десять доларів. Щодві хвилини ведучий ставив призове запитання з обраної учасником галузі знань (якраз у цю хвилину він питав сердечника з Гакенсака про щось із історії Америки), і за правильну відповідь давали винагороду — п'ятдесят доларів. Та якщо захеканому гостеві, в якого вже голова йшла обертом, а серце мало не вискакувало з грудей, не щастило нічого сказати у відповідь, то з виграного ним доти вираховували півсотні, а колесо починало крутитися ще швидше.

— Усе буде гаразд, Бене, повір мені. Я... я...

— Що "я"? — Він із злістю глянув на дружину. — Тілом торгуватимеш? Годі, Шійло. Дитині потрібен справжній лікар, а не п'яненька дільнична фельдшерка з брудними руками. Потрібні сучасні ліки. І я про це подбаю.

Не зводячи очей з екрана, що висів на облізлій стіні над раковиною, він перейшов у дальший кінець кімнати й роздратовано зняв з вішалки свою дешеву джинсову куртку.

— Ні! Ні, я не дозволю... не дозволю тобі... — сказала Шійла.

— Чому ж? У найгіршому разі ти одержиш якусь допомогу як мати й дружина, що втратила чоловіка. Так чи так, але матимеш досить грошей, аби дати раду дитині.

Шійла ніколи не була справді гарною, а відколи Бен утратив роботу, ще й страшенно схудла. Але в цю хвилину обличчя її стало рішучим і майже вродливим. — Я цього не допущу. Та я на ту подачку і глянути не

схочу, з ходу відішлю їм назад. Хіба ж можна заробляти на смерті власного чоловіка?

Бен похмуро обернувся до неї, підсвідомо вже вхопившись за те, що враз вирізнило його з-поміж інших,— оте невловне щось, на яке так жорстоко розраховувала Мережа БТБ. Він став наче динозавром. Не те щоб справді чимось нагадував оту велетенську потвору — просто в ньому здіймалося щось предковічне, бентежне. А може, й небезпечне. Грозова хмара виростає не зразу.

Він кивнув на спальню.

— Ти хочеш, щоб її поховали в загальній бідняцькій могилі? Як тобі таке?

Приголомшена Шійла болісно скривилась, і по її щоках розпливлися

сльози.

— Бене, вони тільки цього й чекають, щоб такі, як ми, як ти...

— Може, мене ще й не візьмуть,— сказав він, відчиняючи двері. — Може, не знайдуть у мені того, що їм потрібне.

— Якщо ти підеш туди, вони вб'ють тебе. А я бачитиму, як вони це роблять. Невже ти справді хочеш, щоб я сиділа перед екраном і дивилася на все те?.. — Її душили сльози.

— Я хочу, щоб дитина була жива. — Бен спробував зачинити двері, але Шійла стала на порозі.

— Хоч поцілуй мене на прощання.

Бен поцілував її. У коридорі прочинилися сусідські двері й виглянула місіс Дженнер. До Річардсів долинув дражливий дух капусти із солониною. Місіс Дженнер велося добре — вона мала роботу контролера в районному розподільнику, де майже непомильно розпізнавала власників фальшивих карток.

— То ти не відмовишся від тих грошей? — спитав Бен Річардс. — Не наробиш ніяких дурниць?

— Не відмовлюся,— прошепотіла Шійла. — Ти ж сам знаєш, що не відмовлюся.

Бен незграбно обійняв її, потім, різко повернувшись, кинувся вниз ледь освітленими стрімкими сходами.

Шійла стояла на порозі, здригаючись від безгучних ридань, аж поки на першому поверсі глухо грюкнули двері. Лише тоді притулила до обличчя краєчок фартуха, й далі тримаючи в руці термометра, яким міряла дитині температуру.

Місіс Дженнер скрадливо підступила до неї і сіпнула за фартуха.

— Голубонько,— прошепотіла вона,— як матимеш гроші, я дістану тобі пеніциліну... Недорого... і якість добра...

— Забирайтесь геть! — крикнула Шійла.

Місіс Дженнер сахнулася й злякано вишкірилась, показавши пеньки почорнілих зубів.

— Я ж тільки хотіла допомогти,— пробурмотіла вона й хутенько подріботіла до своєї кімнати.

Крізь тонкі пластикові стіни чути було плач Кеті, а в кімнаті місіс Дженнер ревів та гикав телевізор. Учасник "Колеса" не зміг відповісти на призове запитання і в нього стався серцевий напад. Його винесли зі студії на ношах під оплески глядачів.

Місіс Дженнер, так само шкірячись, вписала Шійлу Річардс до свого записника.

— Побачимо,— промовила вона сама до себе. — Ми ще побачимо, якої ти заспіваєш згодом, чепурухо.

Вона з виляском згорнула записника й умостилася дивитись наступний тур змагання.

99 проти 100...

Коли Річардс вийшов на вулицю, мжичка перейшла в рівномірний дощ. На тому боці, під рекламою "Покуриш нашої травички — побачиш різні небилички", величезний термометр показував десять градусів. Отже, вдома у них, мабуть, градусів п'ятнадцять. А Кеті грипує...

Через порепаний, пухирчатий асфальт вулиці ліниво перебіг огидний пацюк. Потойбіч світив голими осями поїдений іржею "Гамбер" випуску 2013 року. Він був геть обдертий, зняли навіть підшипники з коліс і моторну раму, одначе поліція не поспішала прибирати це залізяччя. Вона взагалі рідко заглядала на південь від Каналу, в комунальний район, забруднений радіацією рай для пацюків, з безліччю автостоянок, покинутих магазинів, усіляких закладів і асфальтованих дитячих майданчиків. Тут хазяйнували ватаги мотоциклістів, а всі оті повідомлення в останніх вістях про подвиги дільничних полісменів були розраховані на наївних дурнів. Безгомінні вулиці видавалися примарними. Той, хто з'являвся тут, мусив одразу сідати у пневмоавтобус або надягати респіратор.

Річардс ішов швидко, не розглядаючись навколо й ні про що не думаючи. Повітря було насичене сірчаними випарами. Повз нього з ревінням пронеслись чотири мотоцикли, один мотоцикліст жбурнув у нього шматком асфальту. Річардс вчасно присів. Потім проїхали два пневмоавтобуси, обдавши його пругкими хвилями стисненого повітря, але він не зупинив їх. З двадцяти старих доларів, що їх він одержав на тиждень як безробітний, нічого не лишилось. Отож не було за що їхати. Мабуть, розбишаки на мотоциклах здогадувалися, що він злидень, і через те до нього не чіплялись.

У цьому районі жили безробітні. Висотні будинки, огорожі з металевої сітки, порожні автостоянки, на яких можна було побачити хіба що покинуті машини, накарлючені крейдою на асфальті і вже напівзмиті дощем непристойності. Вибиті вікна, пацюки, намоклі мішки від сміття, розкиданого по хідниках та водостічних рівчаках. На шолудивих сірих стінах — кривулясті написи: "Блідолиций, не вилазь на світ, чуєш?.. У кого є своя хата, той на "Доукси" багатий... Кому кортить?.. Виймай свого лома... Томмі — бахур... Гітлер був хлопець хоч куди... Мері... Сід... Бий жидів!.. Побиті вуличні ліхтарі, встановлені ще в сімдесятих роках минулого століття компанією "Дженерал атомікс". Електрики тут не з'являлися, бо ніхто не збирався заміняти ті ліхтарі. Для цього потрібні були нові долари. Електрикам вистачало роботи й у Північному районі. Там усе мало бути в порядку. Тишу довкола порушувало тільки то дужче, то слабше сичання пневмоавтобусів та відлуння Річардсових кроків. Це поле бою оживало, власне, лише вночі. А вдень його повивало сіре безгоміння, у якому все завмирало, крім котів, пацюків та жирної білої черви у смітті. Всюди панував дух гнилизни, що просякнув усі пори 2025 року — ще одного ступеня розквіту цивілізації. Кабелі безплатного телебачення були надійно заховані під землею, і спробувати пошкодити їх міг хіба що заплішений дурень чи революціонер. БТБ — це машина мрії, це щоденний хліб. За пакетик героїну треба віддати дванадцять старих доларів, "колеса із Фріско" йдуть по двадцять за штуку, а БТБ зробить тебе наркоманом задарма. Трохи далі, на тому боці Каналу, "машина мрії" працювала двадцять чотири години на добу, але... платити доводилося новими доларами, а вони були лише в тих, хто мав

роботу. Проте майже всі чотири мільйони, що мешкали на південь від Каналу, були безробітні.

Коли Річардс подолав три милі, почали дедалі частіше траплятися міцно заґратовані магазини, що торгували спиртними напоями та наркотиками. Далі пішли кінотеатри, в яких показували порнофільми (24 збочення: заходьте — й ви нарахуєте всі 24!), ломбарди, торговельні центри. Розбишаки на мотоциклах траплялися на кожному перехресті, а водостічні рівчаки довкола були, наче снігом, засипані недопалками сигарет з марихуаною. Хто гроші має, той "Доукси" вживає.

Звідси було видно вмиті дощем хмарочоси, що сягали аж до неба. Найвищий, стоповерховий Будинок розважальних телепрограм, наполовину затягло хмарами та смогом. Річардс пройшов іще милю, ввесь час поглядаючи на той хмарочос. Кінотеатри в цьому районі були дорожчі, а магазини, що торгували наркотиками, не мали на вікнах ґрат (зате їх охороняли наймані полісмени з електрокийками при поясі). На кожному розі також стояв полісмен. Аж ось і Народний парк-фонтан — вхідна плата 75 центів. Добре одягнені матері наглядали за дітьми, що весело гралися на моріжку за сітчастою огорожею. Обабіч вхідних воріт стояли два полісмени. А сам фонтан видавався здаля малим і жалюгідним.

Річардс перейшов через Канал.

Що ближче він підходив до Будинку розважальних телепрограм, то вищою ставала ця споруда, вражаючи око своїми розмірами й холодним блиском скла та полірованого каменю. Полісмени не спускали з Річардса очей, готові в будь-яку хвилину прогнати чи відлупцювати його, якби він надумав тинятися тут знічев'я. У Північному районі було одне місце, де такі, як він,— у мішкуватих штанях, з дешевою стрижкою "під казанок" і запалими очима,— могли шукати собі діла. То був Будинок розважальних телепрограм.

Відбірковий огляд почався рівно опівдні. Хоча Бен Річардс став у чергу майже там, де ледве закінчувалася тінь від будинку, до самого будинку було ще дев'ять кварталів, тобто добра миля. Черга звивалася мов довжелезна змія. За Річардсом ставали інші. Полісмени стежили за ними, тримаючи руку на руків'ї револьвера чи кийка, посміхаючись холодними, зневажливими посмішками. – Поглянь на отого, Френку. Схожий на недоумка, еге?

— А мене один спитав, де тут можна вмитися. Уявляєш собі, чого захотів!

— Та вони ж, сучі сини...

— Такі й рідну матір уб'ють за...

— А тхнуло від нього так, наче не мився цілий...

— Сюди самі наркомани сходяться, відколи я...

Нахиливши голови проти дощу, люди бездумно переступали з ноги на ногу, черга поволі рухалась.

98 проти 100...

Було вже по четвертій, коли Бен Річардс став перед розподільним столом, звідки його направили до столу № 9 (від О до Р). Жінка, що сиділа за брязкітливим перфоратором, була стомлена, жорстока й байдужа. Вона звела на Бена невидющі очі.

— Прізвище-ім'я?

— Річардс, Бенджамін Стюарт.

Пальці жінки забігали по клавішах. "Клац-клац-клац",— обізвалась машина.

— Вік-зріст-вага?

— Двадцять вісім, сто вісімдесят п'ять, сімдесят чотири.

"Клац-клац-клац"

— КРР за Вешлером пам'ятаєте? І в якому віці визначали?

— Сто двадцять шість. У чотирнадцять років.

"Клац-клац-клац".

Голоси у залі відлунюють, немов у велетенській гробниці. Когось питають, хтось відповідає. Когось виводять, він плаче. Когось витурюють за двері. Хтось хрипко протестує. Хтось кричить. І знову запитання. Запитання, яким немає кінця.

— Останній навчальний заклад?

— Ремісниче школа.

— Закінчили?

— Ні.

— Скільки років провчилися і в якому віці залишили?

— Два роки. У шістнадцять.

— Причина?

— Одружився.

"Клац-клац-клац".

— Ім'я та вік дружини, якщо є.

— Шійла Кетрін Річардс, двадцять шість років.

— Ім'я та вік дітей, якщо є.

— Кетрін Сейра Річардс, півтора роки.

"Клац-клац-клац".

— І останнє запитання. Тільки не брехати, бо на медогляді однаково все випливе, і тоді вас дискваліфікують. Чи вживали ви героїн або синтетичний імфетамінний галюциноген під назвою "колеса з Сан-Франциско"?

— Ні.

"Клац-клац".

Машина викинула пластикову картку, і жінка подала її Річардсові.

— Не загубіть, а то наступного тижня доведеться починати все спочатку.

Тепер жінка дивилася на нього.

Худе обличчя, сердиті очі, довготелесий. Непоганий із себе. Та й розум бодай якийсь проглядає. Одне слово, дані пристойні.

Раптом вона забрала в Бена картку, знову вставила у перфоратор — і витягла трохи спотворену, без правого верхнього ріжка.

— Навіщо це?

— Не зважайте. Потім вам скажуть. Може... — І жінка повела рукою на довгий коридор, що тягся до ліфтів. Десятки чоловіків, щойно відступивши від столів, показували полісменам одержані картки і йшли далі. Ось полісмен кивнув на двері жовтолицьому наркоманові, який увесь трусився. Той заплакав, але вийшов.

— Світ жорстокий, чоловіче,— промовила реєстраторка без тіні співчуття. — Проходьте.

Річардс відійшов од столу. А та жінка з безбарвним голосом вже ставила запитання комусь іншому.

97 проти 100...

Не встиг Річардс увійти в коридор, як йому на плече лягла важка мозоляста рука.

— Картку, хлопче.

Річардс показав. Полісмен розслабився, на його підступному обличчі відбилось розчарування.

— Що, подобається виганяти? — спитав Річардс. — Аж розпирає від задоволення?

— А ти, недоумку, захотів назад у свій Південний район?

Річардс пройшов далі. Полісмен не ворухнувся.

На півдорозі до ліфтів Бен обернувся:

— Гей, лягавий!

Полісмен люто глипнув на нього.

— Ти сім'ю маєш? За тиждень, може, й твоя черга надійде.

— Ану, керуй далі! — гарикнув полісмен.

Усміхнувшись, Річардс покерував.

Біля ліфтів зібралася черга, чоловік з двадцять. Річардс показав свою картку одному з чергових полісменів, той зміряв його поглядом.

— То кажеш, синку, ти — твердий горішок?

— Тверденький,— посміхнувся Річардс.

Полісмен повернув йому картку.

— Дарма, тут пом'якшаєш. Як заробиш кілька дірок у голові, будеш не такий дотепний, синку.

— Цікаво, який будеш ти, як застукати тебе без револьвера,— відповів Річардс, і далі посміхаючись. — Хочеш спробувати?

Якусь хвилю йому здавалося, що полісмен ось-ось замахнеться на нього.

— Тут тобі швидко роги обламають,— буркнув охоронець порядку. — Доведеться ще й на колінах поповзати, поки здохнеш.

До ліфтів підійшло ще троє, і полісмен поважно ступив їм назустріч, щоб перевірити їхні картки.

Чоловік, що стояв перед Річардсом, обернувся. В нього було нервове, страдницьке обличчя, на лобі великі залисини.

— Ти б краще тримав язика за зубами,— сказав він,— бо тут і стіни вуха мають.

— Та невже? — спокійно озвався Річардс.

Чоловік відвернувся.

Двері ліфта несподівано розчахнулись, і всі побачили череватого негра-полісмена, що охороняв численні кнопки. Ще один полісмен сидів у глибині просторої кабіни в маленькій куленепробивній будці й гортав об'ємний порножурнал. Між колінами він тримав короткоствольного штуцера, поруч стояли вишикувані рядочком патрони.

— Проходьте далі!.. — знудженим голосом наказав черевань. — Проходьте далі!.. Проходьте далі!..

Вони з'юрмилися в глибині кабіни, де навіть дихнути було нічим. Річардс стояв, стиснутий з усіх боків похмурими людьми. На другому поверсі ліфт зупинився, двері знову розчахнулись. Річардс, на голову вищий від усіх, побачив простору кімнату, в якій було безліч стільців, а на стіні висів величезний екран, БТБ. У кутку стояв сигаретний автомат.

— Виходьте! Виходьте! Картки показувати ліворуч!

Всі почали виходити, підносячи картки до байдужого ока фотооб'єктива під наглядом трьох полісменів. Разів із десять у відповідь на показану картку починав гудіти зумер; тих людей витягли з черги й повели геть.

Річард теж підніс угору свою картку, і полісмен махнув рукою, щоб він пройшов далі в кімнату. Річардс попростував до автомата, взяв собі пачку сигарет і сів якомога далі від екрана. Припаливши, відразу закашлявся. Минуло майже півроку, відколи він востаннє курив.

96 проти 100...

Літеру "А" викликали на медогляд майже відразу. Зо два десятки чоловіків підвелися й почали виходити в двері за телеекраном. Над дверима висів напис "Сюди", а стрілка під ним теж показувала на двері: ті, що претендували на участь у розважальних телепрограмах, не завжди могли прочитати напис.

Кожні хвилин п'ятнадцять починали нову літеру. Бен Річардс підрахував, що до нього черга дійде десь близько дев'ятої. Він шкодував, що не прихопив із собою книжки, але й так обійдеться. Книжка щонайменше викликає підозру, а надто коли її тримає в руках хтось із Південного району. Краще вже гортати порножурнал.

Трохи нервуючись, Річардс о шостій годині подивився новини — в Еквадорі посилились бої; в Індії знову вчинили заколот дикі племена; "Детройтські тигри" виграли в "Гардінгських рисей" з рахунком 6 : 2... Коли о шостій тридцять почалася перша вечірня суперпризова програма, він роздратовано відійшов до вікна. Тепер, нарешті зважившись на цей крок, Річардс знову пройнявсь огидою до розважальних телепрограм. Одначе більшість присутніх з настороженим захопленням стежили за передачею "Весела стрілянина". Наступного тижня вони самі могли стати її учасниками.

За вікном, відступаючи перед сутінками, поволі згасав день. На рівні другого поверху грюкотіли швидкісні поїзди надземки, розтинаючи присмерк потужними променями прожекторів. Унизу вулиці були заполонені людьми — здебільшого, ясна річ, робітниками та службовцями Мережі. Вони й собі никали в пошуках вечірніх розваг. На

розі хтось торгував по ліцензії наркотиками. В одного молодика на кожній руці повисло по кралі в соболиних хутрах; усі троє йшли, голосно сміючись.

Річардса раптом охопила страшенна туга за Шійлою і Кеті. От якби він міг їм подзвонити! Та навряд чи йому дозволять. Звичайно, можна й піти звідси зовсім; кілька чоловіків так і зробили. З невиразними посмішками на обличчях вони подалися через усю кімнату до дверей з табличкою "Вихід". Додому, до своєї доньки, що аж пашить у гарячці? Ні. Він цього не зробить. Не зробить.

Бен Річардс постояв ще трохи біля вікна й повернувся на своє місце. Телебачення саме почало наступну розважальну програму "Викопай собі яму".

Чоловік, який сидів поруч, нервово сіпнув рукою.

— Це правда, що на медогляді добру третину відсівають?

— Не знаю,— відповів Річардс.

— Господи,— вів далі чоловік. — У мене хронічний бронхіт. Може, хоч на "Колесо" візьмуть...

Річардс мовчав, не знаючи, як розрадити сусіду. Його дихання нагадувало надсадне завивання мотора, коли машина береться на крутосхил.

— У мене ж сім'я,— мовив чоловік з тихим розпачем.

Річардс удав, ніби його зацікавило те, що діється на екрані.

Чоловік довго мовчав. Коли о пів на восьму почалася наступна програма, він обернувся до другого сусіда й знову заговорив про медогляд.

Надворі зовсім стемніло. "Цікаво, чи перестав дощ",— подумав Річардс. Вечір тягся страшенно довго.

95 проти 100...

Минуло вже пів на десяту, коли "літера Р" пройшла крізь двері з червоною стрілкою. На той час загальне хвилювання вляглось: одні, забувши про страх, з цікавістю стежили за екраном, інші куняли. Прізвище чоловіка, у якого грало в грудях, починалося на Л, і його викликали годину тому. "Цікаво, відсіяли ні",— байдужно подумав Річардс.

Довгасту, викладену кахлями кімнату, де відбувся медогляд, заливало штучне денне світло. Знуджені лікарі розташувались один за одним, наче робітники на конвеєрі.

"А може б, котрийсь і мою доньку оглянув?" — гірко подумав Річардс.

Всі знову підносили картки до вмонтованого в стіну фотооб'єктива, а потім вишикувались, як їм було велено, перед довгим рядом вішалок. Підійшов лікар у білому халаті, тримаючи під пахвою великого блокнота.

— Роздягайтесь,— сказав він. — Одежу вішайте на ці гачки. Запам'ятайте номер над своїм гачком і скажіть його черговому після огляду. Про свої цінності можете не турбуватися. Нікому вони тут не потрібні.

"Цінності! Нівроку собі жарти",— подумав Річардс, розстібаючи сорочку. Порожній гаманець — у ньому було лише кілька фотографій Шійли та Кеті, квитанція — півроку тому замінив підошву на черевикові,

кільце з одним-єдиним ключем від квартири, дитяча шкарпетка, що не знати як опинилась у кишені, та пачка сигарет "Блемс", яку видав йому автомат. Ото й усе.

На ньому були хоч латані труси — Шійла наполягала, щоб він їх носив,— а інші й того не мали під штаньми. Невдовзі всі стояли голі, схожі один на одного, мов близнюки, а те, що теліпалось у них між ногами, було наче й не їхнє. Кожен тримав у руці свою картку. Декотрі тупцювали на місці, хоча підлога була не холодна. Слабкий запах спирту викликав тужливі спогади.

— З черги не виходити,— настановляв їх лікар з блокнотом. — Картки тримати напоготові. Дотримуватись інструкції.

Черга зрушила. Річардс глянув перед себе: біля кожного лікаря стояв полісмен. Він опустив очі й став покірно чекати.

— Картку.

Річардс подав картку. Перший лікар записав його номер, потім сказав:

— Розкрийте рота. — І натис йому на язик.

Інший, присвічуючи собі тоненьким промінчиком, зазирнув йому у зіниці, заглянув у вуха.

Ще один прикладав до грудей холодне кружальце стетоскопа.

— Покашляйте.

Річардс покашляв. Попереду когось витягали з черги. Той кричав, що йому потрібні гроші, що вони не мають права так чинити, що він звернеться до адвоката.

Лікар пересунув стетоскопа.

— Покашляйте.

Річардс знову покашляв. Лікар повернув його й приклав стетоскопа до спини.

— Глибоко вдихніть і затримайте видих. — Стетоскоп пересунувся на інше місце. — Видихніть.

Річардс видихнув.

— Проходьте далі.

Усміхнений лікар з перев'язаним оком зміряв йому тиск. Статеві органи оглядав ескулап з великими плямами на лисій голові.

Засунувши Річардсові в пахвину холодну руку, він сказав:

— Покашляйте.

Річардс кашлянув.

— Проходьте далі.

Потім йому зміряли температуру, наказали сплюнути в чашку. Половина кімнати була позаду. Половина. Двоє чи троє вже пройшли огляд, і санітар з брезклим обличчям та кривими передніми зубами, що

стирчали, як у кроля, ніс їм одежу у дротяному кошику. Ще десяток чоловіків витягли з черги й показали їм на двері.

— Нахиліться й розсуньте сідниці.

Річардс нахилився й розсунув. Затягнутий у пластик палець увігнався в задній прохід, промацав його, вислизнув назад.

— Проходьте далі.

Він зайшов у тристінну будку, що нагадувала давню кабіну для голосування — одинадцять років минуло, відколи їх витіснила електроніка,— й помочився у блакитну мензурку. Лікар узяв її й поставив на дротяну поличку.

Далі Річардс зупинився перед таблицею для перевірки зору.

— Читайте,— сказав лікар.

— Е... а... ел... де, ем, фе... ес, пе, ем, зе... ка, ел, а, це, де... у, ес, ге, а...

— Досить. Проходьте далі.

Річардс вступив у ще одну подобу кабіни для голосування й надів навушники. Почувши щось, він мав натиснути білу кнопку, а не почувши нічого — червону. Звук був ледь чутний, лише трошки нижчий від посвисту, яким кличуть собаку. Річард натискав на кнопки, аж поки його зупинили.

Далі його зважили. Потім оглянули ступні. Річардс став перед флюороскопом і надяг на себе свинцевого фартуха. Лікар, жуючи гумку

й мугикаючи щось собі під ніс, зробив кілька знімків і занотував номер картки.

Група, в якій був Річардс, налічувала близько тридцяти чоловік, але кімнату з кінця в кінець пройшло тільки дванадцятеро. Деякі вже вдяглися й чекали ліфта. Ще з десяток вивели із черги. Одного, що кинувся був на лікаря, який його забракував, полісмен щосили огрів кийком. Чоловік упав, мов підтятий.

Ставши перед низьким столом, Річардс почав відповідати на запитання, чи хворів він на те чи те. Лікар назвав півсотні всіляких захворювань, здебільшого з ураженням органів дихання. Коли Річардс згадав, що в домі є хвора на грип людина, лікар підвів голову:

— Дружина?

— Донька.

— Вік?

— Півтора роки.

— А вам вакцинацію робили?.. Тільки не брехати! — гарикнув раптом лікар, ніби вже зловив Річардса на брехні. — Ми однаково перевіримо.

— Вакцинацію робили в липні дві тисячі двадцять третього року. Вдруге — у серпні того ж року. В квартальній поліклініці.

— Проходьте далі.

Річардсові раптом захотілось перегнутися через стіл і ляснути того бевзя по пиці. Та він мовчки пройшов далі.

На закінчення сувора лікарка з коротко підстриженим волоссям і встромленим у вухо дротом від чогось на зразок електричної сокочавилки — спитала, чи Річардс не гомосексуаліст.

— Ні.

— Чи були під слідством за карний злочин?

— Ні.

— Чи непокоять вас якісь сильні фобії? Я маю на увазі...

— Ні.

— Ви краще послухайте, про що йдеться,— сказала лікарка з ледь помітною зверхністю в голосі. — Це означає...

— Чи відчуваю я несвідомий імпульсивний страх, як ото акрофобія чи клаустрофобія? Ні.

Лікарка міцно стулила губи й, здавалося, ось-ось скаже щось уїдливе.

— Чи вживаєте ви, чи вживали, галюциногенні або наркотичні препарати?

— Ні.

— Чи маєте родичів, які перебували під слідством за злочини проти уряду або Мережі?

— Ні.

— Підпишіть цю присягу на вірність і оцей дозвіл на участь у розважальних телепрограмах, містере... е-е... Річардс.

Бен розписався.

— Покажете санітарові свою картку й назвете номер...

Не дослухавши лікарку, Річардс тицьнув великим пальцем на санітара:

— Номер двадцять шостий, студенте.

Санітар приніс його речі. Річардс поволі вдягся й подавсь до ліфта. Йти було неприємно, в задньому проході після безцеремонного огляду пекло й відчувалася слизька мазь, якою користувався лікар.

Коли всі зібрались біля ліфта, він відчинився. Цього разу в куленепробивній кабінці нікого не було. Всередині стояв тільки один кощавий полісмен з великим вугром коло носа.

— Проходьте далі,— завів він монотонним голосом. — Прошу проходити

далі.

Коли двері вже зачинялися, Річардс устиг побачити в кінці коридора тих, чиї прізвища починались на С. До них підходив лікар з блокнотом.

На третьому поверсі ліфт зупинився просто перед великою спальною кімнатою. Ряди вузьких залізних ліжок з напнутим полотном замість матраца, тяглися, здавалось, у безконечність.

При виході з ліфта стояли два полісмени, вручаючи кожному номерок на ліжко. Річардс одержав дев'ятсот сороковий. Ліжко, застелене брунатною ковдрою, плеската подушка. Він скинув черевики й ліг. Ноги звисли через спинку ліжка — ну, та нічого не вдієш.

Річардс схрестив руки на грудях і втупився у стелю.

94 проти 100...

Рівно о шостій ранку гучний зумер вирвав його зі сну.

Річардс ніяк не міг уторопати, де він є. Шійла придбала будильника, чи що? Нарешті утямив, що до чого, підвівся й сів у ліжку...

Групами по п'ятдесят чоловік їх заводили у велику туалетну кімнату. При вході знову підносили свої картки до фотооб'єктива, що його охороняв полісмен. Річардс вступив до викладеної блакитними кахлями кабіни: дзеркало, раковина, душ, туалет. На поличці над раковиною — кілька загорнутих у целофан зубних щіток, електробритва, брусок мила та напіввичавлений тюбик зубної пасти. З-за дзеркала стирчала табличка з написом: "Бережіть власність Мережі!" Нижче хтось надряпав: "Я бережу лише власне гузно!"

Річардс прийняв душ, витерсь одним з рушників, що лежали стосиком на туалетному бачку, поголився й зачесав щіткою волосся.

Потім їх повели до кафетерію — і знову перевіряли картки. Річардс узяв тацю й посунув її по прилавку з нержавіючої сталі. Йому дали кукурудзяних пластівців, смаженої картоплі на масній тарілці, омлет, грінку, холодну й тверду, наче мармуровий надгробок, півлітра молока, чашку каламутної чорної кави, пакетик цукру, пакетик солі та шматочок штучного масла на крихітному квадратику промащеного паперу.

Річардс ум'яв геть усе, так само, як і решта людей. Вперше за бозна-який час, після вбогої піци та казенних концентратів то була справжня їжа. Та водночас вона була прісна, ніби ненажерливий кухар виссав із неї все, що могло надати їй смаку, залишивши самі поживні речовини.

А що вони там їдять сьогодні на сніданок? Концентрати з водоростей. А дитині — штучне молоко. Раптом серце Бенові залила хвиля розпачу. Господи, коли ж вони побачать ті гроші? Сьогодні? Завтра? На тому тижні?

А може, все, що з ним оце діється,— просто лихий жарт, приваблива пастка? Може, тут і не пахне ніяким заробітком, не кажучи вже про великі гроші?

Він сидів, втупившись у порожню тарілку, аж поки о сьомій годині почувся зумер і їх повели до ліфтів.

93 проти 100...

На четвертому поверсі всю групу завели до великої порожньої кімнати з цілим рядом щілин у стінах, наче для пошти. Виходячи з ліфта, знову показували картки, а коли всі вийшли, двері з сичанням зачинилися.

Невдовзі з'явився худий чоловік із залисинами, одягнений у халат з фірмовою емблемою розважальних телепрограм (обрис людської голови на тлі смолоскипа).

— Прошу роздягатися й вийняти з кишень цінні речі,— сказав він. — Потім опустіть ваш одяг у прорізи печі. А вам видадуть фірмові комбінезони. — Він великодушно посміхнувся: — Ви зможете лишити їх собі, незалежно від того, як вирішиться доля кожного з вас.

Почулися невдоволені голоси, проте всі підкорились наказові.

— Швидше, будь ласка,— сказав худий і двічі плеснув у долоні, наче вчитель, який нагадує першокласникам, що перерва закінчилась. — У нас ще багато роботи.

— Ви теж братимете участь у програмах? — спитав Річардс.

Чоловік спантеличено глянув на нього. Ззаду хтось хихотнув.

— Не зважайте,— мовив Річардс і зняв штани.

Він повиймав із кишень свої "коштовності" і вкинув сорочку, штани та спідню білизну в проріз. Там шугнув угору язик пожадливого полум'я.

У протилежному кінці кімнати розчинилися двері (у кожній кімнаті доконечно були ще одні двері, і Річардс почувався тут, наче у велетенському лабіринті, що затягав кудись угору; в американському лабіринті, додав він сам собі), і кілька чоловік укотили чималі кошики на колесах, позначені літерами "М", "С", "В", та "ДВ". Враховуючи свій зріст, Річардс вибрав "ДВ" і думав, що комбінезон сидітиме на ньому мішкувато, але він прийшовся до міри. Тканина виявилася м'якою, облягала тіло майже як шовк, але була цупкішою від шовку. Застібався комбінезон спереду нейлоновою змійкою. Тепер, коли всі понадягали сині комбінезони з фірмовою емблемою на правій нагрудній кишені, Бен Річардс відчув себе позбавленим власного "я".

-— Сюди, будь ласка,— промовив худий і провів їх до сусідньої кімнати. Тут теж гиготів і горлав всюдисущий телевізор. — Вас викликатимуть по десять чоловік.

І знову над дверима в протилежному кінці кімнати напис "Сюди", доповнений стрілкою.

Всі посідали. Згодом Річардс підвівся й підійшов до вікна. Дощ не вщухав. Унизу блищали мокрі чорні вулиці. Цікаво, що зараз робить Шійла?

92 проти 100...

Тримаючи піднесені вгору картки, десять чоловік, серед них Річардс, пройшли в двері й побачили перед собою десять тристінних кабін, дещо показніших, ніж попередні. Стінки в них були із звуконепроникних коркових панелей. Невидимі лампи лили зверху м'яке світло. З прихованих гучномовців долинала музика. Річардс мало не перечепився, відчувши під ногами волохатий килим замість звичної плитки.

Худий щось сказав йому.

Річардс розгублено кліпнув очима.

— Що?

— Шоста кабіна,— докірливо повторив той.

— А-а...

Він пішов до шостої кабіни. Там був стіл. Над ним на рівні очей висів великий годинник. На столі лежали загострений олівець та стосик паперу. Дешевенький папір, подумки зауважив Річардс.

А поруч усього того стояла сліпуча красуня, жриця комп'ютерного віку, ставна білява юнона у коротесеньких шортах, що мінилися всіма барвами веселки, обтягуючи опуклий трикутник між ногами. Крізь шовкову сіточку безрукавої блузи зухвало прозирали рум'яні соски.

— Сідайте, будь ласка,— промовила вона. — Мене звуть Рінда Ворд, я вас екзаменуватиму. — Вона подала йому руку.

Вражений Річардс потис її.

— Бенджамін Річардс.

— Ви дозволите називати вас Беном? — Вона усміхнулася спокусливою й водночас стандартною усмішкою.

Оглядаючи звабливу дівчину, що виставляла напоказ своє випещене тіло, Річардс відчув саме те символічне бажання, на яке й було розраховане це видовище. Його почала забирати злість. Цікаво, чи почуває вона задоволення від того, що хизується отак перед убогими бідолахами, на яких чекає м'ясорубка розважальних телепрограм.

— Авжеж,— відповів він. — А циці у вас нічогенькі.

— Дякую,— сказала вона незворушно.

Бен сидів, дивлячись на неї знизу вгору, а вона дивилася на нього згори вниз, і це робило ситуацію ще напруженішою.

— Цей тест має таке саме відношення до ваших розумових здібностей, як медогляд до вашого фізичного стану. Він триватиме досить довго, отже ви обідатимете сьогодні десь близько третьої —— якщо витримаєте іспит. — На її вустах грав усміх. — Перший розділ стосується добору слів,— провадила вона. — Ви матимете годину часу від моменту, коли я дам вам оцю брошуру з тестами. Можете звертатися до мене із запитаннями, я відповім у межах дозволеного. Проте це не означає, що допомагатиму вам відповідати на запитання тесту. Зрозуміло?

— Так.

Вона дала йому брошуру. Погляд його уперся в намальовану на обкладинці велику червону руку, обернену долонею до нього. Нижче великими червоними літерами було надруковано: "Заждіть!" А ще нижче: "Не розгортайте, поки екзаменатор не дасть вам на це дозвіл".

— Суворі порядочки,— пробурмотів Річардс.

— Ви щось сказали? — Дівчина ледь повела гарно вигнутими бровами.

— Та ні, нічого.

— У брошурі ви знайдете окремий аркуш для відповідей,— говорила вона, мов заведена. — Пишіть чітко, натискайте як слід на олівець. Коли захочете щось виправити, зітріть усе, що написали доти. Якщо не знаєте відповіді, не намагайтесь угадати. Зрозуміло?

— Так.

— Тоді розгорніть брошуру на першій сторінці й починайте. Коли я скажу "досить", покладіть олівця. Можете починати.

Проте Річардс і далі сидів, неквапливо, нахабно розглядаючи її тіло.

По хвилі вона зашарілася.

— Ваш час минає, Бене. Краще б ви...

— Чому,— спитав він,— вам усім здається, що людина з Південного району — це обов'язково похітливий недоумок?

Вона геть спантеличилася.

— Я... Я ніколи...

— Авжеж, ніколи... — Він усміхнувся і взяв олівця. — Господи, які ж ви тупаки.

Річардс нахилився над тестами, а вона все силкувалася підшукати якусь відповідь на його вибух чи бодай збагнути причину. Мабуть, вона й справді нічого не второпала.

У першому тесті пропонувалося позначити слово, яким можна заповнити пропуск.

"1. Один (одна, одне) .... весни не робить.

а) думка; б) пиво; в) ластівка; г) злочин; д) жодне слово не підходить".

Річардс писав швидко, рідко зупиняючись, щоб обміркувати відповідь чи ще раз повернутися до неї. Далі йшли вправи на словниковий запас, потім на добір слів, протилежних за значенням. Він закінчив на п'ятнадцять хвилин раніше, проте Рінда не дозволила здати роботу — на цей тест відводилась година, і треба було чекати, поки вона мине. Отож Річардс, відкинувшись на спинку стільця, безцеремонно розглядав майже голе тіло дівчини. Він бачив, що вона воліла б мати на собі халат, і був задоволений з того.

Коли година минула, дівчина дала йому наступний тест. На першій сторінці був зображений карбюратор. А під ним написано:

"Цю річ слід поставити в . . . .

а) газонокосарку; б) телевізор; в) гамак; г) автомобіль; д) не підходить нікуди".

Третій тест стосувався математичних здібностей. Річардс не дуже тямився на цифрах і, відчувши, що не вкладається в час, став потроху пітніти. І все ж він майже упорався з усіма завданнями. Не вдалося докінчити лише останнього. Рінда Ворд не втрималась і, забираючи в нього брошуру з тестами, всміхнулася ширше, ніж доти.

— З цим ви трохи зашилися, Бене.

— Зате там усе правильно,— сказав Річардс, відповідаючи усмішкою на усмішку. Потім нахилився й легенько поплескав дівчину по крижах. — А тепер прийми душ, рибонько. Ти добряче потрудилась.

Її обличчя спалахнуло від люті.

— Я могла б тебе забракувати!

— Дурниці. Тебе витурили б за це з роботи.

— Забирайся геть. Можеш вертатися в свою чергу,— із злістю промовила вона, відчуваючи, що ось-ось заплаче.

У Бенові зворухнулося щось ніби співчуття, але він притлумив його.

— Бажаю приємно провести вечір,— сказав він. — Візьми свого любчика, чи з ким ти там спиш на цьому тижні, та посидьте гарненько в ресторані, а поки набиватимеш пельку всілякими стравами, згадай про мою доньку, що помирає від грипу в жалюгідній квартирі Південного району, відведеного для таких злиднів, як ми.

Він пішов геть, а зблідла дівчина дивилась услід йому широко розплющеними очима.

91 проти 100...

На лікареві, що сидів через стіл навпроти Річардса у кабінеті, були окуляри з маленькими товстими скельцями. З його обличчя не сходила бридлива самовдоволена посмішка, яка нагадала Річардсові одного знайомого з дитинства недоумка. Той тип діставав задоволення від того, що, забравшись під лави на шкільному стадіоні, заглядав дівчатам під спідниці й рукоблудив. Річардс і собі ошкірився.

— Згадалося щось приємне? — спитав лікар, одним порухом розгорнувши альбом з психологічними тестами. Перша сторінка була геть усіяна різноманітними плямами. Бридлива посмішка розливалася далі по лікаревому обличчі.

— Так. Ви нагадуєте мені одного давнього знайомого.

— Справді? Кого?

— Не має значення.

— Чудово. Що ви тут бачите?

Річардс глянув на сторінку. Його праву руку охоплював надутий повітрям манжет для заміру кров'яного тиску, до голови було прилаштовано кілька електродів. Дроти, що тяглися від голови та руки, сходились у контактному гнізді пульту керування за спиною у лікаря. На екрані комп'ютерного пульта бігли хвилясті лінії.

— Дві негритянки. Вони цілуються.

Лікар швидко перегорнув сторінку.

— А тут?

— Спортивний автомобіль. Схожий на "ягуар".

— Вам подобаються автомобілі з бензиновими двигунами?

Річардс знизав плечима.

— В дитинстві я мав колекцію різних моделей.

Лікар щось занотував і перегорнув ще одну сторінку.

— Хвора жінка. Лежить на боці. Тіні на обличчі нагадують тюремні грати.

— А це що, на останній сторінці?

Річардс голосно засміявся.

— Схоже на купу лайна.

Він уявив собі, як цей лікар, у своєму білому халаті, перебігає з місця на місце під лавами на стадіоні, заглядаючи дівчатам під спідниці й рукоблудячи, і знову засміявся. Лікар, що сидів навпроти, усміхаючись своєю бридкою усмішкою, розпалював Річардсову уяву й ще дужче смішив його. Нарешті сміх зійшов на прискання, потім Річардс гикнув і затих.

— Навряд чи ви скажете мені, з чого регочете...

— Ні,— відповів Річардс,— не скажу.

— Тоді продовжимо. Отже — словесні асоціації.

Лікар не потурбувався пояснити, що це означає. Річардс зробив висновок, що про нього тут уже дещо знають. Це добре — можна заощадити час.

— Готові?

— Так.

Лікар дістав із внутрішньої кишені секундомір, клацнув кульковою ручкою і затримав погляд на списку слів, що лежав перед ним.

— Лікар.

— Чорнопикий,— відповів Річардс.

— Статевий член.

— Лом.

— Червоний.

— Чорний.

— Срібний.

— Кинджал.

— Рушниця.

— Убивство.

— Вигравати.

— Гроші.

— Секс.

— Тести.

— Креслити.

— Викреслити...

Лікар називав слова, поки їх набралося понад п'ятдесят, тоді зупинив секундомір і кинув ручку на стіл.

— Добре,— сказав він. Потім схрестив руки на грудях і подивився на Річардса вже без посміху: — А тепер останнє запитання, Бене. Не скажу, що я сам розпізнаю брехню на слух, але оця машина, до якої вас підключили, чітко покаже, правду ви кажете чи ні. Отже, чи пов'язане ваше рішення взяти участь у розважальних телепрограмах з наміром покінчити життя самогубством?

— Ні.

— Чому ж ви сюди прийшли?

— В мене хвора дитина. Потрібні медикаменти й стаціонарне лікування.

Ручка черкнула по аркуші.

— Інші причини є?

Річардс хотів був сказати "ні" (яке їхнє діло!), та потім вирішив нічого не приховувати. Може, тому, що цей лікар нагадав йому майже забутого бридкого хлопця з його дитинства. А може, лише тому, що колись треба було про це сказати, зібрати думки й надати їм певної форми, як це буває, коли людина змушує себе висловити свої невиразні почуття.

— Я довго не мав роботи. Хочу знову працювати, навіть якби довелося грати роль простачка в нечесній грі. Хочу працювати, щоб утримувати сім'ю. Я гордий... А ви гордий, лікарю?

— Гордощі — ознака падіння,— відповів лікар і клацнув ручкою, ховаючи стрижень. — Якщо ви не маєте чого додати, містере Річардс... — Він назвав співрозмовника на прізвище й підвівся. Все це означало, що співбесіду закінчено, незалежно від того, чи має Річардс щось додати, чи ні.

— Не маю.

— Тоді вам у ті двері, праворуч. Бажаю успіху.

— Та певне,— відповів Річардс.

90 проти 100...

З тих, із ким Річардс починав свій останній тест, лишилося чотири чоловіка. Кімната, де вони тепер мали чекати, була значно менша. Нарешті, о пів на п'яту, зайшли останні претенденти, на Ю. та Я. Черговий обійшов усіх з тацею геть позбавлених смаку сандвічів. Річардс узяв два і тепер жував, слухаючи чоловіка на прізвище Реттменманд, що неугавно частував товариство сороміцькими анекдотами.

Згодом їх підняли ліфтом на п'ятий поверх. Тут до їхніх послуг була простора кімната, туалет і загальна спальня з рядами ліжок. їх також поінформували, що о сьомій годині в кафетерії даватимуть гарячі страви.

Річардс посидів трохи, потім устав і підійшов до полісмена, що охороняв двері, в які вони щойно увійшли.

— Скажи, друже, де тут є телефон? — Він не сподівався, що їм дозволять дзвонити у місто, проте полісмен показав великим пальцем на коридор.

Річардс прочинив двері й виглянув. Справді, онде він — телефон-автомат.

Річардс озирнувся на полісмена.

— Слухай, позич п'ятдесят центів на телефон. Я тобі...

— Відчепись.

Річардс стримався, щоб не відповісти грубістю на грубість.

— Я хочу подзвонити дружині. Вдома дитина хвора. Бога ради, постав себе на моє місце.

Полісмен засміявся. То був короткий, уривчастий, огидний сміх. * — Усі ви однакові. На кожен день року — жалісна казочка про запас. Готові кольорові об'ємні фільми на Різдво та на День матері.

— Ти, вилупку... — почав Річардс, і щось у його очах і в тому, як він повів плечима, раптом змусило полісмена відвести погляд. — Хіба ти сам не одружений? Хіба ніколи не знав скрути, не просив позичити, навіть коли просити було однаково, що шматок лайна з'їсти?

Полісмен раптом застромив руку в кишеню куртки й дістав жменю пластикових монет. Він тицьнув Річардсові дві монети по двадцять п'ять нових центів, запхав решту назад у кишеню й схопив його за комбінезон.

— Якщо ти пришлеш сюди ще когось, сподіваючись на щедрість Чарлі Грейді, я тобі, сучому синові, голову розчереплю!

— Дякую за гроші,— спокійно мовив Річардс.

Чарлі Грейді засміявся й пропустив його. Річардс вийшов у коридор, зняв трубку й укинув у телефон обидві монети. Вони глухо стукнули, але апарат мовчав. Господи, все марно! Лише по хвилі почувся гудок. Річардс повільно набрав номер телефону в коридорі на п'ятому поверсі, сподіваючись, що йому відповість не та стара паскуда Дженнер. Бо як тільки вона впізнає його, то відразу закричить, що він набрав не той номер.

Зумер прогудів шість разів, потім обізвався незнайомий жіночий голос:

— Алло?

— Я хотів би поговорити з Шійлою Річардс із п'ятої квартири.

— Здається, вона кудись вийшла,— повідомив голос, у якому вчувалися скрадливі нотки. — Я бачила, як вона прогулюється по вулиці. Сподіваюсь, ви здогадалися, про що йдеться. У них захворіла дитина. А чоловіченько і цента не годен заробити.

— Постукайте до них у двері! — просичав Річардс.

— Зачекайте...

Випущена з рук трубка стукнулась об стіну. Здалеку долинув глухий стукіт і вигуки незнайомки:

— Місіс Річардс! Вас до телефону! Місіс Річардс!..

За півхвилини той самий голос знову почувся в трубці.

— Її нема. Дитина аж захлинається плачем, а її немає. Я ж кажу, вона ходить клієнтів видивляється. — Жінка хихикнула.

Річардс шкодував, що не може вигулькнути на другому кінці дроту, наче лихий джин із чорної пляшки, й душити власницю незнайомого голосу, аж поки в неї вилізуть очі й покотяться по підлозі.

— Передайте їй записку,— сказав він. — Пишіть на стіні, якщо немає на чому.

— У мене нема олівця. Я кладу трубку. Бувайте здорові.

— Почекайте! — заволав Річардс розпачливо.

— Я кладу.. Хвилинку... — знехотя промовив голос. — Ось вона піднімається сходами.

Обливаючись потом, Річардс знесилено прихилився до стіни. За хвилину він почув голос Шійли — насторожений, трохи наляканий:

— Алло?

— Шійло!.. — Він заплющив очі,— не маючи сили відірватись од стіни.

— Бене, Бене, це ти?.. З тобою все гаразд?

— Еге ж. Усе чудово. Як Кеті? їй не...

— Без змін. Жар не дуже сильний, але вона так хрипить, наче в неї круп. Бене, мені здається, в неї набряк легенів. А що, як це пневмонія?

— Усе буде гаразд. Усе буде гаразд.

— Я... — Шійла замовкла. — Я нізащо не залишила б її саму, але я мусила... Бене, я знайшла сьогодні двох клієнтів. Ти вже пробач. Зате дістала деякі ліки в аптеці. Добрі ліки... — Голос її зазвучав натхненно й ритмічно, наче вона проказувала проповідь.

— Ті ліки ні к бісу не годяться,— сказав Бен. — Слухай, Шійло, не роби цього більше. Прошу тебе. Я думаю, мене вже зарахували. Правда. Тепер не дуже відсіватимуть, бо людей залишилось мало, а програм багато. Треба ж якось забезпечити їх гарматним м'ясом. Крім того, мені, мабуть, дадуть аванс. А місіс Апшо...

— На неї в чорному аж дивитись було страшно,— перебила його Шійла безбарвним голосом.

— Ти на це не зважай. Головне, пильнуй Кеті, Шійло. І ніяких клієнтів.

— Гаразд. Я сидітиму вдома. — Він не повірив її голосу. (Правду кажеш, Шійло?) — Бене, я кохаю тебе.

— І я тебе ко...

— Три хвилини закінчились,— урвала їх телефоністка. — Якщо бажаєте продовжити, опустіть, будь ласка, нову двадцятип'ятицентову монету або три старі.

— Зачекайте хвилинку! — заволав Бен. — Поклади трубку, суко! Ти...

У відповідь почувся бездушний гудок.

Бен пожбурив трубку. Вона відлетіла на довжину пругкого сріблястого шнура, підскочила вгору, вдарилась об стіну й почала розгойдуватися, наче якась дивна змія, що, вжаливши раз, мусила здохнути.

"Хтось повинен платити,— тупо думав Бен, повертаючись назад. — Повинен".

89 проти 100...

Вони пробули на п'ятому поверсі до десятої наступного дня, і Річардс мало не збожеволів од люті, тривоги й розчарування, аж поки схожий на гомика тип у форменому комбінезоні, який щільно облягав його молоде тіло, лагідно запросив їх до ліфта. їх лишилось разом чоловік триста; понад шістдесят тихо вирядили вчора ввечері. Серед них був і невтомний оповідач сороміцьких анекдотів.

Групами по п'ятдесят чоловік їх підняли на шостий поверх і завели до невеликого залу. Тут в око впадали неабиякі розкоші — скрізь червоний плюш. Помітивши вмонтовані в підлокітники із справжнього дерева попільнички, Річардс дістав свою прим'яту пачку сигарет і закурив. Одначе попіл струшував на підлогу.

У центрі невеличкої сцени стояла трибуна, на ній — карафа з водою.

Десь о чверть на одинадцяту до трибуни підійшов схожий на гомика тип і сказав:

— Я хочу представити вам Артура М. Бернса, помічника режисера розважальних програм.

— Ура,— сказав хтось кислим голосом за спиною в Річардса.

На сцену широким кроком піднявся тілистий чолов'яга з отороченою сивим волоссям лисиною на маківці. Зупинившись біля трибуни, він скинув головою і мовчки постояв, ніби прислухаючись до оплесків, які лише він один міг почути. Потім усміхнувся до присутніх широкою променистою усмішкою, що, здавалося, перетворила його на товстенького підстаркуватого купідона у піджачній парі.

— Поздоровляю вас,— промовив він. — Ви свого домоглися.

Усі разом зітхнули, як один чоловік, почувся сміх, попліскування по плечах. Задиміло ще більше сигарет.

— Ура,— обізвався той самий кислий голос позаду.

— Невдовзі вам роздадуть назви програм, у яких ви братимете участь, і номери кімнат на сьомому поверсі, де вас поселять. Керівники програм уточнять, що від кожного з вас вимагається. А я хочу ще раз привітати всіх і сказати, що ви — мужні, винахідливі люди, які відмовились від допомоги з безробіття, аби скористатися можливістю показати себе справжніми чоловіками й навіть, на мою думку, героями нашого часу.

— Бредня,— зауважив кислий голос.

— Крім того, я бажаю вам успіху від імені усієї Мережі. — Артур Берне зухвало пирхнув і задоволено потер руки. — Вам, звісно, кортить дізнатися, що кому випало, тож не докучатиму вам більше своєю балаканиною.

В ту ж мить розчахнулися бічні двері, і до залу ввійшло з десяток асистентів у червоних куртках. Вони почали викликати прізвища й роздавати білі конверти, які незабаром, наче конфетті, усіяли підлогу. Люди роздивлялися пластикові картки, обмінювались враженнями. Хтось глухо застогнав, хтось радісно скрикнув, хтось розчаровано

присвиснув. З висоти свого подіума Артур Берне споглядав цю сцену з усмішкою благодійника на вустах.

— "Вам не жарко?" І треба ж, щоб мені таке попалось! Господи, я жару терпіти не можу.

— Та ця передача й мідяка не варта — іде одразу після мультиків...

— "Колесо"! Оце маєш... Не думав, що в мене так кепсько із серцем...

— Мав надію потрапити в цю передачу, але щоб так і вийшло...

— Гей, Джейку, ти бачив коли-небудь "Верхи на крокодилах"? Я думав...

— От уже не сподівався...

— Навряд чи ти зможеш...

— Кляті мерзотники...

— "Мерщій до зброї" — та це ж...

— Бенджамін Річардс! Бен Річардс!

— Тут я!

Йому дали білий конверт. Річардс розірвав його й тремкими пальцями лише за другим разом дістав звідти пластикову картку. Насупившись, якусь хвилю спантеличено дивився на неї. Замість назви програми там було надруковано: "Ліфт № 6".

Він засунув картку в нагрудну кишеню разом із своєю перепусткою і вийшов із залу. П'ять ліфтів у кінці коридора працювали безупинно, піднімаючи на сьомий поверх тих, що мали брати участь у передачах наступного тижня. Біля шостого ліфта вже стояло четверо, серед них і власник кислого голосу.

— Що це означає? — спитав Річардс. — Нас забракували?

Власникові кислого голосу, досить пристойному на вигляд молодикові, було

років двадцять п'ять. Одна рука в нього усохла, мабуть, від поліомієліту, що поширився 2005 року, особливо в Південному районі.

— Аби ж то,— сказав він і засміявся безбарвним голосом. — Я так думаю, що нам дісталися програми, де можна заробити великі гроші. Там не обходиться серцевим нападом, втраченим оком чи ампутацією однієї або й обох рук. Там закінчують смертю. Зате нас показуватимуть у найкращий час, друже.

Невдовзі до них приєднався шостий учасник —— симпатичний хлопчина, який здивовано кліпав на все, що бачив.

— Привіт, юначе,— обізвався до нього власник кислого голосу.

Об одинадцятій, коли біля решти ліфтів уже нікого не було, двері шостого ліфта нарешті розчахнулися. У куленепробивній будці знову сидів полісмен.

— Ось бачиш? — сказав власник кислого голосу. — Ми — небезпечні типи. Вороги суспільства. Тому нас треба порішити. — Він скорчив страхітливу гангстерську міну й зробив вигляд, ніби поливає з автомата куленепробивну будку, в якій сидів полісмен. Той дерев'яно витріщився на нього.

88 проти 100...

Приймальня на восьмому поверсі була дуже маленька, вся у плюші, дуже інтимна й дуже затишна.

Не встигли вони піднятися ліфтом, як троє полісменів вихопили трьох із них і квапливо кудись повели коридором по плюшевій доріжці. А Річардса, власника кислого голосу й хлопчину, що ввесь час кліпав очима, привели сюди, до цієї кімнати.

У приймальні їх зустріла усмішкою секретарка. Вона нагадувала котрусь із давніх телевізійних секс-зірок (Ліз Келлі? Грейс Тейлор?), яких Річардс бачив на екрані ще в дитинстві. Секретарка сиділа за письмовим столом у ніші, оточена такою кількістю рослин у вазонах, що здавалося, ніби вона виглядає з окопу десь в охопленому війною Еквадорі.

— Містере Янскі,— промовила секретарка, сліпуче всміхаючись,— заходьте.

Хлопчина, що весь час кліпав очима, ввійшов до святая святих. Річардс і чоловік з кислим голосом, Джіммі Лафлін, завели стриману розмову. Річардс дізнався, що Лафлін живе всього за три квартали від нього, на Док-стріт. До минулого року працював неповний робочий день підсобником у фірмі "Дженерал атомікс", а потім його звільнили за участь у сидячому страйку проти застосування захисних щитів, які пропускали радіацію.

— Так чи так, а я ще живий,— провадив Лафлін. — А все інше, якщо послухати тих кретинів, мало важить. Ясна річ, я не можу мати дітей. Але це вже не суттєво. Це просто невеличкий ризик, одна з тих неприємностей, на які погоджується заради симпатичної суми — сім нових доларів на день.

Коли "Дженерал атомікс" показала йому на двері, з усохлою рукою важко було розраховувати на якусь роботу. Дружина захворіла два роки тому, хвороба прикувала її до ліжка.

— Зрештою я вирішив помірятися силою з тими розбійниками, що нами керують,— сказав Лафлін, гірко посміхаючись. — Може, пощастить бодай кількох сволоцюг зіпхнути з верхотури, поки до мене доберуться Маккоунові хлопці.

— Ти справді вважаєш, що йдеться про...

— "Переслідування"? Та звісно, хай я з цього місця не зійду. Дай-но мені своєї отрути, друже.

Річардс подав йому сигарету.

Двері відчинились, і з кабінету вийшов хлопчина, що весь час кліпав очима. Тепер він тримав під руку прикрашену двома косинками і шаллю кралечку. Нервово усміхнувшись до Річардса й Лафліна, він пройшов мимо.

— Містер Лафлін? Заходьте, будь ласка.

Так Річардс залишився сам, коли не рахувати секретарки, яка знову пірнула у свій окопчик.

Річардс підійшов до автомата з безплатними сигаретами. Лафлін, мабуть, мав рацію, подумалось йому: машина видавала дорогі "Доукси". Отже, тут ішлося про серйозні речі. Він сів і запалив.

Хвилин за двадцять із кабінету вийшов Лафлін, тримаючи під руку попелясту блондинку.

— Зустрів оце знайому,— сказав він Річардсові, показуючи на блондинку. Та ввічливо усміхнулась, і на щоках у неї з'явились ямки. З обличчя Лафліна не сходила болісна гримаса. — Принаймні цей вилупок нічого не приховує,— додав він. — Бувай.

Щойно Лафлін вийшов, секретарка висунула голову із свого окопчика.

— Містере Річардс, заходьте, будь ласка.

Річардс увійшов до кабінету.

87 проти 100...

Кабінет був просторий, хоч м'яча ганяй. Вражало широке, на всю стіну, вікно, що виходило на захід — на район, заселений представниками середнього класу, на портові склади, нафтові цистерни та озеро Гардінг. Небо й вода були однакового блакитно-сірого кольору; дощ не вщухав. Удалині зліва направо плив великий танкер.

Невисокий чоловік, що сидів за столом, був неймовірно чорний. Такий чорний, що Річардс подумав, ніби це йому привиділось. Здавалося, цього добродія загримували негром.

— Містере Річардс! — Він устав і простяг руку через стіл.

Річардс не потис її, проте хазяїна кабінету це не дуже засмутило. Він просто забрав руку й знову сів.

Поруч із столом стояло крісло. Річардс і собі сів і загасив сигарету в попільниці з емблемою розважальних телепрограм.

— Мене звуть Ден Кілліан, містере Річардс. Ви вже, мабуть, здогадалися, чому вас сюди привели. Результати ваших тестів свідчать про те, що ви хлопець тямущий.

Річардс мовчки слухав, схрестивши руки на грудях.

— Ми відібрали вас для змагань у передачі "Переслідування", містере Річардс. Це наша найпопулярніша програма: вона найприбутковіша — і найнебезпечніша. У мене на столі — текст вашої остаточної згоди. Я не сумніваюсь у тому, що ви її підпишете, але спершу поясню, чому ми обрали саме вас. Крім того, я хотів би, щоб ви повністю усвідомили, що вас чекає.

Річардс і далі мовчав.

Кілліан дістав досьє і поклав його на ідеально чисту стільницю. На теці Річардс прочитав своє прізвище. Кілліан розгорнув теку.

— Бенджамін Стюарт Річардс. Вік — двадцять вісім років, народився восьмого серпня тисяча дев'ятсот дев'яносто сьомого року в місті Гардінг. З вересня дві тисячі одинадцятого року по грудень тринадцятого навчався у Ремісничій школі Південного району. Був двічі тимчасово виключений за неповагу до керівництва... Здається, ви вдарили помічника директора у стегно, коли він стояв до вас спиною?

— Брехня,— сказав Річардс. — Я дав йому копняка в гузно.

Кілліан кивнув головою.

— Хай так, містере Річардс. У шістнадцять років ви одружилися з Шійлою Гордон. Постійний шлюбний контракт старого зразка. Бунтарський дух у вас, га? Членом профспілки ви не стали, бо відмовились підписати присягу на вірність профспілці та акт про

контроль над заробітною платою. Наскільки мені відомо, ви назвали керівника вашого району Джонсбері самогонником і сучим сином.

— Назвав,— погодився Річардс.

— Ви постійно міняли місце роботи, і вас звільняли... хвилинку... шість разів... за такі речі, як непокора, образа керівництва та критика влади з брутальною лайкою.

Річардс знизав плечима.

— Одне слово, ви вважаєтесь особою небезпечною для авторитарної системи й суспільства. Ви антисоціальний тип, у якого вистачило розуму уникнути в'язниці й неприємностей з владою і який не має згубних пристрастей. Наш психолог повідомив, що у показаних вам комбінаціях плям ви побачили лесбіянок, екскременти й автомобіль з бензиновим двигуном, який отруює повітря. Він також звернув увагу на вашу незрозумілу схильність до веселощів.

— Він нагадав мені хлопця, якого я колись знав. Йому подобалось ховатися під лавами на шкільному стадіоні і займатись онанізмом. Тому хлопцеві, звичайно. Уподобань вашого лікаря я не знаю.

— Зрозуміло. — Кілліан усміхнувся, ошкіривши на мить сліпучо-білі зуби на тлі неймовірно чорного обличчя, тоді знову повернувся до паперів. — Тести виявили у вас наявність деяких поглядів, заборонених актом дві тисячі четвертого року про міжрасові відносини. Кілька словесних асоціацій свідчать про вашу схильність до насильства.

— А у вас тут без насильства не обійдешся,— сказав Річардс.

— Звісно. І все-таки — я кажу це не тільки як представник керівництва розважальними телепрограмами, а й як громадянин нашої країни — ми надзвичайно занепокоєні вашими відповідями.

— Боїтеся, що настане ніч, коли всю вашу систему хтось із димом пустить? — ошкірився Річардс.

Кілліан задумливо послинив пальця й перегорнув сторінку.

— На наше щастя, у вас зв'язані руки. Ви маєте доньку на ім'я Кетрін, їй півтора роки. Що це — похибка? — Він холодно усміхнувся.

— Ні, ми хотіли мати дитину,— відповів Річардс незлобиво. — Я тоді працював у "Дженерал атомікс", але якось ще лишилося трохи живої сперми. Може, то Господь Бог так пожартував. Як подумаєш, у якому світі живемо, то часом здається, що ми тоді з глузду зсунулись.

— Хоч би там як, а ви прийшли сюди,— мовив Кілліан. З його обличчя не сходила холодна усмішка. — І наступного вівторка з'явитесь у "Переслідуванні". Ви коли-небудь бачили цю програму?

— Бачив.

— Отже, ви знаєте, що "Переслідування" — центральна програма на БТБ. Вона створює широкі можливості для глядачів — як для співпереживання, так і для безпосереднього втручання у події. Я — керівник цієї програми.

— Це просто чудово,— промовив Річардс.

— Наша програма — найнадійніший для Мережі засіб позбуватися таких потенційних порушників порядку, як ви, містере Річардс. Ми виходимо в ефір уже шість років, і поки що жодному з наших героїв не вдавалося вижити. І коли бути брутально відвертим, то ми сподіваємось, що й вам не вдасться.

— Тоді ви граєте міченими картами,— різко кинув Річардс.

Скидалося на те, що Кілліана це зауваження більше потішило, аніж злякало.

— Аж ніяк. Ви ввесь час забуваєте, що ви — анахронізм, містере Річардс. Ні ті, хто дивитиметься передачу в барах чи в готелях, ні ті, хто дрижатиме на холоді перед вуличними екранами, не вболіватимуть за вас. Навпаки. Вони будуть за те, щоб знищити вас, і посприяють нам у цьому чим зможуть. Що жорстокіше це буде зроблено, то краще. До того ж, вам доведеться змагатися з Маккоуном. Івеном Маккоуном та його ловцями.

— Це скидається на назву якоїсь неорокгрупи,— зауважив Річардс.

— Маккоун ніколи не програє,— сказав Кілліан.

Річардс крекнув.

— Ви вийдете в прямий ефір у вівторок увечері. Надалі ми монтуватимемо програму з окремих записів, сюжетів і прямих включень, якщо буде така нагода. Нам траплялося й переривати заплановані передачі, коли винятково винахідливий герой опинявся, скажімо, на краю свого особистого Ватерлоо... Правила гри надзвичайно прості,— вів далі Кілліан. — За кожну годину на свободі ви — або ті з вашої родини, хто залишиться живий,— одержите сто нових доларів. Ми кладемо на ваш поточний рахунок чотири тисячі вісімсот доларів, виходячи з того, що вам пощастить дурити ловців протягом сорока восьми годин. Якщо ж ви загинете раніше, то решта, звичайно, підлягає поверненню. Ми даємо вам дванадцять годин фори. Якщо протримаєтесь тридцять днів, виграєте Великий приз — один мільярд нових доларів.

Річардс труснув головою і зареготав.

— Я теж так думаю,— мовив Кілліан, сухо посміхаючись. — Маєте якісь запитання?

— Лише одне,— відповів Річардс, подавшись уперед. На його обличчі й сліду не залишилося від гумору. — Як би ви самі почувалися на місці такого переслідуваного?

І тут справжній сміх напав на Кілліана. Він тримався за живіт, а його регіт, гучний і поважний, як меблі з червоного дерева довкола, котився по кімнаті.

— Ой... містере Річардс... п-пробачте... — І він знову зайшовся сміхом. Нарешті він кілька разів приклав до очей чималенького білого носовичка й, здавалося, заспокоївсь. — Бачите, ви не тільки маєте почуття гумору, містере Річардс. Ви... Я... — Кілліан затамував новий вибух сміху. — Пробачте, будь ласка. Через вас на мене смішки напали.

— Бачу.

— Хочете ще про щось запитати?

— Ні.

— Дуже добре. Перед початком програми у нас буде обговорення. Якщо ваш блискучий розум додумається до ще якихось запитань, будь ласка, притримайте їх до того часу. — Кілліан натиснув кнопку на своєму столі.

— Тільки звільніть мене від кралі,— промовив Річардс. — Я одружений.

Брови Кілліана полізли вгору.

— Ви певні того, що кажете? Вірність викликає захоплення, містере Річардс, але від п'ятниці до вівторка довго чекати. А коли зважити на те, що вам, може, й не доведеться вже побачитися з дружиною...

— Я одружений.

— Чудово. — Він кивнув дівчині, що з'явилася була у дверях, і та відразу зникла. — Ви матимете окремий люкс на дев'ятому поверсі, а кухарі виконуватимуть ваші замовлення в розумних межах. Чим же ми все-таки могли б вам ще прислужитися, містере Річардс?

— Доброю пляшкою віскі "Бурбон". І телефоном, щоб я міг подзвонити своїй друж...

— Е ні, вибачайте, містере Річардс. Віскі — будь ласка. Але з моменту підписання цієї угоди,— він підсунув її до Річардса разом із ручкою,— ніяких контактів з містом аж до вівторка. То як щодо дівчини? Може, передумаєте?

— Ні,— відповів Річардс, ставлячи недбалий підпис на пунктирній лінії. — Зате нехай принесуть дві пляшки віскі.

— Ухвалено. — Кілліан підвівся і знову простяг руку.

Не потиснувши її й цього разу, Річардс вийшов.

Кілліан дивився йому вслід невидющими очима. На його обличчі не було й тіні усмішки.

86 проти 100...

Коли Річардс повернувся до приймальні, секретарка вигулькнула із свого окопчика й простягла йому конверта. На конверті було написано:

"Містере Річардс!

Маю підозру, що під час нашої співбесіди ви приховали, що вам дуже потрібні зараз гроші. Хіба ні?

Усупереч чуткам, керівництво розважальних програм не видає авансів. Вам не слід вважати себе учасником змагання з усім тим блиском, що стоїть за цими словами. Ви не телезірка, а сірий віл, якому платять надзвичайно багато за небезпечну роботу.

Одначе керівництво не може заборонити мені особисто позичити вам гроші. У конверті ви знайдете десять відсотків вашого авансу. Хочу вас попередити — не в нових доларах, а в сертифікатах Будинку розважальних програм, які підлягають обміну на долари. Якщо вирішите надіслати ці сертифікати дружині — а я гадаю, ви вчините саме так,— вона матиме змогу впевнитись у тому, що вони мають принаймні одну перевагу над новими доларами: поважаний лікар прийме їх як законну платню, а шарлатан — ні.

Щиро ваш Ден Кілліан"

Річардс розірвав конверт і дістав звідти грубеньку книжечку купонів із символом розважальних програм на цупкій обкладинці. Сорок вісім купонів вартістю в десять нових доларів кожен. Річардс відчув, як у ньому здіймається хвиля вдячності до Кілліана, і нещадно придушив це безглузде почуття. Він не мав сумніву, що Кілліан вирахує ці чотириста вісімдесят доларів із його авансу. До того ж, це з біса дешева ціна за те, щоб гарантувати й грандіозне видовисько, й гарний настрій клієнта, й збереження тепленького місця за Кілліаном.

— Лайно,— промовив Річардс уголос.

Секретарка запопадливо визирнула зі свого окопчика.

— Ви щось сказали, містере Річардс?

— Ні. Як пройти до ліфтів?

85 проти 100...

Номер люкс виявився розкішним.

Уся підлога у вітальні, спальні й туалетній кімнаті була встелена такими пухнастими килимами, що хоч брасом плавай. Телевізор вимкнений, усюди благословенна тиша. Довкола — вази з квітами, а на стіні біля дверей — кнопка зі скромним написом "Обслуга". "Чого-чого, а обслуги тут вистачає",— цинічно подумав Річардс. Двері люкса охороняли два полісмени на той випадок, якби він надумався прогулятись по будинку.

Він натиснув кнопку, і в дверях з'явився полісмен.

— Слухаю вас; містере Річардс,— сказав він. Річардс спробував уявити, як йому кисло в роті від отого "містер". — Ви замовляли віскі — його зараз...

— Я не про те,— перебив його Річардс і простяг залишену йому Кілліаном книжечку з купонами. — Мені треба надіслати оце.

— Напишіть ім'я та адресу, містере Річардс, а я подбаю, щоб усе було зроблено.

Річардс знайшов у кишені свою квитанцію від шевця й на звороті написав адресу, ім'я та прізвище Шійли. Потім подав полісменові пом'ятого папірця й купони. Той уже був обернувся, щоб іти, коли Річардсові сяйнула нова думка:

— Стривай!

Полісмен спинився, і Річардс висмикнув у нього з руки книжечку з купонами. Розгорнувши її, відірвав уздовж перфорації одну десяту купона: еквівалентна вартість — один новий долар.

— Ти знаєш полісмена Чарлі Грейді?

— Чарлі? — Полісмен кинув на Річардса сторожкий погляд. — Атож, я знаю Чарлі. Він чергує на п'ятому поверсі.

— Передай йому оце. — Річардс простяг полісменові відірвану частину купона. — Скажи, п'ятдесят центів — процент за позику.

Полісмен обернувся, але Річардс знову зупинив його.

— Принесеш мені розписку від дружини й від Грейді. Гаразд?

На полісменовому обличчі відбилася неприхована відраза.

— Не можеш на слово повірити?

— Де ж пак, на слово,— відказав Річардс із ледь помітною усмішкою. — Ваші хлопці показали мені, що таке довіра. Поки я жив за Каналом, ви дали мені добру науку.

— А цікаво буде подивитися,— сказав полісмен,— як вони за тобою ганятимуться. Візьму в обидві руки по бляшанці пива й не відходитиму від екрана.

— Ти краще не забудь мені розписки принести,— сказав Річардс і тихенько причинив двері перед носом у полісмена.

Віскі принесли через двадцять хвилин, і Річардс попросив здивованого служника дістати йому один-два товстих романи.

— Романи?

— Книжки. Ну, щоб почитати. — Річардс погортав уявні сторінки.

— Слухаюсь, сер,— промовив служник недовірливим тоном. — А на обід що замовите?

Господи, це лайно таки починає засмоктувати його. Він уже тоне в ньому. Перед очима в Річардса раптом замиготіло щось наче мультиплікат: чоловік падає в нужник і потопає в рожевому лайні, що пахне, як "Шанель номер п'ять". Мораль: лайно є лайно.

— Біфштекс із горошком та картопляним пюре. — "Господи, а чим обідатиме Шійла? Протеїновою таблеткою та чашкою сурогатної кави?" — Молоко. Яблучний пиріг з вершками. Записав?

— Так, сер. А може?..

— Все,— сказав Річардс, відчуваючи, як його охоплює розпач. — Все. Іди

геть.

У нього не було апетиту. Ні до чого.

84 проти 100...

Річардс відчув похмуру втіху від того, що посильний зрозумів його так дослівно: він, мабуть, вибирав романи з лінійкою в руці. Годилося все, що було більше ніж півтора дюйми завтовшки. Посильний приніс три книжки, про які Річардс ніколи й не чув: "Бог є англієць" і "Не бути чужаком", написані в золотий вік роману, та грубезний томисько трирічної давності під назвою "Радощі праці". Річардс почав з нього й

невдовзі зморщив носа. Бідному хлопцеві ведеться добре у "Дженерал атомікс". Він посувається вгору від підсобника до кваліфікованого робітника. Відвідує вечірні курси (Що він там робить? Вчиться грати в "Монополію?"). На гулянці закохується в гарну дівчину ("Мабуть у неї ще не встиг відгнити ніс од сифілісу"). Блискуче складає іспит, і його переводять на посаду молодшого техніка. Підписує шлюбний контракт на три роки і...

Річардс пожбурив книжку через кімнату. "Бог є англієць" виявилась трохи цікавішою. Він налив собі віскі з льодом і заглибився у читання.

Коли почувся тихий стук у двері, Річардс уже дійшов до трьохсотої сторінки, та ще й добряче залив очі. Одна пляшка стояла порожня. Він підійшов до дверей, тримаючи другу в руці.

— Ось ваші розписки, містере Річардс,— промовив полісмен і зачинив двері.

Шійла нічого не написала, зате передала одну з перших фотографій Кеті. Бен глянув на неї й відчув, як в очах запекли п'яні сльози. Тоді сховав фотографію до кишені й узяв другу розписку. На звороті бланку квитанції про сплату штрафу за порушення правил вуличного руху Чарлі Грейді коротко написав: "Дякую, недоноску. Іди к бісу. Чарлі Грейді".

Річардс захихотів і кинув папірця на килим.

— Дякую, Чарлі,— промовив уголос. — Саме цього мені й бракувало.

Він ще раз подивився на фотографію Кеті: крихітне червонолице немовля,

якому всього чотири дні, заходиться плачем, купаючись у пошитій Шійлою білій сорочечці. Річардс знову відчув, як на очі йому набігають сльози, й змусив себе думати про записку, що її написав добра душа

Чарлі. Цікаво, чи зможе він вижлуктити й другу пляшку, перш ніж у голові йому геть потьмариться? Вирішив спробувати.

Він майже досяг своєї мети.

83 проти 100...

Цілу суботу Річардса мучило глибоке похмілля. На вечір воно майже минуло, і до вечері він замовив ще дві пляшки віскі. Так само видудлив їх і, прокинувшись у неділю вранці, побачив у бляклому світлі дві велетенські гусениці з тупими кровожерливими очима, що повільно спускалися по протилежній стіні спальні. Річардс дійшов висновку, що не в його інтересах геть очманіти майже перед самим вівторком, і припинив пиятику.

Цього разу похмілля минало повільніше. Він довго блював, а коли блювати стало нічим, залишилися самі спазми. Десь близько шостої вечора вони поступово стихли, і Річардс замовив на обід бульйон. Про віскі й не заїкнувся. Потім попросив принести з десяток записів різних виконавців неороку. Одначе музика швидко йому набридла.

Він рано ліг. І спав погано.

Більшу частину понеділка Річардс просидів у крихітній заскленій лоджії спальні. Далеко внизу простягся порт. День був доволі приємний — поперемінно то дощило, то виглядало сонце. Річардс прочитав дві книжки, знову рано ліг і цю ніч спав трохи краще. Йому приснився поганий сон: Шійла померла, він був на її похороні. Хтось підвів їй голову в труні й напхав повен рот нових доларів, спотворивши обличчя. Річардс кинувся до неї, щоб витягти цей гидкий кляп, але його затримали ззаду. То були полісмени, цілий десяток. Серед них — Чарлі Грейді. Він ошкірився й сказав: "Ось що жде тих, хто програє, дурню". Коли йому приставили до голови кілька пістолетів, Річардс прокинувся.

— Вівторок,— промовив він сам до себе й, перекотившись на бік, устав із ліжка. Модний годинник фірми "Дженерал атомікс" у вигляді променистого сонця показував дев'ять хвилин на восьму. За менш як одинадцять годин уся Північна Америка дивитиметься в прямому ефірі та об'ємному зображенні перший випуск "Переслідування". Від страху в Річардса похололо в животі. А через двадцять три години він стане дичиною, на яку дозволено полювати.

Він довго стояв під гарячим душем, потім надяг свій комбінезон і замовив на сніданок яєчню з шинкою. Коли з'явився посильний, попросив його принести пачку сигарет "Блемс".

До полудня він спокійно читав. Рівно о другій у двері постукали. До кімнати ввійшли три полісмени та Артур Берне, доволі смішний у фірмовій куртці Будинку розважальних телепрограм. Всі три полісмени мали при боці кийки.

— Час для заключного інструктажу, містере Річардс,—— сказав Берне. — Чи не будете ви такі ласкаві...

— Звичайно,— відповів Річардс. Він позначив місце, до якого дочитав, і поклав книжку на столик. Жах, який несподівано охопив його, нагадував паніку, і він був дуже радий, що ніхто не помічає, як у нього тремтять пальці.

82 проти 100...

Десятий поверх Будинку розважальних телепрограм був зовсім не такий, як нижні поверхи, і Річардс знав, що вище його не повезуть. Враження безупинного руху вгору по соціальній драбині, яке починалося з брудного вестибюля на першому поверсі, закінчувалося на десятому. Звідси велися телевізійні передачі.

Коридори були широкі, білі, без жодних прикрас. Яскраво-жовті автовізки, що працювали на сонячних батареях фірми "Дженерал атомікс", снували туди-сюди, розвозячи технічний персонал безплатного телебачення по різних студіях та апаратних.

Біля ліфта на них уже чекав візок, і всі п'ятеро — Річардс, Берне і три полісмени — стали на нього. Зустрічні в коридорах витягали шиї й показували на Річардса. Якась жінка в жовтих фірмових шортах і ліфчику підморгнула йому й послала поцілунок. Річардс стис кулак і зігнув руку в непристойному жесті.

Вони проїжджали коридор за коридором, і здавалося, що позаду лишилась уже не одна миля. Річардс устиг зазирнути в десяток студій. В одній стояло сумнозвісне колесо з не раз баченої передачі. Довкола юрмилися екскурсанти з фешенебельних житлових районів, із хихотінням ставали на диск і пробували, як то воно крутиться.

Нарешті візок зупинився перед дверима з написом: "Переслідування". Вхід суворо заборонено". Берне махнув рукою вартовому, що сидів у куленепробивній кабіні, потім обернувся до Річардса.

— Опустіть перепустку у проріз між кабіною вартового й дверима,— сказав він.

Річардс виконав наказ. Щойно його картка щезла, в кабіні засвітилась маленька лампочка. Вартовий натис кнопку, двері відсунулися вбік, і вони заїхали у якусь кімнату.

— А де моя картка? — спитав Річардс.

— Вона вам більше не знадобиться.

Кімната виявилась апаратною. Біля пульта нікого не було, крім лисого техніка, що сидів перед темним екраном монітора, проказуючи у мікрофон: "Один, два, три, чотири...". Ліворуч у кінці кімнати, за столом, на якому стояли матові келихи, сиділи Ден Кілліан і два незнайомці. Один, красунчик, мало схожий на техніка, невиразно нагадував Річардсові когось.

— Вітаю, містере Річардс. Привіт, Артуре. Вип'єте чогось неміцного, містере Річардс?

Річардс відчув спрагу; на поверсі було досить жарко, хоча дорогою він бачив чимало кондиціонерів.

— "Руті-Тут",— сказав він.

Кілліан підвівся з-за столу, підійшов до холодильного бару й відкрив пластикову пляшку. Річардс сів і, подякувавши кивком голови, взяв пляшку.

— Містере Річардс, джентльмен ліворуч від мене — Фред Віктор, режисер програми "Переслідування". А цього добродія, я певен, ви знаєте. Це — Боббі Томпсон.

Ну звісно ж, Томпсон. Ведучий "Переслідування". Куртка мінливого кольору зеленого горіха, грива сріблястого волосся, надто красивого, щоб не викликати підозри.

— Воно у вас фарбоване? — спитав Річардс.

Томпсонові бездоганно вигнуті брови поповзли вгору.

— Що-що?

— Та ні, нічого,— відповів Річардс.

— Вам доведеться зважати на одну особливість містера Річардса,— промовив Кілліан, усміхаючись. — Він часом схильний до грубощів.

— Його можна зрозуміти,— сказав Томпсон і запалив сигарету. — Якщо зважити на ситуацію, в якій він опинився.

На Річардса хвилею накотилося відчуття нереальності всього, що з ним діється.

— Містере Річардс, підійдіть, будь ласка, сюди,— втрутився Віктор. Він підвів Річардса до екранів у протилежному кінці кімнати. Технік уже закінчив перевіряти апаратуру і вийшов.

Віктор натис дві кнопки, і на екранах з'явилися зображення лівої та правої половини сцени.

— Ми не проводимо репетицій,— пояснив Віктор. На нашу думку, так ви почуватимете себе вільніше. Боббі просто імпровізує, а він своє діло знає з біса добре. Ми вийдемо в ефір о шостій за місцевим часом. Боббі буде в центрі сцени, на отому блакитному помості. Він скаже вступне слово й підготує глядачів до зустрічі з вами. Монітор покаже кілька фотографій. Ви чекатимете за правою кулісою в супроводі двох вартових. Вони вийдуть з вами на сцену, озброєні спецрушницями. Звичайно, на випадок прикрих несподіванок з вашого боку кийки були б практичніші, але рушниці, що застосовуються проти порушників громадського порядку, створюють кращий ефект.

— Та певне,— погодився Річардс.

— Публіка галасуватиме й погрожуватиме вам, але ми навмисне добираємо таку аудиторію, бо це теж викликає належний ефект.

— В мене стрілятимуть холостими? — спитав Річардс. — Можна було б наклеїти мені на груди кілька мішечків з кров'ю і роздушити їх за умовним сигналом. Це теж справило б враження.

— Зверніть, будь ласка, увагу, що ви з вартовими виходите, коли назвуть ваше ім'я. Боббі... е-е... поставить вам кілька запитань. То ви почувайтеся вільно й висловлюйтесь якомога барвистіше. Все це працюватиме на ефект. Потім, близько шостої десять, перед рекламним оголошенням по всіх програмах Мережі, вам видадуть аванс і ви вийдете — без охорони — за ліву кулісу. Зрозуміло?

— Так. А Лафлін?

Віктор насупився й запалив сигарету.

— Він вийде вслід за вами, о шостій п'ятнадцять. Ми організуємо два змагання одночасно, бо здебільшого одному з учасників бракує... е-е... вміння, щоб відірватися від мисливців.

— А третій буде дублером?

— Містер Янскі? Так. Але це вже вас не стосується, містере Річардс. За кулісами вам дадуть відеокамеру завбільшки з коробку від кукурудзяних баранців. Вона важить шість фунтів. Крім того, ви одержите шістдесят касет з плівкою, кожна касета — чотири дюйми завдовжки. Все це вміститься у внутрішню кишеню куртки й навіть не віддиматиме її. Це останнє досягнення сучасної техніки.

— Чудово.

Віктор міцно стулив губи.

— Ден уже казав вам, містере Річардс, що ви — учасник змагання лише для публіки. Насправді ж ви працюватимете на нас, і вам слід

добре усвідомити свою роль. Касети з вашими записами можете опускати в будь-яку поштову скриньку; нам негайно пересилатимуть їх, щоб ми встигали закінчити монтаж перед вечірнім випуском. Якщо ви не надсилатимете по дві касети на добу, вас позбавлять винагороди.

— Але на мене однаково полюватимуть?

— Саме так. Тож краще вчасно надсилати касети. По них ніхто не дізнається, де ви переховуєтесь; ловці працюють незалежно від студії.

Річардс не дуже повірив почутому, але змовчав.

— Після одержання техніки вас проведуть до ліфта. Він опустить вас прямо на Ремпарт-стріт. Від цієї хвилини ви — сам собі хазяїн. — Віктор помовчав. — Запитання є?

— Немає.

— Тоді містер Кілліан має погодити з вами ще одне фінансове питання.

Вони повернулися до Дена Кілліана, який про щось розмовляв з Артуром

Бернсом. Річардс попросив ще одну пляшку "Руті-Тут" і одержав її.

— Містере Річардс,— почав Кілліан, блиснувши на нього сліпучо-білими зубами. — Як вам уже відомо, ви залишите студію, не маючи ніякої зброї. Але це не означає, що ви не можете її здобути всіма правдами і неправдами. Боже борони! Вам — або вашому спадкоємцю — додатково заплатять сто доларів за кожного ловця чи представника закону, якого вам удасться спровадити на той світ...

— Знаю, можете не розказувати,— перебив його Річардс. — Все розраховано на ефект.

Кілліан задоволено посміхнувся.

— Який же ви проникливий. Так. Одначе не полюйте на безневинних людей. Це вже буде нечесно.

Річардс нічого не сказав.

— Є ще одна особливість цієї передачі...

— Стукачі та незалежні кінооператори? Знаю.

— Це не стукачі, це добропорядні американські громадяни. — Важко було сказати, чи в голосі Кілліана звучить справжня образа, чи іронія. — Та хоч би як, а вашої появи вже чекають вісімсот чоловік. За достовірну інформацію про місцеперебування переслідуваного ми платимо сто нових доларів. За інформацію, що потягне за собою його вбивство — тисячу. Незалежні кінооператори одержують десять і більше доларів за фут плівки...

— Заробив на крові — і катай на мальовничу Ямайку! — вигукнув Річардс, широко розвівши руками. — Твій портрет прикрашатиме обкладинки сотень стереоскопічних журналів. Ти станеш ідолом для мільйонів. Аби дав подробиці в об'ємному зображенні.

— Досить,— спокійно мовив Кілліан. Боббі Томпсон полірував нігті; Віктор відійшов і загорлав на когось за те, що не під тим кутом поставив камери.

Кілліан натиснув кнопку.

— Міс Джонс? Чекаємо на вас, голубонько. — Він устав і знову простяг Річардсові руку. — Тепер вас підгримують, містере Річардс. Потім попробуємо освітлення. Ви поки що побудете за кулісами, і до ефіру ми вже з вами не побачимось. Отже...

— Все було чудово,— промовив Річардс. Але руки не потис.

Незабаром по нього прийшла міс Джонс. Була друга година тридцять хвилин.

81 проти 100...

Річардс стояв за лаштунками між двох полісменів, слухаючи, як публіка несамовито аплодує Боббі Томпсону. Він нервувався. Хоч і пробував брати себе на глузи, але що було, те було. Він не міг змусити себе заспокоїтись. Була одна хвилина на сьому.

— Перший учасник сьогоднішнього змагання — чоловік меткий і винахідливий. Походить він з Південного району нашого з вами міста,— говорив Томпсон. На моніторі з'явився неприкрашений портрет Річардса в мішкуватій робочій сорочці сірого кольору, зроблений прихованою камерою кілька днів тому. Фон нагадував приймальню на п'ятому поверсі. Річардс помітив, що фотографія ретушована: очі були запалі, лоб став вужчим, на щоках з'явилися тіні. Ретушер трохи викривив йому рота, надавши обличчю глузливого виразу. Публіка бачила на екрані страхітливого Річардса — міського ангела смерті, брутального, не дуже тямовитого, але примітивно, по-звірячому підступного. Справжнє пугало для добропорядних жителів Північного району.

— Це — Бенджамін Річардс, йому двадцять вісім років,— вів далі Томпсон. — Запам'ятайте його обличчя! Через півгодини він блукатиме на волі. Достовірна інформація про місце його перебування принесе вам сто нових доларів! А якщо після вашого повідомлення його буде вбито, ви одержите тисячу нових доларів!

У ту хвилину думками Річардс був далеко, та страхітливий струс повернув його до тями.

— ...А ось — жінка, яка одержить винагороду за Бенджаміна Річардса, якщо його вб'ють!

На екрані зринула фотографія Шійли. Ретушер і тут попрацював, але рука його виявилася важчою, грубо спотворивши оригінал. Мила, хоч і не дуже гарна жінка перетворилась на банальну повію. Повні, відкопилені губи, пожадливий блиск в очах, натяк на подвійне підборіддя, що поступово переходило в оголені груди.

— Ах ти ж сучий вилупок! — скреготнув зубами Річардс. Тоді порвався вперед, але дужі руки стримали його.

— Не гарячкуй, друже. Це ж фотографія.

За хвилину його майже витягли на сцену.

Публіка зреагувала відразу. Студія наповнилася верескливими голосами: "У-у!.. Бандюга мотоциклетний!.. Геть звідси, мерзотнику!.. Убити його! Убити!.. Геть! Геть!"

Боббі Томпсон, здійнявши руки вгору, добродушно гукнув, щоб усі затихли.

— Послухаймо краще, що він скаже.

Аудиторія знехотя притихла.

Річардс стояв під пекучими юпітерами, опустивши голову, наче бик на арені. Він знав, що випромінює зненависть і зухвалість і що саме цього вони й добивалися, але стриматись не міг.

Він уперся в Томпсона важким поглядом обведених червоними обідками очей.

— За таку фотографію моєї дружини комусь доведеться з'їсти власні яйця... — промовив він.

— Сміливіше, сміливіше, містере Річардс! — вигукнув Томпсон з належними нотками зневаги в голосі. — Ніхто вас не зачепить... принаймні поки що.

Публіка відповіла новим вибухом галасу та лайки.

Крутнувшись на місці, Річардс раптом обернувся лицем до залу, і всі відразу принишкли, наче їм хтось ляпаса дав. Жінки не могли відірвати від нього переляканих і водночас хтивих поглядів. Чоловіки, ошкірившись, витріщалися налитими кров'ю очима.

— Паскуди! — гукнув він. — Коли вам так хочеться чиєїсь смерті, то чому ви не повбиваєте одне одного?

Його останні слова потонули в дикому ревищі. Декотрі (мабуть, їм заплатили) силкувались видертися на сцену. Поліція стримувала їх. Річардс дивився на них, усвідомлюючи, який страшний у нього вигляд.

— Дякую вам, містере Річардс, за ваші мудрі слова. — Тепер Томпсон говорив з неприхованою зневагою, і натовп, що був майже притих, ще дужче розходився. — Може, ви скажете нашим гостям у студії і телеглядачам, як довго ви думаєте протриматись?

— Я хочу сказати всім у студії і телеглядачам, що то була не моя дружина! Це дешева підробка...

Ґвалт у студії знову заглушив його слова. Увесь зал ревів од шаленої зненависті. Почекавши хвилину, доки лемент стих, Томпсон повторив своє запитання:

— Як довго ви думаєте протриматись, містере Річардс?

— Я сподіваюсь, що мене вистачить на всі тридцять днів,— холодно відказав Річардс. — Навряд чи у вас є люди, здатні впіймати мене.

Знову ревище. Здійняті кулаки. Хтось жбурнув помідором.

Боббі Томпсон обернувся до залу й прокричав:

— Із цими хвацькими словами містер Річардс залишає нашу сцену. Завтра опівдні починаються лови. Запам'ятайте його обличчя! Він може опинитися поруч з вами у пневмоавтобусі... в літаку... перед кінокамерою... на стадіоні. Сьогодні він у Гардінгу. А завтра?.. В Нью-Йорку? В Бойсе? В Альбукерку?

В Колумбусі? А може, зачаїться саме біля вашого дому? Чи повідомите ви про нього?

— Та-а-а-к!!! — ревонув зал в один голос.

Раптом Річардс показав їм рукою ялдака — одною, потім другою. Цього разу не було ніякої гри — глядачі справді посунули на сцену. Річардса миттю спровадили за ліву кулісу, перш ніж публіка встигла розірвати його на шматки перед камерою і позбавити Мережу можливості заробити грубі гроші на запланованих репортажах.

80 проти 100...

Кілліан стояв за лаштунками, мало не падаючи зо сміху.

— Чудова вистава, містере Річардс. Чудова! Господи, як жаль, що я не можу дати вам премії. А оті жести... — це було блискуче!

— Чого не зробиш, щоб потішити публіку,— сказав Річардс. На моніторах зникло зображення сцени — за мить мало початися рекламне оголошення про "Переслідування". — Давайте камеру, а тоді хоч у гузно самі себе трахніть.

— Це фізично неможливо,— відповів Кілліан, і далі посміхаючись. — А камера — ось вона. — І він узяв камеру в техніка, що стояв поруч. — Заряджена й готова до дії. А ось вам і касети. — Від подав Річардсові невеличку, на диво важку довгасту коробку, загорнену в промащену тканину.

Річардс опустив камеру в одну кишеню куртки, а касети — в другу.

— Добре. Де ліфт?

— Не поспішайте,— зупинив його Кілліан. — Ви маєте ще трохи часу... власне, дванадцять хвилин. Відлік дванадцяти годин, які даються вам як фора, офіційно починається о шостій тридцять.

У залі знову здійнялося ревище. Оглянувшись через плече, Річардс побачив на сцені Лафлінга. Бен співчував йому від щирого серця.

— Ви мені подобаєтесь, Річардсе, і я сподіваюсь, вам добре поведеться,— сказав Кілліан. — У вас є примітивний, але свій стиль, який аж за душу хапає. Я, бачте, колекціонер. Захоплююсь печерним мистецтвом та матеріальною культурою Стародавнього Єгипту. Ви стоїте ближче до печерного мистецтва, ніж до моїх єгипетських ваз, та це не суттєво. Мені дуже хочеться зберегти вас — для колекції, якщо дозволите, так само, як я зібрав колекцію азіатських печерних малюнків.

— Поспішіть скористатися з біострумів мого мозку, сучий ви сину. Вони у вас є записані.

— Я хотів би дати вам одну пораду,— провадив Кілліан, незважаючи на Річардсові слова. — Практично у вас немає ніяких шансів. Та й не тільки у вас, бо на переслідуваного полює вся країна, а ловці — люди надзвичайно треновані й озброєні складною технікою, про яку ви навіть уявлення не маєте. Але якщо ви не наробите шереху, то протримаєтесь довше. Налягайте на ноги, замість того, щоб хапатися за зброю, навіть якщо ви її роздобудете. І тримайтесь ближче до своїх людей,— він покивав пальцем, ніби підкреслюючи сказане,— а не до отих порядних обивателів із середнього класу, з якими ви щойно зустрілися. Вони вас ненавидять. Для них ви — уособлення всіх страхіть у наші похмурі, ненадійні часи. Те, що ви бачили в студії,— не тільки вистава, влаштована на наше замовлення. Вони справді ненавидять вас. Ви це відчули?

— Так,— відповів Річардс,— відчув. Я їх теж ненавиджу.

Кілліан усміхнувся.

— Ось тому вони й готові знищити вас. — Він узяв Річардса під руку; потиск його пальців був на диво міцний. — Сюди.

Позаду було чути, як Боббі Томпсон дрочить Лафліна на втіху публіці.

У білому коридорі глухо відлунювали їхні кроки — Роджерс і Кілліан були самі. Зовсім самі. А в кінці коридора виднів один-єдиний ліфт.

— Тут наші стежки розходяться,— промовив Кілліан. — Це — ліфт-експрес. Дев'ять секунд — і ви на вулиці.

Він учетверте подав Річардсові руку, але той знову не потис її. Одначе на хвилину затримався.

— А що, якби я забрався нагору? — спитав він, кивнувши головою на стелю і всі десятки поверхів, що здіймалися над нею. —— Є там кого вбивати? Є кого вбити на тому останньому поверсі?

Кілліан тихенько засміявся й натис кнопку поруч з ліфтом. Двері розчахнулися.

— Оце мені у вас подобається, Річардсе. Ви мислите масштабно.

Річардс ступив у ліфт. Половинки дверей зімкнулися.

— Не робіть шереху,— встиг повторити Кілліан.

Ліфт шугнув униз, і всередині в Річардса наче щось обірвалося.

79 проти 100...

Вихід із ліфта був просто на вулицю. Напроти, біля Меморіального парку Ніксона, стояв полісмен, але він навіть не глянув у бік Річардса, задумливо постукуючи пальцями по кийку і дивлячись перед себе крізь дрібну мжичку, що висіла в повітрі.

Через ту мжичку у місті рано посутеніло. Вуличні ліхтарі таємничо світили в сутіні, а люди, що снували вздовж Ремпарт-стріт попід Будинком розважальних телепрограм, теж видавалися безтілесними тінями, так само, як і Річардс, і він був свідомий цього. Він глибоко вдихнув вологого, з присмаком сірки, повітря. Воно було приємне, незважаючи на той присмак. Річардсові здавалося, ніби його щойно випустили з в'язниці, а не просто перевели в сусідню камеру. Повітря було приємне. Повітря було чудове.

"Тримайтеся ближче до своїх людей",— сказав Кілліан. Звичайно, він мав рацію. Річардс знав про це й без Кілліана. Як і про те, що завтра пополудні, коли на нього розпочнеться полювання, Південний район стане найнебезпечнішим для нього місцем. Але на той час він уже буде далеко.

Пройшовши три квартали, Річардс зупинив таксі. Він сподівався побачити розбитий екран БТБ — таке часто траплялося,— але в цій машині телевізор працював і саме горлав заключні похвали "Переслідуваному". Лайно собаче.

— Куди їдемо, друже?

— На Робард-стріт. — Це було за п'ять кварталів од того місця, куди він зібрався. Вийде з таксі, а тоді глухими провулками на батьківських добереться до Молі.

Водій збільшив швидкість, і старенький бензиновий двигун на всі лади заторохтів зношеними поршнями та клапанами. Річардс притулився спиною до вінілової подушки, зсунувшись туди, де, як він сподівався, була глибша тінь.

— Слухай, я ж тебе щойно бачив по БТБ! — вигукнув водій. — Це ж ти Прічард!

— Прічард, атож,— покірливо мовив Річардс. Височенний Будинок розважальних телепрограм, що залишився позаду, все меншав і меншав, і здавалося, що його похмура тінь уже не так гнітить душу, незважаючи на невдачу з таксистом.

— Господи, ну й урвиголова з тебе. Що правда, то правда. Та вони ж тебе вб'ють. Ти хоч знаєш про це? Уб'ють к лихій годині. Ні, ти таки урвиголова.

— А ти помацай себе за голову — може, й твою вже урвав?

— Мою! — повторив таксист, що аж не тямився від щастя. — Ото язикатий. Ото сказонув! Ти не проти, якщо я скажу жінці, що підвозив тебе? Вона вмирає за цими телевізійними розвагами. Я мав би донести на тебе, але однаково своєї сотні не одержу. Таксистам треба хоча б одного свідка мати. А тебе, як на те, ніхто не бачив, коли ти в машину сідав.

— Важко тобі доведеться,— сказав Річардс. — Шкода, що не зможеш докласти рук до моєї смерті. А може, тобі записку лишити, що я в твоїй машині їхав?

— Господи, а що, як і справді... Ото було б...

Вони саме перетнули Канал.

— Зупини, я тут вийду,— перебив його Річардс. Він дістав нового долара з конверта, якого дав йому ведучий програми Боббі Томпсон, і кинув на переднє сидіння.

— Господи, та я ж нічого такого не сказав. Я не хотів...

— Приїхали,— промовив Річардс.

— А як же записка?

— Іди к бісу, паскудо.

Річардс виліз із машини й пішов у бік Драммонд-стріт. У присмерку, наче кістяки, бовваніли висотні будинки Південного району. Ззаду долинув розлючений голос таксиста:

— Не довго тобі гуляти, фраєре!

78 проти 100...

Річардс перетнув якийсь двір, проліз дірою в огорожі, що відділяла одну асфальтову пустку від другої, перебрався через покинутий будівельний майданчик, перечекав у зубчастих тінях, поки прореве мимо банда на мотоциклах, світячи сліпучими фарами, наче вовкулаки божевільними очиськами. Нарешті, подолавши останню огорожу (і поранивши собі руку), постукав у задні двері закладу Молі Джернігена, які часто правили за головний вхід.

Молі тримав на Док-стріт щось на зразок ломбарду, де людина грошовита могла купити поліційного кийка, спецрушницю для розгону порушників громадського порядку, автомат, героїн, "колеса з Сан-Франціско", кокаїн, жіноче вбрання (для гомика, що зібрався погуляти з такими, як сам), штучну жінку із стирофлексу, живу повію, якщо не вистачало грошей на штучну, дістати сьогоднішню адресу одного з трьох пересувних підпільних закладів, де грали в кості, або розкішного порноклубу, а також скористатися ще доброю сотнею нелегальних послуг. Якщо ж у Молі не було того, що вам потрібно, він міг його замовити десь-інде.

Навіть фальшиві документи.

Відкривши вічко й побачивши, хто прийшов, Молі сказав з привітною посмішкою:

— Ішов би ти своєю дорогою, друже. Я тебе не бачив.

— Нові долари,— мовив Річардс, ніби ні до кого не звертаючись.

Запала мовчанка. Річардс стояв, уважно вивчаючи комір його сорочки,

немов уперше такий бачив.

Потім грюкали засуви й клацали замки — квапливо, наче Молі боявся, що Річардс передумає. Гість відразу опинивсь у квартирі Молі, яка прилягала ззаду до магазину. Приміщення було захаращене старими газетами, краденими музичними інструментами, краденими кінокамерами та коробками з дефіцитною бакалією. Молі доводилось бути таким собі Робін Гудом: у Південному районі гендляр не міг протриматися довго, якщо виявляв надмірну пожадливість. Молі обдирав багатих мерзотників з Північного району, а місцевим продавав майже за собівартістю, часом навіть дешевше, коли хтось опинявся в скруті. Отож репутацію він мав чудову, і всі його оберігали. Якщо полісмен випитував стукача (а в Південному районі їх були сотні) про Молі Джернігена, той повідомляв, що Молі — схибнутий старий чоловік, який потроху заробляє темними оборудками й потроху торгує на чорному ринку. Однак чепуруни з Північного району, які вирізнялися досить дивними сексуальними нахилами, могли б розказати поліції й ще дещо, якби тепер карали за проституцію, азартні ігри й такі інші речі. Та владі було відомо, що там, де є порок, ніколи не виникне справжньої революційної ситуації. Правда, по той бік Каналу не знали, що Молі має скромний зиск і від продажу фальшивих документів, які збуває лише місцевим клієнтам. Річардс розумів, що виготовлення таких паперів для тих, кому поліція наступає на п'яти, як оце йому,— справа надзвичайно ризикована.

— Які саме папери? — спитав Молі, глибоко зітхаючи, і ввімкнув старомодну лампу з гнучким стояком, що залила робочу поверхню столу яскравим білим світлом. Він був старий, років під сімдесят п'ять, і його волосся, освітлене зблизька, скидалося на сріблясту пряжу.

— Шоферські права. Військовий квиток. Міську перепустку. Кредитну картку. Картку соціального страхування.

— Це просто. За таку роботу я беру шістдесят зелененьких, але з тебе візьму менше, Бенні.

— Отже, зробиш?

— Задля твоєї жінки — зроблю, задля тебе —— ні. Нічого мені голову в зашморга стромляти за таких придурків, як Бенні Річардс.

— А довго чекати, Молі?

Очі Молі глузливо блиснули.

— Коли я вже увійшов у твоє становище, то доведеться поквапитись. Годину на кожен папір.

— Господи, це ж п'ять годин... А може, я тим часом піду...

— Ні в якому разі. Ти що, здурів, Бенні? На тому тижні приїжджав тут один із поліції у ваш район. З конвертом для твоєї жінки. Під'їхав він у "чорному вороні", з ним ще шестеро. Пустомеля Доннігеи усе бачив — він саме збував деякі дрібнички на розі з Джеррі Генреном. А він усе мені розказує. В цього хлопця не всі дома.

— Знаю, що в Пустомелі не всі дома,— нетерпляче сказав Річардс. — Це я прислав гроші. А вона...

— А хіба хтось щось знає? Хіба хтось щось бачить? — Молі знизав плечима й підкотив очі під лоба, кладучи ручки та чисті бланки в середину світляного кола на столі. — Вони обложили твій будинок, Бенні, у чотири ряди. Кожен, хто спробував би сказати їй слово співчуття, опинився б у підвалі, а там з ним уже поговорили б гумовими кийками. Ніхто не хоче мати діла з тими пройдисвітами, хоча твою жінку й справді відгородили від людей. На яке ім'я виписувати папери?

— Не має значення, аби англійське. Господи, Молі, вона ж мабуть, виходила по харчі. А лікар...

— Вона посилала синка Баджі О'Санчеса, як його пак...

— Уолт.

— Еге ж, Уолта. Ніяк не можу втримати в голові імен цих бісових мексиканців та ірландців. Склероз, Бенні. Та й нерви розшарпані. — Він раптом сердито глипнув на Річардса. — Я ще пам'ятаю Міка Джаггера, його всі тоді знали. Ти навіть не знаєш, хто він був такий, га?

— Я знаю, хто він був такий,— відповів Річардс розгублено і злякано обернувся до вікна, що було на рівні асфальту. Отже, справи гірші, ніж він собі уявляв. Шійла і Кеті теж під ковпаком. Принаймні поки він...

— З ними все гаразд, Бенні,— м'яко промовив Молі. — Ти лишень тримайся від них якнайдалі. Ти для них тепер однаково що отрута. Дійшло?

— Атож,— відповів Річардс. Його раптом пойняв розпач — чорний, страшний. "Я тужу за домом",— подумав він вражено, але це була не просто туга, це було щось гірше. Все, що з ним діялося, здавалось неймовірним. Його життя йшло під укіс. Перед ним вихором закружляли обличчя: Лафлін, Берне, Кілліан, Янскі, Молі, Кеті, Шійла...

Річардс глянув крізь вікно у темряву й затремтів. Молі працював, наспівуючи давню пісеньку із свого нікому сьогодні не потрібного минулого, щось про очі, як у Бетт Девіс ("А це хто в біса така?").

— Він був ударником,— раптом промовив Річардс. — У тій англійській групі, "Бітлз". Мік Маккартні.

— Ех, молодь,— сказав Молі, не відриваючись од роботи. — Оце й усе, що ви знаєте.

77 проти 100...

Річардс вийшов од Молі в десять хвилин по півночі, полегшавши на тисячу двісті нових доларів. Гендляр продав йому невеличкий, але досить корисний набір предметів, що мали змінити його зовнішність: сиву перуку, окуляри, ватяні віхті, щоб закладати за губи, та пластикові накладки на щелепи, що змінювали обриси рота. "А ти ще кульгай,— порадив Молі. — Тільки не так, щоб усі озирались, а ледь-ледь. Запам'ятай: цим кульганням можна доброго туману в очі напустити. Мабуть, забув про такі речі, га?"

Річардс таки забув.

Нові папери в його гамані свідчили про те, що він — Джон Гріффін Спрінгер, агент з продажу магнітозаписів біблійних текстів, родом із Гардінга, сорокатрирічний вдівець. Ніякого стосунку до техніки, і це тільки на краще, бо технарі мають свою специфічну мову.

Річардс вийшов на Робард-стріт о пів на першу — у найслушніший час для того, щоб тебе обікрали, відлупцювали, а то й убили, і найнесприятливіший для того, щоб непомітно зникнути. Одначе він усе-таки прожив по цей бік Каналу все своє життя.

Річардс відійшов зо дві милі на захід, майже до озера, й аж там перетнув Канал. Дорогою натрапив на гурт п'яничок, що грілися довкола потайки розпаленого вогнища, побачив кілька пацюків, але жодного полісмена. О чверть на другу він уже простував нічиєю землею з її складами, дешевими ресторанчиками та транспортними конторами. А о пів на другу, коли з барів повисипало чимало гулящого люду, зміг, нічим не ризикуючи, зупинити таксі.

Цього разу водій навіть не глянув на нього.

— Аеропорт,— кинув Річардс.

— Поїхали.

Реактивний двигун зірвав машину з місця, і вони влились у потік вуличного руху. До аеропорту приїхали о першій п'ятдесят. Річардс прокульгав повз кількох полісменів та вартових відомчої охорони, і вони не звернули на нього уваги. Він придбав квиток до Нью-Йорка,— це якось само собою спало йому на думку. Перепустки перевіряли як звичайно, все обійшлося без ускладнень. Швидкісний літак на Нью-Йорк відлітав о другій двадцять. У салоні зібралося понад сорок пасажирів, здебільшого бізнесмени та студенти. Полісмен у куленепробивній кабіні куняв до самої посадки. Річардс посидів трохи і теж задрімав.

Літак приземлився о третій годині шість хвилин, і Річардс без пригод залишив аеропорт.

О третій п'ятнадцять таксі вже несло його швидкісною спіральною трасою. Перетнувши по діагоналі Центральний парк, Бен Річардс о третій двадцять загубився у найбільшому місті світу.

76 проти 100...

Він обрав пересічний "Брант-готель" у східній частині Манхеттена. В цьому районі, після деякої перерви, знову почали з'являтись ознаки фешенебельного міста. Одначе готель був менш як за милю від центрального Манхеттена з його нетрями — теж найбільшими в світі.

Річардс іще раз згадав прощальні слова Дена Кілліана: "Тримайтеся ближче до своїх людей".

Вийшовши з таксі, він пішов до Таймс-сквер, аби не показуватись у готелі

0 такій ранній порі. П'ять з половиною годин — від пів четвертої до дев'ятої — Річардс просидів у нічному гомоклубі, дивлячись виставу. Спати хотілося нестерпно, та щойно він починав куняти, як його будив легкий дотик пальців, що добиралися до паху...

— Як довго затримаєтеся в нас, сер? — спитав, уже вранці, адміністратор готелю, заглядаючи в книгу, де Річардс записався як Джон Г. Спрінгер.

— Та ще не знаю,— відповів Річардс, намагаючись надати голосові скромно-люб'язного тону. — Все залежить від клієнтів, самі розумієте. — Він заплатив шістдесят нових доларів за два дні й піднявся ліфтом на двадцять третій поверх. З кімнати відкривався похмурий краєвид брудної Іст-рівер. У Нью-Йорку теж ішов дощ.

Кімната була чиста, мало не стерильна. Вона сполучалася з ванною

1 туалетом, і в бачку безперестанно чулося лиховісне булькання, якого Річардс не зміг позбутися, навіть поворушивши грушею.

Він попросив принести сніданок до кімнати: зварене без шкаралупи яйце на грінці, оранж, каву. Коли з'явився посильний з тацею, Річардс дав йому на чай, але не дуже багато, щоб не привертати до себе уваги.

Упоравшись із сніданком, він дістав відеокамеру. Поруч з видошукачем була металева пластинка з написом "Інструкція". Річардс почав читати:

1. Вставте касету в проріз А і тисніть на неї, поки в камері клацне.

2. Наведіть перехрестя видошукача на об'єкт зйомки.

3. Для запису зображення та звуку натисніть кнопку Б.

4. Після дзвінка касета автоматично випаде з камери. Тривалість запису — 10 хвилин".

"Гаразд,— подумав Річардс,— хай подивляться, як я сплю".

Він поставив камеру на столик поруч із Біблією й навів на ліжко. Гола стіна, під якою воно стояло, нічим не вирізнялася, і Річардс не уявляв собі, як це ліжко —и це тло можуть допомогти комусь визначити місце його перебування. Шум із вулиці так високо майже не долинав, але він пустив душ — про всяк випадок.

При всій своїй завбачливості Річардс мало не натис кнопку й не став перед

камерою у своєму камуфляжі. Його можна було б зняти майже весь, крім пперуки. Він натяг на голову наволочку. Потім натиснув кнопку, відійшов до ліжка й сів обличчям до об'єктива.

— Ку-ку! — сказав він глухим голосом, звертаючись до величезної аудиторії, що з жахом і цікавістю дивитиметься й слухатиме його сьогодні увечері. — Хоч ви цього й не бачите, але я плюю на вас, засрані телефанати.

Річардс випростався горілиць, заплющив очі й спробував ні про що не думати. Коли за десять хвилин касета випала з камери, він уже міцно спав.

75 проти 100...

Прокинувсь він о четвертій пополудні — отже, лови вже почалися. Власне, зони тривали вже три години, якщо врахувати різницю в часі. Від цієї думки в животі у нього похололо.

Заклавши нову касету, він узяв Біблію і, не знімаючи з голови наволочки, став читати та перечитувати Десять заповідей, аж поки й ця касета випала.

В шухляді письмового столу Річардс знайшов конверти, але на них були назва й адреса готелю. Повагавшись, він зрозумів, що однаково не

має вибору. Мусив повірити Кілліанові на слово, ніби телебачення не покаже Маккоунові та його ловцям конверти з поштовими штемпелями та зворотними адресами. Без пошти йому не обійтись, а поштовими голубами його не забезпечили.

Поруч з ліфтами були скриньки, і, згнітивши серце, Річардс опустив туди обидві касети. За правилами гри поштовій службі однаково нічого не перепало б, та все ж він страшенно ризикував. А не надіслати касети означало втратити винагороду; цього він теж не міг допустити.

Він повернувся до кімнати, закрутив душ (у ванній парувало, наче в тропічних джунглях) і знову простягся на ліжку.

Куди податися далі? Як найкраще вчинити?

Річардс спробував поставити себе на місце пересічного втікача. Звичайно, найперше спрацював би тваринний інстинкт — зачаїтися. Знайти собі схованку й там дрижати від страху.

Саме так він і вчинив. Він — у "Брант-готелі".

Чи передбачать ловці такий крок? Авжеж. Вони не шукатимуть людини, яка втікає. Шукатимуть людину, яка ховається.

Чи ,знайдуть вони його у цій схованці?

Річардсові дуже хотілося відповісти "ні", проте він не був певен цього. Замаскувався непогано, але поспіхом. Спостережливих людей не так багато, проте хтось завжди знайдеться. А може, за ним уже стежать? Адміністратор. Посильний, що приносив сніданок. Може, навіть хтось із тих невиразних типів, які дивилися з ним порновиставу на Сорок першій вулиці.

Малоймовірно, але можливо.

А найголовніше прикриття — фальшива перепустка, котру виготовив для нього Молі? Чи довго буде змога нею користуватися? Таксист, який віз його з Будинку розважальних телепрограм, міг донести, що висадив свого клієнта у Південному районі. А ті ловці в своєму ділі мастаки, такі мастаки, що аж у душі холоне. Вони візьмуть у роботу кожного, хто його знає, починаючи від Джека Крейгера й закінчуючи тією старою сучкою, їхньою сусідкою Ейлін Дженнер. Церемонитись не будуть. Скільки часу мине, поки хтось,— може, отой недоумок, Пустомеля Доннігеи,— прохопиться, що старому гендляреві трапилась нагода заробити на фальшивих паперах? А якщо доберуться до Молі, то про все дізнаються. Старий протримається досить довго, аби Річардс міг утекти якнайдалі, але не чекатиме, щоб його побили. Та й випадкова нічна пожежа йому ні до чого. А далі? Проста перевірка у трьох аеропортах Гардінга покаже, що Джон Г. Спрінгер нічним рейсом вилетів до Нью-Йорка.

Так буде, якщо вони вийдуть на старого Молі.

Припустімо — вийдуть. Доводиться припускати, що вийдуть.

Тоді треба тікати. Куди?

Цього Річардс не знав. Усе своє життя він прожив у Гардінгу, на Середньому Заході. Він зовсім не знав Східного узбережжя: тут не було жодного місця, де б він почувався як удома. Отже — куди?.. Куди?..

Похмурі думки ятрили мозок, і поступово його оповило страшне марево. Ловці знайшли Молі без особливих зусиль. Вирвали йому два нігті, налили на пуп бензину із запальнички, пригрозили підпалити — й за п'ять хвилин витягли із старого прізвище Спрінгер. Цим зовні пристойним невиразним типам в однакових габардинових плащах досить було зняти телефонну трубку, щоб дізнатися номер рейсу Річардсового літака, і о другій тридцять східного поясного часу вони були вже в Нью-Йорку. Вислані наперед хлопці роздобули його адресу із щоденного комп'ютерного списку мешканців нью-йоркських готелів. І

тепер вони вже тут, оточують готель. Попідміняли офіціантів, посильних, клерків, барменів. Десяток переслідувачів піднімаються запасними сходами. Ще півсотні заходять в усі три ліфти. Тим часом машини на повітряних подушках підвозять і підвозять ловців, зупиняючись довкола готелю. Ось вони вже в коридорі, за хвилину виламають двері й удеруться до кімнати, а відеокамера над їхніми кремезними плечами зніматиме й зніматиме для наступних поколінь видовище, як із нього, Бена Річардса, роблять шніцель.

Річардс сів на ліжку, ввесь упрілий. Немає навіть пістолета, ще немає.

Тікати. Мерщій.

Для початку — в Бостон.

74 проти 100...

О п'ятій пополудні Річардс спустився до вестибюля. Адміністратор усміхнувсь променистою усмішкою — мабуть, задоволений, що скоро зміна.

— Добрий день, містере... е-е...

— Спрінгер. — Річардс теж усміхнувся. — Мені, здається, добре повелося — троє клієнтів нібито погодились... на мою пропозицію. Поживу ще два дні у вашому чудовому готелі. Можна заплатити наперед?

— Звичайно, сер.

Долари перейшли з рук у руки, і Річардс із прояснілим обличчям повернувся до своєї кімнати. В коридорі нікого не було. Він накинув на

ручку дверей табличку "Не турбувати" й швидко рушив до запасного виходу.

Йому пощастило — нікого не зустрів. Спустився сходами на перший поверх і непомітно вислизнув із готелю бічним виходом.

Дощ ущух, але низькі хмари й далі висіли над Манхеттеном. У повітрі стояв сморід, наче від зіпсованого акумулятора. Річардс ішов швидко, облишивши кульгати, до кінцевої зупинки електроавтобусів. На цьому маршруті ще можна було придбати міжміського квитка без власноручного підпису.

— До Бостона,— сказав Річардс бородатому касирові.

— Двадцять три долари. Автобус відходить о шостій п'ятнадцять.

Річардс подав гроші; тепер у нього залишилось трохи менше трьох тисяч

нових доларів. Треба було якось згаяти цілу годину на цій забитій людьми станції, серед яких товклося чимало солдатів-добровольців: голубі берети, байдужні й жорстокі хлоп'ячі обличчя. Річардс купив порножурнал, сів, затулився ним та так і просидів годину, вряди-годи перегортаючи сторінку щоб не бути схожим на статую.

Коли подали електроавтобус, Річардс у потоці сірої маси пасажирів почовгав до розчинених дверей. Хтось крикнув:

— Гей! Гей, ти!

Річардс озирнувся й побачив полісмена, що бігцем простував до нього. Річардса наче паралізувало. В глибині його мозку стукало: зараз уб'ють, ось тут, просто на цій задрипаній станції, на підлозі, запльованій цятками жувальної гумки, серед оцих брудних стін з надряпаними там і

там непристойностями; саме тут він стане випадковою здобиччю тупоголового полісмена.

— Лови його! Лови!

Полісмен повернув трохи вбік. Отже, він гнався не за ним, а за якимось голодранцем, що втікав до сходів, розмахуючи жіночою сумочкою та розкидаючи зустрічних направо й наліво, немов кеглі.

Перескакуючи через три сходинки, злодюжка та його переслідувач зникли з очей. Пасажири якусь хвилину байдужно стежили за ними, а тоді знову повернулися до своїх справ, ніби нічого й не сталося.

Річардс відчув, що його тіпає і морозить.

Він безсило впав на заднє крісло електроавтобуса, який через кілька хвилин завуркотів уздовж платформи й приєднався до загального потоку машин. Полісмен та його жертва лишилися десь позаду, в людському натовпі.

"Якби я мав пістолета — був би поклав його на місці,— подумав Річардс про полісмена. — Господи, о Господи..."

Тоді спало на думку зовсім інше: "Наступного разу ловитимуть не злодія. Ловитимуть мене".

У Бостоні він таки добуде собі пістолета. Так чи так, а добуде.

Річардс згадав слова Лафліна — той нахвалявся хоч кількох сво— лоцюг зіпхнути з верхотури, поки його самого схоплять.

Електроавтобус котився на північ крізь дедалі густіші сутінки.

73 проти 100...

Бостонський готель Спілки молодих християн містився на Ганінг—тон-авеню. Будівля скидалась на почорнілий від часу велетенський ящик. У середині минулого століття тут був один з найпрестижніших районів Бостона, а тепер цей готель стояв, як сумний свідок інших часів, іншої доби, все ще блимаючи старомодними неоновими літерами на грішний район, де скупчилися театри та всілякі інші видовищні заклади.

Коли Річардс увійшов до вестибюля, адміністратор саме сварився з миршавим, неохайним негром у спортивній фуфайці, такій великій, що закривала його голубі джинси аж до литок. Суперечка точилася навколо автомата, що продавав жувальну гумку біля вхідних дверей у вестибюлі.

— У мене пропала монета, блідопикий. Пропала монета к розтакій матері!

— Якщо ти зараз не виметешся звідси, хлопче, я викличу поліцію. Все. Мені ця балачка остобісіла.

— Але ж клятий автомат проковтнув мою монету!

— Годі на мене визвірятися, щеня! — Адміністратор, стриманий чолов'яга років тридцяти, шарпнув негра за фуфайку, під якою десь там мало бути миршаве тіло. — А тепер забирайся звідси, я все сказав.

Хлопець зрозумів, що адміністратор не жартує. Майже комічна маска зненависті й зухвальства на його обличчі під чорним настовбурченим волоссям — зачіска в стилі "афро" — змінилася болісною гримасою образи й докору.

— Та слухай, це ж була моя остання монета, розтуди її. Твій автомат зжер мою монету! Це ж...

— Я вже викликаю поліцію. — Адміністратор обернувся до комутатора.

Поли куртки, що дісталася негрові на дешевому розпродажу, мляво

гойднулися довкола худенького заду. Хлопець копнув ногою автомат і кинувся тікати.

— Розтакий ти блідопикий сучий син!

Адміністратор подивився йому вслід, так і не натиснувши справжньої чи уявної кнопки. Він посміхнувся до Річардса, вишкіривши зуби, що нагадували клавіатуру старого рояля, якому бракувало кількох клавішів.

— З цими чорними стало неможливо говорити. Якби я керував Мережею, то тримав би їх у клітках.

— А що, він справді вкинув туди монету? — спитав Річардс, записуючись у реєстраційній книзі як Джон Діген із штату Мічіган.

— Якщо й укинув, то крадену,— сказав адміністратор. — Та, мабуть, укинув. Але якби я повернув її, то сюди до ночі бігали б сотні чорношкірих і вимагали гіовернути їм монету. І де вони набираються таких словечок — ось що я хотів би знати. Невже батьки зовсім не цікавляться ними?.. Чи довго ви в нас пробудете, містере Діген?

— Не знаю. Залежатиме від того, як підуть справи.

Річардс намагався зобразити солоденьку усмішку, а коли відчув, що досяг мети, всміхнувся вільніше. Адміністратор подумав, ніби десь бачив це обличчя, й теж усміхнувся у відповідь.

— 'З вас п'ятнадцять доларів п'ятдесят центів, містере Діген,— сказав він і підсунув Річардсові ключа з блискучою дерев'яною грушею. — Кімната п'ятсот дванадцята.

— Дякую. — Річардс одрахував суму. Й цього разу обійшлося без особового посвідчення". Хвалити Бога, що на світі існує Спілка молодих християн.

Йдучи до ліфтів, Річардс заглянув у розчинені двері бібліотеки. В тьмяному світлі закаляних мухами круглих жовтих плафонів сидів старий чоловік у пальті та калошах, який повільно, слинячи тремкий палець, гортав якусь брошуру. Його важке, з присвистом, дихання долинало аж у коридор, і Річардса охопило змішане почуття смутку й жаху.

Ліфт глухо клацнув, двері захрипіли й знехотя відчинилися. Річардс ступив усередину й почув навздогін голос адміністратора:

— Гріх і сором. Я б їх усіх позасаджував у клітки.

Річардсові здалося, що адміністратор звертається до нього. Він озирнувся, та той навіть не дивився у його бік.

Довкола було порожньо й тихо.

72 проти 100...

На п'ятому поверсі тхнуло сечею.

Коридор був такий вузький, що в Річардса з'явилося відчуття клаустрофобії, а колись червона килимова доріжка посередині — вичовгана до самої основи. Двері кімнат були пофарбовані в похмуро-сірий колір, на кількох дверях видніли сліди ніг і навіть лома. Через кожні двадцять кроків таблички на стінах попереджали: "Згідно з

наказом пожежної інспекції палити в коридорі заборонено". Посередині коридора була вбиральня; коли Річардс підійшов, у ніс йому ще дужче вдарив дух сечі. Цей дух щоразу викликав у Річардса відчуття розпачу. З-за сірих дверей долинали бентежні звуки, наче з кліток, де тримали звірів, надто жахливих, щоб їх показувати. Хтось п'яним голосом щось торочив, здається, молитву до Богородиці. За іншими дверима чулося дивне булькотіння. Далі — пісенька в стилі кантрі-вестерн ("На телефон не маю ні цента нині, Тож нуджу світом на самотині..."). Човгання. Рипіння ліжка — хтось узявся до рукоблудства? Схлипування. Сміх. Істеричні вигуки — п'яна сварка. А за цими дверима — тиша. Тиша. Тиша. Якийсь тип із запалими грудьми, в піжамних штанях на очкурі, з милом та рушником у руці пройшов повз Річардса, навіть не глянувши на нього. На ногах у нього були паперові капці.

Річардс відімкнув свою кімнату. Двері зсередини мали засув, і він одразу ним скористався. В кімнаті було ліжко, застелене майже білими простирадлами та армійською ковдрою, шафа, якій бракувало однієї шухляди, зображення Ісуса Христа на стіні, а в кутку — сталевий прут, на якому висіло двоє плічок. Оце і все, коли не рахувати вікна, що дивилося в темряву. Було п'ятнадцять хвилин на одинадцяту.

Річардс повісив куртку, зняв черевики й ліг, здаючи собі звіт у тому, який він нещасний, чужий і вразливий на цьому світі, що вищить, гуркоче й торохтить навколо, немов велетенський розхитаний автомобіль, який летить з гори в безодню, а пасажирам байдуже. Губи в Річардса скривилися, він заплакав.

Річардс нічого не записував на плівку. Просто лежав, утупившись у стелю, помережану безліччю тріщин, наче старий полив'яний горщик. На нього полюють уже більш як вісім годин. І він уже відробив вісімсот доларів із того, що

покладено на його рахунок. Господи, цього не вистачить навіть на те, щоб вилізти з боргів!..

А передачу із своїм записом він пропустив. Господи, таки пропустив. Отой спектакль із наволочкою на голові.

Де тепер переслідувачі? Досі в Гардінгу? Чи в Нью-Йорку? А може, на шляху до Бостона? Ні, не може бути, щоб вони кинулися сюди. Адже дорогою не було ніяких перевірок. Йому пощастило вислизнути з найбільшого в світі міста, не називаючи себе, та й тут він живе під чужим ім'ям. Не могли вони натрапити на його слід. Аж ніяк.

У цьому готелі можна безпечно просидіти зо два дні. А потім — на північ, штат Нью-Гемпшір чи Вермонт, або на південь, до Гартфорда, чи Філадельфії, навіть до Атланти. Далі на схід — океан, а за ним — Англія, Європа. Ідея приваблива, проте навряд чи здійсненна. На літак без особового посвідчення не сядеш, у Франції — воєнний стан. Хоча можна й зайцем спробувати, але коли вже викриють, тоді відразу всьому кінець. А про захід нічого й думати. На заході пече найдужче.

Якщо не можеш терпіти жару, забирайся геть із кухні.

Хто це сказав?

Молі, мабуть, знає. Річардс тихенько засміявся, і йому відлягло від серця.

Десь обізвалося радіо.

Добре було б дістати пістолета цього ж вечора, проте Річардс надто стомився. Стомила подорож. Стомило те, що він — переслідуваний. Тваринне чуття підказувало йому краще, ніж розум, що, можливо, дуже скоро доведеться ночувати в по-жовтневому холодній дренажній трубі чи в поросліій бур'яном та закиданій сміттям водостічній канаві.

Отже, пістолет — завтра.

Він вимкнув світло й заснув.

71 проти 100...

Знову настала пора знімати.

Річардс стояв голим задом до камери, наспівуючи мелодію, що супроводжувала передачу "Переслідуваний". Голову він знову встромив у вивернуту наволочку, щоб не було видно штампу з назвою готелю.

Відеокамера надихнула Річардса на творчий гумор, про існування якого він у собі й не підозрював. Завжди вважав себе досить похмурою людиною, яка дивиться на речі майже або й зовсім без усміху, тепер же, під загрозою смерті, відкрив у собі прихований комедійний хист.

Коли касета випала з відеокамери, Річардс вирішив, що другу запише пополудні. Бути самому в кімнаті страшенна нудота; може, згодом спаде на думку щось цікаве. Він неквапливо вдягся й виглянув у вікно.

Зранку того четверга на Ганінгтон-авеню панував жвавий рух. По тротуарах теж повільно сунув людський натовп. Декотрі перебігали очима яскраво— жовті літери факсових об'яв під рубрикою "Розшукуються". На кожному розі стояв полісмен. Річардс ніби чув їхні голоси: "Проходь. Невже тобі нікуди податись? Ворушись, дурню!"

І він подумки переходив на той бік, але там повторювалось те саме і його знову проганяли. Хотілося розсердитись, але в п'яти так пекло, що й на місці не встояти.

Річардс почав зважувати всі "за" й "проти" того, щоб прийняти душ. Врешті вирішив, що все обійдеться добре. Він вийшов у коридор з рушником через плече й до самої вбиральні не зустрів нікого.

В ніс ударив сморід сечі, екскрементів та блювоти упереміш із духом якогось дезинфікуючого засобу. Всі двері в кабінах були, звичайно, позривані. Над пісуарами хтось надряпав великими літерами: "К розтакій матері Мережу!" Мабуть, вона добре йому допекла. В одному з пісуарів Річардс побачив купу лайна. "Хтось до краю набрався",— подумав він. По купі ліниво повзали мухи. Все це не викликало відрази в Річардса: картина знайома. Добре, що прийшов сюди в черевиках.

У душовій теж нікого не було. Кахляна підлога й стіни були потріскані, над цоколем поклякли патьоки давнього бруду. Річардс пустив воду із заіржавлено— го душу й терпляче, хвилин п'ять, чекав, поки з гарячої вона стала теплуватою. Потім швидко вмився, знайшовши на підлозі змилок: йому або забули видати, або його мило забрала собі покоївка.

Дорогою назад якийсь чоловік із заячою губою тицьнув йому в руки брошуру.

Річардс заправив сорочку в штани, сів на ліжко й запалив сигарету. Хотілось їсти, але він вирішив дочекатися вечора й аж тоді пошукати чогось підживитися.

Нудьга знову погнала його до вікна. Він почав рахувати різні марки автомобілів: "форди", "шевроле", "уїнти", "фольксвагени", "плімути", "студебе— кери", "ремблер-сюпріми". Виграє та, де рахунок швидше дійде до сотні. Гра примітивна, та краще така, ніж зовсім ніякої.

Далі по Ганінгтон-авеню був Північно-Східний університет, а через вулицю навпроти готелю — велика автоматизована книгарня. Рахуючи машини, Річардс водночас стежив, як студенти заходять і виходять з книгарні. Вони дуже різнились од тих, що читали оголошення про роботу: волосся коротше, майже на кожному — картатий джемпер, останній крик студентської моди. Вони протискались крізь натовп з доброзичливим виразом ніякової зверхності, і Річардс дивився на них і

гірко посміхався. Щоп'ять хвилин до книгарні підкочували яскраво пофарбовані шикарні машини, часто екзотичних марок. Більшість мали наклейки на задніх шибках: Північно-Східного університету, Массачусетського технологічного інституту, Бостонського коледжу, Гарвардського університету. Люди, що тинялися довкола об'яв, сприймали цю вишукану техніку як невід'ємну частину міського пейзажу; лише дехто кидав на неї тупі жадібні погляди. Від крамниці від'їхав "уїнт", а на його місце став "форд", опустившись на дюйм над асфальтом, поки водій — коротко підстрижений хлопець з довжелезною сигаретою в зубах — переводив його на нейтральну швидкість. Машина осіла на один бік, і пасажир — дженджик у брунатно-білій шкіряній куртці — виліз і шаснув у книгарню.

Річардс зітхнув — рахувати машини стало зовсім нецікаво. "Форд" випереджав найближчого конкурента з рахунком 78:40. Кінцевий рахунок можна було передбачити так само, як і наслідки наступних виборів.

Раптом хтось заторохкав у двері, й Річардс принишк.

— Френкі! Ти тут, Френкі?

Річардс не обзивався. Закам'янілий від страху, він стояв, наче статуя.

— Засранець ти, друзяко Френкі! — За дверима почувся приглушений п'яний смішок, потім кроки. Заторохтіло в сусідні двері. — Ти тут, Френкі?

Річардсова душа почала поволі вибиратися з п'ят.

"Форд" поїхав, його місце зайняв інший "форд", сімдесят дев'ятий. Тьху.

Перейшло за полудень, потім настала перша година. Річардс дізнався про це, почувши далекі церковні дзвони. Він не міг гаяти жодної хвилини, а не мав годинника.

Річардс придумав новий варіант гри. Вартість "форда" — два очка, "студебекера" — три, "уїнта" — чотири. Виграє та марка, яка швидше набере п'ятсот очок.

Десь хвилин за п'ятнадцять він знову побачив молодика у брунатно-білій шкірянці — той стояв за книгарнею, прихилившись до ліхтарного стовпа, й читав якусь афішу. Ніхто хлопця не проганяв; поліція ніби не помічала його.

"Ти вже тіней боїшся, дурню. Скоро ловці ввижатимуться тобі на кожному розі".

Ось "уїнт" з пом'ятим крилом. Жовтий "форд". Старий "студебекер", який хрипить повітряним циліндром і злегка ритмічно пірнає на ходу. "Фольксва— ген" — не годиться, на них уже мало хто їздить. Ще один "уїнт". "Студебекер".

Чоловік із сигарою в зубах стояв у недбалій позі на автобусній зупинці. Крім нього, там нікого не було. Та воно й зрозуміло. Річардс уже вивчив рух автобусів і знав, що найближчий з'явиться лише за сорок п'ять хвилин.

Річардс відчув, як у нього холоне в пахвині.

До зупинки лінивою ходою наблизився старий чоловік у зношеному пальті і знічев'я прихилився до стіни будинку.

Двоє юнаків у картатих джемперах вийшли з таксі, жваво розмовляючи, і стали вивчати меню у вітрині ресторану "Стокгольм".

До старого в зношеному пальті підійшов полісмен. Вони перемовилися між собою, і полісмен почовгав далі.

З тупим, ледь відчутним жахом Річардс помітив: ті, що товклися коло газет, значно уповільнили свій рух. їхня одежа й хода в якийсь дивний спосіб були ?:чардсові знайомі, ніби ці люди вже не раз йому зустрічалися й він лише тепер точинав їх упізнавати — невпевнено, насторожено, як ото впізнаєш уві сні голоси померлих.

Полісменів теж побільшало.

"Мене беруть у кільце". Ця думка нагнала млосний, безпорадний жах, що скував його, наче жалюгідного кроля.

"Ні,— поправив його внутрішній голос. — Тебе вже взяли в кільце".

70 проти 100...

Річардс ішов до вбиральні — швидко, але спокійно, нехтуючи небезпекою, чов людина на високому карнизі. Якщо він вибереться з цієї халепи, то лише ззявши себе в руки. Якщо ж піддасться паніці, то відразу загине

У душовій хтось був — надтріснутий, деренчливий голос фальшиво співав гопулярну пісеньку. Біля пісуарів та раковин — нікого.

Ця витівка згадалась йому сама по собі, коли він стояв біля вікна, спостерігаючи, як лиховісні постаті переслідувачів ніби знічев'я сходяться до готелю. Якби йому не сяйнула ця думка, він досі стояв би там, наче Аладдін, що безпорадно дивиться, як дим із його лампи перетворюється на всемогутнього джина. Вони вдавалися до цієї витівки ще хлопчаками, щоб красти газети з підвалів. Потім збували їх Молі, по два центи за фунт.

Річардс одним порухом видер із стіни дротяний гачок для зубної щітки. Гачок трохи заіржавів, та це не мало значення. Річардс попрямував до ліфта, дорогою розгинаючи дріт.

Він натиснув кнопку й цілу вічність чекав, поки ліфт спуститься з восьмого говерху на п'ятий. Кабіна була порожня. Хвалити Бога, порожня.

Він зайшов, тоді визирнув у коридор, потім обернувся до панелі керування. Поруч із кнопкою підвалу був проріз. Двірники мають спеціальні картки, яку туди вставляють. Електронне око зчитує шифр, тоді вони натискають кнопку й Ідуть у підвал.

"А що, як дріт не спрацює?"

"Не думай про це. Не думай про це зараз".

З перекошеним обличчям, чекаючи удару струмом, Річардс всадив дротину з проріз і водночас натиснув кнопку.

За панеллю почувся короткий вибух тріскотливої електронної лайки. Руку трохи трусонуло, вона затерпла. Якусь мить нічого не діялось. Потім зімкнулися латунні жалюзі, зачинились двері, й чортів ліфт невпевнено рушив униз. Із прорізу на панелі, звиваючись, виповзала тоненька цівка диму.

Відступивши від дверей, Річардс дивився, як спалахують номери поверхів. Коли кабіна досягла першого поверху, високо нагорі заскреготав мотор, і вона мало не зупинилась. Одначе за хвилю (мабуть, вирішивши, що Річардс уже й так добре наляканий) знову почала спускатись. Минуло ще двадцять секунд, двері розчинились, і Річардс ступив у просторе, тьмяно освітлене приміщення. Десь капала вода, зашарудів потривожений пацюк. Річардс був сам-один на ввесь підвал. Поки що.

69 проти 100...

По всій стелі розповзлася неймовірна плутанина товстих укритих іржею та павутинням труб. Коли раптом запрацювало парове опалення, Річардс мало не крикнув од жаху. Руки, ноги й серце обізвалися болем на надмірну кількість адреналіну, і якусь мить він стояв зацiпенілий, немов його розбив параліч.

Тут теж лежали газети. Тисячі газет, складених у стоси й перев'язаних мотузками. І в них жили тисячі пацюків. Цілі сім'ї гризунів повитріщалися на зайду недовірливими рубіновими очима. Річардс рушив углиб підвалу, обережно ступаючи вкритою тріщинами підлогою. Біля великої коробки із запобіжниками на стовпі зупинився. За коробкою лежали різні інструменти. Річардс узяв звідти лома й пішов далі, придивляючись до підлоги.

Ближче до стіни ліворуч він помітив дощовий колектор. Підійшов і поча; роздивлятись його, підсвідомо гадаючи, чи знають вони, що він тут, у підвалі.

Решітка колектора була сталева, близько трьох футів упоперек, і мала виріз для лома. Річардс просунув лом у виріз, підважив решітку й наступив на лом ногою, щоб не опустилась. Ухопившись руками за край решітки, він штовхнув її. Решітка так гримнула об бетонну підлогу, що пацюки аж запищали з переля— ку.

Труба, що починалася під люком, ішла вниз під кутом градусів сорок п'ять, і Річардс подумав, що вона не ширша, ніж два з половиною фути. В ній було дуже темно. На саму думку про замкнутий простір його рот раптом ніби наповнився вовною. І не повернешся, й дихнути нічим. Але іншої ради не було.

Річардс знову перевернув решітку й підсунув її до люка, так щоб можна було вхопитися за неї знизу, коли вже залізе в трубу. Потім

повернувся до коробки із запобіжниками, збив ломом висячий замок і вже збирався викрутити запобіжники, коли йому сяйнула інша думка.

Він підійшов до газет, що здіймалися попід стіною брудно-рудими заметами. Понишпоривши в кишені, дістав сірникову книжечку з відігнутим краєчком. У книжечці залишилось три сірники. Річардс висмикнув із стоса газету й скрутив із неї віхтя; заклавши його під пахву, наче гостроверху шапку, що її колись надягали на голову провинним школярам, черкнув сірником. Перший задуло протягом. Другий випав із тремтячих пальців і з сичанням погас на вогкій бетонній підлозі.

З третім сірником якось обійшлося. Річардс підніс його до паперового скрутня — папір зайнявся жовтим полум'ям. Мабуть, відчувши лихе, через Річардсову ногу перебіг пацюк і зник у темряві.

Тепер Річардс квапився, наче в лихоманці, одначе зачекав, поки вогонь шугне бодай на фут угору. Адже більше сірників у нього не було. Він обережне запхав палаючий скрутень між газетними стосами і впевнився, що вони зайнялись.

У сусідню стіну був умонтований величезний нафтовий бак. Він мав вибухнути. Принаймні так гадав Річардс.

Річардс підтюпцем повернувся до коробки й почав один за одним викручувати циліндричні запобіжники. Поки в підвалі погасло, світло, викрутив мало не всі. Тоді в миготливому світлі полум'я, що охоплювало все більше старого паперу, добрався до колектора.

Річардс опустив ноги в люк і повільно зсунувся вниз. Коли голова сягнула нижче рівня підлоги, він розвів коліна й загальмував, тоді почав вистромляти руки, силкуючись здійняти їх над головою. Це забрало чимало часу — труба виявилася справді затісна. Вогонь нагорі зробивсь яскраво-жовтим і тріскотливим. Нарешті Річардсові пальці намацали

край отвору й ковзнули по ньому, поки наткнулись на решітку. Річардс поволі сіпав на себе, й за кожним порухом вона все важче лягала на його потилицю й спину. Коли він вирішив, що решітка ось-ось ляже на місце, він сіпнув востаннє з усієї сили.

Решітка з брязкотом лягла на місце, боляче вивернувши Річардсові зап'ястки. Він розслабив ноги в колінах і зісковзнув ще далі вниз, наче хлопчик, що спускається з гірки. Стінки труби були укриті слизом, і Річардс вільно з'їхав футів на десять, до того місця, де труба ставала горизонтальною. Він боляче вдарився ступнями й зупинився, мов п'яний коло ліхтарного стовпа.

Страх перед замкненим простором навалився на нього, почав душити. "Пастка,— забелькотів у ньому внутрішній голос. — Ось вона — пастка... пастка... пастка..."

Дикий крик уже готовий був вирватися з його горлянки, але Річардс якось таки стримав його.

"Заспокоймося... Звісно, це затерте слово, дуже банальне, та коли ми вже тут опинилися, то повинні будь-що зберігати— спокій. Будь-що. Бо звідси не можна ні вибратися нагору, ні рухатись далі вниз, а ще як і той клятий нафтовий бак бабахне, то ми тут добряче підсмажимось і..."

Звиваючись, Річардс перевернувся на бік. Слиз, наче мастило, полегшував гухи. У трубі посвітлішало й потепліло. Тінь від решітки, що впала на його ~ерекошене обличчя, нагадувала тінь від тюремних гратів.

Отож, прихилившись грудьми та животом до стінки й підібгавши коліна, Річардс зісковзнув ще нижче; тепер ноги опинились у горизонтальній частині труби, а сам він прибрав позу людини, яка зібралася молитись. Одначе й це мало зарадило. В сідниці муляли керамічні плитки.

Крізь тріскотняву пожежі почулися невиразні крики, хоча це могло бути ;'•: витвором розбурханої уяви. А вона працювала напружено й аж ніяк не заслуговувала довіри.

М'язи стегон і литок запрацювали ритмічно й натужно, Річардс поволі зсувався все нижче й нижче. Він знову задер руки вгору, щоб тілу стало вільніше. Обличчя ковзнуло по вкритій слизом трубі. Здавалося, він ось-ось посунеться далі. Річардс почав допомагати собі всім, чим міг, — руками, плечима, головою.

Коли він з жахом подумав, що труба для нього затісна, що він отак застрягне в ній, не в змозі посунутись ні вниз, ні вгору, тіло його раптом вилетіло з вузького отвору, наче корок із пляшки. Згином труби його дряпонуло, в попереку заболіло. Сорочка закотилась аж під пахви. Тіло майже повністю з'їхало в горизонтальну трубу, крім голови' та рук. Нарешті він проліз увесь і відсапався. Обличчя було все в слизу та пацючому посліді, обдерта шкіра на попереку щеміла.

У цьому місці труба виявилася ще вужчою: за кожним віддихом плечі його терлись об неї.

"Хвалити Бога, що я хоч недоїдав".

Важко дихаючи, Річардс почав поволі просуватися далі ногами вперед.

68 проти 100...

Поволі, наосліп, наче кріт, Річардс проповз горизонтальною трубою з півсотні ярдів. І тоді в підвалі над ним раптом вибухнув нафтовий бак. Звук був такий сильний, що від луни в Річардса мало вушні перетинки не полопалися. Сяйнуло жовто-біле світло, немов хтось підпалив купу фосфору. Потім світло трохи зблякло, стало рожевим і миготливим. За

кілька хвилин в обличчя Річардсові вдарило гаряче повітря. Він болісно скривився.

Він почав звиватися швидше, відеокамера в кишені куртки застукотіла об трубу. Від страхітливого вибуху та вогню, що буяв там, нагорі, труба почала нагріватися, наче ручка сковорідки на газовій плиті. Річардс був зовсім не в захваті від перспективи засмажитися на цій сковорідці.

У мерехтливих відблисках полум'я його обличчя, залите потом та брудом, нагадувало обличчя розмальованого перед боєм індіанця. Стінки труби стали гарячими на дотик.

Річардс, наче рак, задкував на колінах та ліктях, за кожним порухом тручись сідницями об трубу. Він хекав, наче собака: дихати гарячим, насиченим випарами нафти повітрям ставало дедалі важче. Від головного болю очі мов голками кололо.

"Засмажусь я тут. Засмажусь".

І раптом ноги його зависли в повітрі. Річардс намагався роздивитись, куди доповз, але там було зовсім темно, а очі засліплювало світлом пожежі. Доведеться ризикнути. Він ще трохи зсунувся, поки коліна вистромились за край труби, і обережно спустив ноги.

Після гарячої труби він був просто ошелешений, шугнувши з черевиками в холодну воду.

Ця труба відходила під прямим кутом од тієї, з якої Річардс щойно виліз, і була значно ширша — зігнувшись, він міг навіть стояти. Вода текла повільно, сягаючи йому кісточок. Річардс постояв трохи, дивлячись назад, на вузьку трубу з бляклим кружальцем відблиску на тому кінці. Те, що світло сягало аж сюди, означало, що в підвалі таки добряче бабахнуло.

Він мусив сам собі визнати: переслідувачі радше вважатимуть його живим, аніж дійдуть висновку, що він загинув у тому підвалі. Може, хоч не відразу второпають, куди він подівся, принаймні поки не загасять пожежу. Це було вірогідно. Одначе вірогідним здавалося й те, що вони не вистежили його в Бостоні.

"А може, й не вистежили? Зрештою, що ти з того вікна бачив?"

Ні, то були вони. Він знав це. Ловці. Від них аж тхнуло лихом, Річардсова душа навіть з п'ятого поверху вловила той дух.

Пацюк, що пропливав мимо, загрібаючи лапками по-собачому, зупинився й вороже блиснув на нього очима.

Річардс незграбно побрів услід за ним, за водою.

67 проти 100...

Річардс стояв під драбиною, дивлячись угору, приголомшений тим, що бачить світло. Звичного вуличного руху не чути — це вже добре; а от світло...

Світло його таки дивувало. Здавалося, він брів каналізаційними трубами бозна-скільки годин, не бачачи нічого й не чуючи нічого, крім дзюрчання води, часом тихенького хлюпотіння пацюка чи примарного клекоту з сусідніх труб. Одного разу з огидою подумав: "А що, як мені хтось на голову спустить воду з туалету?" Тепер він геть утратив відчуття часу.

Дивлячись на люк оглядового колодязя в себе над самою головою, Річардс побачив, що день іще не згас. Крізь дірочки в люці сочилися промінчики світла, завтовшки як олівець, і кружальцями падали йому на груди та плечі.

Відколи він стояв тут, над люком не проїхало жодної машини на повітряній подушці. Лише один раз проторохтів колісний ваговоз та пронеслася зграя мотоциклів. Мабуть, він більше завдячував щасливому випадкові та законові великих чисел, аніж внутрішньому відчуттю напрямку, що дістався до старого міста — до своїх людей.

Одначе Річардс не наважувався завидна вибратися з люка. Щоб згаяти час, він дістав камеру, заклав туди касету й почав знімати свої груди. Знав, що плівки дуже чутливі, вистачить і найслабкішого світла, а він не хотів знімати оточення. Цього разу обійшовся без балаканини й без гумору. Надто він стомився.

Коли плівка скінчилася. Річардс долучив її до знятої раніше. Йому не давала спокою підозра, майже певність, що ці плівки якось виказують місце його перебування. Треба щось придумати. Доконче треба.

Річардс вмостився на нижню скобу драбини й став чекати, поки смеркне. Його переслідували вже близько тридцяти годин.

66 проти 100...

Чорношкірий хлопчик років семи курив сигарету за рогом провулка й видивлявся вздовж вулиці

Там, де досі не було ніякого руху, раптом щось наче ожило. Асфальтом поповзли тіні, зупинилися, знову поповзли. Кришка каналізаційного люка трохи піднялася. З-під неї щось блиснуло — очі? — а тоді кришка з брязкотом відсунулася набік.

Хтось (чи щось, із жахом подумав хлопчик) знову заворушився. Може, то диявол вилазить із пекла, щоб забрати сестричку Кессі? Мати каже, що Кессі потрапить на небо й там бавитиметься з Дікі та іншими янголятами. Одначе хлоп'як був певен, що все це брехня. По смерті всі опиняються в пеклі, а там диявол вилами шпигає їх у гузно. Він бачив

диявола, намальованого в книжках, що їх Бредлі поцупив у Бостонській публічній бібліотеці. На небо забирають наркоманів. А диявол — справжній чолов'яга.

"Схоже на диявола",— подумав хлопчик, побачивши, як Річардс раптом вихопився з люка й на мить припав до потрісканого асфальту, переводячи дух. Ні тобі хвоста, ні рогів, і не червоний він, як у тій книжці, а проте на вигляд — якийсь наче скажений, лихий.

О, вже насовує кришку на місце і — Господи милосердний! — біжить сюди, в провулок!

Малий крекнув і кинувся втікати, проте зашпортався у власних ногах і впав. Спробував підвестись, рачкуючи, одначе диявол схопив його.

— Не шпигай мене! — заскиглив хлопчик. — Не шпигай мене своїми вилами, бісів ти сину...

— Ш-ш-ш! Мовчи! Мовчи! — Диявол так трусонув ним, аж зуби в хлопця зацокотіли, наче дрібні камінці. Диявол повів довкола поглядом, сповненим тривоги. Страх спотворив його обличчя, надавши блазенського виразу. Це нагадало хлопцеві кумедних типів з телевізійної програми "Верхи на крокодилах", Він навіть засмівся б, якби не був такий переляканий.

— То ти не диявол... — пробелькотів він нарешті.

— Побалакай мені ще, тоді побачиш,* хто я.

— Навіщо? — зневажливо промовив хлопець. — Думаєш, мені так хочеться лишитися без яєць?

— Ти можеш завести мене в якесь тихе місце?

Білки хлоп'ячих очей блиснули в темряві на Річардса.

— Не вбивай мене, у мене нічого взяти!

— Я не збираюсь тебе вбивати.

Малий узяв Річардса за руку й повів крученим, засміченим провулком, потім звернув у ще один. Перед вентиляційною шахтою, між двома безликими висотними будинками, стояла прибудова, зліплена з крадених дощок та цегли. Хлопчина ввійшов туди, Річардс ступив за ним. Одначе халупка була заввишки не більше чотирьох футів, і Річардс стукнувся лобом об одвірок.

Хлопець завісив двері засмальцьованою чорною шматиною (зразок із якоїсь крамниці) й довго з чимось вовтузився. Нарешті кволе світло вихопило з темряви їхні обличчя: малий підключив невеличку лампочку до тріснутого автомобільного акумулятора.

— Цього акумулятора поцупив я,— сказав хлопець. — Бредлі розказав мені, як їх лагодити. У нього є книжки. А в мене є марихуана. Я тобі віддам її, тільки не вбивай мене. Бо тобі це так не минеться. Бредлі — в банді "Довгих ножів". Якщо ти мене вб'єш, він тобі так надає, що ти повні штани накладеш.

— Я нікого не збираюся вбивати,— нетерпляче відповів Річардс. — Тим більше — дітей.

— Я — не дитина! Я сам украв цього бісового акумулятора!

Побачивши щиру образу на його обличчі, Річардс мимохіть ошкірився.

— Гаразд. То як тебе звати, хлопчику?

— Я не хлопчик. — Потім похмуро відповів на запитання: — Стейсі.

— Гаразд, Стейсі. За мною женуться. Ти віриш мені?

— Певно, що вірю. Навряд чи ти виліз із того колодязя, щоб купити тут порнолистівки. — Він підозріливо придивився до Річардса. — Ти що — блідопикий? Такий замурзаний, що й не розбереш.

— Стейсі, я... — Річардс не докінчив і провів рукою по голові. А коли знову заговорив, то, здавалося, звертався до самого себе. — Я мушу комусь довіритись, навіть якщо це дитина. Дитина. Господи, хлопче, тобі ж, мабуть, і шести ще нема.

— У березні вісім буде! — сердито відповів хлопчик. — У моєї сестри, Кессі, рак,— додав він. — Вона ввесь час плаче, тож мені більше подобається сидіти тут. Я сам поцупив цей бісів акумулятор. Сигаретки з марихуаною не хочете, містере?

— Ні, й тобі не раджу курити. Хочеш заробити два долари, Стейсі?

— Хочу, їй-Богу! — В очах його відбилася недовіра. — Тільки звідки в тебе ті долари, коли ти щойно з каналізації виліз? Брешеш.

Річардс дістав нового долара й подав хлопцеві. Той витріщився на папірець з благоговійним острахом, мало не з жахом.

— Якщо приведеш сюди брата, одержиш іще одного,— сказав Річардс і, помітивши зляканий вираз на обличчі хлопчини, швидко додав: — Я тобі дам долар так, щоб він не бачив. Але більше нікого не приводь.

— Не здумай убивати Бредлі, це тобі не вдасться. Він тобі так надає, що...

— ...що я повні штани накладу. Чув уже. Біжи й приводь його сюди. Тільки щоб ніхто не знав.

— Три долари.

— Ні.

— Та послухай же, за три долари я зможу купити для Кессі ліки в аптеці. Тоді менше вереску буде.

Річардсове обличчя раптом пересмикнулося, ніби його хтось ударив.

— Гаразд. Три.

— Три нових долари,— нагадав хлопчик.

— Та звісно, Господи, звісно. Давай сюди брата. Але як приведеш поліцію, то нічого не одержиш.

Хлоп'як, який уже майже вибрався із свого барлогу, зупинився.

— Дурний ти, якщо так думаєш. Я ненавиджу розтаких лягавих дужче, ніж будь-кого. Навіть ніж диявола.

Він пішов. Тепер життя Річардса було в брудних, укритих струпами руках семирічного хлопчиська. Річардс надто стомився, щоб боятися. Він вимкнув світло, прихилився до стіни й задрімав.

65 проти 100...

Тільки-но Річардс поринув у сон, як його щось розбуркало. Він ще хвилю перебував у полоні кошмару: вві сні на нього стрибала поліційна

вівчарка — страхітлива жива зброя футів із сім заввишки. Він мало не скрикнув, коли Стейсі повернув його до дійсності, засичавши:

— Якщо цей сучий син поламав мого ліхтаря, то я його...

На хлопця хтось шикнув. Запона гойднулася. Річардс увімкнув світло й побачив Стейсі, а поруч з ним ще одного чорного, з вигляду років на вісімнадцять, одягненого в шкіряну куртку. Він дивився на Річардса з ненавистю й цікавістю.

У руці в Бредлі щось клацнуло — зблиснуло лезо ножа.

— Викинь зброю, якщо маєш.

— Не маю.

— Не бре... — Молодик затнувся й вирячив очі. — Еге! То це тебе по БТБ показували? Ти пустив з димом готель Молодих християн на Ганігтон-авеню.— Мимовільна білозуба усмішка розділила навпіл похмуру чорноту його обличчя. — Вони оголосили, ніби ти засмажив п'ятьох полісменів. Мабуть, це означає всі п'ятнадцять.

— Він виліз із каналізаційного люка,— поважно промовив Стейсі. — Я відразу побачив, що він ніякий не диявол. Я здогадався, що він — блідопикий. Ти його заріжеш, Бредлі?

— Стули пельку й дай чоловікам побалакати. — Бредлі вліз до халупи й незграбно сів на хисткий ящик від апельсинів навпроти Річардса. Тоді здивовано глянув на ножа, якого й досі тримав у руці, і склав його.

— У тебе земля під ногами горить,— промовив він нарешті.

— Горить.

— Куди думаєш податись?

— Не знаю. Треба якось вибратись із Бостона.

Бредлі замислився, а згодом проказав:

— Доведеться тобі піти з нами до нас додому. Треба поговорити, а тут не вийде. Халупа в усіх на очах.

— Гаразд,— стомлено погодився Річардс. — Мені однаково.

— Підемо задвірками. Лягаві патрулюють усі вулиці. Тепер мені зрозуміло чому.

Щойно вони вийшли надвір, Стейсі боляче копнув Річардса в гомілку. Річардс здивовано витріщився на нього, та потім згадав про свою обіцянку. Він крадькома тицьнув хлопцеві в руку три нових долари, і той одразу сховав їх.

64 проти 100...

Жінка була старезна; Річардс подумав, що вперше бачить людину, якій пощастило дожити до таких літ. Вона готувала вечерю з продуктів, куплених на Річардсові гроші, й крізь широку проріху в ситцевому халаті, що репнув під пахвою, він бачив, як за кожним порухом гойдається її зморшкувата стареча грудь. Пожовклі від нікотину пальці невтомно різали, чистили, кришили. Плескаті натруджені ступні баби нагадували химерні човни й були засунуті в рожеві махрові капці. Зачіска мала такий вигляд, наче рука, тримаючи плойку, весь час тремтіла; вгору волосся здіймалось пірамідою, а ззаду було запхане в сіточку. Час добряче попрацював над обличчям старої: воно вже стало не брунатним і не чорним, а сіруватим, усіяним цілою мережею

зморщок, складок та мішків. Беззубий рот управно катав сигарету, пахкаючи димом, що тягся за нею букетиками блакитних клубочків. Баба шастала туди-сюди, виписуючи трикутник між кухонною шафкою, каструлею та столом. Над відкоченими під коліна бавовняними панчохами, наче пружини, синіли набряклі вени. У приміщенні стояв задавлений дух капусти.

У сусідній кімнаті заплакала Кессі, потім розкашлялась і врешті стихла. Бредлі з сердитою сором'язливістю сказав Річардсові, щоб той не зважав на це. В дівчинки був рак обох легенів, а недавно метастази пішли в горло та шлунок. Дівчинці минав п'ятий рік.

Стейсі кудись подався.

Поки Річардс розмовляв із Бредлі, в кімнаті смачно запахло вареним м'ясом з овочами й томатним соусом. Ці пахощі розігнали дух капусти по кутках і нагадали Річардсові, який він голодний.

— Я міг би здати тебе в поліцію. Спершу вбити, вичистити кишені, а потім заявити в поліцію, одержати ще тисячу зелененьких і жити на повну губу.

— Гадаю, ти не зміг би так зробити,— сказав Річардс. — Принаймні я знаю, що я не зміг би.

— А якого ж ти біса!.. — роздратовано кинув Бредлі. — Нащо клюнув на їхній гачок? Невже такий жадібний до грошей?

— Мою доньку звати Кеті,— сказав Річардс. — Вона ще менша за Кессі. У неї грип і запалення легенів. Теж увесь час плаче.

Бредлі мовчав.

— Її ще можна вилікувати. Не те, що... Кессі. Запалення легенів не страшніше від застуди. Аби тільки ліки та лікар. А це дорого. Я не маю іншого способу заробити грошей.

— Однаково ти дурень! — сказав Бредлі з якимось моторошним притиском. — Щовечора о шостій тридцять блазнюєш на втіху половини світу, а всі плюють тобі в душу. В цьому світі твоїй доньці гірше, ніж нашій Кессі.

— Яз цим не згоден.

— Тоді ти сміливіший за мене. Я тут одного хлопця був підрізав, до лікарні забрали. Багатий. Лягаві за мною три дні ганялися. Але ти ще сміливіший. — Він дістав сигарету й закурив. — А може, ти цілий місяць протримаєшся? Мільярд доларів, розтуди його... Доведеться тобі купити поїзда, щоб вивезти таку купу грошей.

— Краще Бога хвалив би, ніж лаятись,— обізвалася стара, кришачи моркву.

Бредлі пустив її слова повз вуха.

— Отоді ти, й твоя дружина, й донька заживете! Два дні в тебе вже позаду.

— Не заживемо,— заперечив Річардс. — Тут усе передбачено. Бачив оті дві штуки, що я попрохав Стейсі надіслати поштою, коли він з твоєю матір'ю ходив по харчі? Я маю відсилати ті штуки щодня до півночі. — Він розповів Бредлі про умову, яка передбачала невиплату грошей в разі її невиконання, та про свою підозру, що саме поштовий штемпель привів його переслідувачів до Бостона.

— Цьому легко зарадити,— сказав Бредлі.

— Як?

— Потім скажу. Як ти думаєш вибиратися з Бостона? Тебе по всіх усюдах шукають. Вони наче показилися після того, як ти підірвав лягавих у готельному підвалі. Сьогодні ввечері про це говорили по БТБ. І тебе показували з торбою на голові. Досить круто вийшло... Ма! — гукнув роздратовано Бредлі. — Коли твоє вариво буде готове? В нас животи до спини поприсихали!

— Вже домліває,— відповіла стара. Вона накрила покришкою густе кипляче вариво й почалапала до спальні посидіти з малою.

— Сам не знаю, як виберуся звідси,— сказав Річардс. — Спробую дістати машину. Я маю фальшиві документи, але боюся скористатись ними. Трохи зміню зовнішність — надіну темні окуляри — й виберуся з міста. Я вже думав, чи не податись до Вермонту, а звідти — до Канади.

Бредлі крекнув і пішов по тарілки.

— Вони вже перекрили всі виїзди з міста. Темні окуляри лише привернуть до тебе увагу. Не встигнеш проїхати кілька миль, як з тебе кишки випустять.

— Тоді не знаю,— сказав Річардс. — Але якщо лишуся тут, тебе заарештують як співучасника.

Бредлі почав розставляти тарілки.

— Припустімо, ми дістали машину. В тебе є зелененькі папірці, а в мене — ім'я, яке поки що не цікавить поліцію. На Мілк-стріт живе знайомий мексіка— нець, він продасть мені "вінта" за три сотні. Я попрошу когось із наших хлопців перегнати його до Манчестера. Там ти будеш як у Христа за пазухою, бо вони впевнені, що заблокували тебе в Бостоні... Вже зварилося, ма?

— Атож, хвалити Бога. — Стара вийшла перевальцем із спальні. — Сестричка твоя заснула.

— Це добре. — Бредлі насипав у три тарілки тушкованого м'яса і спитав: — А де Стейсі?

— Пішов до аптеки,— задоволено промовила стара, блискавично закидаючи їжу в беззубий рот, наче в прірву. — По ліки.

— Якщо влипне, я йому голову скручу,— сказав Бредлі, важко сідаючи.

— Не влипне,— втрутився Річардс. — Має гроші.

— А може, нам не потрібно милостині від блідопикого?

Річардс засміявся й посолив страву.

— Якби не він, мене, мабуть, уже давно підрізали б,— промовив він. — Отже, я гадаю, Стейсі заробив ті гроші.

Бредлі зосереджено схилився над тарілкою. До кінця вечері ніхто не зронив ані слова. Річардс і Бредлі з'їли по дві порції, стара господиня — три. Коли закурили, у замку шкрябнув ключ, і всі заклякли, аж поки ввійшов Стейсі — винуватий і наляканий. Він дістав з рудої торби пляшечку й подав старій.

— Найкращі ліки,— сказав він. — Старий Керрі спитав, де я взяв два долари сімдесят п'ять центів, щоб купити такі добрі ліки, а я послав його к розтакій матері.

— Не лайся, бо диявол таки штрикне тебе вилами,— обізвалася стара. — Сідай вечеряти.

Хлопець вирячив очі.

— Господи, м'ясо?!

— Ні, то ми наклали туди купу, щоб густіше було,— сказав Бредлі.

Хлопчина скинув головою, побачив, що брат жартує, захихотів і накинувся

на їжу.

— А той аптекар часом не побіжить до поліції? — спокійно спитав Річардс.

— Керрі? Ні. Хіба що ми знову поткнемося до нього із зелененькими. Він знає, що для Кессі потрібні сильнодіючі ліки.

— А як щодо Манчестера?

— А-а!.. У тім-то й річ, що Вермонт не годиться. Наших там замало. Та й поліція крута. Отож я попрошу надійного хлопця, скажімо, Річа Голеона, перегнати того "вінта" до Манчестера й поставити в гаражі-автоматі. А тебе завезу туди іншою машиною. — Він погасив сигарету. — В багажнику. Собак вони використовують лише на путівцях. А ми поїдемо чотириста дев'яносто п'ятим шосе.

— Для тебе це досить небезпечно,— сказав Річардс.

— Та я ж не задарма. Нехай Кессі хоч помре під наркотиком.

— Дай Боже,— обізвалася стара.

— Це однаково небезпечно.

— Хай-но котрийсь лягавий спробує гавкнути на Бредлі — відразу повні штани накладе! — сказав Стейсі, витираючи рота. Він глянув на брата, і його очі захоплено спалахнули.

— Гляди, на сорочку капає, розбишако,— промовив Бредлі й дав Стейсі щигля. — Твоє діло — мовчати. Сисунець ти ще.

— Якщо нас упіймають, тебе посадять надовго,— вів далі Річардс. — Хто тоді за хлопцем догляне?

— Він сам за собою догляне, якщо я вскочу в халепу,— сказав Бредлі. — Та й мати поряд. Наркотиків він не вживає. Га, Стейсі?

Хлоп'як енергійно похитав головою.

— І він знає,— докинув Бредлі,— якщо я знайду в нього на руках сліди від уколів, то в'язи скручу. Правду я кажу, Стейсі?

Стейсі кивнув.

— До того ж, ми матимемо гроші. А поки їх у нас немає, то й досить про це. Я знаю, що роблю.

Річардс мовчки докурював сигарету, а Бредлі поніс ліки до Кессі.

63 проти 100...

Коли він прокинувся, було ще темно, проте внутрішній годинник підказав йому час — десь пів на п'яту. Кессі плакала. Бредлі спав на ліжку в маленькій задній спальні, а Стейсі й Річардс — просто на підлозі. Мати лягла з Кессі.

Крізь рівне з присвистом дихання малого Річардс почув, як Бредлі підвівся й вийшов з кімнати. Дзенькнула ложка об раковину. Крики дівчинки перейшли в переривчасті стогони й поступово за+ихли. Бредлі нишкнув у кухні, поки мала заспокоїться, потім повернувся, голосно зітхнув і ліг на рипуче ліжко.

— Бредлі! — озвався Річардс.

— Чого?

— Стейсі казав, що їй п'ять років. Це правда?

— Правда. — Голос Бредлі видавався таким дивним, наче Річардс чув його вві сні.

— Який рак легенів у п'ятилітньому віці? Не думаю, що в малих дітей таке буває. Це, мабуть, білокрів'я, а не рак легенів.

З ліжка почувся гіркий смішок.

— Ти з Гардінга, еге? Який рівень забруднення повітря в Гардінгу?

— Не знаю,— відповів Річардс. — У прогнозах погоди тепер цього не повідомляють. Ого, я вже й не пам'ятаю відколи. Віддавна.

— У Бостоні — з дві тисячі двадцятого року,— прошепотів Бредлі. — Бояться. Ти ж не маєш фільтра для носа?

— Не мели дурниць,— роздратовано відказав Річардс. — Ця клята штука коштує двісті доларів, навіть за зниженими цінами. Я вже рік як не бачив двохсот доларів. А ти?

— І я,— тихенько відповів Бредлі. Потім, помовчавши, докинув: — Стейсі має такий фільтр. Я йому сам зробив. Мати, Річ Голеон і ще дехто теж мають.

— Дуриш ти мене,— промовив Річардс.

— Та ні. — Бредлі помовчав, і Річардс раптом зрозумів, що той знає куди більше, проте зважує, чи варто про це говорити. Міркує, чим обернеться така відвертість. Врешті Бредлі знехотя зронив: — Ми трохи начитались. Ці телевізійні теревені розраховані на порожні голови.

— Еге ж,— підтакнув Річардс.

— У нас тут, бач, своя банда,— мовив Бредлі. — Хлопці просто виходять на вулицю шукати пригод. їм аби випустити кишки з якогось блідопикого в суботню ніч. Але є серед них і такі, що вже давно ходять до бібліотеки, років з дванадцяти.

— Хіба в Бостоні пускають до бібліотеки без картки?

— Ні. Картку виписують, якщо хтось у сім'ї має гарантований заробіток у п'ять тисяч доларів на рік. Ми тут узяли були на приціл одного з товстим гаманом та й поцупили в нього картку. До бібліотеки ходимо по черзі, маємо пристойний костюм, один на всіх. — Бредлі несподівано визвірився: — Насміхатимешся — кров пущу!

— Я не насміхаюсь.

— Попервах ми читали тільки про секс. Потім, коли захворіла Кессі, я почав цікавитися забрудненням повітря. У них там, у бібліотеці, є невеликий відділ, де можна знайти книжки й про смог, і про носові фільтри. Ми зробили восковий відбиток і підробили ключа від того відділу. Ти знаєш, у Токіо ще з дві тисячі дванадцятого року почали користуватися носовими фільтрами?

— Ні.

— Річ і Дінк Моран змайстрували лічильник забруднення. Спершу Дінк скопіював схему з книжки, а потім вони вдвох зліпили цей прилад із бляшанок від кави та деяких деталей, що їх повитягали з машин. Він тепер лежить у схованці. В тисяча дев'ятсот сімдесят восьмому році рівень забруднення повітря був від одиниці до двадцяти, розумієш?

— Атож.

— Коли піднявся до дванадцяти, всі заводи та іншу погань, що давала забруднення, довелося позакривати, доки повітря стане чистішим. Цей федеральний закон діяв до вісімдесят сьомого року, а тоді новий конгрес його скасував. — Тінь на ліжку звелася на лікоть. — Я певен, що ти знаєш багатьох людей, хворих на астму, хіба ні?

— Звісно,— обережно відповів Річардс. — Мене самого трохи зачепило. Це все береться з повітря. Господи, хто ж не знає, що треба сидіти вдома, коли парко, хмарно й повітря задушливе.

— Температурна інверсія,— похмуро докинув Бредлі.

— Отоді людей і хапає астма, аякже. У серпні та вересні повітря стає як сироп від кашлю. А от рак легенів...

— Те, про що ти говорив, не астма,— урвав його Бредлі. — Це емфізема.

— Емфізема? — Річардс учепився за це слово. Для нього воно нічого не означало, хоча й було ніби знайоме.

— Тканина легенів розбухає. Ти хапаєш і хапаєш те повітря, а дихати однаково нічим. Ти ніколи не бачив таких людей?

Річардс замислився: бачив. Багато з них уже померло.

— Нам про це нічого не кажуть,— докинув Бредлі, наче прочитав Річардсові думки. — Гарного дня рівень забрудненості в Бостоні — двадцять одиниць. Це те саме, що викурити за день чотири пачки сигарет. У найгірші дні забрудненість піднімається до сорока двох. Тоді старі люди мруть по всьому місту. В свідоцтво причиною смерті записують астму. А суть же в повітрі, в повітрі, в повітрі! У нього викидають всяку погань безперестанно, труби димлять двадцять чотири години на добу. Високому начальству так потрібно.

Бредлі помовчав і повів далі:

— Оті носові фільтри по двісті доларів ні біса не варті. Це просто дві пластинки, а між ними віхтик насиченої ментолом вати. Ото й усе. Добрі фільтри виробляє лише "Дженерал атомікс". Але дозволити собі таку розкіш можуть лише ті, що нагорі. Вони придумали безплатне телебачення, аби ми не вештались по вулицях, а сиділи вдома й дохли без зайвого галасу. Та це ще не все. Найдешевший носовий фільтр фірми "Дженерал атомікс" продають на чорному ринку по шість тисяч нових доларів. А ми почитали книжку, про яку я тобі розказував, і фільтр для Стейсі обійшовся нам усього в десять доларів. Сім із них пішло на слуховий апарат, який ми купили в ломбарді задля однієї крихітної деталі. Як тобі це подобається?

Річардсові аж заціпило.

— Коли Кессі перекинеться, ти думаєш, їй у свідоцтво запишуть рак? Дідька лисого. Астму запишуть. Щоб часом нікого не налякати. Бо можна й бібліотечну картку вкрасти й дізнатися, що з дві тисячі п'ятнадцятого року кількість захворювань на рак легенів зросла в сім разів.

— Та невже?!

— Я прочитав про це в книжці. Вони нас убивають. БТБ нас убиває. Наче той фокусник, що задурює глядачів тістечками, які випадають з-під сорочки його помічника, а сам тим часом виймає з широких штанів кроленят і ховає їх під капелюха. — Після паузи він додав задумливо: — Я пустив би цю машину в повітря, якби мені дали хоч десять хвилин в ефірі. Розповів би й показав, що кожен міг би мати такий носовий фільтр, якби Мережа захотіла.

— А я ще й допомагаю їм,— промовив Річардс.

— Це не твоя провина. Ти мусиш утікати.

Перед Річардсом зринули обличчя Кілліана та Артура Бернса. Йому захотілося роз'юшити ті пики, розтоптати їх, стерти на порох. А ще краще — викинути їх на вулицю, повиривавши з носів фільтри.

— Люди оскаженіли,— промовив Бредлі. — Уже тридцять років, як вони ненавидять блідопиких. Людям треба лиш знати причину. Причину... ту саму причину...

У вухах Річардса знову й знову бриніло це слово, аж поки він поринув у сон.

62 проти 100...

Річардс не виходив надвір цілий день, а тим часом Бредлі домовлявся про машину та про те, щоб один з його товаришів перегнав її до Манчестера.

Стейсі з братом повернулись о шостій, і Бредлі увімкнув телевізор.

— Усе гаразд. Сьогодні вирушаємо.

— Зараз?

Бредлі невесело всміхнувся.

— Хіба ти не хочеш подивитися на себе? Вся країна дивиться, від східного до західного узбережжя.

Річардс погодився, і коли почався вступ до "Переслідування", прикипів очима до екрана. З темряви на камеру дивилося яскраво освітлене, непроникне обличчя Боббі Томпсона.

— Дивіться,— почав він. — Це вовк, що блукає поміж вами...

На екрані з'явилося збільшене обличчя Річардса. Його потримали трохи, потім напливом дали іншу фотографію — Річардс одягнений під Джона Гріффіна Спрінгера.

На екрані знову зринув Томпсон — поважний і сумний.

— Я звертаюсь передусім до жителів Бостона. Вчора пополудні п'ятеро полісменів прийняли мученицьку смерть у палаючому підвалі бостонського готелю, що належить Спілці молодих християн. Вони загинули від рук цього вовка, який підготував для них підступну пастку. За кого він себе видає тепер? Де він? Дивіться! Дивіться на нього!

Обличчя Томпсона поступово розпливлось, і на екрані з'явилися кадри першої з двох ранкових плівок Річардса. Стейсі вкинув їх у поштову скриньку аж на Коммонвелз-авеню, у протилежному кінці міста. Камеру тримала стара господиня, меблі та вікно у задній спальні були затулені.

— Я звертаюся до всіх, хто дивиться цю передачу,— повільно промовив Річардс з екрана. — Не до технічної братії й не до тих паскуд, що живуть у розкішних квартирах. Я кажу це тим, хто тулиться в

бідняцьких районах, гетто й дешевих хмарочосах; тим, хто промишляє в мотоциклетних бандах; тим, хто не має роботи; тим, кого поліція переслідує за наркотики, яких у них немає, й за злочини, яких вони не вчинили, бо Мережа хоче мати певність, що вони ніде не збираються й нічого не обговорюють. Я хочу сказати всім вам про страхітливу змову тих, хто наміряється позбавити нас навіть можливості дихати...

У телевізорі раптом запищало, заторохтіло, потім він зовсім затих. Річардсові губи ворушились, але безгучно.

— Пропав звук,— почувся спокійний голос Боббі Томпсона,— але чи треба далі вислуховувати маячню цього вбивці, щоб збагнути його душу?

— Ні! — заревла аудиторія.

— Що ви зробите, коли побачите його на своїй вулиці?

— Видамо поліції!

— А що нам зробити з ним, коли ми його знайдемо?

— Вбити!

Річардс торохнув кулаком по підлокітнику єдиного крісла в кухні, яка водночас правила й за вітальню.

— Падлюки,— промовив він у безсилій злості.

— А ти думав, тобі дадуть говорити з екрана такі слова? — насмішкувато спитав Бредлі. — Ні, друже. Я й так дивуюся, що тобі пощастило сказати так багато.

— Я про це не подумав,— сумно промовив Річардс.

— Авжеж, ти не подумав,— сказав Бредлі.

Після першої плівки відразу пустили другу. Тут Річардс мав закликати людей брати приступом бібліотеки, вимагати книжок, дошукуватися правди. Бредлі дав йому перелік літератури про забруднення повітря та води, й він зачитав на плівку ввесь той список.

Проте коли Річардс на екрані розтулив рота, почулося зовсім інше:

— К розтакій матері вас усіх! — Було видно, що губи вимовляють зовсім інші слова, але скільки з двохсот мільйонів глядачів помітять це? — К розтакій матері всіх лягавих. К розтакій матері розважальні програми. Я вбиватиму кожного лягавого, який трапиться мені під руку! Я...

Телевізор наговорив такого, що Річардс ладен був заткнути вуха й вибігти з кімнати. Він не знав, чи це голос імітатора, чи "промову" просто змонтували зі шматочків плівки із записом його власного голосу.

Далі екран розділився навпіл: на одній половині — Томпсон, на другій — Річардс.

— Придивіться до цього чоловіка,— озвався ведучий. — Він не завагається перед жодним убивством. Він може зібрати цілу армію невдоволених, таких, як сам, і зчинити заколот, ґвалтуючи, палячи та руйнуючи все у вашому рідному місті. Він брехатиме, вбиватиме. Йому не первина! — В холодному, владному голосі Томпсона почувся праведний гнів. — Бенджаміне Річардс! Ти дивишся нашу передачу? Якщо так, то знай — тобі вже сплатили все сповна. По сто доларів за кожну годину перебування на волі,— а вже минуло п'ятдесят чотири години. Й ще п'ятсот доларів — по сотні за кожного з цих п'ятьох.

На екрані з'явилися молоді, з правильними рисами, обличчя полісменів. Фотографували їх, мабуть, на випускному вечорі поліційної школи. Вони здавалися свіжими, повними сил і надій, до болю вразливими. Сурма почала тихо награвати вечірню зорю.

— А це,— заговорив Томпсон тихим, захриплим від зворушення голосом,— їхні сім'ї.

Дружини з надією на усміхнених обличчях. Діти, яких намовили усміхатися до камери. Багато дітей... Річардс, якого вже й морозило, й нудило, опустив голову й приклав долоню до рота.

Тепла, м'язиста рука Бредлі лягла йому на плече.

— Ну годі, годі. Це ж усе вистава, фальшивка. Вони вже, думаю, підтоптані служаки...

— Мовчи,— сказав Річардс. — Ой мовчи. Прошу тебе. Будь ласка, мовчи.

— П'ятсот доларів! — провадив Томпсон, і голос його виповнила безмежна ненависть і зневага. І знову на екрані обличчя Річардса — холодне, жорстоке, позбавлене людських почуттів, лише в очах — кровожерливість. — П'ять полісменів, п'ять їхніх дружин, дев'ятнадцятеро дітей. Виходить десь по сімнадцять доларів двадцять п'ять центів за кожного вбитого, осиротілого, знищеного горем. Дешево ти береш, Бене Річардс. Навіть Іуда одержав тридцять срібняків, а ти й стільки не правиш. У цю хвилину чиясь мати каже своєму синочкові, що татко ніколи вже не повернеться додому, бо жорстокий жадібний дядько з пістолетом...

— Убивця! — скрикнула крізь ридання якась жінка. — Ниций, підлий убивця! Господь скарає тебе!

— Скарає його! — підхопила аудиторія.

— Придивіться до цього чоловіка! — розміреним тоном говорив ведучий. — Йому сплатили за пролиту кров, але той, хто живе насильством, сам згине від нього. І хай жодна рука не здригнеться, піднімаючись на Бенджаміна Річардса!

Окремі голоси, сповнені зненависті й страху, злилися в суцільне пульсуюче ревище. Ні, вони не видадуть його поліції. Вони самі роздеруть його на шматки, тільки-но забачать.

Бредлі вимкнув телевізор і сказав:

— Ось що тебе чекає, друже. Ну як?

— Може, пощастить їх повбивати,— промовив Річардс задумливо. — Може, перш ніж загинути, доберуся до їхнього дев'ятнадцятого поверху й знайду там вилупків, які оце все понабріхували. Може, пощастить усіх їх повбивати.

— Заткнись! — раптом вибухнув Стейсі. — Нащо про це говорити!

У сусідній кімнаті, заспокоєна наркотиками, Кессі спала передсмертним сном.

61 проти 100...

Бредлі не наважився свердлити дірки у дні багажника, тож Річардс згорнувся жалюгідним клубочком, приткнувшись носом і ротом до смужки світла, що проходило крізь шпарину: Бредлі зняв частину прокладки, яка ущільнювала кришку багажника, щоб був хоч сякий-такий протяг.

Машина рвучко піднялася на повітряній подушці — аж Річардс ударився головою. Бредлі сказав, що поїздка триватиме не довше, ніж півтори години, навіть якби довелося двічі або й тричі зупинятися на дорожніх постах. Закриваючи багажник, він дав Річардсові доброго револьвера.

— Мало не кожну десяту машину перевіряють,— сказав Бредлі. — Заглядають і до багажників. Десять проти одного — непоганий шанс. Ну, а як номер не пройде, доведеться тобі вколошкати ще кількох лягавих.

Машина понеслась вибоїстими вулицями старого міста. Незабаром почувся глузливий дитячий вигук, і об багажник щось гупнуло. Згодом посилився вуличний рух, почастішали зупинки перед світлофорами.

Річардс лежав скарлючившись у тісному багажнику, стискав револьвер у правій руці й думав про Бредлі, який дуже змінився, надягнувши єдиний на всю банду костюм: скромний і сірий, наче стіни в банку. Довершувала його каштанова краватка із золотою шпилькою, на якій видніли літери НАПКОН1. Хлопцеві вдався стрибок через прірву, що розділяла задрипаного розбишаку й розсудливого чорношкірого бізнесмена, який вміє ладнати з білими.

— У тебе такий солідний вигляд,— захоплено промовив Річардс. — Аж не віриться, хай йому чорт!

— Хвалити Бога,— озвалася стара.

— Я сподівався, вам сподобається моє перевтілення, добродію,— із стриманою гідністю промовив Бредлі. — З вашого дозволу, я — керуючий збуту фірми "Рейгон кеміклз". Ведеться нам тут чудово. Гарне місто Бостон. Люди надзвичайно приємні.

Стейсі захихотів.

— А ти краще заткни пельку, чорнопикий! — визвірився на нього Бредлі. — Бо так надаю, що повні штани накладеш.

— З тебе справді вийшов покірний нігер,— знову захихотів Стейсі, анітрохи не наляканий братовою погрозою. — Ото дивина, щоб я так жив!

Незабаром машина звернула праворуч, на рівнішу дорогу, й почала спускатися по спіралі. Отже, вони на розв'язці. Виїжджають на чотириста дев'яносто п'яте шосе або на під'їзну трасу. Через ноги Річардсові ніби хтось пропустив струм.

"Десять проти одного — непоганий шанс".

Машина стала набирати швидкості й ще вище піднялась над дорогою, ввімкнулася передача, потім Бредлі раптом загальмував і вимкнув її. Хтось монотонно вигукував:

— Зупиніться... Приготуйте права та реєстраційне посвідчення... Зупиніться... Приготуйте...

Ось воно. Почалося.

"А тебе ж розшукують по всіх усюдах".

Як розшукують? Перевіряють багажник кожної восьмої машини? Чи кожної шостої? А може, всі підряд?

Машина зупинилась. Річардсові очі заметалися, мов дикі кролики, що потрапили в пастку. Він стис у руці револьвера.

60 проти 100...

— Вийдіть із машини, сер,— промовив знуджений владний голос. — Права та реєстраційне посвідчення, будь ласка.

Дверцята відчинилися й зачинились. Мотор тихо вуркотів, утримуючи машину на дюйм над дорогою.

— ...керуючий збуту фірми "Рейгон кеміклз"...

Бредлі вибріхується. Господи милостивий, а що, коли б він не мав ніяких паперів на підтвердження своєї версії? А коли б на світі не існувало ніякої фірми "Рейгон кеміклз"?

Дверцята відчинилися, хтось почав длубатись на задньому сидінні. Певно, полісмен. "А може, цим займається державна служба безпеки",— мало не втративши тяму, подумав Річардс. Мав таке враження, ніби той "хтось" от-от залізе до нього в багажник.

Хряснули дверцята. Почулися кроки — хтось обходив машину ззаду. Річардс облизав губи й ще міцніше стис револьвера. Перед очима зринули мертві полісмени: вони белькотали щось нерозбірливе, у них були ангельські обличчя й покорчені тіла. Цікаво, чи випустить полісмен чергу з автомата, коли відчинить багажника й побачить його, скрученого, мов саламандра? Чи кинеться Бредлі втікати? Річардс відчував — ось-ось набурить у штани. Такого з ним не траплялося від часів дитинства, коли брат, бувало, так його лоскотав, що сечовий міхур не витримував. Усі м'язи там, унизу, розслабились. Він уліпись полісменові кулю просто в перенісся, шматочки мозку та скалки розтрощеного черепа злетять аж до неба. Зробить ще кількох дітей сиротами. Атож. Гаразд. Господь про мене дбає, мочитись у штани не дозволяє. О Боже, що він там робить, зриває сидіння? Шійло, я так тебе кохаю... Скільки часу ти протягнеш на ті шість тисяч? Мабуть, з рік, якщо тебе не вб'ють за ці гроші. А потім — знову на вулицю, туди-сюди, вийдеш на ріг, похитуючи стегнами й розмахуючи порожньою сумочкою.

"Гей, містере, я не повія, але мені треба трохи заробити. Ходімо, я навчу вас дечого...".

По багажнику ляснула рука — певно, випадково. Річардс аж закусив губу, тамуючи крик. У багажнику збурилася пилюка, залоскотала в горлі та носі. Урок біології, вони сидять іззаду, він видряпує на старій парті свої та Шійлині ініціали. "Чхання є функція м'язів, що скорочуються мимовільно". Як чхну, то дай Боже, щоб голова на карку втрималась, але стрілятиму впритул, отже вліплю йому кулю в самісіньку пику...

— Що в багажнику, містере?

Бредлі відповів недбалим, трохи знудженим голосом:

— Та запасний циліндр, не зовсім справний. Ключ на кільці, хвилинку, зараз дам.

— Я б сам сказав, якби було треба.

Відчинилися другі задні дверцята; зачинились.

— Проїжджайте.

— Пильнуйте. Сподіваюсь, ви його впіймаєте.

— Проїжджайте, містере. Не затримуйте рух.

Застукотіли спрацьовані циліндри. Машина піднялася вище й почала набирати швидкості. Невдовзі уповільнила хід, але полісмен, мабуть, показав, що можна їхати далі. Річардса труснуло — машина знову піднялася на повітряній подушці, просунулася трохи за інерцією, потім увімкнулася швидкість. Річардс тихенько стогнав за кожним віддихом. Йому вже не хотілося чхати.

59 проти 100...

Поїздка, здається, затяглась, їх зупиняли ще двічі. Одного разу ніби просто перевіряли права, другого полісмен мляво базікав із Бредлі про клятих комуністів, що гасають на мотоциклах і допомагають цьому Річардсові, а може, й тому другому, Лафлінові. Лафлін ще нікого не вбив, але пішла чутка, нібито він зґвалтував жінку в Топіці.

Потім не було нічого, крім монотонного завивання вітру та болю в закляклих од холоду й нерухомості м'язах. Річардс не спав, а перебував у стані напівтями — мозок не витримав напруження. Хвалити Бога, що в автомобілях на повітряній подушці не буває чадного газу.

Після останньої перевірки минула ціла вічність. Нарешті Бредлі зменшив швидкість і по спіралі став підніматися нагору. Річардс із зусиллям кліпнув очима й відчув, що зараз, мабуть, блюватиме. Вперше в житті його захитало в машині.

Коли почалися запаморочливі повороти та спуски, Річардс здогадався, що виїхали на розв'язку. Минуло ще хвилин п'ять, і довкола знову загомоніло місто. Річардс кілька разів силкувався змінити положення тіла, але це було просто неможливо. Врешті він закляк, покірливо чекаючи кінця подорожі. Права рука, на якій він лежав, затерпла ще годину тому. Тепер вона була мов шматок дерева. Річардс торкнувся її кінчиком носа, проте відчув дотик лише носом.

Звернули праворуч, трохи проїхали, потім повернули ще раз. Раптом машина пірнула й ковзнула круто вниз — у Річардса щось наче обірвалося всередині. Циліндри застукали гучніше й лункіше — машина заїхала в приміщення. У гараж.

Річардс полегшено відітхнув.

— Квиток є? — спитав чийсь голос.

— Ось, прошу.

— П'ята секція.

— Дякую.

Звернули праворуч. Машина виїхала нагору, постояла, ще раз повернула праворуч, потім ліворуч. Бредлі вимкнув швидкість, мотор заглух і машина з легким стуком осіла на підлогу. Кінець подорожі.

Якусь хвилину було тихо, тоді відчинилися й м'яко хряпнули дверцята. Бредлі наблизився до багажника, світляна смужечка зникла з-перед очей Річардса.

— Ти тут, Бенні?

— Ні,— буркнув Річардс. — Залишився на поліційному посту. Відчини цю душогубку.

— Хвилинку. Тут зараз нікого нема. Твоя машина стоїть поруч. Ти зможеш вилізти швидко?

— Не знаю.

— Постарайся. Я відчиняю.

Кришка відскочила, впускаючи тьмяне світло. Річардс звівся на руку, переставив ногу через край багажника й завмер. Страшний біль шматував затерпле тіло. Бредлі витяг Річардса за руку. Ноги в нього підтиналися. Бредлі схопив його за поперек і підвів до пошарпаного зеленого "вінта", що стояв праворуч. Відчинивши дверцята, ввіпхнув Річардса в кабіну, тоді й сам опустився на сидіння поряд.

— Господи,— промовив він стиха. — Доїхали. Таки доїхали.

— Авжеж,— сказав Річардс. — Тепер тобі можна й додому. З мене дві сотні за послугу.

Вони сиділи й мовчки курили; сигарети в напівтемряві жевріли, ніби очі.

58 проти 100...

— Ми мало не влипли біля першого поста,— сказав Бредлі, поки Річардс розтирав руку, намагаючись повернути їй чутливість. — Той полісмен уже хотів був відчинити багажника. — Він випустив великий клубок диму.

Річардс не відгукнувся.

— Як ти себе почуваєш? — спитав Бредлі.

— Краще. Вийми в мене гаманець. Рука ще погано слухається.

Бредлі відмахнувсь.

— Потім. Зараз я розповім тобі, як ми з Річем усе влаштували.

Річардс прикурив од недопалка ще одну сигарету. Руку поволі відпускало.

— Для тебе замовлено кімнату в готелі на Вінтроп-стріт. Готель називається "Вінтроп гаус". Звучить розкішно, проте ніяких розкошів там немає. Тебе звуть Огден Грасснер. Запам'ятав?

— Атож. З таким ім'ям мене відразу впізнають.

Бредлі сягнув рукою назад, узяв із заднього сидіння коробку й кинув Річардсові на коліна. Коробка була довгаста, брунатна, перев'язана шворкою; в таких коробках звичайно видавали напрокат мантії студентам-випускникам. Річардс запитально глянув на Бредлі.

— Розкривай.

На чорній одежині лежали масивні окуляри з темними скельцями. Річардс відклав їх на щиток і розгорнув одежину. Це була священицька ряса. Під нею, на дні коробки, лежали чотки, Біблія та пурпуровий орар.

— Священик? — спитав Річардс.

— Атож. Перевдягайся, я допоможу. Он там, на задньому сидінні, ще є ціпок. Прикидатимешся не те щоб сліпим, а так, підсліпуватим. Натикайся на все, що по дорозі траплятиметься. Ти приїхав до Манчестера на скликану Радою церков конференцію з питань зловживання наркотиками. Затямив?

— Аякже,— відповів Річардс. Одначе, розстібаючи сорочку, завагався. — А штани під цей балахон надягають?

Бредлі розреготався.

57 проти 100...

Везучи Річардса через місто, Бредлі пояснював:

— У багажнику лежить валіза, а в ній — коробка з поштовими етикетками. На етикетках написано: "Через п'ять днів повернути компанії "Брікгіл", Манчестер, штат Нью-Гемпшір". їх надрукував Річ іще з одним хлопцем. У нас на Бойлстон-стріт, де ми збираємось, є друкарський верстат. Щодня надсилатимеш мені дві свої плівки в коробочках із цими наклейками, а я з Бостона пересилатиму їх до

Будинку розважальних телепрограм. Користуйся екстреною поштою. Вони нічого не зможуть уторопати.

Машина притулилася до краю тротуару навпроти готелю.

— Я віджену машину назад у гараж. Якщо виїжджатимеш з Манчестера, обов'язково зміни цей маскарад. Доведеться тобі стати хамелеоном, брате.

— Скільки, на твою думку, я буду тут у безпеці ? — спитав Річардс, а сам подумав: "Моє життя в його руках". Здавалося, він уже не міг вирішувати сам за себе. Річардс відчував, як виснажився мозок, так само, як відчував запах власного тіла.

— Кімнату зарезервовано на тиждень. Може, тебе це влаштує. А як ні — зорієнтуєшся на місці. У твоїй валізі є адреса одного хлопця з Портленда, штат Мен. Тебе переховають на день чи два. Не задарма, звичайно. Але люди надійні. Ну, мені пора. Заплачено за п'ять хвилин. Довше тут стояти не можна.

— Скільки з мене за все? — спитав Річардс.

— Шість сотень.

— Ти здурів? Ці гроші навіть видатків не покриють.

— Покриють. Ще й для сім'ї кілька доларів залишиться.

— Візьми тисячу.

— Тобі самому гроші знадобляться. Я знаю, що кажу.

Річардс безпорадно глянув на нього.

— Господи, Бредлі...

— Надішлеш нам ще, як заробиш. Надішлеш мільйон. Влаштуєш на нашій вулиці свято.

— І ти в це віриш?

Бредлі лише всміхнувся лагідною, сумною усмішкою.

— Тоді навіщо ти так багато робиш для мене? — спитав Річардс навпростець. — Я ще розумію, коли ти мене переконував. Я сам би так учинив. Але ж і твої дружки, мабуть, без грошей лишились.

— Вони знають, що до чого.

— Це ти про що?

— А про те, що нам втрачати нічого. Якщо ми ніколи не зважимось на ризик, то нам усім кінець. Марно чекати, що повітря стане чистішим. Це однаково, що провести трубу від плити до себе в кімнату, ввімкнути телевізор і чекати, що буде далі.

— Пропадеш ти,— сказав Річардс. — На тебе донесуть, і все скінчиться десь у підвалі; там тобі й бебехи відіб'ють. Або Стейсі. Або матері.

Очі у Бредлі тьмяно зблиснули.

— Страшний день наближається. Страшний день для всіх виродків, у яких черева напхані ростбіфом. Я бачу кров на місяці. Зброю та смолоскипи. Віщуна, який ходить і пророкує.

— Люди бачать усе це вже дві тисячі років.

Загудів автомат — п'ять хвилин минули. Річардсова рука почала намацувати ручку дверцят.

— Спасибі,— сказав він. — Я навіть не знаю, як тобі ще дякувати.

— Ти добалакаєшся, поки мене оштрафують,— сказав Бредлі. Його міцна чорна рука схопила Річардса за рясу. — А якщо вони до тебе таки доберуться, прихопи хоч кількох із собою на той світ.

Річардс відчинив багажника й дістав звідти чорну валізу. Бредлі мовчки подав йому брунатно-жовтий ціпок.

Машина плавно влилась у вуличний рух. Річардс, підсліпувато мружачись, провів її поглядом. Перед поворотом спалахнули червоні вогники, і машина зникла з очей. Бредлі залишить її в гаражі, а сам тією, другою машиною повернеться до Бостона. Річардс відчув дивну полегкість і зрозумів, що це співчуття: "У нього, мабуть, гора з плечей упала, коли він мене позбувся!"

Річардс умисне не потрапив ногою на першу сходинку, і швейцар допоміг йому піднятися до дверей готелю.

56 проти 100...

Минуло два дні.

Річардс грав свою роль добре — від цього ж бо залежало його життя. І першого, й другого дня вечеряв у себе в кімнаті. Прокидавсь о сьомій, читав Біблію у вестибюлі, потім рушав на свою "конференцію". Готельна обслуга ставилася до панотця з поблажливою люб'язністю — так вона взагалі ставилась до підсліпуватих, незграбних духовних осіб, якщо вони справно оплачували рахунки. Й це було не диво за часів, коли закон нерідко виправдовував убивство, коли в Єгипті та Південній Америці тривала бактеріологічна війна, а в штаті Невада діяв

горезвісний закон про обов'язкові аборти. Дев'яностошестирічного папу римського сприймали як старого буркуна, а про його слиняві едикти, якими він намагався впливати на події, повідомляли в кінці семигодинного випуску новин задля розваги.

Річардс відбував свої "конференції" на самоті, в платній бібліотечній кабіні за замкненими дверима, де читав літературу про забруднення повітря. Після 2002 року інформації на цю тему було дуже мало, а те, що з'являлось, дуже погано в'язалося з опублікованим раніше. Уряд, як завжди, вів ефективну політику перебріхування.

Опівдні Річардс пішов до закусочної на розі неподалік готелю, вряди-годи натикаючись на перехожих та вибачаючись. Декотрі відповідали: "Пусте, отче", більшість байдужно лаялась і відтручувала його з-перед себе.

Другу половину дня Річардс сидів у своїй кімнаті, а за вечерею дивився "Переслідування". За два ранки він дорогою до бібліотеки опустив у поштову скриньку чотири касети. Скидалося на те, що з Бостона касети без особливих пригод доходили до місця призначення.

Ті, хто робив програму, почали застосовувати нову тактику, аби звести нанівець ефект від Річардсових промов про забруднення повітря. Річардс і далі виголошував їх із якимсь веселим шаленством — хай дійде хоча б до глухонімих, які вміють читати з губ. Телевізійники топили його слова в морі глузливих вигуків, погроз та лайки. Галас ставав дедалі несамовитішим і врешті перетворювався на потворне ревище божевільних.

Довгі години минали у роздумах про мимовільні зміни, що сталися з ним за п'ять днів переслідування. Причиною цього був Бредлі — Бредлі та його сестричка. Тепер він, Річардс, не сам по собі, не самотній борець за виживання своєї сім'ї, якого чекає неминуча загибель. Тепер вони об'єдналися разом, бо всім їм немає чим дихати — і його близьким теж.

Річардс ніколи не був соціально активним. Усе, за що доводилось боротися, викликало в нього почуття зневаги та відрази. Хай цими справами займаються несосвітенні дурні й ті, хто має зайвий час і гроші, як ото пришелепуваті студенти з їхніми химерними значками та групами неороку.

Річардсів батько пішов із життя, коли хлопцеві минав п'ятий, тож пам'ять не зберегла нічого, крім окремих епізодів. Ненависті до батька не було. Річардс розумів, що, коли чоловік мусить робити свій вибір, він майже завжди обере гордість — якщо відповідальність позбавляє його чоловічої гідності. Чоловік не може сидіти згорнувши руки й споглядати, як його дружина продає себе, щоб заробити на вечерю. І якщо йому залишається лише роль звідника, розмірковував Річардс, то чи не краще стрибнути з горішнього поверху.

До шістнадцяти років Бен заробляв собі на хліб так само, як його брат Тод. Мати померла від сифілісу, коли йому було десять, а Тодові — сім. Через п'ять років загинув і Тод, вантажачи газети: машина стояла на спуску і В неї раптом відмовили гальма. Місто збуло обох, і матір, і сина, до муніципального крематорію. Діти на вулиці називали його фабрикою попелу або миловарнею. Цей похмурий дотеп свідчив про їхню безпорадність: вони ж бо знали, що, найімовірніше, теж вилетять у димар крематорію. В шістнадцять Річардс лишився сам на світі, працював після уроків повну восьмигодинну зміну прибиральником на "Дженерал атомікс". Ніколи було вгору глянути, а проте Річардс увесь час перебував у полоні панічного страху перед фактом, що він — сам-один, нікому не потрібен, і ріка життя несе його невідомо куди. Часом прокидався вночі, години о третій, від смороду гнилої капусти, що панував у його однокімнатній орендованій квартирі, прокидався від жаху, що гніздився в глибині його душі: сам-один!..

Отож він одружився. Першій рік Шійла тихо пишалася своїм чоловіком, а їхні колишні друзі, а нині вороги (бо Річардс відмовився нищити й псувати разом з місцевою бандою все, що траплялося під руку на вулиці), чекали на появу потомства. Потомство не з'явилось, цікавість

до Річардса й Шійли спала. Про них майже забули, як то часто бувало з молодими подружжями у Південному районі. Коло знайомих не виходило за межі їхнього будинку. Річардс був не проти, його це влаштовувало. Він увесь поринув у роботу, а коли траплялася нагода, то лишався й після зміни. Заробітки були злиденні, шансів на підвищення ніяких, а тут ще й шалена інфляція. Але їм, закоханим, це не так-то й дошкуляло. З роками кохання не згасало, та й чого б йому згасати? Річардс належав до тих самітників, що виявляють невичерпну щедрість у любові й змушують обранку підкорятися цьому. Він до самого одруження зберіг нерозтринькані почуття, отож за одинадцять років спільного життя навіть ні разу по-справжньому не посварився з Шійлою.

2018 року Річардсові довелося залишити роботу, бо з кожною зміною, проведеною за старими свинцевими екранами, які пропускали гамма-проміння, шанси на те, щоб мати дітей, зменшувалися. Все б обійшлося, якби він збрехав, відповідаючи на запитання майстра: "А чого це ти надумав звільнятися?" Натомість Річардс відверто сказав, що він думає про "Дженерал атомікс", і порадив майстрові зібрати всі екрани та й запхати їх собі в гузно. Скінчилося короткою бійкою. Майстер був чоловік дужий і на вигляд не сумирний, а проте від Річардсових ударів верещав, як баба.

Відтоді Річардс потрапив до чорних списків. Небезпечний. Обходити стороною. Якщо дуже потрібна робоча сила, брати на тиждень, не довше. У розумінні "Дженерал атомікс", Річардс став "червоним".

У наступні п'ять років він здебільшого вантажив газети, проте робота траплялася все рідше, а згодом її і зовсім не стало. Безплатне телебачення успішно витісняло друковане слово. Річардс міряв вулиці. Річардса проганяли. Річардс вряди-годи працював поденно.

Він не помітив найбільших подій десятиліття, як невіруючий не помічає привидів. Він нічого не чув про розправу з домашніми господарками, влаштовану урядом 2024 року, поки дружина не розповіла йому про неї через три тижні: дві сотні полісменів, озброєних

автоматами й електрокийками, завернули назад цілу армію жінок, що йшли маршем до Південно-Західних продовольчих складів. Шістдесят жінок було вбито. Він чув лише краєм вуха про те, що на Середньому Сході поліція застосувала отруйну речовину нервово-паралітичної дії. Проте жодна з цих подій його не зачепила. Протести не допомагали. Насильство не допомагало. Світ був такий, як був, і Річардс легко, мов гостра коса, проходив крізь нього — нічого не просив, тільки шукав роботи. Разів сто йому пощастило найнятися лише на день чи півдня. Він зчищав драглистий слиз із пірсів та каналізаційних рівчаків, поки інші, вештаючись вулицями й щиро вірячи в те, що вони шукають роботи, не робили нічого.

Проходь далі, дурню. Забирайся. Роботи немає. Геть звідси. Катай. Гляди, щоб я не розвалив тобі довбешку к розтакій матері, дядечку. Поганяй далі.

Потім роботи не стало. Принаймні він не міг знайти нічого. Якось увечері, коли Річардс ледве тяг ноги додому після марних цілоденних пошуків, його перестрів п'яний багатій у шовковій куртці й сказав, що дасть десять нових доларів, якщо Річардс спустить штани й покаже, чи справді волоцюги мають лома завдовжки в добрий фут. Річардс добряче турнув його й утік.

Саме тоді, після дев'яти років марних сподівань, Шійла завагітніла. "Він же був прибиральником коло реакторів,— казали люди в їхньому будинку. — І ви вірите в те, що після шести років такої роботи він зробив їй дитину?.. Це ж буде якась потвора,— казали вони,— з двома головами й без очей".

"Радіація, радіація, ваші діти будуть потворами...".

Натомість на світ з'явилася Кеті. Кругленька, абсолютно нормальна крикуха. Приймала її квартальна акушерка, взявши за послуги п'ятдесят центів і чотири бляшанки квасолі.

І ось тепер, уперше після смерті брата, Річардс знову плив за течією. Ніякого зовнішнього тиску (на якийсь час він навіть перестав відчувати, що його переслідують).

Думки повернулися до Мережі безплатного телебачення, і гнів його був спрямований проти неї, її потужних, розкиданих по всьому світі комунікацій, угодованих людців з носовими фільтрами, жевжиків, що проводять вечори з гарненькими лялечками в шовкових трусиках. Кари на них! Кари. Кари. Але до них же не доберешся. Вони сидять так високо, що й не розгледиш.

І все ж він думав про це — й тому, що залишався сам собою, й тому, що самотність змінила його. Сидячи в кімнаті, він не усвідомлював, що відповідає на свої думки страшним вовчим вишкіром, якого досить, аби гнути вулиці й плавити будинки. Того, майже забутого дня він з таким самим вишкіром турнув нахабного товстосума й утік з порожніми, як і раніше, кишенями та палаючим мозком.

55 проти 100...

Понеділок нічим не різнився від неділі — світ тепер працював без вихідних — до шостої тридцяти.

Отець Огден Грасснер замовив собі до кімнати м'ясну запіканку "особливу". Той, хто виріс на чомусь хоч трохи кращому, ніж нашвидкуруч зготований шніцель та концентрати, гидував би кухнею цього готелю, та Річардсові все тут смакувало. Він замовив ще й пляшку вина "сандерберд" і вмостився дивитися "Переслідування".

Перша половина програми пройшла так само, як і дві попередні передачі. Звук із Річардсових плівок тонув у ревищі аудиторії. Боббі Томпсон був чемний і жорстокий. У Бостоні обшукують будинок за будинком. Тому, хто переховуватиме втікача, загрожує смертна кара. Коли на екрані з'явилася реклама, Річардс похмуро посміхнувся. Все це

не так уже й погано, до певної міри навіть смішно. Він витримає будь-що — аби тільки не показували тих полісменів.

Друга половина програми істотно відрізнялась від першої. Томпсон широко всміхався.

— Після показу останніх плівок, надісланих нам потворою, відомою як Бен Річардс, я із задоволенням перейду до приємних новин...

Вони впіймали Лафліна.

Його засікли в Топіці у п'ятницю, але інтенсивне прочісування міста в суботу й неділю виявилося марним. Річардс вирішив, що Лафлінові пощастило прослизнути через поліційну облогу так само, як і йому. Але сьогодні пополудні Лафліна бачили двоє дітей. Він ховався в будці шляховиків. Десь зламав праву руку в зап'ястку.

Діти — Боббі та Мері Каулзи — широко всміхались у камеру. Малому Боббі бракувало одного зуба. "Цікаво, чи добра фея дала йому за це двадця— тип'ятицентову монету",— роздратовано подумав Річардс.

Томпсон із гордістю оголосив, що наступного вечора Боббі й Мері, "найперші громадяни міста Топіки", братимуть участь у передачі "Переслідування", і губернатор штату Канзас пан Гіззонер вручить кожному почесну грамоту, довічне право отримувати кашу від компанії "Фан-Твінкс" і чек на тисячу нових доларів. Аудиторія вибухнула захватом.

Далі йшли плівки: подірявлене кулями, обвисле тіло Лафліна виносять із будки, посіченої на скалки зосередженим вогнем. Студія відгукнулася схвальним ревом, погрозами та свистом.

Річардс відвернувся, його почало млоїти. Тонкі невидимі пальці, здавалося, вп'ялись йому в скроні.

Здалеку долинали слова. Тіло виставили в ротонді Канзаського капітолію. Повз нього вже проходили довгі черги городян. Полісмен, свідок сутички, сказав, що Лафлін не дуже опирався.

"Ех, тобі вже добре",— подумав Річардс про Лафліна, згадуючи його кислий голос і глузливий погляд.

"Зустрів свою знайому".

Тепер залишилось одне грандіозне видовище. Це видовище — Бен Річардс. Йому вже не хотілось їсти запіканку.

54 проти 100...

Тієї ночі йому приснився дуже поганий сон, і це було незвично. Бен Річардс ніколи не снив, хіба що в дитинстві.

А ще дивнішим було те, що себе Річардс у тому сні не бачив. Невидимий, він лише спостерігав.

На середину кімнати падало тьмяне світло, далі все оповивала темрява. Десь наче капотіла вода. Річардсові здавалося, що він у глибокому підземеллі. У центрі кімнати сидів Бредлі, прив'язаний ременями за руки й ноги до стільця. Голова в нього була поголена, мов у розкаяного грішника. Довкола нього стояли люди в чорних каптурах. "Ловці,— подумав із жахом Річардс. — Боже милостивий, це ж ловці!"

— Я не той, кого ви шукаєте,— промовив Бредлі.

— Той, брате,— лагідно сказала одна з постатей у каптурі, проколюючи щоку Бредлі шпилькою.

Бредлі закричав.

— То ти той чи не той?

— Іди ти до розтакої матері!

Шпилька легко проткнула очне яблуко, а коли вислизнула звідти, з неї крапнула безбарвна рідина. Око запало.

— Той чи не той?

— Іди ти в гузно!

До шиї Бредлі доторкнувся електрокийок. Бредлі знову закричав, волосся в нього наїжачилося. В цю мить він нагадував футуристичну карикатуру на чорношкірого.

— Ти той, брате?

— Хай би ви з вашими носовими фільтрами тільки рак заробляли! — відказав Бредлі. — У вас уже всі тельбухи прогнили, блідопика сволото.

Шпилька проколола друге око.

— Той чи не той?

Осліплений Бредлі зневажливо засміявся.

Постать у каптурі дала знак рукою, і з темряви, весело підстрибуючи, виринули Боббі та Мері Коулзи. Вони почали скакати довкола Бредлі, співаючи: "Не страшний нам сірий вовк, сірий вовк, сірий вовк!"

Бредлі закричав, звиваючись на стільці, наче силкувався здійняти вгору прив'язані руки, щоб захиститися. Пісня лунала чимраз голосніше

й лункіше. Діти змінювались на очах. Голови їхні видовжувалися, наливались кров'ю. У роззявлених пащеках блиснули гострими лезами зуби.

— Я все скажу! — крикнув Бредлі. — Скажу! Скажу! Я не той, кого ви шукаєте! Шукайте Бена Річардса! Я все скажу! Господи... О-о... Г-г-господи...

— Де він, брате?

— Я скажу! Я скажу! Він...

Пісня заглушила слова Бредлі. Потвори кинулися на нього, намагаючись уп'ястися у витягнуту, з напнутими жилами, шию. В ту ж мить Річардс прокинувся, заливаючись потом.

53 проти 100...

У Манчестері стало небезпечно.

Він не знав, чи на нього так вплинув страшний кінець Лафліна в ковбойському стилі, чи сон, чи то було просто передчуття.

Так чи так, а у вівторок уранці він лишився в готелі й до бібліотеки не пішов. Йому здавалося, що кожна хвилина наближає неминучий кінець. Виглядаючи з вікна, він бачив ловця в кожному старому мексіканцеві й у кожному розімлілому від очікування пасажирів таксистові. Його переслідували видіння озброєних людей, що безгучно скрадаються коридором. Він чув, як у голові його цокає велетенський годинник.

Після одинадцятої години Річардс нарешті зважився. Чекати довше не можна: вони теж усе знають.

Він узяв ціпок і, незграбно постукуючи ним по підлозі, дійшов до ліфтів, спустивсь у вестибюль.

— Ви вже йдете, отче Грасснер? — спитав адміністратор із звично люб'язною й водночас зневажливою усмішкою.

— Сьогодні в мене вихідний,— сказав Річардс, тримаючись на відстані. — Кіно тут десь можна подивитися?

Він знав, що в місті є десяток кінотеатрів і в восьми з них демонструють стереоскопічні порнофільми.

— Гадаю, можна було б піти в "Центр",— обережно відповів адміністратор. — Там, здається, показують фільми Діснея.

— Це мені підходить,— квапливо промовив Річардс і, наче ненароком наткнувшись на вазон, рушив до виходу.

За два квартали від готелю він зайшов до аптеки, купив величезний рулон бинта й пару дешевих алюмінієвих милиць, які йому впакували в довгасту фібролітову коробку, а на наступному розі спинив таксі.

Машина стояла там, де її лишили, і, навіть якщо за ним стежили в гаражі, Річардс нічого не помітив. Він сів за кермо й увімкнув мотор. На хвилину йому стало кепсько — він згадав, що ім'я, зазначене в його шоферських правах, уже відоме поліції, та потім вирішив, що цим не варто перейматись. Новий маскарад навряд чи врятує в разі пильної перевірки. Якщо дорогу перекриють — спробує прорватися. Його вб'ють, але він і сам не збирається віддаватись їм у руки живим.

Річардс кинув окуляри "Огдена Грасснера" в скриньку й виїхав із гаража, недбало махнувши хлопцеві, що чергував біля воріт. Той ледве відірвав погляд од порнографічного журналу.

Виїхавши на автостраду з північної околиці, Річардс зупинивсь, аби заправитися зрідженим повітрям. Заправника так обсипало прищами, що він увесь час намагався не обернутись обличчям до клієнта. Поки що Річардсові щастило.

Із дев'яносто першого шосе він переїхав на сімнадцяте, а звідти — на дорогу без назви й номера. За три милі з'їхав на путівець і вимкнув мотор.

Обернувши до себе дзеркало заднього огляду, Річардс швидко заповив голову бинтом і скріпив вільний кінець. На зів'ялому бересті неспокійно цвірінькнула пташина.

Непогано. Якщо в Портленді буде час перевести дух, він забинтує ще й шию.

Річардс поклав милиці поруч на сидіння й увімкнув мотор. За сорок хвилин він був на розв'язці під Портсмутом. Виїхавши на шосе № 95, сягнув до кишені й видобув зім'ятого папірця, якого дав йому Бредлі. Адреса була написана м'яким олівцем, старанним почерком самоука:

Портленд, Стейт-стріт, 94,

готель "Блакитні двері",

Елтон і Вірджінія Парракіси.

Насупившись, Річардс хвилину дивився на папірець, потім поглянув на дорогу. Над головною трасою повільно їхала чорно-жовта поліційна машина, з нею в парі була ще одна, внизу. На хвилину Річардс опинився між ними, потім вони відстали, петляючи на шести поверхах розв'язки, наче виконували балетний номер. Звичайний дорожній патруль.

За кожною милею в грудях Річардса наростало нудотливе відчуття полегкості. Водночас хотілось і сміятись, і блювати.

52 проти 100...

До Портленда Річардс доїхав без пригод.

Проминаючи передмістя Скарборо (шикарні будинки, чудові вулиці, багаті приватні школи з огорожами під напругою), він відчув, що полегкість його полишає. Вони можуть бути де завгодно. Можуть бути довкола нього. А може, їх у цю хвилину немає ніде.

Стейт-стріт пролягла поміж напіврозвалених старих будівель з рудуватого пісковику, недалеко від зарослого, наче джунглі, парку — притулку для розбишак, закоханих, торговців наркотиками та злодіїв з усього цього невеличкого міста, подумав Річардс. Ніхто не зважиться вийти на Стейт-стріт, коли стемніє, без вівчарки на повідку чи десятка супроводжуючих.

Під номером 94 стояв закіптюжений будинок, з якого від часу сипався тиньк, а над вікнами нависли зелені тіні. Усе це нагадувало труп старого чоловіка з катарактою на очах.

Річардс під'їхав до тротуару і вийшов з машини. Вздовж вулиці валялись автомобілі на повітряній подушці, деякі геть з'їдені іржею. Край парку, наче дохлий собака, лежав перекинутий на бік "студебеккер". Поліція сюди, ясна річ, не потикалася. Якщо залишиш машину без догляду, не мине й чверті години, і коло неї збереться зграйка сірооких хлопчаків. Знічев'я прихилившись до машини, вони постоять, байдужно спльовуючи на землю. За півгодини в руках у них з'являться й лом, і гайковий ключ, і викрутка. Хлопчаки постукуватимуть своїми інструментами, порівнюватимуть їх, крутитимуть на всі боки, влаштують невеличку сутичку, в якій це залізяччя правитиме за мечі. Потім то той, то той піднесе свою зброю догори, задумливо дивлячись

на неї, ніби визначаючи погоду чи приймаючи якісь таємничі повідомлення з ефіру. За годину від машини лишиться самий каркас — щезне все, від повітрозабірників і циліндрів до керма.

Річардс саме ставав на милиці, коли до нього підбіг малий хлопчина. Половина його обличчя, вкрита лискучими рубцями від опіків, нагадувала монстра, створеного Франкенштейном1.

— Героїну не бажаєте, містере? Скуштуйте. Наче в рай потрапите. — Він по-змовницьки захихотів, і рубці почали шарпатися й звиватися, надаючи обличчю гротескного виразу.

— Забирайся к лихій годині! — огризнувся Річардс.

Хлопець спробував вибити з-під нього милицю, Річардс огрів нею малого по задку. Хлопчина, лаючись, побіг геть.

Річардс піднявся вичовганими кам'яними сходами до дверей готелю. Колись вони й справді були блакитні, але тепер вицвіли, облізли й кольором нагадували блякле небо над пустелею. Був тут колись і дзвінок, та про нього вже подбав якийсь вандал із долотом у руках.

Річардс постукав. Ані звуку. Постукав ще раз.

Наближався вечір, вулицю поволі заливало холодне жовтневе повітря. З парку неподалік долинало ледь чутне сумне скреготання майже голих гілок.

Нікого немає. Час іти.

Та Річардс постукав знову, підкоряючись дивному відчуттю, що в домі хтось таки є.

Цього разу він почув повільне човгання капців. Біля дверей кроки стихли, потім озвався голос:

— Хто там? Я нічого не купуватиму. Йдіть собі.

— Мені порадили зайти до вас,— сказав Річардс

У дверях з тихеньким рипом відслонилося вічко, крізь нього визирнуло каре око. Потім вічко клацнуло й заслонилося.

— Я вас не знаю. — Тон був категоричний.

— Мені порадили звернутися до Елтона Парракіса.

— А-а, ви із тих... — буркнув невдоволено голос.

За дверима довго клацало, один по одному відсувалися засуви, бряжчали ланцюжки. Лунко крутнулися циліндри в одному секретному замку, потім у другому. Грюкнула штаба. Врешті гримнув найбільший засув.

Двері відчинились, і Річардс побачив кощаву плоскогруду жінку з широкими вузлуватими руками. Обличчя в неї було без жодної зморшки, наче в херувима, проте мало такий вигляд, ніби в боротьбі з самим часом, де дозволено будь-які засоби, обличчю довелося витримати сотні хуків, коротких прямих та аперкотів. Час, мабуть, таки переважував, проте й жінка була не з тих, хто легко піддається. Навіть у своїх розтоптаних капцях вона сягала майже шести футів, а її напухлі від артриту коліна нагадували пеньки. Голова була обмотана рушником, немов чалмою. З-під навислого лоба (брови чіплялися за нього, мов кущі за край ущелини, намагаючись вижити в горах без води) на Річардса дивилися карі очі, в яких були розум і несамовитість. Страх чи гнів? Потім з'ясувалося, що вона не тямила себе саме від страху.

— Я Вірджінія Парракіс,— промовила жінка безбарвним голосом,— Елтонова мати. Заходьте.

51 проти 100...

Жінка не впізнала його, проте запросила до кухні й заходилася заварювати чай. Будинок був старий і темний, умебльований в стилі, що його Річардс одразу визначив як сучасний непотріб.

— Елтона саме немає,— сказала жінка, схилившись над пом'ятим алюмінієвим чайником на газовій плиті. Світла тут було більше, і Річардс розгледів руді плями на шпалерах, дохлих мух на підвіконні — спогад про літо,— пожолоблений, весь у чорних тріщинах старий лінолеум, купу мокрого обгорткового паперу під дірявою мийницею. В кухні стояв дух якоїсь дезинфекції, що нагадував про лікарню.

Жінка понишпорила розпухлими пальцями у вщерть набитій шафці й урешті видобула звідти два пакетики чаю, один уже використаний. Річардсові дістався використаний. Він не здивувався.

— Елтон на роботі,— промовила жінка, і в голосі її вчулося щось ніби докір. — А ви від того хлопця з Бостона, якому Елтон пише про забруднення повітря, еге ж?

— Так, місіс Парракіс.

— Вони познайомились у Бостоні. Елтон там обслуговує торгові автомати,— з гордістю заявила жінка, помовчала, тоді неквапом помандрувала через лінолеумні дюни назад до плити. — Я сказала Елтонові, що Бредлі займається незаконними справами. Сказала йому, що це скінчиться в'язницею або й чимось гіршим, але він мене не слухає. Ні, не слухає своєї старенької матінки. — Вона відгукнулась на власні слова похмурою й водночас лагідною усмішкою. — Елтон завжди щось будував... Ще малим хлопцем зробив хатину на дереві, аж чотири

кімнати. Тут колись був берест, його вже зрубали. А побудувати станцію, яка вимірювала б забрудненість повітря в Портленді,— то вже йому підказав отой чорнопикий.

Опустивши пакетики заварки в чашки, вона стояла спиною до Річардса, гріючи руки над плитою.

— Вони листуються. Я казала йому, що листи — річ небезпечна. Запроторять, кажу, за грати або й у якесь іще гірше місце. А він мені: "Мамочко, ми ж пишемо шифром. Він просить десяток яблук, а я відповідаю, що дядькові моєму погіршало". Я кажу Елтонові: "Думаєш, вони не розгадають вашу шпигунську писанину?" А він і слухати не хоче. Давніше слухався. І я була йому найкращим другом. Але потім усе змінилось. Як підріс — усе змінилось. Під ліжком з'явилися порножурнали, і почалось усе, що з цим пов'язано. А тепер десь узявся той чорнопикий. Вас, мабуть, упіймали на тому, що ви заміряли рівень смогу, або визначали вміст канцерогенів, або займалися ще чимось таким, і тепер вам доводиться ховатись.

— Я...

— А мені до того байдуже! — люто крикнула вона в шибу. Вікно виходило у двір, завалений іржавим мотлохом, старими скатами та мокрим осіннім гіллям у пісочниці.

— Мені байдуже! — знову вигукнула вона. — То все чорнопикі... — Жінка обернулася до Річардса і спідлоба вп'ялася в нього злим, спантеличеним поглядом. — Мені вже шістдесят п'ять, а коли все почалося, я була дев'ятнадцятирічною дівчиною. Це було в тисяча дев'ятсот сімдесят дев'ятому, і чорнопикі тоді вешталися всюди! Всюди! — ще раз крикнула вона, наче Річардс їй заперечував. — Атож! Чорнопиких пускали в ті самі школи, що й білих. їм давали високі урядові посади. Радикали, підбурена голота — і заколот. Я не така вже... — Жінка раптом затнулася, наче хтось вихопив у неї з рота всі слова.

Вона витріщилась на Річардса, немов уперше побачила його, й прошепотіла: — Господи помилуй...

— Місіс Парракіс...

— Ні! — скрикнула жінка захриплим від переляку голосом. — Ні! Ні! Нізащо! — Вона рушила на Річардса, лише на хвилину зупинившись, щоб витягти з шафи великого кухонного ножа. — Геть звідси! Геть! Геть!

Річардс підвівся й позадкував із кухні в коридорчик і далі — в напівтемну вітальню.

Він помітив старий телефон-автомат, що висів на стіні ще відтоді, коли тут справді був готель "Блакитні двері". "Коли ж це було? — подумав Річардс. — Двадцять років тому? Сорок? Ще до того, як чорнопикі відбились од рук, чи після?"

Річардс уже задкував коридором до виходу, коли в замку скреготнув ключ. Обоє заклякли, наче на кінострічці, яку раптом зупинила чиясь рука.

Двері відчинились, і ввійшов Елтон Парракіс. Він був страшенно гладкий, а зачесане назад русяве волосся відкривало кругле дитяче лице, на якому застиг спантеличений вираз. На Елтоні була блакитна із золотою прошвою форма компанії торгових автоматів "Вендо-спендо". Елтон проказав:

— Поклади ножа, мамусю.

— Ні! — зойкнула стара, проте на її обличчя вже лягли перші знаки поразки.

Елтон зачинив двері й рушив до матері. Перевальцем, коротенькими кроками.

Стара відсахнулася.

— Нехай він іде звідси, сину. Це той самий Річардс, лихий чоловік. Для тебе це скінчиться в'язницею або чимось іще гіршим. Я не хочу втратити тебе! — Вона заголосила й, випустивши ножа, впала синові на руки.

Елтон підхопив її, почав легенько колисати, а вона все плакала.

— Не буде ніякої в'язниці,— приказував Елтон. — Заспокойся, мамусю, не плач. Ну не плач, прошу тебе. — Він ніяково всміхнувся до Річардса через її плече, що здригалося від схлипування.

Річардс чекав, що буде далі.

— Розумієш, мамусю,— сказав Парракіс,— містер Річардс — близький друг Бредлі Трокмортона й побуде в нас кілька днів.

Стара знову заверещала. Елтон затулив їй рота й зморщився, наче від болю.

— Так, мамусю, побуде. Я віджену його машину на автостоянку

й поставлю під напругу. А ти завтра вранці відішлеш поштою пакуночок до Клівленда.

— До Бостона,— поправив Річардс. — Плівки мають бути надіслані до Бостона.

— А тепер до Клівленда,— сказав Елтон Парракіс, терпляче всміхаючись. — Бредлі викрили.

— О Боже!..

— Тебе теж викриють! — крикнула синові місіс Парракіс. — І впіймають! Ти надто гладкий!

— Мамусю, я проведу містера Річардса нагору й покажу йому кімнату.

— Містера Річардса?.. Містера Річардса?.. Скажи краще — свою погибель!

Елтон лагідно вивільнився від матері, і Річардс слухняно рушив за ним

напівтемними сходами.

— У нас нагорі багато кімнат,— захекано промовив Елтон, насилу ворушачи величезними клубами. — Багато років тому тут був готель, я тоді ще був зовсім малий. Звідси можна стежити за вулицею.

— Може, мені краще піти геть? — мовив Річардс. — Якщо Бредлі виказали, то, мабуть, твоя мати має слушність.

— Ось ваша кімната,— сказав Елтон, розчахнувши двері до давно не прибираної вогкої кімнати. Здавалося, він навіть не чує Річардсових слів. — Це, звичайно, не бозна-які апартаменти, але... — Він обернувся до Річардса з терплячою чемною усмішкою. — Можете жити тут, скільки захочете. Бредлі Трокмортон — мій найкращий друг. — Усмішка трохи пригасла. — Мій єдиний друг. Я наглядатиму за мамусею. Не турбуйтесь.

Річардс лиш повторив:

— Мені краще піти звідси.

— Та ні, це неможливо. Навіть мамусі небагато часу знадобилось, щоб розгледіти вас під тією пов'язкою. Я припаркую вашу машину в безпечному місці. Потім поговоримо.

Елтон вийшов квапливо-вайлуватою ходою. Його формені штани ззаду блищали. Здавалося, після Елтона в кімнаті лишився ледь відчутний вибачливий дух.

Одсунувши трохи стару зелену штору, Річардс побачив Елтона, що вийшов на потрісканий тротуар і сів у машину. За хвилю він виліз із неї й швидко пішов назад до будинку. Річардсові кольнуло в серце.

Важкі кроки на сходах. Двері відчинились, і Елтон усміхнувся до Річардса.

— Мамуся правду каже,— мовив він. — Поганенький з мене конспіратор: я забув ключі.

Річардс подав йому ключі й навіть спробував пожартувати:

— Краще мати поганенького конспіратора, аніж не мати ніякого.

Річардсові слова зачепили не ту струну: вади Елтона Парракіса були надто

очевидні...

— Я тобі дуже вдячний,— лагідно мовив Річардс.

Парракіс вийшов, і невдовзі автомобіль, яким Річардс приїхав із Нью-Гемпширу, покотився до автостоянки.

Річардс стяг покривало з ліжка і обережно ліг, дихаючи неглибоко, дивлячись просто в стелю. Ліжко ніби тримало його в дивних вогких обіймах, що відчувалися навіть крізь ковдру та одежу. Все в кімнаті тхнуло пліснявою, і від цього духу нікуди було подітись, наче від причепливої безглуздої рими.

Знизу долинав плач Елтонової матері.

50 проти 100...

Він трохи подрімав, але так і не зміг заснути. Вже майже споночіло, коли на сходах почулася важка Елтонова хода. Річардс з полегкістю спустив ноги на підлогу.

Парракіс, постукавши, ввійшов, перевдягнений у спортивну сорочку та джинси.

— Все гаразд — сказав він. — Машина на стоянці.

— А її не обдеруть?

— Ні,— відповів Елтон. — На це в мене є пристрій — батарея й два зубчасті затискачі. Хай лізуть хоч голіруч, хоч ломом — однаково вдарить струмом і загуде сирена. Спрацьовує безвідмовно. Я сам цю штуку зробив. — Він сів, важко зітхнувши.

— А до чого тут Клівленд? — вимогливо спитав Річардс (виявилося, з Елтоном легко бути вимогливим).

Елтон знизав плечима.

— Є в Клівленді один хлопець знайомий. Зійшлися ми в бостонській бібліотеці, коли я був там із Бредлі. В нас утворився такий собі

екологічний гурток. Мамуся вам, мабуть, дещо розповідала... — Елтон потер долоні й невесело всміхнувся.

— Дещо розповідала,— потвердив Річардс.

— Вона трохи... стуманіла,— вів далі Парракіс. — Не розуміє багато чого з того, що відбулося за останні років двадцять. Увесь час боїться. Я — це все, що вона має.

— Бредлі впіймають?

— Не знаю. У нього своя... е-е... агентура. — Елтон уникав дивитись Річардсові в очі.

— Ти...

Двері відчинились, і на порозі стала місіс Парракіс. Вона всміхалася, схрестивши руки на грудях, але очі в неї були сповнені жаху.

— Я викликала поліцію,— промовила вона. — Тепер вам доведеться піти.

Кров відринула з Елтонового обличчя, воно стало жовтаво-білим, наче

пергамент.

— Ти брешеш,— сказав він.

Річардс схопився на рівні, але не втікав, лише схилив набік голову, наслухаючи.

Було чути сирени: спочатку ледь-ледь, але дедалі голосніше.

— Вона не бреше,— сказав Річардс. Його аж занудило од відчуття марноти. Знову все спочатку. — Веди мене до машини.

— Вона бреше,— наполягав Елтон. Він підвівся й, майже торкнувшись Річардсової руки, відсмикнув свою, наче боявсь обпектися. — Це пожежні машини.

— Веди мене до машини. Швидко.

Сирени наближалися, завиваючи то голосніше, то тихіше. Цей звук виповнював Річардса таким жахом, який відчуваєш хіба що в кошмарному сні: він сидить отут із цими двома шизофреніками, а тим часом...

— Мамо... — На перекошеному обличчі Елтона було благання.

— Я викликала їх! — крикнула стара якимось телячим голосом і схопила сина за товсту руку, наче хотіла труснути ним. — Я мусила! Задля тебе! Це той чорнопикий уплутав тебе в цю історію! Скажемо, що він вдерся до нас, іще й дістанемо винагороду...

— Ходім,— буркнув Елтон до Річардса, силкуючись посмиком вивільнитися від матері.

Але вона вчепилася в нього, немов шавка у велетенського коня-ваговоза.

— Я мусила. Ти повинен кинути ці ризиковані справи, Елті! Ти повинен...

— "Елті"! — аж вереснув він. — "Елті"!.. — Й грубо відтрутив матір. Стара заточилась і впала на ліжко.

— Швидше! — сказав Елтон Річардсові. Обличчя в нього було спотворене жахом і стражданням. — Ой, швидше...

Вони загримотіли, перечіплюючись, сходами вниз і за хвилину вискочили на вулицю. Далі Елтон пішов широким нерівним кроком. Він знову почав задихатися.

Згори, крізь розчахнуті двері вихоплювалися пронизливі крики Елтонової матері, які перейшли у вищання, змішались і злилися із завиванням сирен:

— Я зробила це задля те-бе-е-е...

49 проти 100...

Тіні гналися за ними схилом до парку, то видовжуючись, то вкорочуючись біля кожного стовпа з ліхтарем фірми "Дженерал атомікс" у дротяній сітці. Елтон Парракіс пахкав і сапав, наче паровоз, хапаючи ротом повітря й зі свистом видихаючи його.

Вони перетнули вулицю, й нараз фари вихопили їх із темряви на тротуарі. Поліційна машина зблиснула синіми вогнями й, завищавши гальмами, спинилася за сотню кроків од утікачів.

— Річардсе! Бене Річардс!

Голос гримкотів із мегафона.

— Твоя машина... он там, попереду... бачиш? — видихнув Елтон.

Річардс ледве розгледів машину. Елтон добре вибрав місце — над озером,

під березами.

Патрульна машина раптом знов ожила, задні колеса шалено закрутилися, з виском чіпляючись гарячими шинами за асфальт і лишаючи на ньому темні смуги. Бензиновий мотор завив, набираючи обертів. Машина перевалилась через бордюр тротуару й, на мить пославши в небо два промені, ринула вниз просто на втікачів.

Річардс обернувся, незворушний, майже заціпенілий. Задкуючи, витяг із кишені пістолет Бредлі. Решти переслідувачів не було видно, лише цю машину. Вона з ревінням наближалася до них по-осінньому оголеним парком, викидаючи з-під задніх коліс груддя чорної землі.

Річардс двічі вистрілив у переднє скло. На склі з'явились дві зірчасті цятки, але воно витримало. Річардс одскочив убік і покотився, відчуваючи обличчям суху траву. Підхопившись навколішки, вистрілив іще двічі вслід машині. Вона круто розвернулась, і сині спалахи перетворили ніч на несамовитий танок тіней. Патруль опинився між Річардсом і його машиною, проте Елтон відскочив у другий бік і тепер гарячково силкувався зняти з дверцят свій електричний пристрій.

Тим часом поліційна машина знову неслася на Річардса, з правого вікна хтось вистромився. Темрява сповнилась хапливим татаканням. Автомат. Кулі впиналися в траву довкола Річардса, вимальовуючи якийсь безглуздий візерунок. Ударило землею по щоках, сипнуло по лобі.

Річардс уклякнув, ніби до молитви, й знову вистрілив. Цього разу куля пробила скло.

Машина вже нависла над ним...

Річардс відскочив ліворуч, але сталевий бампер зачепив ступню. Хруснула кісточка, Річардс простягся долілиць.

Мотор знову завив, колеса зрили землю на крутому повороті. Сліпуче світло фар ударило по очах, усе довкола стало чорно-білим. Річардс силкувався звестись, але пошкоджена нога не тримала.

Із хлипанням хапаючи повітря, він дивився на машину. Це здавалося якимсь фантастичним видивом. Річардс був ніби в адреналіновій лихоманці: все, що він бачив, відбувалось повільно, неквапливо, мов за наперед написаним сценарієм. Поліційна машина видавалася велетенським сліпим бізоном.

Знову заторохтів автомат, куля влучила в ліву руку, відкинула його вбік. Важка машина вихнула за ним, і на мить він побачив чіткий силует водія. Річардс вистрілив, посипалось розбите скло. Завиваючи, машина стала повільно перекидатися, потім підлетіла вгору й, перевернувшись у повітрі, гримнулась кузовом і врешті лягла на бік. Мотор заглух, і в несподіваній тиші гучно затріскотіла поліційна радіостанція.

Неспроможний звестися на ноги, Річардс поповз до своєї машини. Парракіс уже сидів за кермом і намагався завести її, але зопалу, мабуть, забув відкрити кран помпи: за кожним поворотом ключа запалювання мотор лише глухо кахикав.

Нічна темрява почала виповнюватися звуками сирен.

Річардс був ще кроків за п'ятдесят від машини, коли Елтон, зрозумівши, в чім річ, смикнув за важіль крана. Потім крутнув ключем; мотор уривчасто чхнув кілька разів, і машина понеслась до Річардса.

Той уже ждав, наполовину звівшись на ноги, а тоді рвонув праві дверцята і впав на сидіння. Парракіс звернув ліворуч на шосе № 77, яке перетинало Стейт-стріт за парком. Машина трималася за дюйм від поверхні; досить було їй опуститися трохи нижче, і їх повикидало б на дорогу.

Елтон сапав так, що губи його тріпотіли, наче віконні штори на вітрі. Позаду з-за рогу, завиваючи, вихопились ще дві поліційні машини й, блискаючи синіми мигавками, погнались за ними.

— Наздоганяють! — вигукнув Елтон. — Наздога...

— Вони ж на колесах! — крикнув у відповідь Річардс. — Давай навпростець, через оту порожню стоянку!

Вони звернули ліворуч. Над краєм тротуару машину труснуло, потім стиснене повітря кинуло її далі вперед.

Позаду знову вигулькнули поліційні машини, з яких почали стріляти. Річардс чув, як сталеві пальці протикають наскрізь кузов їхньої машини. За кілька хвилин розлетілося на друзки заднє скло, їх обсипало скалками.

Елтон закричав і почав кидати машину то ліворуч, то праворуч.

Одна з поліційних машин перескочила через тротуар на швидкості понад шістдесят миль, її занесло, і машина, розтинаючи темряву несамовитими синіми блискавками, гримнула на бік. Вона за інерцією просунулася ще трохи, прооравши гарячу доріжку крізь купи сміття на порожній стоянці, поки до бензобака долетіла іскра. Машина вибухнула сліпучо-білим полум'ям.

Друга машина переслідувала їх дорогою. Елтон перехитрив полісменів. Йому пощастило відірватись од них, проте вони могли незабаром скоротити відстань. Колісні авто з бензиновими двигунами були майже втричі швидші, ніж машини на повітряній подушці. А коли така машина з'їжджала з дороги на нерівну поверхню, її могло й перекинути стисненим повітрям, як це мало не сталося з утікачами при переїзді через тротуар.

— Звертай праворуч! — гукнув Річардс.

Парракіс так крутнув кермо, що в них мало шлунки не повивертало. Виїхали на шосе № 1. Річардс зиркнув перед собою: ще трохи, і їх заженуть на під'їзну дорогу до узбережної автостради. А там вивернутись буде неможливо; там можлива лише смерть.

— Звертай! Звертай, бісова душо! Туди, в провулок! — На мить поліційна машина лишилася за поворотом і її не було видно.

— Ні! Ні! — забелькотів Парракіс. — Там ми будемо, як щури в пастці!

Річардс нахилився й крутнув кермо, збивши Елтонову руку з кнопки газу.

Машину занесло на майже прямокутному повороті, вона стукнулась об бетонний будинок на розі, відскочила від нього й, петляючи, заїхала у провулок, її тупий ніс урізався в купу сміття, помийних баків та потрощених ящиків. Далі була цегляна стіна.

Річардса жбурнуло на приладовий щиток; ніс хруснув, з нього линула кров.

Машина стояла, трохи похилившись набік, один циліндр і далі стиха покашлював. Парракіс безживною купою повис на кермі, але його час іще не настав.

Річардс ударив плечем у погнуті дверцята. Вони відскочили, він вибрався з машини й поскакав на одній нозі назад до повороту. Дістави з прим'ятої коробки патрони, які дав йому Бредлі, він перезарядив пістолета. Патрони були масні й холодні на дотик. Він упустив кілька штук додолу. Руку почало сіпати, мов зіпсований зуб, від болю аж нудило.

Фари освітили порожню автостраду, й стало видно, мов удень. На повороті патрульну машину занесло, задні колеса шалено крутилися, чіплялись за поверхню, в повітрі смерділо смаленою гумою. На бічній щебінковій смузі лишилися дві чорні параболи. В ту ж мить машина рвонула вперед. Прихилившись лівим боком до будинку, Річардс чекав, тримаючи пістолета обіруч. За хвилину вони побачать, що машини попереду немає. Той, що з автоматом, помітить провулок і зрозуміє...

Шморгаючи носом, з якого лилася кров, Річардс почав стріляти. Стріляв майже впритул, і на такій відстані кулі проходили крізь броньоване скло, мов крізь папір. За кожним пострілом Річардс скрикував од болю в пораненій руці.

Машина з ревінням вискочила на тротуар, злетіла в повітря і врізалась у глуху стіну на протилежному боці вулиці. "Фірма ЕКО. Ремонт безплатних телевізорів,— повідомляла поблякла реклама на стіні. — Ви дивитеся нас, тож ми не підведемо вас".

Поліційна машина так і не опустилась на землю — вибухнула відразу, тільки-но гахнулася об стіну.

Але зараз над'їдуть інші, машин у них вистачає.

Важко сапаючи, Річардс поскакав до своєї машини. Він страшенно натрудив здорову ногу.

— Мене поранило,— глухо простогнав Парракіс. — Мене дуже тяжко поранило. Де мамуся? Де моя мамуся?

Річардс упав на коліна, тоді перевернувся горілиць, звиваючись, підповз на спині під машину й заходився гарячково очищати від сміття повітряні камери. З перебитого носа щоками струмувала кров, утворюючи під вухами калюжі.

48 проти 100...

Тепер працюватимуть п'ять із шести циліндрів, швидкість не перевищуватиме сорока миль на годину, і машину хилитиме на один бік, наче п'яну.

Річардс перетяг Парракіса на праве сидіння — той мав показувати дорогу. Кермова колонка ввігналась йому в живіт, і Річардс думав, що Парракіс помирає. Ще тепла кров на кермі липла до Річардсових долонь.

— Мені дуже шкода... — промовив Парракіс. — Тут праворуч... Я сам винен. Я мав би це передбачити. Вона... вона неспроможна тверезо мислити. Вона не... — Парракіс кашлянув і байдужно виплюнув собі на коліна згусток крові.

Ніч виповнилася завиванням сирен, але воно долинало здалеку, десь із заходу. Втікачі з'їхали з окружної дороги, і Парракіс направив Річардса на путівець. Виїхали на дорогу № 9, шаснули назад передмістя Портленда, їх змінила сільська місцевість, по-осінньому голі чагарі. Колись тут сараною пройшли лісоруби, і, як наслідок, лишилась дивна суміш порослевого лісу та болота.

— Ти знаєш, куди ми їдемо? — спитав Річардс. Од болю він увесь горів, наче головешка. Кісточка на нозі була напевне зламана, про ніс годі й говорити — дихати стало важче.

— Знаю,— відповів Парракіс і знову харкнув кров'ю. — Вона, бувало, казала мені, що найкращим другом для хлопця є його мамуся. Ти в це віриш? А я вірив. Вони битимуть її? Кинуть до в'язниці?

— Ні,— коротко відповів Річардс, сам не знаючи, що з нею буде, а чого не буде. Зараз двадцять хвилин до восьмої. Вони з Елтоном залишили "Блакитні двері" о сьомій десять. А здавалося, ніби минули десятиліття.

Десь далеко до загального хору приєдналося ще кілька сирен. "Ненависні переслідують не'істівних,— зненацька майнуло Річардсові. — Якщо не витримуєш жару, забирайся з кухні". Він сам упорався з двома поліційними машинами. Додаткова премія для Шійли. Гроші за пролиту кров. А Кеті? Чи не погіршає доньці, чи не помре вона від молока, купленого на гроші, зароблені вбивством отих хижаків? "Вітаю вас, кохані мої. Я люблю вас. Тут, на цій звивистій, урвистій дорозі, яка годиться хіба що для мисливців та для парочок, що шукають затишного місця, я кажу, що люблю вас і бажаю вам солодких снів. Я бажаю..."

— Ліворуч!.. — пробурмотів Елтон.

Річардс крутнув кермо, і вони вискочили на гладеньке гудроноване шосе, що стрілою простяглося поміж голих сумахів та берестів, сосен, ялин і диких чагарникових заростей. У ніс ударив сірчаний дух забрудненої промисловими відходами річки. Поминули вивіску: "Соснова алея. Будівельні роботи. Не підходити! За порушення — карна відповідальність!!!"

Подолавши ще один підйом, вони побачили те, що називалося "Сосновою алеєю". Роботи тут припинили принаймні років зо два тому, подумав Річардс, та й не багато встигли зробити. Лабіринти напівзведених складів і майстерень, жалюгідних халуп та збірних будиночків із гофрованого заліза були захаращені обрізками труб, купами шлакобетону та дощок, і все це поросло кущами ялівцю та лавра, волосовидним просом та колючою ялиною, дикою смородиною, тереном, нечуйвітром. Ці нетрі тяглися милями. Довгасті ями під фундаменти зяяли, наче могили, викопані для римських богів. Подекуди видніли сталеві рами. З напівзведених бетонних стін стиочала арматура, що нагадувала незбагненні криптограми. Розрівняні бульдозерами прямокутники під автостоянки позаростали травою.

Над машиною безгучно пролетіла сова — вибралась на полювання.

— Допоможи мені... сісти за кермо,— сказав Парракіс.

— Ти не зможеш вести машину,— заперечив Річардс, сильним поштовхом відчиняючи дверцята.

— Це єдине, що я можу зробити,— мовив Елтон Парракіс із похмурою впертістю. — Я зіграю роль зайця... Кермуватиму, поки стане сили.

— Ні,— сказав Річардс.

— Облиш мене! — крикнув Парракіс, і його пухкеньке дитяче обличчя кумедно перекосилося. — Я помираю, краще дай мені спок-к-к... — На нього знову напав страхітливий безгучний кашель, і він вихаркнув згустки крові. В машині тхнуло, наче в різниці. — Допоможи,— прошепотів Парракіс. — Я сам не пересяду, надто гладкий. О Боже, та допоможи ж, прошу тебе!

Річардс взявся до діла. Він підпихав і тяг, і руки його ковзали й чвакали в Елтоновій крові. Сидіння перетворилося на справжню калюжу. А Елтон стікав і стікав кров'ю; хто б міг подумати, що її в людині так багато!

Врешті Річардс упхав Елтона за кермо, машина почала розвертатись і, хитаючись, підніматися на повітряній подушці. Блимнувши гальмовими ліхтариками й наткнувшись на кілька дерев, Елтон викермував на дорогу.

Річардс чекав гуркоту, аварії, але ні того, ні того не було. Нерівномірне чахкання повітряних циліндрів оддалялося, відбиваючи передсмертний ритм, який щоразу уривавсь на пошкодженому циліндрі — це означало, що через якусь годину й решта вийдуть з ладу. Нарешті шум поступово втих. Лише далеке гудіння літака порушувало тишу. Аж тепер Річардс згадав, що залишив свої маскувальні милиці на сидінні позад Елтона.

Високо в небі, байдужі до вього, пливли сузір'я.

За кожним віддихом з Річардсових вуст вихоплювалися клубочки пари — цієї ночі похолоднішало.

Він ізсунувся з дороги й покульгав у нетрі будівельних майданчиків.

47 проти 100...

На дні котлована, що мав стати підвалом, Річардс помітив купу ізоляційної тканини й побрався вниз, хапаючись руками за пруття арматури, що стирчало із стіни. Знайшовши якогось дрючка, він уперіщив ним по ізоляції, щоб вигнати пацюків. Винагородою була густа хмара пилу вперемiж із волокнами тканини. Він чхнув і скрикнув від раптового болю в переламаному носі. Ніяких пацюків. Усі пацюки в місті. Річардс вибухнув різким сміхом, що скалками розлетівся на всю велику темну яму.

Річардс загорнувся в дрантя ізоляційної тканини й став схожий на ескімоське іглу — зате було тепло. Він прихилився спиною до стіни й поринув у напівдрімоту.

А коли прокинувся, пізній місяць підіймався холодною скибкою над східним крайнебом. І досі нікого не було. Сирен не чути. Тепер десь година третя.

Руку сіпало, але кровотеча припинилася сама собою; Річардс помітив це, коли, витягши руку з-під ізоляції, легенько зняв кілька ниток із струпа. Автоматна куля, мабуть, вирвала добрячий шмат м'яза над ліктем. Добре, що не розтрощила кістку. А от ступню сіпав невгаваючий глибокий біль. У цьому місці Річардс відчував дивну невагомість, ніби ступня була відірвана. Він подумав, що туди слід було б накласти шину.

А подумавши, знову задрімав.

Коли він прокинувся, в голові трохи проясніло. Місяць підбився вгору, але не було жодної ознаки світанку — ні справжньої, ні фальшивої. Він про щось забув...

Ця думка штовхнула його назад до дійсності.

До полудня йому треба відіслати дві касети, якщо хоче, щоб вони опинились у Будинку розважальних телепрограм до початку передачі о шостій тридцять. Треба діяти, інакше пропали гроші.

Але ж Бредлі десь переховується, а може, його вже й піймали.

А Елтон Парракіс так і не назвав йому того хлопця, що в Клівленді.

Ще й кісточка перебита.

Нараз Річардс аж підскочив: щось велике продиралося крізь хащі праворуч. Олень? Хіба вони ще є тут, на Сході? Тканина спала з нього, та Річардс, відчувши себе нещасним, одразу знову загорнувся в неї, шморгаючи перебитим носом.

Він, городянин, сидить отут, у цьому покинутому будівельниками, занедбаному, Богом забутому котловані. Ніч раптом ніби ожила, стала зловорожою, страхітливою, виповнилась стукотом та рипінням, від якого можна було збожеволіти.

Дихаючи ротом, Річардс подумки перебирав усі варіанти та можливі наслідки.

1. Не робити нічого. Просто сидіти, поки все якось утихне. Але — наслідок: гроші, що йдуть на його рахунок, по сотні доларів за годину, конфіскують сьогодні ж о шостій вечора. Він тікатиме далі, але вже задарма, і ловів не припинять, навіть якби йому пощастило

протриматись усі тридцять днів. Лови триватимуть, аж поки його понесуть уперед ногами.

2. Надіслати касети до Бостона. Ні Бредлі, ні його рідним це вже не зашкодить, бо їх викрито. Наслідки: 1) ловці, які переглядають пошту Бредлі, напевне перешлють плівки до Гардінга, проте—2) вони однаково матимуть змогу стежити за ним безпосередньо, хоч би звідки він надсилав свої касети.

3. Надіслати плівки безпосередньо до Гардінга, до Будинку розважальних телепрограм. Наслідки: переслідування триватиме, але його, мабуть, упізнають у першому-ліпшому місті, де є поштова скринька.

Усі варіанти нікчемні.

Дякую, місіс Парракіс. Дякую.

Він устав, скинув із себе ізоляційне шмаття й жбурнув на нього вже не потрібну головну пов'язку. Тоді, подумавши, заховав її під ізоляцію.

Згодом почав шукати чогось, що могло б правити за милицю. Це ж просто ідіотизм — залишити справжні милиці в машині, знову подумалось йому. Він знайшов дошку, яка сягала йому майже під пахву, перекинув її через край ями й почав важко вибиратися нагору, чіпляючись за арматуру.

А коли виліз, спітнілий і тремтячий, виявилося, що він уже бачить свої руки. Крізь темряву пробивався сірий світанок. Річардс обвів тоскним поглядом безживний недобудований масив і подумав: "Тут можна було б так добре заховатися..."

Та нічого з того не вийде. Він не має права ховатися; він мусить утікати. Хіба не це робить програму цікавою?

Густий туман, чіпляючись за землю та безлисті чагарі, клуб'ям насувався на нього, наче катаракта на очі. Річардс постояв, намагаючись зорієнтуватися, потім покульгав на північ, до лісу, що бовванів за "Сосновою алеєю".

Лише раз він зупинився, щоб підкласти куртку на торець дошки, яка правила йому за милицю.

46 проти 100...

Уже дві години тривав ясний день, і Річардс був майже певен, що рухається по великому колу, як раптом крізь густі зарості ожини й низьких чагарів почулося завивання машин на повітряній подушці.

Він сторожно пройшов ще трохи й незабаром побачив вимощену щебенем дворядну дорогу. Машини шугали туди й сюди через досить рівні проміжки часу. Десь за півмилі попереду виднілося кілька будинків — мабуть, станція для заправки машин на повітряній подушці або старомодний універсам, а біля нього — дві помпи.

Вряди-годи падаючи, він кульгав далі, рівнобіжно з дорогою. Обличчя й руки були поколоті до крові, а на одежу начіплялися руді реп'яхи. Він уже й не намагався їх оббирати. На плечах зібравсь пух молочаю, ніби Річардс бився з кимось подушками. Він був мокрий з голови до ніг: через два струмки перебрів благополучно, а на третьому його "милиця" ковзнула й він сторчголов полетів у воду. Камера, звичайно, лишилась неушкоджена. Вона була водонепроникна й протиударна. Ще б пак...

Нарешті кущі та дерева почали розступатися. Річардс присів і порачкував. Коли вирішив, що далі посуватися небезпечно, зупинивсь і розглянувся довкола.

Він був на невисокому півострові, порослому чагарями, які щойно подолав. Унизу простяглося шосе й виднілось кілька схожих на ранчо будинків, магазин та дві повітряні помпи. Біля них стояла машина, а водій у замшевій куртці тим часом базікав із заправником. Коло магазину, поруч із кількома автоматами з жувальною гумкою та автоматом для продажу марихуани, стояла блакитно-червона поштова скринька. До неї було всього зо дві сотні ярдів. Річардс із гіркотою подумав, що якби він дістався сюди ще вдосвіта, то міг би непомітно зробити своє діло.

Дарма. Що з воза впало... Якби знав, де впадеш, то соломки підстелив би.

Річардс повернувся трохи назад, шукаючи місця, де б прилаштувати камеру й непомітно зробити зйомку.

— Я вітаю всіх шановних глядачів країни безплатного телебачення,— почав він. — До вас звертається ваш добрий друг Бен Річардс і запрошує на чергову екскурсію. Якщо ви уважно придивитесь до своїх екранів, то побачите безстрашну чорно-червону танагру, чи волову пташку, а може, й ще якусь рідкісну істоту. — Він помовчав. Цю частину вони пропустять, а от решту — ні. — Якщо ви глухі й можете читати з губ, запам'ятайте, що я скажу. Передайте далі сусідові чи другові. Розповсюджуйте все, про що довідались. Мережа БТБ отруює повітря, яким ви дихаєте, й відмовляє вам у дешевих засобах захисту, бо...

Він записав обидві плівки й поклав їх у кишеню штанів. Гаразд. А що далі? Є лише єдиний спосіб: спуститися вниз із пістолетом у руці, вкинути касети в скриньку — і драла. Можна було б і машину вкрасти. Ловці однаково знатимуть, де він перебуває.

Цікаво, чи далеко від'їхав Парракіс, перш ніж його скосила куля. Річардс уже дістав пістолета, коли раптом почув голос мало не над самісіньким вухом.

— Ходімо, Рольфе!

Річардс аж сіпнувсь од гучного гавкоту й ледве встиг подумати: "Вівчарки! Господи, вони з вівчарками",— коли щось велике й чорне вихопилось із кущів і стрілою кинулось на нього. В одну мить пістолет відлетів у кущі, а Річардс опинився на спині. На ньому стояв величезний пес, видимий покруч вівчарки з дворнягою, і лизав йому обличчя, заслинюючи сорочку. Собака чимдуж метляв хвостом, виявляючи несамовиту радість.

— Рольфе! Гей, Рольфе! Роль... О Боже!

Крізь гущавину замиготіли ноги в блакитних джинсах, і за хвилину малий хлопчина відтяг свого пса.

— Ой, вибачте, містере. Він не кусається, він надто дурний, щоб кусатися, він пустує, він не... Боже, ну й вигляд у вас! Ви заблукали?

Тримаючи Рольфа за нашийника, малий із щирою цікавістю розглядав Річардса. Гарний хлопчина, добре збитий, років, мабуть, одинадцяти, на обличчі ні блідості, ні плям, як у міських дітей. В його рисах прозирало щось підозріливе, чуже й водночас знайоме. За хвилину Річардс зрозумів: то була наївність.

— Так,— промовив він сухо. — Я заблукав.

— Ой, ви, мабуть, тільки те й робили, що падали.

— Що правда, то правда. Глянь-но на моє обличчя — не дуже подряпане? Сам я не можу побачити.

Хлопець слухняно нахилився й почав придивлятися. В його очах не з'явилося нічого нового — не впізнав. Річардс заспокоївся.

— Колючками все поколоте,— сказав хлопець. Він ледь помітно гугнявив, як це властиво жителям Нової Англії, але говорив енергійно і трохи насмішкувато. — Та дарма, житимете. — Потім, насупившись, хлопець додав: — Ви часом не з Томастона втекли? Бачу, що ви не з Пайнленда, бо не схожі на розумово відсталого.

— Нізвідки я не тікав,— сказав Річардс, сам не знаючи, правда це чи брехня. — Я подорожую автостопом. Маю таку погану звичку, друже. Ніколи не пробував?

— Та ні,— щиро відповів хлопець. — Тепер по шосе ганяють усякі придурки. Мені тато казав.

— Правильно казав,— погодився Річардс. — Але мені дуже треба добратися до... як його... — Він клацнув пальцями: мовляв, просто вискочило з голови. — Ну, аеропорт...

— Войтфілд, мабуть?

— О, правильно!

— Ой, та це ж за сотню миль звідси, містере. Аж у Деррі.

— Я знаю,— розчаровано промовив Річардс і провів рукою по Рольфовій шерсті. Собака послужливо перекотився на спину й прикинувсь мертвим. Річардсові стало бридко, але він узяв себе в руки. — На кордоні штату Нью-Гемпшір я підсів у машину до трьох типів. Справжні розбишаки. Вони мене відлупцювали, забрали гаманця та й викинули з машини в безлюдному місці.

— Ага, я знаю, де це!.. Ой, Господи, чого ж це я стою! Може, зайдете до нас поснідати?

— Я б залюбки, друже, та ніколи. Сьогодні ще треба якось дістатися до аеропорту.

— Знову голосуватимете? — Очі в хлопця округлились.

— Доведеться. — Річардс почав був підводитись, потім знову сів, наче йому в голові зненацька сяйнула дуже слушна думка. — Чуєш, друже, а ти не міг би зробити мені послугу?

— А чого ж... — нерішуче відповів хлопець.

Річардс дістав обидві записані плівки.

— Ось тут — кредитні картки на одержання грошей,— промовив він з удаваною щирістю. — Якщо ти вкинеш цей пакет у поштову скриньку, то в Деррі на мене чекатиме купа доларів і життя моє тоді стане веселішим.

— А хіба без адреси можна?

— Воно відразу потрапить куди треба,— сказав Річардс.

— Ага. Добре. Біля Джарролдової крамниці є поштова скринька. — Хлопець підвівсь, і на його дитячому обличчі було чітко написано: цей дядько нахабно бреше. — Ходімо, Рольфе.

Не встиг малий відійти на кільканадцять кроків, як Річардс гукнув:

— Стривай!

Хлопець обернувся й потяг неслухняні ноги назад до Річардса. На обличчі в нього застиг переляк. Звичайно, у Річардсовій вигадці далеко не все трималося купи.

— Мабуть, краще розповісти тобі все як є,— промовив Річардс. — Я сказав не всю правду, друже. Не хотів ризикувати, боявся, що ти розплещеш.

Вранішнє сонце так приємно гріло спину й шию, що йому захотілося нікуди не йти з цього пагорба, а проспати цілий день солодким сном, розкошуючи в скоминущому осінньому теплі. Він підтяг пістолета до себе й залишив його в траві. Хлопець аж очі витріщив.

— Службовий,— спокійно пояснив Річардс.

— Бож-же! — прошепотів хлопець. Рольф сидів поряд, недбало звісивши набік рожевого язика.

— Я переслідую небезпечних злочинців, друже. Касети, що я тобі дав, доконче мають потрапити куди слід.

— Я вкину їх,— видихнув хлопець. — Ой, зачекайте тут, я піду розповім...

— Ти нікому нічого не розповіси,— спинив його Річардс. — Нікому ні слова двадцять чотири години. Мені можуть помститися,— додав він лиховісним голосом. — До цієї самої години завтра ти мене не бачив. Зрозумів?

— Аякже! Звісно!

— Ну, тоді поганяй. І дякую тобі, друже. — Він простяг руку, і хлопець з побожним тремом потис її.

Річардс дивився, як вони підтюпцем спускаються з пагорба — хлопчисько у червоній картатій сорочці, а поряд з ним — собака, що весело продирався крізь кущі. "Чому моя Кеті не може так жити?"

Він не знав, що його обличчя спотворила гримаса люті й зненависті, і прокляв би самого Бога, якби в похмурому закутку мозку не зринула краща ціль — дирекція розважальних телепрограм. А за нею, наче тінь ще лихішого бога,— і вся Мережа БТБ.

Річардс стежив за хлопцем, аж поки той укинув касети в скриньку. Потім підвівся, насилу випроставши заклякле тіло, й, спираючись на "милицю", знову подерся крізь чагарі, наближаючись під кутом до дороги.

Отже, аеропорт. І, мабуть, декому ще доведеться розплатитись; поки все це скінчиться.

45 проти 100...

Прокульгавши з милю, Річардс вийшов із лісу там, де раніше примітив був перехрестя, й почав незграбно спускатися гравійним насипом до дороги.

Він сидів з виглядом людини, яка вже втратила надію зупинити машину й просто грілася під теплим осіннім сонечком. Перші дві машини він пропустив: в обох сиділо по двоє, ризик був би завеликий.

Але коли третя машина на повітряній подушці почала наближатись до знаку зупинки, Річардс підвівся. Він знову відчув, що зашморг стягається. Тут його вже мусять шукати, хоч би як далеко встиг від'їхати Парракіс. У наступній машині може бути поліція, а це означатиме початок нової вистави.

У машині сиділа жінка, сама. Вона навіть не глянула на Річардса: люди, що голосували на дорогах, викликали в неї відразу, і вона на них просто не зважала. Він рвонув праві дверцята й устиг заскочити всередину, хоч машина вже рушила. Його кинуло вбік; він розпачливо

вхопився рукою за раму дверцят, здорова нога тяглася по дорозі. Гальма глухо засичали, машина різко вихнулася вбік.

— Що... хто... як ви...

Річардс наставив на жінку пістолета, знаючи, що зблизька, мабуть, має жахливий вигляд людини, яку перепустили крізь м'ясорубку. Та цей вигляд мав допомогти. Річардс утяг ногу всередину й хряпнув дверцятами, не зводячи з жінки пістолета. Вона була одягнена строго, половину обличчя затуляли темні окуляри. Начебто гарненька.

— Поїхали,— сказав Річардс.

Вона зробила те, чого слід було чекати: вперлась обома ногами в педаль гальма й закричала. Річардса кинуло вперед, перебиту кісточку на нозі пронизав нестерпний біль. Машина затряслась і спинилася на узбіччі, проїхавши за перехрестя футів п'ятдесят.

— Ви той самий... ви... Р-р-р...

— Бен Річардс. Забери руки з керма. Поклади їх на коліна.

Жінка виконала наказ, конвульсійно здригаючись. Вона уникала дивитися на нього. Мабуть, боїться обернутись на камінь, подумав Річардс.

— Як вас звати, місіс?

— Ам... Амелія Вільямс. Не стріляйте. Не вбивайте мене. Я... я... заберіть гроші, тільки, Бога ради, не вбивайте мене-е-е...

— Чш-ш-ш,— заспокійливо просичав Річардс. — Чш-ш-ш... — А коли жінка трохи заспокоїлася, сказав: — Я не стану вмовляти вас, щоб ви змінили про мене думку, місіс Вільямс. Ви заміжня?

— Так,— механічно відповіла жінка.

— Але я не маю наміру заподіяти вам шкоди. Ви розумієте мене?

— Так,— заговорила вона з несподіваним запалом. — Вам потрібна моя машина. Вони впіймали вашого дружка, і тепер вам потрібна машина. Можете її забрати, машина застрахована, я навіть нікому не скажу. Присягаюся. Скажу, що її вкрали на стоянці...

— Потім про це,— сказав Річардс. — Рушайте. Виїжджайте на шосе номер один, там поговоримо. Поліційні пости є?

— Н-н... так. Сотні. Вас схоплять.

— Тільки не брехати, місіс Вільямс. Добре?

Спочатку машину нервово сіпало, потім вона попливла рівніше. Рух, здавалося, заспокоював жінку. Річардс повторив запитання про пости.

— Довкола Льюїстона,— сказала вона приреченим голосом. — Там вони впіймали того, другого злоч... чоловіка.

— Це далеко?

— Миль за тридцять, а то й більше.

Річардс навіть не припускав, що Парракіс заїде аж так далеко.

— Ви мене зґвалтуєте? — спитала Амелія Вільямс так несподівано, що Річардс мало не вибухнув реготом.

— Ні,— відповів він. Потім сухо докинув: — Я одружений.

— Бачила я її,— сказала жінка з такою ноткою сумніву в голосі та самовдоволеною посмішкою на обличчі, що Річардсові захотілося дати їй добрячого ляпаса. "А ти порийся в смітті, суко, коли їсти хочеться. Вбий пацюка, що ховається в хлібниці; вбий його щіткою, а тоді побачимо, що ти скажеш про мою дружину..."

— Можна мені тут вийти? — спитала вона благально, і Річардсові стало трохи шкода її.

— Ні,— сказав він. — Ви — моя захисниця, місіс Вільямс. Мені треба дістатися до Войтфілда, це в Деррі. Ви маєте подбати про те, щоб я туди доїхав.

— Це ж сто п'ятдесят миль! — зойкнула жінка.

— А мені сказали —сто.

— Вони помиляються. Ви нізащо туди не добудетеся.

— А може, мені пощастить,— промовив Річардс, глянувши на жінку. — Й вам заодно, якщо не схибите.

Місіс Вільямс затремтіла й нічого не відповіла. Вона нагадувала людину, що спить і не хоче прокидатися.

44 проти 100...

Вони Їхали на північ, крізь багряні смолоскипи осені.

Тут не було мертвих дерев, згублених хмарами отруйного диму, як у Портленді, Манчестері чи Бостоні; дерева й кущі палахкотіли всіма відтінками жовтого, червоного та яскраво-пурпурового кольорів. Це збудило в Річардсові щемливу тугу. Ще два тижні тому він і не подумав би, що в його душі можуть таїтися такі почуття. За якийсь місяць випаде сніг і поховає всю оцю красу.

Осінь — усьому кінець.

Жінка, здавалося, відчула його настрій і мовчала. Рух заповнював мовчанку, вколисував. Перетнули річку під Ярмутом, а далі не було нічого, тільки ліс, та трейлери, та жалюгідні халупи, біля яких тулилися нужники. Зате не було місця, куди б не підвели кабелів безплатного телебачення — Їхні виходи, прикручені під прогнутим облізлим підвіконням чи поряд із зірваними з завісів дверима, переморгувалися на сонці, наче геліографи. Й так до самого Фріпорта.

При самому в'їзді в місто стояли три патрульні машини, біля них товклись полісмени, наче зібралися на якусь придорожню конференцію. Жінка заклякла, обличчя її страшенно зблідло, проте Річардс залишався спокійним.

Коли без пригод проминули полісменів, вона безвладно обвисла.

— Якби вони щось шукали, то миттю накинулися б на нас,— знічев'я сказав Річардс. — Або якби у вас на лобі було яскравою фарбою написано: "Бен Річардс у цій машині".

— Чому ви не хочете мене відпустити? — вибухнула жінка й, не переводячи духу, докинула: — У вас сигарети з марихуаною немає?

"Хто гроші має, той "доукси" вживає". Від цієї думки у горлі в нього забулькотів іронічний сміх. Річардс похитав головою.

— Ви що, смієтеся з мене? — вражено спитала вона. — Ви таки боягузливий, ниций убивця! Налякали мене мало не до смерті — мабуть, хотіли вбити, як повбивали тих бідолашних хлопців у Бостоні.

— їх там був цілий гурт, тих бідолашних хлопців,— промовив Річардс. — І кожен готовий убити мене. Така їхня робота.

— Ви вбиваєте за гроші. На все ладні задля грошей. Хочете перевернути країну. Чому ви не знайдете собі пристойної роботи? Бо надто ледачий! Вам начхати на все, що є порядного в світі.

— А ви самі — порядна? — спитав Річардс.

— Порядна! — скипіла жінка. — Хіба не через те ви обрали мене? Не через те, що я беззахисна й... порядна? Не через те, що вам легко скористатися з цього, принизити мене до свого рівня, а тоді ще й позбиткуватись?

— Якщо ви така порядна, то як же воно виходить, що викидаєте шість тисяч нових доларів на цю розкішну машину, тим часом як моя донька вмирає від грипу?

— Що?.. — Амелія була вражена. Її роззявлений од подиву рот стулився так, що аж зуби клацнули. — Ви — ворог Мережі,— сказала вона. — Про це повідомило телебачення. Я бачила деякі з ваших "подвигів". Це обурливо.

— А ви знаєте, що таке "обурливо"? — спитав Річардс, взявши сигарету з пачки на приладовому щитку. — Я вам скажу. Обурливо, коли тебе заносять до чорного списку, бо ти не хочеш працювати на "Дженерал атомікс" і стати безплідним. Обурливо не мати роботи й сидіти вдома, дивлячись, як твоя дружина заробляє собою на харчі. Обурливо, коли Мережа, отруюючи повітря, щороку вбиває мільйони

людей замість того, щоб виробляти носові фільтри й продавати їх по шість доларів за штуку.

— Ви брешете,— сказала жінка. Вона так вчепилася в кермо, аж суглоби на пальцях побіліли.

— Коли це все скінчиться,— промовив Річардс,— ви повернетесь до своєї розкішної двоповерхової квартири, закурите "доукса", а як добре умлієте, то із задоволенням дивитиметесь на своє новеньке срібло, що виблискує в серванті. У вашому районі ніхто не воює щітками з пацюччям, ніхто не вибігає задніми дверима надвір, щоб справити потребу, бо туалети у ваших квартирах завжди працюють. А я бачив п'ятирічну дівчинку, в котрої рак легенів. Як вам це — не обурливо?..

— Годі! — вереснула жінка. — Вас гидко слухати!

— Ваша правда,— промовив Річардс, задивившись на краєвид, що пропливав мимо. Розпач, наче холодна вода, виповнив його. З цими вродливими обранцями долі спільної мови не знайдеш. Там, де вони живуть, повітря чистіше. Його раптом охопило бажання спинити машину, збити з цієї жінки окуляри на гравій, виваляти її в землі, нагодувати камінцями, зґвалтувати, потовкти носаком, вибити їй зуби, щоб аж до неба злетіли фортепіановими клавішами, здерти з неї одяг, а тоді спитати, чи зрозуміла вона бодай щось із тієї великої картини, яку показують на першому каналі по двадцять чотири години, де національний гімн грають лише після закінчення всіх передач.

— Ваша правда,— пробурмотів він. — Мене таки гидко слухати.

43 проти 100...

Заїхали далі, ніж дозволяла ситуація, розмірковував Річардс. Добулись аж до Камдена — приємного міста на узбережжі, за сотню миль від того місця, де він підсів у машину до Амелії Вільямс.

— Послухайте,— сказав Річардс, коли в'їжджали до столиці штату, Огасти,— може так статися, що вони нас тут нюхом почують. Я не зацікавлений у тому, щоб вас убити. Дійшло?

— Так,— сказала вона. Потім люто докинула: — Вам потрібна заложниця.

— Правильно. Отож, якщо за нами вчепиться поліція, ви зупинитесь. Негайно. Відчините дверцята й виглянете. Тільки виглянете. Задок від сидіння не відривати. Зрозуміло?

— Так.

— А потім кричіть: "Я — заложниця Бена Річардса. Якщо ви не гарантуєте йому вільного проїзду, він уб'є мене".

— І ви гадаєте, що це спрацює?

— Краще хай спрацює,— сказав він напружено й водночас глузливо. — Твою ж сраку рятуватимем.

Вона закусила губу й нічого не сказала.

— Спрацює. Я так гадаю. Миттю злетиться з десяток незалежних операторів, сподіваючись на винагороду від Мережі, а то й на премію Запрудера. З такою рекламою їм доведеться вести чесну гру. Шкодую, що вам не пощастить улаштувати нашу втечу під градом куль, аби потім оті святенники могли назвати вас останньою жертвою Бена Річардса.

— Навіщо ви все це говорите? — вибухнула вона.

Річардс не відповів, лише зсунувся нижче, так що над приладовим щитком стирчала тільки його голова, й став чекати появи синіх мигавок у дзеркалі заднього огляду.

Одначе сині мигавки в Огасті не з'явились. Подорожні проїхали ще з півтори години, огинаючи затоку. Сонце вже хилилося на захід, і його відблиски на гребенях хвиль миготіли то за полями,"то за мостами, то крізь густі ялини.

Минуло дві години, коли вони побачили за поворотом поліційний пост: дві машини обабіч дороги. Двоє полісменів саме закінчили оглядати старенький пікап якогось фермера й махнули йому, що можна рушати.

— Проїдете ще дві сотні футів і зупинитесь,— сказав Річардс. — Виконуйте все точно, як я сказав.

Жінка зблідла як полотно, але, здавалось, володіла собою. А може, їй уже було однаково. Вона плавко загальмувала, машина, поступово стишивши хід, зупинилась посеред дороги за півсотні футів від поста.

Полісмен з блокнотом владним порухом показав, що треба під'їхати ближче. Машина не зрушила з місця, і він запитально глянув на свого товариша. Третій полісмен, який сидів, задерши ноги, в машині, раптом вихопив з-під приладового щитка мікрофон і почав щось швидко говорити.

"Починається,— подумав Річардс. — О Боже, починається".

42 проти 100...

Світило яскраве сонце (здавалося, від майже безперервних дощів у Гардінгу Річардса відділяють світлові роки), все довкола було видно

чітко й рельєфно. Тіні полісменів були ніби намальовані вугіллям. Полісмени почали відстібати вузенькі ремінці зі своїх револьверів.

Місіс Вільямс розчахнула дверцята й вихилилась назовні.

— Не стріляйте, будь ласка... — промовила вона, й Річардс аж тепер помітив, який звучний і добре поставлений у неї голос. Можна було подумати, що вона сидить у вітальні власного дому, коли б не побілілі суглоби пальців та жилка на шиї, що тріпотіла, мов налякана пташина. Крізь розчинені дверцята до Річардса долинав свіжий, підбадьорливий запах сосни й житниці.

— Вийдіть із машини й закладіть руки за голову,— гукнув полісмен з блокнотом. Він говорив, немов чітко запрограмована машина. (Фірма "Дженерал атомікс", модель 6925-А9, подумав Річардс. Назва виробу — полісмен. Виготовлений у Гіксвіллі. Ціна включає вартість іридієвих елементів. Тільки в білому виконанні.) — Виходьте разом із пасажиром, місіс. Ми бачимо його.

— Мене звуть Амелія Вільямс,— чітко промовила жінка. — Я не можу виконати вашого наказу і вийти з машини. Я — заложниця Бена Річардса. Якщо ви не гарантуєте йому вільного проїзду, він уб'є мене.

Двоє полісменів перезирнулись і майже непомітно порозумілися. Річардс, у якого нерви були напружені так, що він уже керувався сьомим чуттям, відчув це.

— Газуй! — вигукнув він.

Жінка спантеличено глянула на нього.

— Але ж вони не...

Блокнот полетів на дорогу. Обидва полісмени майже водночас припали на коліно, стиснувши револьвер у правій руці, а лівою тримаючи правий зап'ясток. Між ними бігла суцільна біла смуга.

Вітер шалено гортав тоненькі аркушики блокнота.

Річардс гупнув пораненою ногою об ступню Амелії Вільямс, у нозі скреготнула перебита кісточка, його обличчя спотворила гримаса болю. Машина рвонулася вперед.

За мить почулися два глухі удари, машина задрижала. Наступної миті розлетілося на друзки лобове скло, обсипавши їх скалками. Жінка скинула руками, затуляючи обличчя. Річардс метнувся вбік, грубо притиснувши її, й перехопив кермо. Вони проскочили між обома машинами, навіть не вихнувши. Річардс кинув нестямний погляд на патрульних — крутнувшись на місці, ті готові були знову стріляти — й відразу ж зосередився на дорозі.

Вони саме піднялися на перевал, коли ще одна куля з глухим стуком пробила багажник. Машина завихляла задком. Річардс ривками покручував кермо, намагаючись утримати її в покорі. Наче крізь туман, він почув крик жінки.

— Кермуй! — гримнув він на неї. — Кермуй, бісова душо!.. Кермуй!.. Кермуй!..

Амелія Вільямс рефлективним рухом намацала кермо. Річардс відпустив його й помахом долоні збив з жінки окуляри. Вони на мить зависли на одному вусі й упали.

— Зупини!

— Вони стріляли в нас. — Амелія підвищила голос. — Вони стріляли в нас! Вони стріляли...

— Зупини!

Позаду почулося наростаюче завивання сирен.

Амелія загальмувала невдало, машину труснуло й розвернуло назад, з-під неї полетів гравій.

— Я все їм сказала, а вони хотіли вбити нас,— промовила Амелія здивовано. — Хотіли нас убити!

Та Річардс уже нічого не чув: тримаючи пістолета в руці, він незграбно вистрибував по дорозі на одній нозі. Нарешті, втративши рівновагу, важко впав, позбивавши коліна.

Коли перша патрульна машина з'явилася на перевалі, він уже сидів на узбіччі, міцно тримаючи пістолета на рівні плеча. Машина легко йшла на швидкості вісімдесят миль на годину, ще й набирала ходу: якомусь новачкові з провінції попався надто потужний мотор і дуже кортіло слави. Може, полісмени й побачили Річардса, може, й намагалися зупинитись, та це вже не мало значення. На цих машинах не було куленепробивних шин. Ближча до Річардса лопнула з таким гуком, наче туди хтось динаміту заклав. Машина знялася в повітря велетенським птахом і, з виттям перелетівши через узбіччя, врізалась у стовбур могутнього береста. Від удару ліві дверцята відскочили геть. Водія, наче торпеду, викинуло крізь лобове скло, і він, пролетівши ярдів тридцять, з тріском гепнув у зарості вощанки.

Друга машина неслася майже з такою самою швидкістю, тож Річардсові довелося вистрілити чотири рази, перш ніж він поцілив у шину. Поруч з ним пирснули піском дві кулі. Машина задиміла, крутнулася на місці й тричі перевернулась, розкидаючи довкола скло та метал. Зіп'явшись на ноги, Річардс помітив, що на сорочці в нього, трохи вище пояса, повільно розпливається темна пляма. Він пострибав назад,

потім упав долілиць: вибухнула друга патрульна машина, і над ним, наче шрапнель, пролетіли уламки.

Річардс підвівся важко дихаючи, з рота його вихоплювалися дивні звуки, що нагадували скімлення. Біль то хапав за бік, то відпускав.

Амелія Вільямс, мабуть, могла б утекти, але вона навіть не зробила такої спроби. Жінка ніби вросла в сидіння, витріщившись на палаючу поліційну машину. Коли Річардс сів поряд, вона сахнулась.

— Ви повбивали їх. Ви повбивали цих людей.

— Вони хотіли вбити мене. І вас також. Поїхали. Швидко.

— Вони не хотіли вбивати мене!

— Газуй!

Вона натисла на газ.

Від її маски молоденької заможної домогосподині, що повертається додому з покупками, лишилися самі клапті. З-під маски визирало печерне створіння, в якого сіпалися губи і яке дико зиркало на всі боки. А може, те створіння завжди там сиділо.

Миль за п'ять під'їхали до придорожньої крамниці та заправної станції для машин на повітряній подушці.

— Зупиніться,— сказав Річардс.

41 проти 100...

— Виходьте.

— Ні.

Річардс тицьнув їй пістолета під праву грудь, вона запхикала.

— Не треба. Будь ласка...

— Вибачайте. Але в нас замало часу, щоб ви могли розігрувати роль примадонни. Виходьте.

Жінка вийшла; Річардс зісковзнув із сидіння вслід за нею.

— Дозвольте спертися на вас.

Він обхопив Амелію за плечі й кивнув пістолетом на телефонну будку поряд з морозивним автоматом. Вони почовгали до будки, наче кумедна водевільна пара. Річардс скакав на одній нозі. Він страшенно стомився. Перед його очима знову розбивалися машини, летіло торпедою чиєсь тіло, вибух розкидав уламки, і все повторювалось, мов на плівці.

Власник крамниці, підтоптаний добродій з білим волоссям і прикритими фартухом кощавими ногами, вийшов і стривожено витріщився на них.

— Гей,— гукнув він несміливо,— чого вам тут треба? В мене сім'я. Ідіть собі далі. Будь ласка. Я не хочу неприємностей.

— Зайди до хати, старий,— сказав Річардс.

Чоловік пішов.

Річардс упхався в будку, важко сапаючи, вкинув п'ятдесят центів до автомата. Тримаючи пістолета й трубку в одній руці, набрав "0":

— Який це комутатор, операторе?

— Місто Рокленд, сер.

— З'єднайте мене з вашими "Теленовинами", будь ласка.

— Ви можете набрати самі, сер. Номер...

— Наберіть ви.

— Ви бажаєте...

— Набирайте!

— Гаразд, сер,— промовив незворушний голос.

У Річардса в вусі заклацало й затріщало. Кров на сорочці потемніла й набрала брудно-пурпурового кольору. Він одвів погляд. Так почувався краще.

— Роклендські "Новини",— пролунало в трубці. — Таблоїд БТБ номер шістдесят дев'ять сорок три.

— З вами говорить Бен Річардс.

Запала довга мовчанка. Потім почулося:

— Слухай, придурку, всі ми любимо пожартувати, але ця історія затяглась, і людям уже не до...

— Заткни пельку. Щонайбільше через десять хвилин ти матимеш підтвердження моїх слів. А якщо ви підтримуєте • з поліцією радіозв'язок, то можеш запитати хоч зараз.

— Я... одну хвилинку...

Стукнула покладена трубка, почулося далеке завивання. Коли трубку знову взяли, голос був твердий, діловий, хоча й трохи збуджений.

— Де ви там, чоловіче? Половина поліції східного Мену щойно проїхала через Рокленд... приблизно о тринадцятій десять.

Річардс витяг шию й подивився на вивіску над крамницею.

— Це місце на околиці. Тут є крамниця Джілла, а поряд — повітрянозаправна станція на шосе номер один. Знаєш, де це?

— Атож...

— Тепер слухай ти, придурку. Я не для того подзвонив, щоб розповісти свою біографію. Вишліть сюди репортерів. Негайно. І дайте повідомлення в ефір. Сенсаційна новина. Я захопив заложницю. Її ім'я — Амелія Вільямс. Вона із... — Він подивився на жінку.

— Із Фалмута,— пробелькотіла жалюгідним голосом Амелія.

— Із Фалмута. Гарантія безпеки — або я її вбиваю.

— Господи, за таке можна одірвати премію Пулітцера!

— Ні, можна просто накатати в штани, та й годі,— сказав Річардс. У нього почало паморочитись у голові. — Головне, щоб усі знали. І хай лягаві штату теж знають — усім має бути відомо, що я не один. Троє патрульних уже пробували нас зупинити.

— Що з патрульними?!

— Я їх пострiляв.

— Усіх трьох?.. Чорт забирай! — Голос, уже не в трубку, зарепетував: — Дікі, підключайся до національного кабелю!

— Якщо вони стрілятимуть, я уб'ю її,— сказав Річардс, намагаючись надати щирості своєму голосові, як ото в старих гангстерських фільмах, які бачив у дитинстві. — Якщо вони хочуть урятувати цю жінку, хай пропускають мене.

— Коли...

Річардс повісив трубку й вибрався з будки.

— Допоможіть мені.

Жінка обійняла його за поперек і, побачивши кров, поморщилась.

— Ось у яку халепу ви вскочили...

— Еге ж.

— Це божевілля. Вас уб'ють.

— їдьте на північ,— пробелькотав він. — Тільки на північ.

Важко дихаючи, він усунувся в машину. Так уже ведеться на цьому світі: завжди мусиш кудись заходити й звідкись виходити. У вухах його тоненько задзижчала якась безладна мелодія. Амелія Вільямс виїхала на дорогу. Її гарна кофтина в чорно-зелену смужку замазалась Річардсовою кров'ю.

З усіх боків чулося наростаюче завивання сирен.

40 проти 100...

Вони проїхали п'ять миль, перш ніж люди почали вибігати з будинків, щоб подивитися. В багатьох у руках були фотоапарати. Річардс відчув полегкість.

— Патрульні стріляли в кришки циліндрів,— спокійно промовила Амелія Вільямс. — Це була помилка. Атож, помилка.

— Якщо той придурок цілився в кришки циліндрів, а влучив у лобове скло, то приціл на його пістолеті, мабуть, заввишки футів зо три.

— Це була помилка!

Вони в'їхали в якесь місто. "Мабуть, Рокленд",— подумав Річардс. Котеджі. До будинків, що вишикувались уздовж пляжу, ведуть доріжки.

"Готель "Бриз". "Приватна дорога". "Для нас із Петті". "Вхід заборонено". "Елізабет на відпочинку". "У порушників межі стрілятимуть". "Під хмарами". "Напруга 5000 вольт". "Чарівне гніздечко". "Охороняється дресированими собаками".

Хворобливо цікаві очі та жадібні, від вуха до вуха усміхнені обличчя виглядають із-за дерев. Крізь розбите вітрове скло чути галас телевізорів, що працюють на батарейках. Все це нагадує якийсь дивовижний, безглуздий карнавал.

— Цим людям — аби кров,— промовив Річардс. — І що більше, то краще. Вони залюбки подивилися б і на наші з вами рани. Ви згодні зі мною?

— Ні.

— З чим вас і поздоровляю.

Вже геть немолодий чоловік з акуратно підстриженою сріблястою чуприною, в смугастих шортах нижче колін, підбіг до самої брівки, тримаючи в руках величезний фотоапарат з телеоб'єктивом, який робив його схожим на кобру. Нагинаючись та присідаючи, він почав гарячково клацати затвором. Ноги в нього були білі, мов черево рибини. Річардс раптом вибухнув таким різким сміхом, що Амелія аж підскочила.

— Чого ви?..

— Він не зняв кришки з об'єктива,— сказав Річардс і знову зайшовся сміхом.

Подолавши довгий підйом, вони побачили забиті машинами узбіччя й почали спускатися до центру Рокленда з кетягами будинків, що тяглися вздовж дороги. Мабуть, колись це було мальовниче рибальське селище, в якому жили персонажі картин Вінслоу Гомера в жовтих цератових дощовиках; рибалки випливали в море невеличкими човнами ловити хитрих омарів. Якщо так і справді було, то ті часи вже давно минули. Обабіч дороги простягся величезний торговельний центр. На головній вулиці — дешеві нічні клуби, бари, магази— ни-автомати. З пагорбів дивилися чепурні будиночки тих, хто належав до середнього класу, а внизу — нетрі, що тяглися вздовж протухлого узбережжя. Океан на обрії ще був таким, як завжди. В його вічній блакиті під промінням надвечірнього сонця виблискували танцюючі цятки та світляна павутина.

Вони спускалися туди, де на них уже чекали дві патрульні машини, стоячи поперек дороги. Сині мигавки спалахували несинхронно, з якоюсь знавіснілістю. Ліворуч, на набережній, виднівся бронеавтомобіль, і короткий обрубок гармати стежив за їхньою машиною.

— Тепер вам кінець,— сказала жінка тихо, майже співчутливо. — Невже й мені з вами тут умирати?

— Зупиніться за п'ятдесят ярдів од поста й робіть своє,— відповів Річардс і зсунувся нижче. Обличчя його почало нервово сіпатись.

Амелія зупинила машину й розчинила дверцята, проте не виглянула. В повітрі панувала мертва тиша. "Над натовпом зависла мовчанка",— іронічно подумав Річардс.

— Я боюсь,— промовила жінка. — Зрозумійте, будь ласка, я так боюсь.

— Ніхто в вас не стрілятиме,— сказав Річардс. — Тут забагато людей. Заложників не вбивають при свідках. Такі правила гри.

Якусь мить вона дивилася на нього, і йому раптом захотілось випити з нею кави. Він уважно слухав би, що вона каже, помішуючи справжні вершки в гарячій каві,— все, звісно, за її рахунок. Потім вони поговорили б про соціальну несправедливість і про те, що шкарпетки чомусь завжди спадають, коли взуваєш гумові чоботи, і про те, як важливо бути щирим.

— Дійте, місіс Вільямс,— мовив Річардс, і в його напруженому голосі почулися ледь помітні глузливі нотки. — На вас дивиться світ.

Вона виглянула з машини.

Десь за тридцять футів позаду з'явилися ще шість поліційних машин і бронеавтомобіль, відрізаючи дорогу до відступу.

Річардс подумав: "Тепер один вихід — просто на небеса".

39 проти 100...

— Мене звуть Амелія Вільямс. Я — заложниця Бенджаміна Річардса. Якщо ви не гарантуєте нам безпеку, він каже, що вб'є мене.

На мить стало так тихо, що Річардс почув далекий гудок невидимої яхти.

Потім різкий металевий голос загримотів через підсилювач:

— Ми хочемо говорити з Беном Річардсом!

— Ні,— швидко сказав Річардс.

— Він каже, що не хоче говорити.

— Вийдіть із машини, місіс.

— Він уб'є мене! — дико скрикнула жінка. — Хіба ви не чули? Нас уже й так мало не вбили, там! Він каже, що вам однаково, кого вбивати. Господи, невже це правда?

Хрипкий голос із натовпу зарепетував:

— Пропустіть її!

— Виходьте з машини, а то стрілятимем!

— Про-пу-стіть її! Про-пу-стіть її! — почав скандувати натовп, наче юрма завзятих уболівальників на стадіоні.

Всіх заглушив голос із гучномовця. Хтось кинув каменем — на лобовому склі поліційної машини лишилася зірочка.

Нараз заревли мотори, дві машини попереду почали роз'їжджатися, даючи вузьку щілину для проїзду. Натовп вибухнув вітальними криками й знову затих, чекаючи, що буде далі.

— Всім цивільним особам звільнити територію,— монотонно загримів гучномовець. — Можливо, тут стрілятимуть. Усім цивільним особам звільнити територію, непокірних буде звинувачено в порушенні громадського порядку та незаконному зібранні. Покарання за порушення громадського порядку та незаконне зібрання — десять років у виправному закладі штату, або штраф десять тисяч доларів, або те й те. Звільніть територію! Звільніть територію!

— Аякже, щоб ніхто не бачив, як ви вб'єте жінку! — вереснув істеричний голос. — К розтакій матері лягавих!

Натовп не ворухнувся. Над'їхав жовто-чорний мікроавтобус із написом "Теленовини"; ефектно виснувши гальмами, зупинився. З нього вискочили двоє й заходились налаштовувати камеру.

До них кинулися двоє полісменів. Жорстока сутичка тривала недовго. Один із полісменів вихопив камеру й, тримаючи її за триногу, торохнув об асфальт. Репортер спробував дотягтися до полісмена, але його тут же уперіщили кийком.

З натовпу вихопився хлопчина й жбурнув каменем ззаду в голову якомусь полісменові. На дорогу бризнула кров, полісмен упав. Кілька його товаришів накинулися на хлопця й потягли геть. Далі сталося неймовірне: тут і там почали спалахувати жорстокі бійки між добре вдягненими городянами та злиденними мешканцями нетрів. Жінка у роздертому вицвілому халаті накинулася на повну поважну матрону й почала тягати її за косй. Обидві гепнулись на дорогу й покотилися, копаючи одна одну ногами та лементуючи.

— Господи! — слабким голосом пробелькотіла Амелія.

— Що там таке? — спитав Річардс. Він не наважувався —виглянути з-за приладового щитка.

— Б'ються. Поліція б'є людей. Хтось потрощив телекамеру.

— Досить, Річардсе! Виходь!

— Поїхали,— тихо звелів Річардс.

Машина шарпнулася вперед.

— Вони стрілятимуть по кришках циліндрів,— промовила жінка. — Вам однаково доведеться вийти.

— Вони не стрілятимуть,— заперечив Річардс.

— Чому?

— Бо дурні.

Вони справді не стріляли.

Амелія з Річардсом повільно їхали повз поліційні машини та юрбу людей з витріщеними очима. Юрба підсвідомо розділилася навпіл. По один бік дороги стояли ті, що належали до середнього та вищого класів: жіночки, які робили собі зачіски в перукарнях, чоловіки в дорогих сорочках фірми "Ерроу" та черевиках з м'якої шкіри; люди в комбінезонах з назвою фірми на спині та власним прізвищем, вишитим золотистою ниткою над нагрудною кишенею; жінки, що виїхали за покупками й були вдягнені, як Амелія Вільямс. У цих людей були різні обличчя, але одне їх об'єднувало: всім їм чогось не вистачало, вони скидалися на портрети з проймами замість очей чи на головоломку, в якій бракувало незначної деталі, щоб скласти цілісну картину. В них

немає відчаю, думав Річардс. їм ніколи не смокче в животі. Вони не тішать себе дурними мріями чи божевільними надіями.

Ці люди стояли праворуч від дороги, там, де був і заклад, який поєднував у собі морський і заміський клуби для багатої публіки, що його Амелія з Річардсом саме проминали.

На другому, лівому боці дороги зібралася біднота. Червоні носи з полопаними судинами. Пласкі, обвислі груди. Рідке волосся. Білі шкарпетки. Простудні нариви. Прищі. Безтямно одвислі губи ідіотів.

Тут було більше поліції, підкріплення ввесь час прибувало. Річардса не дивували ні швидкість реакції, ні жорстокість, із якою полісмени застосовували силу, хоча його поява була для них несподіванкою. Навіть тут, далеко від промислових центрів С1І1А, охоронці порядку тримали кийки та пістолети напохваті, а собак — голодними. Біднота вдирається до вілл, що стоять порожні восени та взимку, Бідняцькі діти ватагами штурмують універсами. Злидні пишуть милом, з граматичними похибками, непристойності на вітринах магазинів. Голота завжди шукає пригод на свою голову, а коли бачить тканину з вініловим покриттям, чи хромовану річ, костюм за дві сотні доларів, а чи велике черево, їй хочеться люто харкнути. Біднякам просто необхідно мати свого Джека Джонсона, свого Мухаммеда Алі, свого Клайда Берроу. Отож вони стояли й чекали.

"Праворуч — людці, які влітку відпочивають,— подумки звертався до телеглядачів Річардс. — Гладкі та сентиментальні, зате захищені зброєю. Ліворуч — супротивники вагою всього в сто тридцять фунтів, зате сміливі забіяки з підступним і диким поглядом. Це — голодні блідопикі. Вони й живуть за законами голодних: за фунт ковбаси вони хоч самого Христа пограбують. Отже, ми й тут маємо два протилежні табори. Одначе придивімося ближче до головних учасників нашої зустрічі. На рингу ми їх ніколи не бачимо: вони воліють змагатися в десятидоларових кріслах для глядачів. То чи ж знайдемо ми козла офіри — суддю, який влаштував би обидві сторони?"

Поволі, зі швидкістю тридцять миль на годину, Бен Річардс проїхав між двома юрмами.

38 проти 100...

Минула година. Була вже четверта пополудні. Дорогою поповзли тіні.

Річардс сидів, зсунувшись так, щоб його не було видно. Свідомість легко залишала його й так само легко поверталася. Він висмикнув сорочку із штанів, щоб оглянути нову рану. Куля зробила глибоку борозну в боці, і рана дуже кривавила. Кров запеклась, але погано. Якби довелось різко повернутися, рана роз'ятрилася б і кривавила ще дужче. Дарма. Вони однаково знищать його. Проти їхнього арсеналу його зусилля видавалися просто жартом. Він робитиме своє, заповнюватиме порожні графи власної долі, аж поки станеться "аварія", і від машини залишаться погнуті болти та шмаття бляхи ("...жахлива аварія... полісмена тимчасово усунуто з посади до повного розслідування... сумуємо з приводу безневинно загиблих..." — і все це заховають у заключному випуску новин, між повідомленням про біржові ціни та останньою заявою папи римського). Однак це було просто реакцією на те, що він бачив. Зараз його більше непокоїла Амелія Вільямс, яка зробила велику помилку, обравши для свого виїзду по магазинах ранок тієї середи.

— У них же й танки є,— заторохтіла раптом жінка безтурботно-істеричним голосом. — Уявляєте?.. — Вона заплакала.

Річардс не зразу спитав:

— Як називається це місто?

— Ві... Вінтерпорт, так написано на д-д-дороговказі. Ой, не можу! Не можу більше чекати, поки вони почнуть! Не можу!

— Гаразд,— мовив Річардс.

Жінка поволі кліпнула очима, ледь помітно труснувши головою, ніби силкувалася збагнути те, що почула.

— Що ви сказали? — перепитала вона.

— Зупиніться. Виходьте.

— Вони ж уб'ють вас...

— Так. Зате не буде крові. Ви її не побачите. У них досить зброї для того, щоб від мене разом з машиною тільки мокре місце залишилось.

— Ви брешете. Ви уб'єте мене.

Револьвер погойдувався в його руці між колін. Річардс розвів пальці, й зброя з глухим стуком упала на гумову мату.

— Мені хочеться марихуани,— ні сіло ні впало промовила жінка. — О Боже, як мені хочеться забутись. Ну чому ви не сіли в іншу машину?.. Господи! Господи!..

Річардс засміявсь. Він сміявся хрипким неглибоким сміхом, і кожен порух його грудей відлунював болем у пораненому боці. Він заплющив очі й сміявся, поки з-під повік у нього виступили сльози.

— В машині холодно — скло ж розбите,— раптом сказала Амелія. — Ввімкніть обігрівач.

Її обличчя біліло невиразною плямою.

37 проти 100...

— В'їжджаємо до Деррі,— сказала Амелія.

На вулицях було аж чорно від людей. Вони перегиналися через карнизи на дахах, сиділи на балконах та верандах, повиносивши звідти всі літні меблі. Вони жували сандвічі та смажених курчат, тримаючи їх у масних пластикових мисочках.

— Аеропорт видно?

— Так. Я стежу за ним. Вони зачинять ворота.

— А я знову пригрожу, що вб'ю вас, якщо вони це зроблять.

— Ви збираєтеся захопити літак?

— Спробую.

— У вас нічого не вийде.

— Ваша правда,— сказав Річардс.

Вони звернули праворуч, потім ліворуч. Гучномовці монотонними голосами вмовляли натовп розійтись.

— То справді ваша дружина? Ота жінка на фотографіях?

— Так. Її звуть Шійла. Нашій дитині, Кеті, півтора року. В Кеті грип. Може, їй уже краще. Задля неї я й пішов на це.

Над ними оглушливо заджеркотів вертоліт, і на дорогу попереду впала величезна, схожа на павука тінь. Голос, підсилений потужним гучномовцем, почав умовляти Річардса відпустити жінку. Коли вертоліт полетів і вони знову могли чути одне одного, Амелія сказала:

— Ваша дружина має вигляд повії. їй не завадило б подбати про свою зовнішність.

— Фотографії підмалювали,— незворушно пояснив Річардс.

— Вони й на це здатні?

— Вони й на це здатні.

— Аеропорт. Під'їжджаємо.

— Ворота зачинені?

— Не бачу... Стривайте... Відчинені, але заблоковані. Танком. Гармата націлена на нас.

— Під'їдьте на тридцять футів і зупиніться.

Вони повільно їхали чотирирядною дорогою між рядами поліційних машин, крізь безугавний гомін та крики натовпу. Над ними височіла вивіска: "Аеропорт Войтфілд". Обабіч дороги, на певній відстані, через болотисте пустище тяглась огорожа — дротяна сітка під напругою. Просто перед ними, на острівці безпеки, стояла довідкова будка, що правила також за реєстраційний пункт. Далі були головні ворота, заблоковані танком А-62, що стріляв снарядами потужністю у чверть мегатонни. Ще далі виднілися будівлі й автостоянки; там відбувалась посадка на літаки. Злітно-посадочних смуг за будівлями не було видно. Над усім тим, наче марсіянин з роману Герберта Уеллса, здіймалася масивна диспетчерська вежа, її вікна палахкотіли у променях призахідного сонця. Працівники аеропорту й пасажири, стримувані поліцією, з'юрмилися біля найближчої стоянки. Раптом почулося потужне пульсуюче виття: відірвавшись од злітної смуги за будівлями аеропорту, сталево-сірий "Локхід/Дж. А. Супер— берд" здіймався в небо, повільно набираючи висоту.

— Річардсе!

Амелія аж підскочила й, одірвавши погляд від літака, перелякано глянула на Річардса. Той лише недбало махнув рукою: мовляв, усе гаразд, матусю; просто я помираю.

—Натериторію аеропорту вам проїзд заборонено,— застережливо гримнув гучномовець. — Відпустіть жінку. Вийдіть самі.

— Що далі? — спитала Амелія. — Ми зайшли в глухий кут. їм лишається почекати, доки...

— Давайте ще поморочимо їм голову,— сказав Річардс. — Вони теж спробують нас обдурити. Вигляньте. Скажіть, що я поранений і майже себе не тямлю. Скажіть, що я хочу здатися повітряній поліції.

— Що ви хочете зробити?

— Повітряна поліція не належить ні до штату, ні до федерального уряду. За угодою з ООН тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ятого року вона є міжнародною організацією. Кажуть, навіть, що вони амністують тих, хто їм здається. Це однаково, що потрапити на безплатну стоянку, коли граєш у "монополію"... Все це, звичайно, теревені. Видадуть ловцям, а ті відразу потягнуть за лаштунки.

Жінка здригнулась.

— Але, може, вони подумають, що я в це повірив,— сказав Річардс. — Або що я сам себе дурю. Ну, говоріть.

Амелія виглянула з машини, і Річардс увесь напружився. Якщо має статись отой "нещасливий випадок", який прибере Амелію зі сцени, то він, мабуть, станеться саме тепер. Її голова та верхня частина тіла були

відкриті й добре видні сотням озброєних людей. Один натиск на спусковий гачок — і весь фарс швидко закінчиться.

— Бен Річардс хоче здатися повітряній поліції! — гукнула Амелія. — Він двічі поранений! — Вона кинула нажаханий погляд через плече, і голос її урвався — високий і чіткий в несподіваній тиші після зльоту літака. — Півдороги він був, мов навіжений. Господи, я так боюся... Я прошу... прошу... прошу!..

Телекамери ввесь час знімали; за кілька хвилин Північна Америка й півсвіту побачать, що тут діється. Це добре. Це чудово. Річардс знову відчув, як усе його тіло напружилось, і зрозумів, що починає сподіватись.

Хвилинна тиша: за реєстраційною будкою радились.

— Дуже добре,— тихо промовив Річардс.

Жінка подивилась на нього.

— Гадаєте, так важко було вдавати перелякану? Я — не ваша спільниця, хоч би що ви там подумали. Я просто хочу вас позбутися.

Річардс лише тепер помітив, які гарні груди ховаються під цією закривавленою чорно-зеленою кофтиною. Які гарні і які жадані.

Раптом щось загуркотіло; жінка вереснула.

— Це танк,— сказав Річардс. — Нічого страшного. Просто танк.

— Він від'їжджає,— промовила Амелія. — Вони пропускають нас.

— Річардсв! Заїжджайте на шістнадцяту стоянку. Там чекатиме повітряна поліція, щоб вас заарештувати!

— Гаразд,— промовив він тонким від напруження голосом. — Поїхали. Через півмилі за воротями зупиніться.

— Ви хочете, щоб мене вбили,— сказала вона безпорадно. — Мені треба у ванну, а ви хочете, щоб мене вбили.

Машина піднялася на чотири дюйми над дорогою і з тихим вуркотінням плавко рушила вперед. Коли проїжджали крізь ворота, Річардс пригнувся, чекаючи засідки, але її не було. Гладенька доріжка з чорного бітуму заспокійливо звертала до головних приміщень аеропорту. Дороговказ із стрілкою повідомляв, що вона веде до стоянок 16—20. Поліція чекала по той бік жовтої огорожі — хто стоячи, хто опустившись на коліно. Річардс знав, що досить найменшого підозрілого руху — і вони рознесуть машину на друзки.

— Тут зупиніться,— сказав він.

Амелія загальмувала.

Реакція була блискавичною:

— Річардсе! Негайно заїжджайте на стоянку шістнадцять!

— Скажіть, що мені потрібен гучномовець,— тихо промовив Річардс. — Хай покладуть його на дорозі за двадцять ярдів попереду. Я хочу говорити з ними.

Вона прокричала Річардсову вимогу; стали чекати. За хвилину чоловік у блакитній формі підтюпцем вибіг на дорогу й поклав на ній гучномовця. Він постояв трохи, мабуть, тішачись тим, що на нього

дивляться п'ятсот пар очей, і знову злився з безликою масою за огорожею.

— Уперед,— сказав Річардс,

Вони повільно під'їхали до гучномовця, і, коли порівнялися з ним, Амелія прочинила ліві дверцята й забрала його. Гучномовець був червоно-білий, збоку, над знаком блискавки, вигравіювані літери Дж. А. — "Дженерал атомікс".

— Добре,— мовив Річардс. — Яка відстань від нас до головного корпусу?

Жінка примружилась.

— Чверть милі, я думаю.

— А до шістнадцятої стоянки?

— Наполовину ближче.

— Добре. Це добре. Атож. — Він відчував, що мимохіть кусає губи, й намагався не робити цього. Голова тріщала, всі м'язи боліли від надміру адреналіну. — їдьмо далі. До в'їзду на шістнадцяту стоянку. Потім зупиняємось.

— А там що?

Він усміхнувся скупою, сумною усмішкою.

— Там буде останній рубіж Бена Річардса.

36 проти 100...

Не встигли вони зупинитися перед в'їздом на стоянку, як одразу ж загримів гучномовець:

— Не зупинятись! Повітряна поліція чекає на вас у приміщенні. Згідно з домовленістю.

Тепер уже Річардс підніс до вуст гучномовця:

— Дайте десять хвилин. Мені треба подумати.

Знову тиша.

— Невже ви не розумієте, що підштовхуєте їх на крайній крок? — спитала жінка на диво стриманим голосом.

Він захихотів якимсь чудним здавленим смішком, що нагадував сичання пари з чайника.

— Вони знають, що я збираюся пошити їх у дурні. Тільки не знають як.

— Вам це не вдасться,— сказала Амелія. — Невже ви й досі цього не розумієте?

— А може, й удасться...

35 проти 100...

— Ось послухайте...

Коли на телебаченні вперше з'явились розважальні програми, люди казали, що це найкраще видовище, бо такого ще ніколи не було. Але все, що є на світі, вже колись було. У Давньому Римі таку саму роль

відігравали гладіатори. А є ще одна розвага — гра в покер. У покері найкращий набір карт — це флеш рояль1 винової масті. Найсуворіші правила в тому різновиді покеру, де кожен гравець одержує по п'ять карт — чотири лицем догори, одну донизу. Поки ставки утримуються в межах п'яти-десяти центів, грати може будь-хто. Та коли вони підвищуються, ціна закритої карти весь час зростає. Після багаторазового підвищення ставок, коли ви ризикуєте всіма своїми грішми, машиною й будинком, ціна її зростає непомірно — це вже справжній Еверест серед решти карт "Переслідування" багато в чому нагадує цю гру. Тільки за правилами нашої гри мені не належить мати грошей, щоб робити ставки. У них є поліція, зброя, час. Ми граємо їхніми картами, їхніми фішками, в їхньому казино. Якщо мене спіймають, я програв. А що, як я підтасував карти? Я подзвонив до агентства теленовин, що в Рокленді. Ці агентства — моя винова десятка. Мені мусили гарантувати безпеку, бо тепер я у всіх на очах. Після нашої першої зустрічі з дорожнім постом у них більше не було шансів тихенько прибрати мене. Це смішно, бо саме безплатне телебачення робить Мережу такою впливовою. Коли ви щось бачите по БТБ, то ви бачите тільки правду. Отож коли вся країна побачить, як поліція вбиває мою заложницю — заможну громадянку з середнього класу,— то всі цьому повірять. Вони не можуть ризикувати: режимові люди й так не дуже тепер довіряють. Смішно, правда? По дорозі ми вже бачили сутички. Якщо поліція та ловці спробують застосувати проти нас зброю, можуть статися прикрі речі. Один чоловік порадив мені триматися ближче до своїх людей. Він і сам не підозрював, як багато правди в його словах. Одна з причин, чому зі мною так панькаються,— це те, що я весь час серед своїх людей.

Отож ці люди — мій виновий валет.

Ви, жінка, що вскочила в цю халепу,— моя винова дама.

Я, розбійник з мечем,— виновий король.

Оце ті карти, що у всіх на видноті. Засоби масової інформації, можливість справжніх заворушень, ви і я. Навіть усі разом ці карти нічого не варті. Без винового туза це просто мотлох. А з тузом вони непереможні.

Річардс раптом узяв сумочку Амелії із штучної крокодилячої шкіри зі срібним ланцюжком і запхав її до кишені своєї куртки. Тепер кишеня помітно віддималася.

— У мене немає туза,— стиха промовив він. — Я мав би його, якби був трохи завбачливіший. Зате в мене є ота закрита карта, якої вони не можуть побачити. Отож тепер я блефуватиму.

— У вас немає ніяких шансів,— глухо сказала жінка. — Навіщо вам моя сумочка? Може, збираєтесь перестріляти їх губною помадою?

— Вони так довго вели нечесну гру, що в них, зрештою, здадуть нерви. Вони боягузи.

— Річардсе! Десять хвилин минули!

Річардс підніс до уст гучномовця.

34 проти 100...

— Слухайте мене уважно! — загримів Річардсів голос над полем аеропорту. Полісмени напружено чекали, що він скаже далі. — В кишені моєї куртки — дванадцять фунтів динакору — високочутливої пластикової вибухівки ударної дії, відомої під назвою "Чорний ірландець". Дванадцяти фунтів вистачить, щоб на третину милі довкола змести геть усе з лиця землі, а може, ще й підірвати цистерни з пальним. Якщо ви не виконаєте моїх вимог буквально, я пошлю вас усіх до пекла. У вибухівку закладено детонатор фірми "Дженерал атомікс". Я

витяг його наполовину. Один посмик за кільце — і ви можете поцілувати себе в гузно!

Здійнявся ґвалт, натовп відринув од загороджень, наче хвиля відпливу. Полісмени раптом побачили, що їм нікого стримувати. Чоловіки й жінки дременули через дороги та поля, бурхливим потоком полилися воротьми, подерлись на огорожу довкола аеропорту. На їхніх безтямних од панічного страху обличчях відбивалося лиш одне бажання — втекти.

Полісмени збентежено тупцювали на місці, але обличчя їхні були так само рішучі.

— Річардсе! — прогуркотів гучномовець. — Це брехня. Виходь!

— Я вийду, але спочатку виконайте мою вимогу. Мені потрібен повністю заправлений і готовий до польоту літак із мінімальним, але достатнім епіпажем. Це має бути "Локхід-Джі-ей" або ж "Дельта суперсонік". Дальність польоту — щонайменше дві тисячі миль. Готовність — через дев'яносто хвилин.

Телекамери й далі скрекотали. Тріскотіли фотоспалахи. Журналісти теж були неспокійні. Але водночас вони відчували психологічний тиск п'ятисот мільйонів глядачів. Це була реальність. І роботу вони виконували реальну. А Річардсові дванадцять фунтів "Чорного ірландця" могли виявитись простою вигадкою цього гідного подиву злочинця.

— Річардсе! — Від машин, що спинилися за п'ятдесят ярдів од шістнадцятої стоянки, вийшов чоловік. Незважаючи на осінній холод, він був у спортивних штанях та білій сорочці з закасаними до ліктів рукавами. Він тримав гучномовця, більшого ніж у Річардса. На такій відстані Амелія розгледіла тільки невеличкі окуляри, які зблиснули у променях призахідного сонця.

— Я — І вен Маккоун.

Річардсові було відоме це ім'я. Воно мало вселити страх у його серце. І він не здивувався, коли таки відчув цей страх. Івен Маккоун був головний ловець. "Прямий наступник Едгара Гувера та Генріха Гіммлера",— подумав Річардс. Уособлення сталевого осердя в катодній рукавичці Мережі. Страховидло. Пугало, яким лякають дітей. Якщо ти не перестанеш гратися сірниками, Джонні, то я поскаржусь Івенові Маккоуну.

Річардсові пригадався голос, який він чув у тому страхітливому сні: "Ти той чи не той?"

— Річардсе, ти брешеш, і ми про це знаємо. Той, хто не посідає відповідного становища в "Дженерал атомікс", не може дістати динакору. Відпусти жінку й виходь сам. Ми не маємо наміру вбивати її.

Амелія писнула — тихенько, жалюгідно.

Річардс знову загримотів:

— Це казка для дурнів, чоловічку. Динакор можна купити мало не на кожному розі, якщо маєш гроші. І я купив. На гроші дирекції розважальних телепрограм. У тебе залишилось вісімдесят шість хвилин.

— Не буде діла.

— Маккоуне!

— Слухаю.

— Я відпускаю жінку зараз же. Вона бачила в мене того "Чорного ірландця". — Амелія дивилася на нього, заціпенівши від жаху.— А ви тим

часом поворушіться. Залишилось вісімдесят п'ять хвилин. Я не лякаю тебе, дурню божий, але від однієї кулі ми можемо всі злетіти на місяць.

— Що? — прошепотіла жінка. За її роззявленим від крайнього подиву ротом майже не було видно обличчя. — Невже ви гадаєте, що я задля вас брехатиму?

— Якщо ви цього не зробите, мені — каюк. Я й поранений, і поламаний, і ледве тямлю, що кажу, але, так чи так, я знаю, що це найкращий вихід. А тепер слухайте: динакор — білий, твердий, масний на дотик. Він...

— Ні, ні! Ні! — Жінка затулила вуха руками.

— Він нагадує брусок мила "Айворі". Але набагато твердіший. А тепер я опишу вам кільце детонатора...

Жінка заплакала.

— Я не можу, невже ви не розумієте? Я маю громадські обов'язки. Маю сумління. Я...

— Ага, ті здогадаються, що ви брешете? — сухо мовив Річардс. — Але не бійтесь. Бо якщо допоможете мені, ті відступлять. І я полечу, як птах.

— Я не можу!

— Річардсе! Відпусти жінку!

— Кільце детонатора виготовлене із золота,— провадив він. — Діаметр — близько двох дюймів. Воно схоже на кільце для ключів, тільки ключів там немає. До нього припасований тоненький стрижень,

наче кулькова ручка, із спусковим механізмом фірми "Дженерал атомікс". Механізм нагадує гумку на олівці.

Амелія хиталася взад і вперед, стиха постогнуючи. Вона вхопилася руками за щоки і м'яла їх так, наче місила тісто.

— Я сказав їм, що витяг детонатора наполовину. Отже, ви мали б побачити маленьку позначку над самою поверхнею "Чорного ірландця". Зрозуміло?

Жінка лише плакала, стогнала та хиталася.

— Певно, що зрозуміло,— сказав Річардс лагідно. — Ти в нас тямуща дівчина, еге?

— Я не стану брехати,— відповіла вона.

— А якщо спитають іще про щось — ти нічого не знаєш. Нічого не бачила. З переляку. Лише одне помітила: я тримав у руці те кільце від першого поліційного поста. Ти не знала, що воно таке, але бачила його у мене в руці.

— Краще вбийте мене.

— Ну, виходь,— сказав Річардс.

Жінка подивилася на нього, губи її сіпались, в очах була чорна безодня. Гарненької самовпевненої дамочки в розкішних окулярах більше не існувало. "Цікаво, чи стане вона коли-небудь такою, як була", — подумав Річардс. Він не був певен цього. Повністю їй уже не відродитись.

— Іди,— сказав він. — Іди. Іди.

— Я... я... О Боже...

Амелія порвалася до дверцят і мало не випала з машини. Тоді відразу підхопилась на ноги й побігла. Волосся її розвівалося, в цю мить жінка була прекрасна, мов богиня, а наступної миті вже поринула в міріади холодних фотоспалахів.

Скинулись карабіни й тут же опустились — юрба поглинула Амелію. Річардс ризикнув виглянути крізь ліве вікно, але нічого не побачив. Він знову скулився на сидінні, позирнув на годинник і став чекати кінця.

33 проти 100...

Червона секундна стрілка на годиннику зробила два оберти. Ще два. Ще

два.

— Річардсе!

Він підніс гучномовця до уст.

— Сімдесят дев'ять хвилин, Маккоуне!

Грати до кінця — ось єдиний спосіб підтримувати цю гру. Аж до тієї хвилини, коли Маккоун накаже стріляти. Все скінчиться швидко. Та й яке це, в біса, має значення?

Після вимушеної паузи, що тривала цілу вічність, почулося:

— Нам потрібен час. Принаймні три години. На цьому полі немає ні "Локхіда", ні "Дельти". Доведеться пригнати сюди літака.

Відважилась-таки. О, неймовірна великодушність. Ця жінка заглянула в безодню, а потім пройшла над нею. Без підстраховки. Без надії на вороття. Неймовірно.

Звичайно, вони не повірили їй. Це їхня робота — нікому й нічому не вірити. Зараз вони, мабуть, квапливо ведуть її в окрему кімнату, де вже чекають найкращі слідчі. Тільки-но приведуть, почнуться нескінченні запитання: "Звичайно, ви схвильовані, місіс Вільямс, але для протоколу... Чи не могли би ви ще раз повернутися до... Нас спантеличила одна невеличка деталь... Ви впевнені, що це було саме так, а не навпаки?.. Звідки вам відомо?.. Чому?.. Й що він сказав?.."

Отже, їм важливо виграти час. Морочити цьому Річардсові голову, виправдовуючись то тим, то тим. Проблема з пальним — нам потрібен час. В аеропорту зараз немає екіпажів — нам потрібен час. Над злітною смугою нуль сім з'явилося летюче блюдце — нам потрібен час. До того ж, ми ще не зламали її. Вона ще не зізналася в тому, що твоя "надпотужна вибухівка" — не що інше, як жіноча сумочка із штучної крокодилячої шкіри, напхана паперовими серветками, дрібними грошима, косметикою та кредитними картками. Нам потрібен час.

Ми не можемо зараз убити тебе. Нам потрібен час.

— Річардсе!..

Річардс не став слухати.

— Тобі залишилось сімдесят п'ять хвилин,— відповів він натомість. — Потім усе злетить у повітря.

Ніякої реакції.

Глядачі почали поволі розходитись, незважаючи на багатообіцяючу тінь Армагеддона, що нависла над аеропортом. Очі в них були

розширені, блискучі, збуджені. Кілька потужних переносних прожекторів спрямували на невеличку машину з розбитим лобовим склом.

Річардс силкувавсь уявити собі кімнату, в якій допитують Амелію, але це йому ніяк не вдавалося. Пресу туди, звісно, не допустять. Люди Маккоуна постараються залякати жінку так, щоб аж душа в п'яти сховалася, і, ясна річ, досягнуть свого. Але як далеко вони наважаться зайти із жінкою, що не належить до безликої маси бідняцького гетто? Наркотики. Річардс знав: є такі наркотики — і Маккоун негайно накаже їх застосувати. Таке розв'язує язика навіть індіанцеві племені які, і він, наче мала дитина, розповідає про всі події свого життя. Під дією цих наркотиків священик вибовкає все, що почув на сповіді, зі швидкістю машини для стенографічних записів.

А може, застосують силу? Наприклад, модифіковані електрокийки, що так добре зарекомендували себе під час заворушень 2005 року у Сіетлі. Чи обмежаться тим, що таранитимуть її методичним повторенням тих самих запитань?

З цих думок було мало користі, проте Річардс не міг їх позбутись. Із-за будівель аеропорту долинуло виття. Річардс безпомильно вгадав — прогрівають мотори "Локхіда". Його птаха. Шум то посилювався, то спадав. Коли зовсім затихло, Річардс зрозумів, що почалася заправка. Щоб укластися в двадцять хвилин, які залишились, треба було поспішати. Проте Річардс сумнівався в тому, що вони поспішатимуть.

Так, так, так. Дочекався. Всі карти на столі, крім однієї.

Маккоуне! Маккоуне, ти ще копирсаєшся? Ти ще не проник у думки тієї жінки?

Через поле поповзли тіні. Всі чекали.

32 проти 100...

Річардс зробив для себе відкриття: цей давній утертий вираз — брехливий. Час не зупиняється. Хоч іноді було б краще, якби зупинився. Принаймні це поклало б кінець марним сподіванням.

Підсилений гучномовцем голос двічі нагадував Річардсові, що він бреше. Річардс відповів, що коли так, то нехай стріляють. Через п'ять хвилин інший голос повідомив, що закрилки в "Локхіда" позаклинювало від холоду й доведеться заправляти іншого літака. Річардс сказав, що його це влаштовує, але за однієї умови: літак має бути готовий на вказаний час.

Повільно минали хвилини. Залишилось двадцять шість, двадцять п'ять, двадцять дві, двадцять ("Вона ще не зламалася. Господи, може..."), вісімнадцять, п'ятнадцять (знову запрацювали мотори, їхнє ревіння посилюється, переходить у пронизливе виття — наземна обслуга випробовує систему подачі пального, перевіряє агрегати перед польотом). Десять хвилин, вісім.

— Річардсе!

— Слухаю.

— Нам потрібен час. Закрилки геть позаклинювало. Доведеться з ними поморочитись, але на це потрібен час.

— Він у вас є: сім хвилин. Потім я виїжджаю службовим пандусом на поле. Одна рука на кермі, друга — на кільці детонатора. Всі ворота мають бути відчинені. Майте на увазі — я наближатимусь до цистерн із пальним.

— Ви, мабуть, не розумієте, що ми...

— Розмову закінчено, хлопці. Шість хвилин.

Секундна стрілка, як звичайно, робила оберт за обертом. Лишилось три хвилини, дві, одна. Ось зараз вони із шкури вилазять, щоб зламати Амелію в тій кімнаті, яку він ніяк не міг собі уявити. Річардс намагався викликати в своїй уяві образ Амелії, і не зміг. Її обличчя злилося з іншими, тепер воно було одне, спільне для Стейсі й Бредлі, Елтона й Вірджінії Парракісів, і для того хлопчини з собакою. Він лише запам'ятав, що Амелія ніжна й гарненька. Такі обличчя бувають у багатьох жінок завдяки сучасній косметиці та пластичним операціям — хірурги знають, що в такому випадку треба підрізати, підшити чи підтягти. Ніжна. Ніжна. А проте в глибині душі — тверда. Де ж це так затверділа її протестантська душа? Та й чи вистачить тієї твердості? А може, в цю хвилину гру вже програно?

Річардс відчув, як щось тепле збігає підборіддям — то він попрокушував собі губи.

Річардс недбало втерся — на рукаві лишилась кривава пляма — й увімкнув передачу. Машина завуркотіла, слухняно підносячись над поверхнею доріжки.

— Річардсе! Якщо ви зрушите з місця, ми відкриємо вогонь! Жінка заговорила! Ми все знаємо!

Ніхто не зробив жодного пострілу.

Річардс був майже розчарований.

31 проти 100...

Похила смуга па-ндуса дугою оперізувала прозорий футуристичний корпус аеропорту, куди прибували літаки з північних штатів. Обабіч доріжки стояла поліція, тримаючи напоготові ввесь свій арсенал — від

кийків та балонів із сльозоточивим газом до важкої бронебійної зброї. Обличчя в усіх були сірі, бездумні, на одинштиб. Річардс їхав повільно, сидів рівно, не ховаючись, і вони дивилися на нього з тупим, мало не побожним страхом. Мабуть, так само, подумав Річардс, корови дивилися б на божевільного фермера, якби той ліг у хліві на підлогу й почав репетувати, сукаючи руками та ногами.

Ворота перед зоною обслуговування ("Увага! Тільки для службових осіб. Не курити! Стороннім в'їзд заборонено") стояли отвором, і Річардс спокійно проїхав далі, повз цистерни з високооктановим пальним та невеличкі приватні літаки на гальмових башмаках. За ними чорніла гудроном широка доріжка з температурними швами. А он і його птах чекає — велетенський білий аеробус, чути спокійне гудіння всіх дванадцяти турбін. За літаком простяглись у вже згуслий вечірній присмерк злітно-посадочні смуги; здавалося, на горизонті всі вони сходяться. Четверо чоловіків у комбінезонах підкочували трап. Річардсові той трап нагадав сходи, що ведуть на ешафот.

Ніби доповнюючи картину, з величезної тіні літака дрібними кроками вийшов і сам кат — Івен Маккоун.

Річардс розглядав його з цікавістю людини, яка вперше бачить перед собою кінозірку: хоч би скільки разів бачив її на об'ємному екрані, ніяк не можеш повірити в реальність її існування, поки вона не постане перед тобою во плоті; от тоді дійсність, хоч як це дивно, починає видаватися галюцинацією, ніби реальна людина не має права існувати окремо від створеного нею образу.

Маккоун був невисокий на зріст, в окулярах без оправи, з натяком на черевце, майже приховане за бездоганно скроєним костюмом. Ходили чутки, нібито Маккоун носить черевики з високою устілкою, та коли це було й так, то не впадало в око. На вилозі піджака в нього був приколотий значок-прапорець. Загалом, він аж ніяк не скидався на монстра, цей продовжувач традицій ФБР та ЦРУ — страхітливих організацій з назвами неначе у фігурних макаронів. Він не був схожий на

людину, яка знається на чорних машинах для нічних їздок, на кийках та на підступних запитаннях про родичів заарештованого. Не був схожий на такого, що оволодів усіма засобами вселяння страху в людські душі.

— Бен Річардс? — Тепер, без мегафона, виявилось, що в Маккоуна чиста вимова і м'який голос, який, проте, зовсім не скидався на жіночий.

— Так.

— Я маю офіційний дозвіл дирекції розважальних телепрограм, уповноваженої діяти від імені комітету телевізійної мережі, на те, щоб заарештувати вас і стратити. Чи визнаєте ви правомірність цього документа?

— Хіба курку питають, чи її різати?

— Чудово сказано,— задоволено промовив Маккоун. — Але формальностей слід дотримувати. Я вірю у формальності, а ви? Ну звісно, ні. Ви були надзвичайно далекі від того, щоб керуватись будь-якими правилами, поки ми вас переслідували. Через те ви й досі живі. Вам відомо, що дві години тому ви побили рекорд програми "Переслідування" — вісім днів і п'ять годин? Звичайно, ні. Проте це факт. А ваша втеча з готелю в Бостоні — просто високий клас. Як мені відомо, популярність програми, за шкалою Нільсена, підскочила на дванадцять пунктів.

— Чудово.

— Звичайно, ви майже були в наших руках, коли розігрували свою інтерлюдію в Портленді. Але нам не пощастило. Парракіс перед самою смертю присягався, що в Оберні ви сіли на корабель. Ми йому повірили — він справді здавався переляканим і жалюгідним.

— Справді,— луною озвався Річардс.

— Ну, а останню сцену ви розіграли просто блискуче. Я, можна сказати, шкодую, що гру доводиться закінчувати. Навряд чи я вже колись матиму такого винахідливого супротивника.

— Таки шкода,— промовив Річардс.

— Кінець, розумієте? — сказав Маккоун. — Жінка зламалася. Ми застосували пентотал натрію. Препарат давній, зате надійний. — Він дістав невеличкого пістолета. — Вийдіть з машини, містере Річардс. Я хочу зробити вам останню послугу. Це станеться тут, де ніхто не зніматиме. Ви приймете смерть майже без свідків.

— Тоді й ти приготуйся,— ошкірився Річардс.

Він одчинив дверцята й вийшов із машини. Вони стояли один проти одного, розділені лише смугою бетону.

30 проти 100...

Маккоун перший порушив напружену мовчанку. Він скинув головою і засміявся.

Сміх був дуже приємний, м'який, оксамитовий.

— О, ви — чудовий гравець, містере Річардс. Раг ехсеїіепсе. — Підвищуєте ставку, оголошуєте масть і знову підвищуєте ставку. Я щиро вас вітаю — жінка не зламалася. Вона вперто твердить: те що віддимає вашу кишеню, і є "Чорний ірландець". Ми не можемо штучно пришвидшити хід подій. Досить однієї енцефалограми, аби зрозуміти, що ми з нею робили. Нам мають підкинути літаком з Нью-Йорка три ампули каногіну. Він не залишає слідів. Через сорок хвилин ампули будуть тут. На жаль, це запізно, щоб вас зупинити.

Маккоун помовчав, тоді докинув:

— Вона таки бреше. Якщо ви не заперечуєте проти того, що ваші товариші полюбляють називати елітарними поглядами, я дозволю собі висловити одне спостереження про людей середнього класу: вони вміють брехати, лише коли йдеться про секс. І ще одне спостереження. Ви дозволите? Звичайно, дозволите. — Маккоун усміхнувся. — Я гадаю, то її сумочка. Ми помітили, що вона нічого не має в руках, хоча й їздила за покупками. Ми досить спостережливі, як бачите. Де ж тоді бути тій сумочці, як не у вашій кишені, Річардсе?

Річардс не зробив ходу у відповідь.

— Стріляй, якщо ти такий впевнений.

Маккоун сумно розвів руками.

— Я б залюбки! Та хіба можна ризикувати людським життям, навіть коли шансм — п'ятдесят проти одного? Це вже скидається на російську рулетку. Життя людини певною мірою священне. Уряд — наш уряд — усвідомлює це. Ми — гуманісти.

— Авжеж, авжеж,— промовив Річардс, приречено всміхаючись.

Маккоун кліпнув очима.

— Отже, як бачите...

Річардс здригнувся. Цей чоловік гіпнотизує його. Хвилини збігають, а тим часом із Бостона вже летить вертоліт з трьома ампулами такого наркотика, що розв'яже язика будь-кому (якщо Маккоун каже — сорок хвилин, то йдеться про двадцять), а він стоїть отут і слухає дешеву патріотичну пісеньку. Господи, цей Маккоун — таки справді монстр.

— Слухай, чоловічку, що я тобі скажу,— різко перебив Маккоуна Річардс. — Я багато не говоритиму. Після уколу вона заспіває тієї самої,

що й співала. Попереджую — вибухівка в мене. Дійшло? — І, дивлячись просто в очі Маккоунові, Річардс пішов на нього. — Прощавай, засранцю.

Маккоун відступив. Минаючи його, Річардс навіть не озирнувся, хоча вони тернулися рукавами.

— І ще одне застереження. Мені пояснили, що коли видно позначку "три", то кільце витягнуте наполовину. А я зупинився десь на двох з половиною.

Він із задоволенням почув пришвидшений віддих Маккоуна.

— Річардсе!

Річардс озирнувсь аж із трапа: Маккоун дивився на нього знизу вгору, поблискуючи позолоченими окулярами.

— Якщо ти полетиш, ми зіб'ємо літака ракетою. А народові буде сказано, що в Річардса здали нерви й він смикнув за кільце. Хай йому земля пером.

— Ти цього не зробиш.

— Не зроблю?

Річардс посміхнувсь і вирішив дещо пояснити.

— Ми летітимемо дуже низько, над густозаселеними районами. Якщо де дванадцяти баків пального додати ще й "Чорного ірландця", то неважко здогадатися, як воно бабахне. Забагато шуму. Ти пішов би на це, якби знав, що все тобі зійде з рук, а так — нічого не вийде. — Річардс помовчав. — Ти такий тямовитий. Парашута дія мене часом не припас?

— Ну звісно,— спокійно відповів Маккоун. — Він у передньому пасажирському салоні. Старий трюк, містере Річардс. А може, ви ще щось затіваєте?

— Я певен, що в тебе вистачило розуму не псувати парашута.

— Звичайно. Це було б білими нитками шито. А ти підірвеш свою пластикову бомбу перед самим стрибком, я так розумію. Ефектний вибух у повітрі.

— До побачення, чоловічку.

— До побачення містере Річардс. Воп уоуаде. — Він хехекнув. — Ви таки заслуговуєте на відвертість. Отже я відкрию вам ще одну карту. Лише одну. Перш ніж уживати заходів, ми зачекаємо, поки привезуть каногін. Щодо ракети, то маєте цілковиту рацію. Поки що це просто блеф. Оголошуй масть і підвищуй ставку, еге? Але я можу дозволити собі трохи зачекати. Я, бачте, ніколи не помиляюсь. Ніколи. І я знаю, що ви нас просто залякуєте. Отже, ми можемо дозволити собі почекати. Одначе, я вас затримую? 'Уоіг2, містере Річардс. — Він помахав рукою.

— До скорого,— пробурмотів Річардс так, щоб Маккоун не почув його. І ошкірився.

29 проти 100...

Салон першого класу був довгий і широкий, на три проходи, стіни були обшиті панелями із справжньої витриманої секвойї. Підлогу встеляв пухнастий бордовий килим. На дальшій стіні, що відділяла салон від кухні, збоку від проходу висів стереоекран. На кріслі № 100 лежала громіздка парашутна сумка. Річардс поплескав по ній рукою і пройшов у кухню. Тут хтось навіть каву поставив варитися.

Річардс вийшов іншими дверима й опинився у короткому вузькому коридорі, що вів до кабіни пілотів. Праворуч сидів радист — чоловік років тридцяти із сумними зморшками на обличчі; він кинув гіркий погляд на Річардса й знову втупився у свої прилади. Трохи далі, ліворуч, схилився над своїми таблицями, координатами та картами в пластикових планшетах штурман.

— Хлопці, ось іде той, що зібрався нас усіх занапастити,— сказав він у ларингофон і зміряв Річардса холодним поглядом.

Річардс промовчав. Зрештою, цей чоловік сказав майже правду. Він покульгав далі, до кабіни пілотів.

Першому пілотові було років п'ятдесят, коли не більше: ветеран з червоним носом людини, яка частенько заглядає в чарку, але чистий цупкий погляд свідчив про те, що до п'янички цьому чоловікові ще далеко. Другий пілот був років на десять молодший, з розкішним рудим чубом, що вибивався з-під кашкета.

— Вітаю, містере Річардс,— промовив перший пілот, кинувши швидкий погляд на відстовбурчену кишеню пасажира. — Вибачайте, що не можу потиснути руку. Я — командир корабля, Дон Голловей. А це — другий пілот, Вейн Данінгер.

— У такій ситуації не дуже радий вас бачити,— сказав Данінгер.

У Річардса пересмикнулися губи.

— З вашого дозволу, я теж шкодую, що опинився тут. Командире, у вас, мабуть, є зв'язок із Маккоуном?

— Звичайно. Через Кіппі Фрідмена, радиста.

— Дайте мені щось, щоб він мене почув.

Голловей дуже обережно подав йому мікрофона.

— Робіть своє діло,— сказав Річардс. — П'ять хвилин на підготовку до польоту.

— Розривні болти на задніх дверях готувати? — запопадливо спитав Данінгер.

— Не суньте носа, куди вас не просять,— холодно відповів Річардс. Час було закінчувати цкг гру, робити останню ставку. Розпечений мозок палав, здавалося, голова ось-ось лусне. Оголошуй масть і підвищуй ставку — в цьому полягала гра.

"Ну, Маккоуне, тримайся".

— Містере Фрідмен!

— Слухаю.

— Це Річардс. Я хочу говорити з Маккоуном.

Півхвилини мертвої тиші. Голловей з Данінгером уже не зважали на Річардса: вони готувалися до польоту, знімаючи показання приладів, перевіряючи закрилки, двері, перемикачі. Знову почулося то наростаюче, то затихаюче виття величезних турбін фірми "Дженерал атомікс", але тепер воно було гучніше, пронизливе. Коли нарешті обізвався Маккоун, голос його ледве пробивався крізь оглушливий шум.

— Говорить Маккоун.

— Збирайся, недоноску. Покатаєтесь разом із жінкою на літаку. Через три хвилини щоб ти був у дверях, інакше я висмикну кільце.

Данінгер закляк у кріслі, наче вражений кулею. Коли він знову почав перевірку, голос його тремтів від жаху.

"Якщо в нього стане духу, зараз він оголосить масть. Згадавши про жінку, я виказав себе. Якщо в нього стане духу..."

Річардс чекав.

У голові в нього цокав годинник.

28 проти 100...

Коли Маккоун знову заговорив, у голосі його вчувалися чужі, дратівливі нотки. Страх? Можливо. Річардсові тьохнуло в грудях. Може, тепер усе зійдеться. Може.

— Ти геть здурів, Річардсе. Я не...

— Краще ти послухай,— перебив Річардс, перекриваючи голос Мак— коуна. — А поки слухатимеш, пам'ятай, що на нашу хвилю підключились усі радіоаматори в радіусі шістдесяти миль. Жодного слова приховати не вдасться. Ти працюєш не в темряві, чоловічку. Ти на великій арені, в усіх на видноті. І ти полетиш зі мною, бо ти боягуз, який ніколи не наважиться не виконати вказівок зверху, до того ж ризикуючи власною головою. А жінка полетить, бо знає, куди я зібрався.

"Слабо. Бий дужче. Не давай йому отямитись!"

— Якщо ти й житимеш після того, як я смикну за кільце, тебе не поставлять навіть яблука продавати. — Річардс і далі тримав руку в кишені, вчепившись у сумочку Амелії з відчайдушністю маніяка. — Я сказав усе. Чекаю три хвилини. Кінець зв'язку.

— Річардсе, постривай...

Річардс перервав зв'язок, і Маккоун замовк на півслові. Перший пілот узяв мікрофон, його пальці трохи тремтіли.

— Ну й відчайдух із вас,— промовив він поволі. — Що правда, то правда. Такого я ще не бачив.

— Ти ще не те побачиш, якщо він смикне за своє кільце,— сказав Данінгер.

— Закінчуйте підготовку, будь ласка,— нагадав Річардс. — А я піду зустрічати гостей. Виліт — за п'ять хвилин.

Повернувшись назад, він переклав парашута ближче до вікна й сів так, щоб бачити двері між салонами першого та другого класу. Незабаром усе визначиться, подумав він. Незабаром усе визначиться.

Його рука нервовими безпорадними рухами м'яла сумочку Амелії Вільямс.

Надворі майже споночіло.

27 проти 100...

Вони піднялися трапом за цілих сорок п'ять секунд до визначеного часу. Амелія була захекана й налякана, а її зачіска нагадувала розкуйовджену копицю сіна після бурі. Маккоун зовні не змінився: він, як і раніше, був охайний і спокійний, можна сказати, незворушний; лише очі його аж потемніли від зненависті, що межувала зі сказом.

— Ти нічогісінько не виграв, придурку,— спокійно промовив він. — Козирями ми ще й не починали ходити.

— Радий знову вас бачити, місіс Вільямс,— лагідно сказав Річардс.

Його слова ніби послужили сигналом, зачепили якусь невидиму струну, і Амелія заплакала. То не був істеричний плач; то було безпорадне ридання, що шматтям виривалося в неї із живота. Заточившись, жінка безпорадно сіла на килим — неодмінний атрибут салону першого класу,— сіла, затуливши обличчя руками, ніби тримала на них свою голову. Від Річардсової крові на її кофті лишилася шкарубка темна пляма. Широка спідниця опустилась на килим, закривши ноги Амелії, і тепер вона нагадувала зів'ялу квітку.

Річардсові було шкода її. Почуття було не таке вже й глибоке, але на глибше він не здобувся.

— Містере Річардс! — обізвався Голловей по внутрішньому зв'язку.

— Слухаю.

— Ви даєте нам зелене світло?

— Так.

— Тоді я скажу, щоб відкотили трап і загерметизували машину. Тож не хапайтеся за ту штуку.

— Гаразд, командире. Дякую.

— Ти виказав себе тим, що звелів мені привести жінку. Ти, мабуть, і сам це розумієш, га? — Здавалося, Маккоун усміхався й супився водночас; це робило його схожим на безнадійного параноїка. Руки його стискалися й розтискались.

— Невже? — скрадливим голосом відказав Річардс. — А оскільки ти ніколи не помиляєшся, то, звісно ж, накинешся на мене, перш ніж ми піднімемось у повітря. Таким чином і ризику уникнеш, і перед начальством виставиш себе в найкращому вигляді, еге ж?

Ледь розтуливши губи, Маккоун щось тихо прогарчав і знову стулив їх так, що аж побіліли. Він стояв непорушно. Турбіни завивали дедалі пронизливіше, в літаку відчувалася ледь помітна вібрація.

Раптом шум наче віддалився — вхідні двері в салоні другого класу з грюкотом зачинились. Нахилившись, Річардс виглянув крізь ілюмінатор з лівого боку й побачив, як наземна обслуга відкочує трап.

"Тепер ми всі на ешафоті",— подумав він.

26 проти 100...

На табло ліворуч од стереоекрана спалахнув напис: "Пристебнути ремені. Не курити". Підлога під ногами зрушила з місця, літак почав незграбно повертати. Річардс закликав на допомогу всі свої знання про реактивні літаки, почерпнуті з БТБ та книжок — здебільшого пригодницьких історій. Та хоч як пригадуй, а до реактивного літака він зайшов лише вдруге, і той, перший, яким він летів із Гардінга до Нью-Йорка, був проти цього — наче дитяча іграшка. Річардс і далі стояв, і відчуття потужного руху бентежило його.

— Амеліє!

Жінка повільно підвела на нього очі — її згорьованим обличчям збігали патьоки сліз.

— Що? — Вона говорила в ніс тупим, хрипким голосом. Наче не розуміла, де перебуває.

— Ходімо наперед. Зараз злітатимем. — Річардс глянув на Маккоуна. — А ти, недоноску, влаштовуйся де хочеш. Ти ж хазяїн цього корабля. Тільки не заважай екіпажеві.

Маккоун мовчки сів біля дверей, що вели до салону другого класу. Потім, мабуть, передумавши, вийшов із салону.

Тримаючись за високі спинки крісел, Річардс підійшов до жінки.

— Хочу сісти біля вікна,— сказав він. — Я літав літаком лише раз у житті. — Він спробував усміхнутись, але вона дивилася на нього безтямним поглядом.

Річардс опустився в крісло, жінка сіла поруч і застебнула йому ремінь, щоб він не виймав праву руку з кишені.

— Ви наче страшний сон,— сказала Амелія. — Сон, що ніяк не закінчиться.

— Мені жаль, що так сталося.

— Я не... — почала вона, але Річардс затулив їй рота долонею і похитав головою. Потім видихнув їй в обличчя: "Чш-ш-ш".

Літак, завиваючи турбінами, обережно розвернувся й важко покотився до злітно-посадочних смуг, наче вайлувата качка, що ось-ось зайде у воду. Машина була така велика, що Річардсові здавалося, ніби вона стоїть на місці, а земля рухається їй назустріч.

"А може, це все облуда? — сяйнула йому в голові шалена думка. — Може, вони поставили за вікнами стереоскопічні кінопроектори?.."

Зусиллям волі він відігнав од себе цю думку.

Докотившись до кінця доріжки, літак незграбно звернув праворуч. Тепер він їхав упоперек злітних смуг, поминув одну, другу. На третій повернув ліворуч і на мить зупинився. У переговорному пристрої для внутрішнього зв'язку почувся невиразний голос Голловея:

— Злітаємо, містере Річардс.

Спочатку літак рухався повільно, не швидше, ніж автомобіль на повітряній подушці, а потім раптом порвався уперед з такою швидкістю, що Річардс мало не закричав од жаху.

ЙОго вдавило у м'яку спинку крісла, посадочні вогні миготіли із паморочливою швидкістю. Густі чагарі та низькорослі, зачахлі від газів деревця на розколотому навпіл палаючим сонцем небокраї з ревінням понеслись назустріч. Турбіни вили дедалі дужче, дужче, дужче. Знову задрижала підлога.

До Річардса раптом дійшло, що Амелія Вільямс обіруч учепилася за його плече; її обличчя перекосила жалюгідна гримаса страху.

"Господи милосердий, вона теж летить уперше!"

— Летимо,— сказав Річардс. Він упіймав себе на тому, що знову й знову й знову повторює це слово й ніяк не може зупинитись. — Летимо. Летимо.

— Куди? — прошепотіла Амелія.

Річардс не відповів. Він сам лише тепер починав про це здогадуватись.

25 проти 100...

Два полісмени, що чергували на східному в'їзді до аеропорту, стежили, як велетенський лайнер розганяється на злітній смузі, набираючи швидкості. У згуслій темряві блимали оранжевий та зелений вогні, від пронизливого виття турбін позакладало вуха.

— Полетів. їй-Богу, полетів.

— Куди?

Вони дивились, як чорна маса літака відривається від землі. Гуркіт моторів став якимсь дивним і невиразним, нагадуючи артилерійську канонаду холодного ранку. Лайнер круто набирав висоту — річ така ж проста, звичайна, прозаїчна, як ото шматочок масла на тарілці,— і все ж здавалося неймовірним, що він полетів.

— Гадаєш, він таки має вибухівку?

— А біс його знає.

Ревіння літака поступово віддалялось.

— І все ж, скажу тобі одну річ. — Полісмен відвів погляд од вогнів, що чимраз меншали в темряві, підняв комір. — Я радий, що він прихопив із собою того вилупка. Того Маккоуна.

— Можна задати тобі особисте запитання?

— Якщо мені не треба буде на нього відповідати.

— Ти хотів би, щоб йому пощастило?

Полісмен довго мовчав. Звук літака слабнув, слабнув і слабнув, аж поки стишився до уявного бриніння напружених нервів.

— Так.

— А думаєш, пощастить?

У темряві півмісяцем блиснула білозуба усмішка.

— Друзяко, я думаю, що шерех буде добрячий.

24 проти 100...

Земля провалилась униз.

Річардс зачудовано дивився в ілюмінатор і не міг надивитися; він проспав увесь свій перший політ, наче знав, що на нього чекає ще такий, як оцей. Небо потемніло і стало оксамитовим, майже чорним. На нього несміливо викотилися перші зорі. На західному крайнебі від сонця залишилась тільки вузенька оранжева смужка, яка вже неспроможна була освітити землю. Внизу, наче в гніздечку, виднілася жменька вогнів — мабуть, Деррі.

— Містере Річардс!

— Слухаю. — Він підскочив у кріслі, наче його хтось штрикнув.

— Ми перебуваємо в зоні очікування. Тобто виписуємо велике коло над аеропортом. Які будуть настанови?

Річардс замислився. Не можна одразу відкривати всі карти.

— На якій найменшій висоті може летіти ця машина?

Настала пауза — радилися довгенько.

— Дві тисячі футів,— обізвався нарешті Голловей. — Це проти інструкції,

але...

— Дарма,— урвав його Річардс. — Певною мірою я віддаю себе у ваші руки, містере Голловей. Я мало тямлю в авіації і певен, що вас про це встигли поінформувати. Але не забувайте, будь ласка, що люди, які знають безліч способів обдурити мене, сидять усі на землі, в безпеці. Якщо ви хоч раз збрешете мені, і я дізнаюся...

— Ніхто тут не збирається вам брехати,— сказав Голловей. — Ми зацікавлені лише в тому, щоб посадити машину так само, як підняли її в повітря.

— Гаразд... — Річардс помовчав.

Амелія Вільямс сиділа поряд, напружено випроставшись і поклавши руки на коліна.

— Летіть просто на захід,— раптом сказав Річардс. — Висота — дві тисячі футів. Дорогою називайте орієнтири, будь ласка.

— Орієнтири?

— Над чим ми пролітатимемо,— пояснив Річардс. — Мені випало літати лише другий раз у житті.

— Он як,— з полегкістю мовив Голловей.

Підлога під ногами нахилилася, те ж саме зробила темна лінія за вікном, де сідало сонце. Річардс дивився, мов зачарований. Тепер лінія навскіс перетинала грубе скло ілюмінатора, спалахуючи зблисками біля

самого скла. "Ми наздоганяємо сонце,— подумав він. — Хіба це не диво?"

Було тридцять п'ять хвилин на сьому.

23 проти 100...

Спинка переднього крісла виявилася для Річардса справжнім відкриттям. Там була кишеня, а в кишені — брошура з правилами безпеки. На випадок бурхливих повітряних потоків застебніть ремінь. Якщо в салоні падає тиск, надіньте повітряну маску, що висить у вас над головою. У разі пошкодження двигунів, дістанете додаткові інструкції від стюардеси... У випадку авіакатастрофи, сподіваємось, у ваших зубах є досить пломб, аби ідентифікувати вашу особу.

На спеціальній панелі був умонтований невеличкий екран БТБ. Напис під екраном застерігав, що при перемиканні каналів зображення на певний час зникатиме. Любителі телебачення могли скористатися кнопковим перемикачем.

Праворуч під екраном, поряд із фірмовим записником авіакомпанії, на ланцюжку висіла тоненька ручка виробництва "Дженерал атомікс". Річардс вирвав аркуш паперу й накарлючив:

"Я впевнений на 99%, що вам учепили якогось жучка, щоб підслуховувати — в черевику, волоссі чи, може, в рукаві. Маккоун зараз наслухає, жде, коли ви прохопитесь, я певен. Закатайте істерику, благайте, щоб я не смикав за кільце. Тоді в нас буде більше шансів. Згодні?"

Річардс показав написане Амелії, жінка кивнула головою, а він, повагавшись, дописав:

"Чому ви їм збрехали?"

Амелія взяла в нього ручку, яка на мить зависла над аркушем, що лежав у Річардса на коліні: "Не знаю. Через вас я почувалася вбивцею. Вигляд вашої дружини... Та й ви самі здавалися таким... — Ручка знову зависла в повітрі. — ...нещасним".

Річардс звів брови й ошкірився — останнє слово боляче вразило його. Він знову запропонував їй ручку, але жінка мовчки похитала головою. Річардс написав: "За п'ять хвилин починайте виставу".

Вона кивнула. Річардс зібгав аркушика, запхав його до попільнички в підлокітнику й підпалив. Папір спалахнув і якусь мить горів ясним полум'ям; у вікні теж зайнявся крихітний вогник. Коли полум'я згасло, Річардс розтовк попіл.

За п'ять хвилин Амелія Вільямс почала стогнати. Все було так щиро, що Річардс навіть злякався. Потім у нього майнула думка, що, може, вона й не прикидається.

— Будь ласка, не треба,— благала вона. — Прошу вас, не випробовуйте його нервів. Я ж вам нічого поганого не зробила. Я хочу додому, до свого чоловіка. В нас теж дочка, їй шість років. Вона ж питатиме, де її мама.

Річардс відчув, як у нього двічі сіпнулась брова. Він не хотів, щоб жінка аж так старалась. Аж так.

— Він дурний,— сказав Річардс, намагаючись говорити не дуже гучно, аби це не здавалося розрахованим на чуже вухо,— але, я сподіваюся, не настільки дурний. Все обійдеться, місіс Вільямс.

— Вам легко говорити. Ви нічого не втрачаєте.

Річардс не відповів. Амелія справді мала рацію. Нічого, бо вже все втратив.

— Ну покажіть йому, хай побачить,— молила вона. — Бога ради, чому ви її не покажете? Тоді він повірить... скаже, щоб відмінили тривогу на землі. На нас увесь час націлені ракети. Я сама чула, як він про це казав.

— Не можу я нічого показати,— заперечив Річардс. — Щоб дістати її з кишені, треба поставити кільце на запобіжник, тобто ризикувати. Нас усіх тут може рознести на шмаття. До того ж,— додав він глузливо,— я однаково не показав би її, навіть якби це було просто зробити. Цьому недоумкові є що втрачати. Тож нехай мліє.

— Мабуть, я далі не витримаю,— тупо сказала Амелія. — Я ладна штурхонути вас і покінчити з цим усім. Нас однаково жде такий кінець, хіба ні?

— Ви не... — почав був Річардс, та в цю мить двері другого класу розчахнулись і до салону майже вдерся Маккоун. Обличчя його було спокійне, зате очі світились дивним блиском, який Річардс одразу впізнав. То був блиск жаху — білий, шалений, палючий.

— Місіс Вільямс,— швидко кинув Маккоун. — Кави, будь ласка. Сім порцій. Мабуть, у цьому рейсі вам доведеться виконувати роль стюардеси.

Жінка підвелась і, не глянувши на жодного з чоловіків, спитала:

— Де?

— Пройдіть уперед,— лагідно сказав Маккоун. — Ніс доведе. — Цей м'який з вигляду чоловічок, який так добродушно кліпав очицями, був готовий кинутися на Амелію Вільямс одразу, тільки-но помітив би, що вона виявляє прихильність до Річардса.

Не озираючись, вона пішла вздовж проходу.

Втупивши погляд у Річардса, Маккоун спитав:

— Ти відмовишся від свого задуму, якщо я пообіцяю тобі прощення, друже?

— "Друже". Таке масне слово в твоїх вустах,— здивовано промовив Річардс. Зігнувши пальці на вільній руці, він обдивився руку. Засохла кров, рани та подряпини нагадали про лісову "прогулянку" в південному Мені із зламаною щиколоткою. — Справді масне. Наче кинув на сковороду два фунти жирних шніцелів — інших у магазинах "Добробут" нашого Південного району не дістанеш. — Річардс глянув на вміло приховане костюмом Маккоунове черевце. — А тут ми бачимо щось зовсім інше. Твоє черевце виросло, мабуть, на біфштексах. З найкращої вирізки. А найкраща вирізка жиру не має, хіба що скраєчку, правду я кажу?

— Прощення,— повторив Маккоун. — Як тобі звучить це слово?

— Як брехня,— посміхнувся Річардс. — Як смердюча брехня. Думаєш, я не знаю, що ти звичайний найманець?

Маккоун почервонів. Не просто зашарівся — його обличчя стало схожим на цеглину.

— А непогано було б потренуватися на тобі у моєму домашньому тирі,— сказав він. — Є такі високочутливі розривні кулі. Після неї голова нагадує гарбуз, що впав на хідник з горішнього поверху хмарочоса. Кулі наповнені газом. Розриваються від зіткнення з будь-яким предметом. А от якщо поцілити в живіт...

— Стережись! Висмикую кільце! — крикнув Річардс.

Маккоун пронизливо вереснув, поточився назад і, вдарившись крижами об м'який підлокітник по той бік проходу, перекинувся в

крісло, наче в гамак; його руки несамовито молотили повітря, ніби він захищався од вибуху.

За хвилину, переплівшись пальцями, руки втихли, наче закам'янілі птахи. Обличчя Маккоуна прозирало крізь це химерне плетиво, ніби посмертна гіпсова маска, на яку невідомий жартівник начепив окуляри.

Річардс реготав. Спочатку то був надтріснутий, несміливий звук, чужий для його власного вуха. Як давно він уже не сміявсь отак по-справжньому, щиро, коли сміх вільно, нестримно йде із самого нутра? Мабуть, за своє сіре, сповнене поневірянь чесне життя він ні разу не мав такої нагоди. Й ось нарешті він сміявся від душі.

"Ах ти ж вилупок!"

Маккоун утратив голос, лише ворушив губами. Обличчя його було пом'яте, мов іграшковий ведмедик, якому добряче дісталося від дитячих рук.

А Річардс сміявся. Вчепивсь вільною рукою за підлокітник і сміявся, сміявся, сміявся.

22 проти 100...

Голос Голловея повідомив, що літак перетинає кордон між штатом Вермонт і Канадою. Командир, мабуть, добре знав своє діло. Річардс нічого не бачив унизу, крім темряви, де вряди-годи прозирали грона вогнів. Річардс обережно поставив чашку з кавою й спитав:

— Командире, ви не могли б дати мені карту Північної Америки?

— Фізичну чи політичну? — втрутивсь інший голос. Штурман, подумав Річардс. Тепер саме був час прикинутися заплішеним дурнем і

вдати, ніби сам не знає, яка йому потрібна карта. А він таки й справді не знав.

— Обидві,— рішуче відповів Річардс.

— Ви пришлете по них жінку?

— Як тебе звуть, друже?

Той мовчав, приголомшений тим, що на нього звернули увагу.

— Донаг'ю.

— Так от, Донаг'ю, ти маєш ноги. То, може, трохи ними попрацюєш і принесеш сам ті карти?

Донаг'ю попрацював ногами й приніс. У нього було довге, зачесане на мексиканський манір волосся, а штани так тісно облягали ноги, що між ними виразно вимальовувалося щось подібне до сітки з м'ячами для гри в гольф. Карти були в м'яких пластикових планшетах. У чому було добро Донаг'ю, Річардс не знав.

— Я не хотів вас образити,— знехотя промовив Донаг'ю.

Річардсові здалося, що цей тип йому декого нагадує. Ось такі грошовиті

молодики, не знаючи, куди подіти свій час, тинялись озброєними ватагами по злиденних злачних місцях великих міст, іноді пішки, здебільшого на мотоциклах. То були гомики. А гомиків треба викорінювати. Очистити від них наші демократичні громадські туалети. Такі, як Донаг'ю, воліли обмежуватись цими кублами розпусти й рідко потикалися в нетрища гетто. А коли потикались, їх там стирали на мак.

Не витримавши важкого погляду Річардса, Донаг'ю ніяково затупцяв на місці.

— Вам більше нічого не потрібно?

— Ти часом не гомик, друже?

— Що?

— Нічого. Йди. Допомагай своїм хлопцям.

Донаг'ю квапливо подався геть.

Річардс швидко зорієнтувався, що політична карта — це та, на якій нанесено міста й дороги. Приклавши до неї пальця від Деррі в західному напрямку, до кордону між Канадою й Вермонтом, він приблизно визначив точку, в якій перебував літак.

_ Командире!

— Слухаю.

— Повертайте ліворуч.

— Як? — У голосі Голловея чулося щире здивування.

— Я хотів сказати — на південь. Просто на південь. 1 пам'ятайте...

— Я пам'ятаю,— урвав його Голловей. — Не турбуйтесь.

Літак нахилився. Маккоун так і сидів, скарлючившись у кріслі, в яке щойно впав, і витріщався на Річардса хижими очима.

21 проти 100...

Річардс відчував, що вряди-годи впадає в дрімоту, й це лякало його. Монотонне гудіння моторів підступно заколисувало. Маккоун здавав собі звіт у тому, що діялось із Річардсом, і все більше нагадував лиса, який, затаївшись, чекає свого часу. Амелія теж усе бачила. Скулившись жалюгідним клубочком у кріслі біля кухні, вона стежила за обома чоловіками.

Річардс випив ще дві чашки кави. Марно. Йому ставало дедалі важче зосереджуватись і знаходити на карті пункти, які називав безвиразний голос Голловея.

Зрештою Річардс усадив собі кулака в бік, де його дістала кулд. Його пронизав нестерпний біль, але в обличчя наче хтось линув холодною водою. З кутиків міцно стулених губів, немов із стереоколонок, вихопилось тихе сичання. Кров розпливлась гарячою плямою на сорочці, просочилася крізь полотно на руку.

Амелія застогнала.

— За шість хвилин пролітатимемо Олбані,— обізвався Голловей. — Його можна буде побачити з ілюмінатора ліворуч.

— Спокійно,— промовив Річардс, ні до кого не звертаючись, хіба що до себе. — Спокійно. Тільки спокійно.

Господи, чи скоро це все скінчиться? Так. Скоро.

Була за чверть восьма.

20 проти 100...

Усе те скидалося на страшний сон, що виповз із мороку й проник у напіврозбуджений мозок, а може, то було видіння або галюцинація. Одна половина свідомості Річардса зосередилась на маршруті польоту й на постійній небезпеці з боку Маккоуна. Друга передчувала якесь лихо. В мороці не Припинявся таємничий рух.

"Стежити далі. Дозвіл одержано".

У темряві ночі завивали потужні сервомотори. Палали невидимі інфрачервоні очі. Блідо-зеленим світлом яскріли циферблати, по екранах радарів бігали промені індикаторів.

"Захват. Переходжу на режим автоматичного супроводу".

Путівцями глухо вуркотали машини, на їхніх трикутних платформах, за двісті миль одна від одної, зводилися в нічне небо чаші мікрохвильових антен. Невидимими кажанами летіли безконечні потоки електронів. Зіткнення, луна. Сильний спалах відбитого імпульса й бліде залишкове зображення, на мить підсилене променем індикатора в точці, що трохи південніше.

"Зображення чітке?"

"Так. Двісті миль на південь від Ньюарка. А може, над Ньюарком".

"Наказ про утримання від пуску ще діє?"

"Так".

"Над Олбані він був наш".

"Спокійно, друже".

Машини гуркотіли порожніми вулицями міст, із полатаних картоном вікон визирали перелякані, повні зненависті очі. Здавалося, в нічній темряві через ці міста з ревінням проходять якісь доісторичні страховиська.

"Відкрити шахти".

Потужні мотори, виючи, зрушують з місця важезні бетонні ковпаки (вони нагадують ті, що їх у давні часи надівали на голову тупим учням) і відсувають їх убік по блискучих сталевих рейках. Круглі отвори шахт зяють, наче входи до підземного царства уеллсівських морлоків. У повітря вихоплюються випари рідкого водню.

"Ведемо. Ми ведемо його, Ньюарк".

"Прийнято, Спрінгфілд. Тримайте нас у курсі".

Від гуркоту проїжджаючих машин п'янички в глухих провулках прокидалися й очманіло втуплювались у вузенькі смужки неба між будинками, що тулились один до одного. Очі в тих людців вицвіли й пожовкли, з рота капала слина. Старечі руки за звичкою тяглися до газет, щоб захиститись від осіннього холоду, але газет не було — їх остаточно витіснило безплатне телебачення. БТБ правило світом. Алілуя. Хто гроші має, той "доукси" вживає. Високо в небі жовті очі помітили якісь миготливі вогники. Блим, блим... Червоний — зелений, червоний — зелений. Гуркіт машин завмер удалині, а його від/іуння ще металося в кам'яних ущелинах вулиць, наче по них молотили кулаками вандали. П'янички знову засинали, невдоволено бурмочучи.

"Ми засікли його на захід від Спрінгфілда".

"Перевірка "так-ні" через п'ять хвилин".

"Із Гардінга?"

"Так".

"Ми взяли його в лещата, тримаємо".

Цілу ніч літали невидимі кажани, снуючи павутину над північно-східною Америкою. Сервомотори, керовані комп'ютерами фірми "Дженерал атомікс", працювали бездоганно. Тисячі ракет непомітно оберталися за червоним і зеленим вогниками, що блимали, мандруючи небом. Вони були наче сталеві отруйні змії, які чекають свого часу.

Усе це бачив Річардс, водночас не забуваючи, де він є. Хоч як це дивно, але така роздвоєність мозку заспокоювала. Викликала відчуженість, що межувала з божевіллям. Його палець, на якому вже запеклася кров, посувався по карті все далі й далі на південь. Зараз вони в районі Спрінгфілда, тепер на захід від Гартфорда, а тепер...

"Ведемо".

19 проти 100...

— Містере Річардс!

— Слухаю.

— Ми над Ньюарком, штат Нью-Джерсі.

— Знаю,— відповів Річардс. — Я слідкую по карті. Голловей!

Голлоїзей не відгукнувсь, але Річардс знав, що він слухає.

— Вони ввесь час тримають нас на прицілі, так?

— Так,— сказав Голловей.

Річардс подивився на Маккоуна.

— Мабуть, вирішують, чи варто пожертвувати професійним людоловом, який оце серед нас. Уявіть собі, що вони вирішать це питання позитивно. Вигодують собі іншого.

Маккоун загарчав, і Річардс подумав, що це підсвідомий відгук, притаманний усім Маккоуновим предкам аж до тих неандертальців, які воліли непомітно підкрадатися до ворога з важким каменем, аніж, не вдаючись до підступу, зійтися з ним у чесному смертельному двобої.

— Коли ми будемо над відкритою місцевістю, командире?

— Не будемо. Принаймні поки летимо на південь. Зате, коли пролетимо над буровими вишками в Новій Каролініі, опинимося над морем.

— Все, що далі на південь — передмістя Нью-Йорка?

— Приблизно так,— відповів Голловей.

— Дякую.

Внизу світився вогнями Ньюарк, наче жменя жіночих прикрас, недбало кинутих у чорний оксамитовий футляр.

— Командире!

— Слухаю... — Голос у Голловея звучав стомлено.

— А тепер курс просто на захід.

Маккоун підскочив, наче йому хтось дав штурхана. Амелія від переляку аж закашлялась.

— На захід? — перепитав Голловей. У його голосі вперше почулися тривога і страх. — Ви самі напитуєте собі лиха. Ми летітимемо над досить відкритою місцевістю. Вся Пенсільванія між Гаррісбургом і Пітсбургом — це фермерські землі. На схід від Клівленда немає жодного великого міста.

— Ви що, збираєтесь визначати мою стратегію, командире?

— Та ні, я...

— Просто на захід,— коротко повторив Річардс.

Ньюарк хитнувся і зник із очей.

— Ти геть здурів,— сказав Маккоун. — Вони рознесуть нас на друзки.

— Разом з тобою і ще п'ятьма безневинними? І це в нашій шляхетній країні?

— Це буде помилка,— різко промовив Маккоун. — Навмисна помилка.

— Ти хіба не дивишся "Національного вісника"? — посміхнувся Річардс. — Ми не помиляємось. Принаймні з тисяча дев'ятсот п'ятдесятого року не припустилися жодної помилки.

Під крилом проплив Ньюарк, і знову внизу не було нічого, крім темряви.

— Чогось тобі вже не до сміху,— сказав Річардс.

18 проти 100...

За півгодини почувся голос Голловея. Він був схвильований.

— Річардсе, ми одержали екстрене повідомлення з Гардінга. Дирекція розважальних програм хоче встановити з нами прямий зв'язок. Мені сказали, що у ваших інтересах увімкнути БТБ.

— Дякую.

Річардс подивився на екран і мало не ввімкнув телевізор, але відсмикнув руку, немов спинка переднього крісла була гаряча. Його охопило дивне відчуття жаху і того, що все воно вже було. Це ж однаково, що почати все спочатку: Шійла з її змарнілим обличчям, дух капусти з квартири місіс Дженнер Галасливі трансляції розважальних програм. "Доларове колесо". "Верхи на крокодилах". Плач Кеті. Ясна річ — про другу дитину не могло бути й мови, навіть якби це все кудись подіти й почати все наново. Навіть народження Кеті було чимось неймовірним.

— Увімкни,— сказав Маккоун. — Може, вони хочуть запропонувати нам... тобі... якусь угоду.

— Заткни пельку,— огризнувся Річардс.

Він чекав, поки все його тіло наповнилося жахом, наче важкою водою. В ньому прокинулось недобре передчуття. Все тіло страшенно боліло. Рана в боку досі кривавила, ноги охляли, ніби їх відібрало. Він не був певен, що зможе підвестися, коли надійде час закінчити цю безглузду виставу.

Крекнувши, Річардс знову нахилився вперед і натис кнопку. На екрані відразу з'явилося напрочуд чітке, яскраве зображення. То було обличчя, на якому застиг вираз терплячого очікування, дуже чорне й

дуже знайоме. Ден Кілліан. Він сидів за письмовим столом червоного дерева із символом Дирекції розважальних телепрограм.

— Вітаю,— стиха промовив Річардс.

Він мало не випав з крісла, коли Кілліан випростався й, ошкірившись, сказав:

— І я вас вітаю, містере Річардс...

17 проти 100...

— Я вас не бачу,— вів далі Кілліан,— зате чую. Ваш пристрій для внутрішнього зв'язку підключено до рації в пілотській кабіні. Мені сказали, що вас поранено.

— Все не так страшно, як здається,— відповів Річардс. — У лісі трохи подряпався.

— Ну звісно,— сказав Кілліан. — Славетна втеча лісом. Боббі Томпсон уже розтрубив про неї сьогодні ввечері. Ну й, певна річ, про ваш останній подвиг. Завтра в той ліс набіжить тьма людей, які будуть раді знайти бодай клаптик вашої сорочки, а якщо пощастить, то, може, й гільзу.

— Оце вже погано,— зауважив Річардс. — Я там зайця бачив.

— Ви найвидатніший учасник нашої передачі, Річардсе. До цього спричинилося й те, що вам щастило, та й ваша особиста винахідливість. Хоч би там що, а ви, безперечно, досягли неабиякого успіху. Отож ми хотіли б запропонувати вам угоду.

— Яку угоду? Показати на всю країну, як мене розстрілюватимуть?

— Захоплення літака — найефектніше з того, що ви звершили, але й найбезглуздіше. Знаєте чому? Бо ви вперше одірвались од своїх людей. Ви залишили їх на землі. Це стосується навіть жінки, яка вас захищає. Може, ви думаєте, що вона з вами заодно. Може, вона й сама так думає. Але це не так. Там, у літаку, є тільки наші люди, Річардсе. Ви вже труп. Ви приречений. Остаточно.

— А мені ввесь час нагадують, що я ще живий.

— Останні дві години ви прожили тільки тому, що так захотіла Дирекція розважальних телепрограм. Це моїх рук діло. І я пробив схвалення угоди, яку вам пропоную. Стара гвардія страшенно опиралася — такого ще ніколи не було,— проте я свого домігся. Ви запитували, кого варто вбити на самій горі, якщо вам пощастить добратися туди з автоматом. Одним із них був би я, Річардсе. Вас це не дивує?

— Мабуть, дивує. Бо я гадав, що ви просто приручений фірмою чорнопикий.

Кілліан сіпнув головою й засміявсь, але сміх вийшов силуваний — сміх людини, яка зробила високу ставку й тепер страшенно хвилюється.

— Ось яка суть угоди, Річардсе. Ви летите до Гардінга. В аеропорту на вас чекатиме мікроавтобус. Відбудеться церемонія страти — вистава, звичайно. Потім ви приєднаєтесь до нашої команди.

Маккоун аж вереснув од несподіванки:

— Ах ти ж чорнопикий вилупку!..

Амелія Вільямс заціпеніла.

— Чудово,— промовив Річардс. — Я знав, що ви талановитий чоловік, але цей хід був просто геніальний. З вас вийшов би прекрасний продавець старих автомобілів, Кілліане.

— Хіба поведінка Маккоуна свідчить про те, що я брешу?

— Маккоун — чудовий актор. Він міг би навіть здобути премію за комедію, яку розіграв в аеропорту... — відповів Річардс. І все-таки він був спантеличений. Маккоун хутенько відіслав Амелію варити каву, коли відчув, що через неї може статися вибух; Маккоун увесь час виказував свою люту зненависть до нього. Все це якось не пасує до щойно зробленої пропозиції. Чи, може, пасує? Голова в Річардса пішла обертом. — А що, як ви втнули цю штуку без його відома? Розраховуючи на його щиру реакцію.

— Ви розіграли комедію з пластиковою вибухівкою, містере Річардс, — сказав Кілліан. — Ми знаємо — знаємо,— що ви нас просто залякуєте. А от на моєму столі є кнопка — маленька червона кнопочка,— і я вас не залякую. Через двадцять секунд після того, як я її натисну, ракети з ядерними боєголовками рознесуть вашого літака на друзки.

— "Чорний ірландець" — теж не вигадка,— сказав Річардс, одначе відчув у роті кислий присмак. Блеф скис.

— Вигадка. Ви не могли ввійти в літак з пластиковою вибухівкою. Негайно спрацювала б сигналізація. На літаку є чотири спеціальні пристрої для виявлення повітряних піратів. П'ятий обладнали в парашуті, про який ви запитували. Мушу вам сказати, що в диспетчерській вежі аеропорту Войтфілд з великою цікавістю й трепетом ждали, чи не засвітяться сигнальні лампочки, коли ви увійдете в літак. Всі сходилися на тому, що у вас таки, мабуть, є той "Чорний ірландець". Ви виявили таку винахідливість, поки добралися до аеропорту, що це припущення видавалося цілком слушним. Усі відчули неабияку полегкість, коли побачили, що лампочки не засвітилися. Я

гадаю, ви не мали жодної можливості дістати вибухівку. Мабуть, ви запізно про неї подумали. Та дарма. Це погіршує ваше становище, але...

Маккоун раптом підскочив до Річардса.

— Приїхали,— сказав він, ошкірившись. — От тепер-то я розчереплю тобі голову к розтакій матері, дурню! — І він приставив Річардсові до скроні свого пістолета.

16 проти 100...

— І загинеш на місці,— озвався з екрана Кілліан.

Маккоун завагався, відступив на крок і з подивом витріщився на телевізор. Обличчя його пересмикувалось і морщилося, губи безгучно сіпались. Коли до нього врешті повернулася мова, він просичав:

— Я можу заарештувати його! Тут! Зараз же! Нам нічого більше не загрожує!..

— Тобі й так нічого не загрожує, бісів йолопе,— роздратовано урвав його Кілліан. — А Донаг'ю міг би давно його заарештувати, якби ми цього хотіли.

— Він карний злочинець! — закричав Маккоун, підвищуючи голос. — Він повбивав полісменів! Порушив закон, учинив акт повітряного піратства. Він... він публічно ображав мене й мою установу!

— Сядь,— сказав Кілліан, і в голосі його почувся холод міжпланетного простору. — Пора вже згадати, хто платить вам гроші, містере головний ловець.

— Я дійду до президента Ради! — шаленів Маккоун, бризкаючи слиною. — Коли це все скінчиться, ти опинишся на плантаціях! Ти, розтакий чорнопикий сучий сину...

— Киньте, будь ласка, пістолета на підлогу,— почувся ще один голос. Річардс злякано озирнувся. Це був Донаг'ю, штурман, і від нього віяло холодом і смертельною небезпекою. Його масне волосся тьмяно полискувало у прихованому світлі салону. В руках він тримав автомат "Магнум-Спрінгстен" із складаним прикладом, націлений на Маккоуна. — Я — Роберт С. Донаг'ю, з контролю Ради розважальних телепрограм. Пістолета — на підлогу!

15 проти 100...

Маккоун зміряв Донаг'ю нищівним поглядом, але за кілька секунд пістолет із глухим стуком упав на пухнастий килим.

— Ти...

— Я гадаю, ми вже наслухались вашого патякання,— перебив його Донаг'ю. — Будьте слухняним хлопчиком — підіть у другий клас і посидьте там.

Загарчавши в безсилій люті, Маккоун ступив кілька кроків назад. Він дивився на Річардса поглядом вампіра з давніх фільмів жахів,— вампіра, який злякався хреста.

Коли він пішов, Донаг'ю, махнувши пістолетом в іронічному привітанні, посміхнувся до Річардса:

— Більше він вам не докучатиме.

— Ти однаково схожий на гомика,— безвиразним голосом промовив Річардс.

Легка усмішка на обличчі Донаг'ю згасла. Він неприязно глянув на Річардса й подався в носовий відсік.

Річардс обернувся до екрана. Пульс у нього був ідеально рівний. Він не задихався, руки не тремтіли. Смерть стала нормою життя.

— Ви слухаєте, містере Річардс? — спитав Кілліан.

— Слухаю.

— Проблему розв'язано?

— Так.

— Добре. Тоді дозвольте мені повернутися до нашої розмови.

— Прошу.

Почувши тон його відповідей, Кілліан зітхнув.

— Як я вже казав, ми все знаємо. Це знижує ваші акції, зате збільшує вашу довіру до нас. Ви розумієте, чому?

— Так,— відчуженим голосом відповів Річардс. — Ви могли зняти цього металевого птаха з неба в будь-яку хвилину. Або Голловей з вашого дозволу посадив би його будь-де на свій розсуд. А Маккоун пришив би мене.

— Саме так. Тепер ви вірите в те, що ваш блеф не є доя нас таємницею?

— Ні. Але ви граєте краще за Маккоуна. Підсадити в літак свого хлопця — добрячий хід.

— Ну, Річардсе, ви просто чудо. Рідкісний екземпляр,— засміявся Кілліан. Одначе в голосі його знову вчувалася силуваність. Річардсові спало на думку, що Кілліан приховує від нього таке, про що дуже не хоче говорити. — Якби ви справді мали вибухівку, то смикнули б за кільце тоді, коли Маккоун приставив вам пістолета до голови. Ви знали, що він вас уб'є. А ви сиділи й чекали.

Річардс знав, що це кінець, знав, що вони все знають. На його обличчі промайнула гірка усмішка. Кілліан оцінить його хід. У нього гострий, іронічний розум. Хай заплатять за те, щоб побачити останню карту.

— Я не вірю жодному вашому слову. Якщо ви штовхнете мене на це, все злетить у повітря.

— Не були б ви самі собою, якби не довели свій задум до кінця. Містере Донаг'ю!

— Слухаю, сер. — Діловий, незворушний голос Донаг'ю почувся майже водночас у пристрої для внутрішнього зв'язку у телевізорі.

— Підійдіть, будь ласка, знову до містера Річардса й дістаньте із його кишені сумочку місіс Вільямс. Але сам він при цьому має лишитись цілий і неушкоджений.

— Слухаю, сер.

Річардсові чомусь пригадався перфоратор, що пробивав дірки в його пластиковій картці в Будинку розважальних телепрограм. Клац-клац-клац...

У салоні знову з'явився Донаг'ю і рушив просто на Річардса. Обличчя мав спокійне, холодне, безвиразне. "Запрограмований",— промайнуло Річардсові.

— Стій, хлопче,— промовив він, ворухнувши рукою в кишені куртки. — Твій хазяїн у безпечному місці, на землі. А ти, в разі чого, полетиш на місяць.

Донаг'ю на мить уповільнив сягнисту ходу, а в очах його прозирнула нерішучість, але він зараз же знову впевнено рушив уперед. Так само він прогулювався б Лазуровим берегом... чи підступав би до гомика, який щось жалісно белькоче, зіщулившись від страху в глухому провулку.

Може, схопити парашута й спробувати втекти? Марна річ. Куди тікати? Далі чоловічого туалета в кінці салону третього класу не втечеш.

— До зустрічі в пеклі,— стиха промовив Річардс і смикнув рукою в кишені. Цього разу реакція була кращою. Не зовсім задовільною, але кращою. Донаг'ю крекнув і скинув руки вгору, захищаючи обличчя,— цьому рухові було стільки ж років, скільки самій людині. Потім, упевнившись, що він ще на цьому світі, опустив руки, збентежений і розлючений.

Річардс дістав із брудної подертої кишені сумочку Амелії Вільямс і пожбурив нею в Донаг'ю. Сумочка вдарилась тому в груди й м'яко впала до ніг, наче підстрелена пташина. Вийнята з кишені рука була слизька від поту. Вона лежала в Річардса на коліні, незвично біла й чужа. Донаг'ю підняв сумочку, недбало оглянув її й подав Амелії. Річардс дивився, як сумочка переходить із рук у руки, і його охопило безглузде почуття смутку. Здалося, ніби він втрачає старого друга.

— Бабах,— стиха промовив він.

14 проти 100...

— Ваш хлопець тримається непогано,— стомлено зітхнув Річардс, коли Донаг'ю вийшов із салону. — Правда, я його трохи налякав, але я

думав, що він і штани замочить. — У Річардса почало час від часу двоїтися в очах. Він обережно оглянув рану. Кров на боці знову запікалась, але повільно. — Ну, а що далі? — спитав він. — Поставите камери в аеропорту — хай кожен бачить, що небезпечний злочинець діждався свого?

— Далі — пропозиція,— лагідно сказав Кілліан. На його чорному обличчі нічого не відбивалось. Та хоч би що він там приховував, однак скоро відкриє карти. Річардс це знав. І раптом його знову пойняв жах. Захотілося простягти руку й вимкнути телевізор, не слухати більше нічого. Він відчув, як усередині в нього все починає повільно й загрозливо пульсувати. А вимкнути телевізора він не міг. Звичайно, ні. Зрештою, це ж безплатне телебачення.

— Відступися, сатано,— пробурмотів він сам собі.

— Що? — здивувався Кілліан.

— Нічого. Кажіть, чого хочете.

Кілліан не відразу почав говорити. Він подивився на свої руки. Потім знову звів погляд. Річардс відчував, як від недоброго передчуття стогне якийсь — він не знав який — закуток його мозку. Здавалося, то волають душі бідняків, безіменної маси п'яничок, які сплять у глухих провулках.

— Маккоун вийшов з гри,— стиха промовив Кілліан. — Ви ж знаєте, це ваших рук діло. Ви розчавили його, мов яєчну шкаралупу. Ми хочемо, щоб тепер ви його заступили.

Досі Річардс думав, ніби його вже ніщо не може вразити, та тепер відчув, як рот його широко роззявився від безмежного подиву. Це брехня. Це не могло не бути брехнею. А проте — сумочка ж бо в Амелії. Навіщо їм брехати чи робити облудні пропозиції? Він поранений і самотній. Маккоун і Донаг'ю озброєні. Однієї-єдиної кулі в голову над

лівим вухом вистачить, щоб покінчити з ним — без метушні, без бійки, без зайвого клопоту.

Висновок: Кілліан каже щиру правду.

— Ви здуріли,— пробурмотів Річардс.

— Ні. Ви найкращии з тих, кого нам будь-коли траплялось переслідувати. А найкращий переслідуваний найкраще знає, де і як треба шукати. Поміркуйте трохи, і ви зрозумієте, що "Переслідування" має ширше призначення, ніж розважати маси та позбуватися небезпечних людей. Мережа, Річардсе, повсякчас потребує свіжих, нових талантів. Інакше вона не може існувати.

Річардс хотів щось сказати, але не міг. Жах не полишав його, ставав усе відчутнішим, заповнював усі пори тіла.

— Головний ловець ніколи не мав сім'ї,— сказав він нарешті. — Ви самі знаєте чому. Можливість шантажу...

— Бене,— промовив Кілліан щонайлагіднішим тоном,— ваші дружина й дочка загинули. Ось уже десять днів, як їх немає.

13 проти 100...

Кілліан усе говорив,— мабуть, уже досить довго,— проте до Річардса його слова долинали наче здалеку, спотворені в мозку якоюсь чудною луною. Здавалося, він упав у глибочезний колодязь і чує, як хтось гукає до нього згори. Його мозок поринув у непроглядну темряву, і на її тлі перед ним зринали спогади, ніби хтось показував слайди. Ось давня фотографія Шійли, знята "кодаком",— вона вихляє задком по залах великого магазину з блокнотом під пахвою. Міні-спідниці тоді саме знову ввійшли в моду. А ось вони вдвох сидять у кінці причалу (вхід вільний), спиною до камери, дивляться на воду. Тримаються за руки.

Коричнева фотографія хлопця в бахматому костюмі та дівчини в найкращій материній сукні, з такої нагоди підкороченої. Обоє стоять перед мировим суддею з величезною бородавкою на носі. Потім, весільної ночі, вони ще хихотіли над тією бородавкою. Далі — неприкрашена дійсність: чорно— білий знімок чоловіка з оголеними грудьми, у свинцевому фартусі, який тримається за масивний важіль у великому, схожому на склеп підземному приміщенні, освітленому дуговими лампами. Ще одне, кольорове фото в м'яких тонах (щоб не впадали в око голі обдерті стіни). На ньому жінка з великим черевом стоїть біля вікна й, відхиливши подерту штору, дивиться на вулицю, виглядає чоловіка. На її щоці м'якою котячою лапкою лежить світляна пляма. Остання фотографія, теж давній "кодак": худий молодик тримає високо над головою крихітне немовля; в усій його поставі — світло щастя й кохання, на обличчі — широка, від вуха до вуха, добра усмішка. Зображення замигтіли швидше, швидше, не навіюючи думок ні про горе, ні про кохання, ні про втрати — ні, ще ні,— а лише відчуття холодного заціпеніння, наче від новокаїну.

А Кілліан усе запевняв, що Мережа непричетна до їхньої смерті, що це просто жахливий випадок. Річардсові здавалося, ніби він вірить йому — не тільки через те, що ця історія надто неймовірна, аби не бути правдою, а й через те, що Кілліан знав: якщо Річардс погодиться на цю посаду, він одразу ж побуває в Південному районі, і йому вистачить однієї години, аби з'ясувати, як воно достеменно було.

Грабіжники. Троє. ("А може, "клієнти"?" — шпигонула болісна думка. Голос Шійли по телефону звучав тоді трохи насторожено, наче вона щось приховувала...) Вони були, мабуть, під впливом наркотиків. Може, погрожували малій, а Шійла намагалася захистити доньку. Обидві померли від колотих ран.

Ця думка повернула Річардса до дійсності.

— К бісу твою бредню! — крикнув він раптом, аж Амелія зіщулилась і затулила обличчя долонями. — Що з ними сталося? Кажи, що з ними сталося!

— Мені нема чого більше сказати. На вашій дружині понад шістдесят ножових ран.

— Кеті... — промовив Річардс безживним голосом.

Кілліан здригнувся.

— Бене, може, вам потрібен час, щоб подумати?

— Так. Так, потрібен.

— Мені страшенно жаль, друже. Присягаюся рідною матір'ю, ми до цього непричетні. Якби ви погодились на нашу пропозицію, ми влаштували б це інакше — оселили б їх десь в іншому місці, а ви могли б їх навідувати. Людина неохоче працює на тих, хто так жорстоко знищив її сім'ю. Ми це розуміємо.

— Мені треба подумати.

— Як головний ловець,— лагідно вів далі Кілліан,— ви мали б змогу знайти тих мерзотників і розправитися з ними. Та й з багатьма іншими, такими, як вони.

— Я хочу подумати. До побачення.

— Я ще...

Річардс простяг руку й вимкнув телевізор. Сидів у кріслі, наче закам'янілий, Руки безсило повисли між колінами. Літак і далі гудів крізь пітьму.

"Ну от,— подумав він. — Усе стало на свої місця. Геть усе".

12 проти 100...

Минула година.

"Поговорити,— Морж сказав,— із вами я хотів. Про туфлі, кораблі, сургуч... І чи ведмідь летів"1.

Перед ним пролітали спогади. Стейсі. Бредлі. Елтон Парракіс з його дитячим обличчям. Кошмари втечі, підпалені останнім сірником газети в підвалі бостонського готелю. Машини з бензиновими моторами, вищання гальм на шаленій швидкості, автомат, що плюється полум'ям. Кислий голос Лафліна. Фотографії тих двох дітей — добрі агенти були б для гестапо.

Ну, а чом би й ні?

Ніякої родини і, звичайно ж, ніякої моралі. Яка може бути мораль у людини без коріння, яка просто пливе за течією? Як мудро подбав Кілліан про те, щоб із спокійною, лагідною жорстокістю показати Річардсові, який він самотній. Бредлі з його пристрасними розмовами про забруднення повітря, що видавалися тепер далекою, нереальною, позбавленою будь-якого значення балаканиною. Носові фільтри. Атож. Був час, коли ця проблема здавалася надзвичайно важливою. А тепер ні.

"Бідняки завжди лишатимуться з тобою".

Це правда. Річардс сам породив жертву смертоносної державної машини. Та настане час, і знедолені пристосуються до нових умов,

з'являться мутанти. За десять, п'ятдесят тисяч років їхні легені вироблять свою власну фільтрувальну систему, і ці люди повстануть, повиривають фільтри у своїх гнобителів і дивитимуться, як ті корчаться й конають, задихаючись в атмосфері, де кисень відіграє другорядну роль. А яке ж тоді майбутнє в Бена Річардса? Він сам себе ошукає.

Надійде й час горювання. Вони сподіватимуться цього, все передбачать. Будуть хвилини, коли він лютуватиме, бунтуватиме. Знову спробує розповісти людям про навмисне отруєння атмосфери? Можливо. Але вони подбають, щоб цього не сталося. Подбають про нього, сподіваючись, що колись і він подбає про них. Інстинкт підказував йому, що він здатен на таке. Він навіть підозрював, що має хист до цієї справи. Вони допоможуть йому, зцілять. Мають на те ліки й лікарів/ Ті змінять його погляди.

І тоді — спокій.

Інакомислячих виполють, як бур'ян.

Він мріяв про спокій з такою самою жагою, з якою спраглий у пустелі мріє про воду.

Амелія Вільямс плакала ще довго, хоча мала б уже давно виплакати всі сльози. Річардс байдужно думав, що з нею буде далі. Тепер їй навряд чи варто повертатися до чоловіка й родини: просто вона вже не та жінка, яка зупинила свою машину тоді на дорозі, заклопотана думками про кулінарні рецепти та обіди, клуби та зустрічі. В ній з'явилося щось від червоних. Мабуть, тепер їй пропишуть ліки, процедури, терпляче пояснюватимуть переваги існуючого ладу. З'ясують, де розійшлися дві дороги, причину вибору хибного шляху. Справжнє свято для тих, хто полюбляє копирсатися в глибинах людського мозку.

Бенові раптом захотілося підійти до жінки, заспокоїти, сказати, що її не зовсім зламали, що навіть один лікувальний сеанс із застосуванням

сучасних засобів психотерапії поверне її до нормального стану, і вона почуватиме себе навіть краще, ніж до цієї пригоди.

Шійла... Кеті...

Ці імена зринули в голові й повторювались, бамкаючи, наче дзвони, поступово втрачаючи значення від безконечного повторення. Повтори своє ім'я двісті разів, і ти зрозумієш, що ти — ніхто. Горе було йому недоступне; його охопило невиразне почуття роздратованості й збентеження: вони впіймали його, перекрили кисень, і тоді, виявилось, що всі його погляди й мідяка не варті. Пригадався хлопець, з яким колись разом училися в школі: коли той підвівся, щоб дати врочисту клятву вірності, з нього спали штани.

Літак гудів і гудів. Річардс знову закуняв. У голові ліниво зринали й згасали образи, розгорталися цілі сцени, але вони не викликали ніяких почуттів.

І ось ще одна фотографія: глянцева, двадцять чотири на тридцять, зроблена знудженим поліційним фотографом, який, мабуть, у ту хвилину жував гумку. Речовий доказ номер такий-то, панове присяжні. Дитяче тіло з колотими та різаними ранами в залитому кров'ю ліжечку. Кров'яні плями та патьоки на стіні та на поламаній грі "Матуся гуска", купленій за десять центів. Липкий згусток крові на іграшковому ведмедику з одним оком.

Видіння вирвало його зі сну, Річардс рвучко підвівся, і з його широко роззявленого рота почали вихоплюватися невиразні крики. Повітря вирвалось із легенів з такою силою, що язик затріпотів, наче вітрило на вітрі. Усе в салоні раптом набуло чітких обрисів і накотилося на нього, мов хвиля морського прибою, гнітюче й жахливе. Ця реальність була така ж страшна, як і та, що її показували в кліпах агентства "Теленовини". Наприклад, мертвий Лафлін, якого витягали з тієї повітки в 'Гопіці. Все, все там було дуже натуральне і в кольорі.

Нажахана Амелія теж скрикнула, зіщулившись у кріслі, з широко розплющеними, схожими на потріскані порцелянові кулі на ручках дверей, очима, силкуючись усунути в рот цілого кулака.

До салону через кухню вдерся Донаг'ю з пістолетом у руці, в очах— намистинах спалахували гарячкові зблиски.

— Що тут діється? Що сталося? Маккоун?..

— Ні,— відповів Річардс, відчуваючи, як серце поволі заспокоюється, тож не доведеться розпачливо виштовхувати з себе слово за словом. — Кошмар наснився. Доньку бачив.

— А-а. — Очі в Донаг'ю пом'якшали від нещирого співчуття. Він не вмів прикидатись. Мабуть, так і залишатиметься тупим найманцем усе своє життя. А може, ще й навчиться чогось?..

Донаг'ю обернувся, щоб іти.

— Донаг'ю! — Той знову сторожко обернувся. — Добряче я тебе налякав,

га?

— Ні.

По цій короткій відповіді Донаг'ю відвернувся. На карку в нього зібралася складка. Сідниці, обліплені блакитними форменими штанами, були круглі, наче в дівчини.

— Я міг би й дужче налякати,— зауважив Річардс. — Міг би пообіцяти, що вийму в тебе фільтра з носа.

Донаг'ю вийшов.

Річардс знесилено заплющив очі. В голові знову зринула ота глянцева фотографія двадцять чотири на тридцять. Він розплющив очі. Заплющив. Фотографія більше не з'являлася. Впевнившись, що вона вже не з'явиться, принаймні зараз, він розплющив очі й натис кнопку.

З екрана на нього дивився Кілліан.

11 проти 100...

— Що, Річардсе? — Кілліан нахилився вперед, не приховуючи напруження.

— Я вирішив прийняти вашу пропозицію,— сказав Річардс.

Кілліан відхилився назад і всміхнувся самими очима.

— Я дуже радий.

10 проти 100...

— О Боже,— здивувався Річардс, переступивши поріг царства пілотів.

Голловей озирнувся:

— Привіт.

Він якраз був на зв'язку з детройтським радіомаяком УВЧ. Данінгер пив каву.

Обидва пульти управління були полишені самі на себе. Одначе там увесь час щось рухалося то в той, то в той бік, то вперед, то назад, щось оберталося, наче підкоряючись невидимим рукам і ногам. Крутилися диски. Спалахували лампочки. Здавалося, сюди постійно надходив якийсь могутній потік інформації, так само, як і виходив звідси... не знати куди.

— А хто веде машину? — зачудовано спитав Річардс.

— Автик,— відповів Данінгер.

— Автик?

— Автопілот. Незрозуміло? Таке собі жартівливе скорочення. — Данінгер раптом усміхнувся. — Раді бачити вас у нашій компанії. Вам важко в це повірити, але тут дехто неабияк уболівав за вас.

Річардс стримано кивнув головою.

Голловей заповнив ніякову паузу:

— Автик мене й самого часом дивує, а я літаю вже двадцять років. Дуже надійна техніка, хоча й з біса складна. Проти неї старий автопілот — однаково що ящик від апельсинів проти комоду вісімнадцятого століття.

— Та невже? — промовив Річардс, втупившись у нічну темряву.

— Саме так. Настроюєшся на пункт призначення, а далі Автик з допомогою радара сам робить своє діло. Ми вже ніби й не потрібні, хіба що для зльоту й посадки. Або коли щось вийде з ладу.

— І багато ви можете зробити, коли щось вийде з ладу? — спитав Річардс.

— Ми можемо молитися,— сказав Голловей. Може, він хотів пожартувати, але його відверта відповідь якось прикро повисла в повітрі.

— Оці штурвали й ведуть літак? — спитав Річардс.

— Вони змінюють висоту,— пояснив Данінгер. — А педалі — напрям польоту.

— Схоже на дитячий автомобіль.

— Трохи складніше,— втрутився Голловей. — Скажімо, на кілька кнопок більше.

— А що станеться, як ваш Автик схибнеться з розуму?

— Такого не буває,— з усмішкою промовив Данінгер. — А якби колись трапилося, то ми б від нього просто відмовились. Але комп'ютер ніколи не помиляється, друже.

Річардс хотів іти, та ніяк не міг відірвати погляду від усіх тих штурвалів, педалей та перемикачів, що ввесь час ледь помітно й, здавалося, довільно рухались. Голловей з Данінгером повернулися до свого діла — почулися незрозумілі цифри, пішла якась інформація вперемішу із атмосферними перешкодами.

Один раз Голловей озирнувсь і ніби здивувався, побачивши Річардса й досі в кабіні. Ошкірившись, махнув рукою в темряву.

— Скоро Гардінг.

— Як скоро?

— Хвилин за п'ять-шість на горизонті побачимо заграву.

Коли Голловей озирнувся вдруге, Річардса вже не було, Командир звернувсь до Данінгера:

— Я буду радий, коли ми нарешті випустимо цього хлопця на землю. Він трохи з дуринкою.

Данінгер похнюпився, на обличчя йому впав зелений відсвіт од приладів.

— Йому не сподобався наш Автик. Ви це помітили?

— Помітив,— відповів Голловей.

9 проти 100...

Річардс повертався назад вузьким коридором, де ледве міг пройти один чоловік. Фрідмен, радист, навіть не підвів на нього очей. Донаг'ю теж. Річардс зайшов у кухню й зупинився.

Запах кави був міцний і приємний. Річардс наповнив чашку, додав трохи вершків, сів у крісло, де звичайно перепочивали стюардеси. Кавоварка булькотіла й парувала.

Прозорий холодильник був забитий розкішними розфасованими обідами, бар — теж заставлений фірмовими пляшечками авіакомпанії.

"Тут можна було б добряче піддати",— подумав Річардс.

Він сидів, сьорбаючи каву,— міцну, смаковиту. Кавоварка все булькотіла.

"Ну от я й тут",— подумав він і знову сьорбнув. Авжеж, ніякого сумніву. Він тут, сидить і п'є каву.

Кухонне причандалля було акуратно прибране. Раковина з нержавіючої сталі виблискувала, наче оздоба гарнітуру "Форміка". І, звичайно ж, на електроплитці булькотіла й парувала кавоварка "Сайлекс". Шійла завжди хотіла придбати собі таку. "Сайлекс" — річ міцна й довговічна",— казала вона.

Річардс заплакав.

Був тут і крихітний туалет, призначений лише для задків стюардес, Крізь прочинені двері Річардс бачив навіть блакитну, дезинфіковану для тих чепурух воду в унітазі. Сідай собі й роби своє на висоті п'ятдесят тисяч футів, серед цих витончених розкошів.

Річардс пив каву, дивився, як булькотить і парує кавоварка, й плакав. Плач був спокійний, безгучний і скінчився разом із кавою.

Річардс підвівсь і поставив чашку в раковину. Потім узяв кавоварку за коричневу пластикову ручку й акуратно вилив каву. На товстому склі виступили намистинки пари.

Він витер сльози рукавом куртки й знову вийшов у вузький коридор. Тримаючи кавоварку в руці, вступив до кабіни Донаг'ю.

— Кави не хочеш? — спитав Річардс.

— Ні,— коротко відповів Донаг'ю, не підводячи погляду.

— Певно, що хочеш,— сказав Річардс і з усієї сили, на яку тільки був здатен, опустив важку посудину на схилену над столом голову Донаг'ю.

8 проти 100...

Від напруги рана в боку втретє роз'ятрилась, але кавоварка не розбилася. Мабуть, скло з домішками якогось там вітаміну, щоб не тріскалось від сильної вібрації, подумав Річардс. На кавоварці лишилась пляма крові. Донаг'ю, навіть не зойкнувши, ткнувся головою в розкладені на столі карти. Кров цівкою потекла через верхній планшет на підлогу.

— Борт сі дев'ятнадцять вісімдесят чотири, прийнято п'ятірку в порядку,— жваво обізвалося радіо.

Річардс і далі тримав у руці кавоварку. До неї прилипло пасмочко волосся Донаг'ю.

Річардс упустив її додолу, але звуку не почув. Тут підлога теж була встелена килимом. Із скла зринула вгору водяна бульбашка й, перетворившись на налите кров'ю око, підморгнула Річардсові. Потім він знову побачив перед собою глянцеву фотографію Кеті в залитому кров'ю ліжечку й здригнувся.

Піднявши за волосся важку голову Донаг'ю, він лапнув у внутрішній кишені його блакитної форменої куртки. Пістолет був на місці. Річардс уже майже відпустив мертву голову, та, передумавши, задер її ще вище. На обличчі Донаг'ю застиг ідіотський косий погляд, у роззявлений рот бігла кров.

Річардс протер мерцеві одну ніздрю й заглянув усередину.

Ось він — малесенький, крихітний фільтр. Блискуча сіточка.

— Борт сі дев'ятнадцять вісімдесят чотири, підтвердіть ваш час прибуття,— знов обізвалося радіо.

— Гей, це до тебе! — гукнув Фрідмен через коридор. — Донаг'ю!..

Річардс покульгав у коридор. Він відчував страшенну кволість. Фрідмен

підвів на нього погляд.

— Скажіть, будь ласка, Донаг'ю, хай підніме свою гепу й підтвердить...

Річардс поцілив його трохи вище від верхньої губи. Зуби розлетілися, наче

розірване намисто дикуна. Кривава каша з мозку та волосся обліпила плямами вирвану з журналу об'ємну фотографію дівчини, що навіки розсунула ноги в ліжку червоного дерева.

З кабіни пілотів долинув приглушений вигук — Голловей відчайдушно рвонувся з місця, намагаючись зачинити двері. Річардс устиг помітити в нього на лобі малесенький шрам, схожий на знак запитання. Мабуть, ще коли був малим бешкетником, грався в пілота й упав з дерева.

Річардс вистрілив йому в живіт. Голловей вигукнув протяглим голосом:

"О-о-о-о-о-х!" Ноги висковзнули з-під нього, він упав долілиць.

Данінгер обернувсь у кріслі з обрезклим, блідим, наче місяць, обличчям.

— Не стріляй, а?.. — встиг він сказати, і йому перехопило подих.

— Ось тобі,— лагідно промовив Річардс і натис на гачок.

Данінгер вивалився з крісла, позад нього щось луснуло й на мить спалахнуло.

— Борт сі дев'ятнадцять вісімдесят чотири, підтвердіть розрахунковий час прибуття.

Річардс раптом гикнув і з його рота ринув струмінь кави й жовчі. Від напруження рана в боку ще дужче роз'ятрилася, відгукнувшись нестерпним шпиганням.

Річардс покульгав до пілотських крісел; штурвали та важелі так само похитувалися, ковзали — складний тандем працював безустанно. Як багато тут шкал і важелів...

Чи є в них постійний зв'язок із землею? Адже політ незвичайний. Напевне є.

— Підтверджую,— наче в приватній розмові відповів Річардс.

— Борт сі дев'ятнадцять вісімдесят чотири, у вас там працює телевізор? У нас на прийомі якісь незрозумілі перешкоди. У вас усе гаразд?

— П'ятірка в порядку,— відповів Річардс.

— Скажіть Данінгеру, що з нього пляшка пива,— загадково промовив голос. Далі чувся тільки тріск атмосферних перешкод.

Машину вів Автик.

Річардс повернувся в салон — діло треба було довести до кінця.

7 проти 100...

— Господи милосердий,— простогнала Амелія Вільямс.

Річардс недбало глянув на себе. Весь його правий бік, від ребер до литки, яскрів багрянцем.

— Хто б міг подумати, що в старого так багато крові,— промовив він.

Раптом до салону першого класу вдерся Маккоун. Одного погляду на

Річардса йому було досить, аби зрозуміти, що сталося. Пістолета він тримав у руці. Два постріли прогриміли одночасно.

Маккоун зник за шторою, де починався салон другого класу. Річардс важко опустивсь у крісло. Він відчував страшенну втому. В животі з'явилася велика дірка, крізь яку було видно кишки.

Амелія кричала безперестанку, вчепившись руками за щоки, відтягуючи їх донизу з такою силою, що обличчя її стало схожим на пластикову маску відьми.

До салону, заточуючись, знову ввійшов Маккоун. Він усміхався. Куля знесла йому півчерегіа, але страшний вискал не сходив з обличчя.

Він вистрілив двічі. Перша куля пролетіла в Річардса над головою. Друга пройшла під ключицею.

Річардс теж вистрілив. Маккоун, заточуючись, двічі обкрутився на місці, наче виконував безглуздий танок. Пістолет випав з його руки. Здавалося, він розглядає грубий шар пінопласту на стелі, порівнюючи

його з тим, який був у салоні другого класу. Нарешті Маккоун гримнувся на підлогу. В салоні стояв дух пороху та смалятини, свіжий і міцний дух, мов ото запах яблук, коли з них чавлять сидр.

Амелія кричала без угаву. Річардс подумав, який здоровий і сильний у неї голос.

6 проти 100...

Річардс підводився надзвичайно повільно, притримуючи кишки рукою. Мав таке відчуття, ніби в животі хтось запалює сірники.

Він повільно йшов уздовж проходу між кріслами, зігнутий, з рукою на животі, наче кланявся. Дійшов до парашута, взяв його й потяг за собою. Крізь пальці в нього прослизнуло щось, наче сіре кільце ковбаси. Він став запихати його назад. Це було боляче. Йому здавалося, ніби він напихає себе лайном.

— Бо... — простогнала Амелія. — Бо... Бо... Боже... О Боже... Боже милосердий...

— Надінь оце,— сказав Річард.

Вона все хиталася взад і вперед, не чуючи ні слова. Він кинув парашута на підлогу і дав їй ляпаса. Удар вийшов несильний. Річардс стиснув руку в кулак і штурхонув її. Жінка замовкла. Її очі безтямно витріщились на Річардса.

— Надінь оце,— повторив він. — Як рюкзак. Розумієш?

Вона кивнула.

— Я... не... можу... стрибати... Бо... юсь...

— Ми розіб'ємось. Ти мусиш вистрибнути.

— Ні.

— Гаразд. Тоді я застрелю тебе.

Жінка підхопилася з крісла, відштовхнула Річардса й кинулася хапливо надівати парашутну сумку, дико поводячи очима. Перебираючи лямки, вона відступила трохи від нього.

— Не так. Ця йде під низ.

Вона квапливо поправила лямку, ввесь час одступаючи від Річардса й водночас наближаючись до вбитого Маккоуна. Річардс ішов за нею, з рота в нього капала кров.

— Тепер замкни карабін. Навколо... живота.

Пальці в неї тремтіли, половинки замка з першого разу не з'єдналися, вона заплакала. І ввесь час не спускала божевільного погляду з Річардса.

Вступивши в калюжу крові, вона на мить затупцювала, потім переступила через тіло Маккоуна.

Так вони пройшли салон другого класу. Тепер у животі в Річардса замість сірників рівним полум'ям горіла запальничка.

Запасні двері в салоні третього класу були закріплені розривними болтами і взяті на засувку, яку міг зняти тільки пілот.

Річардс подав Амелії пістолета Донаг'ю.

— Стріляй по болтах. Я не витримаю віддачі.

Заплющившись і відвернувшись, вона двічі натисла на гачок. Більше патронів не було. Двері не ворухнулись, Річардса аж замлоїло з розпачу. Амелія Вільямс стояла, нервово посмикуючи за кільце витяжного троса.

— Може... — почала Амелія, і тієї ж миті двері відлетіли в ніч, а вслід за ними полетіла й вона.

5 проти 100...

Зігнувшись, наче стара відьма, Річардс чіплявся за спинки крісел, переборюючи ураганний потік повітря й поволі віддаляючись од вирваних дверей. Якби вони летіли вище і різниця в тиску була більша, його теж витягло б із літака. А так його лише дуже трусило, а нещасні кишки, розтягуючись, наче міхи акордеона, волочилися за ним по підлозі. Він відчув, як у салон рине нічне повітря, розріджене й морозне на висоті дві тисячі футів; здавалося, на нього хтось хлюпнув крижаною водою. У животі, замість запальнички, вже палахкотів смолоскип.

Салон другого класу залишився позаду. Стало трохи легше: тяга повітря зменшилась. Він дійшов до розпростертого тіла Маккоуна (переступіть, будь ласка), пройшов салон першого класу. Із рота в нього цівкою стікала кров.

Річардс зупинився перед входом до кухні й спробував зібрати кишки докупи. Він знав — їм не подобається, що їх випустили назовні. Аніскілечки. Вони вже геть завозились. Йому хотілося заплакати по своїх нещасних, тендітних кишках, яким зовсім ні до чого була оця халепа.

Річардс ніяк не міг позасовувати їх назад у живіт. Все було зрушене, все перемішалося. Перед його очима миготіли страхітливі картинки із шкільного підручника з біології. Поступово, уривками, він усвідомив

істину — наближення власного кінця,— і жалісно скрикнув із наповненим кров'ю ротом.

Ніхто не відгукнувся. Всі в літаку були мертві. Всі, крім нього й Автика.

Кров витікала з нього, і йому здавалося, що світ згасає. Зігнувшись, він прихилився до кухонної переділки, наче п'яний до ліхтарного стовпа. Все довкола примарно заколивалося, наче в сірому тумані.

"Ось воно. Я помираю".

Річардс закричав, і разом з нестерпним болем світ знову повернувся до нього. Ще ні. Ще не час.

Він кількома рвучкими кроками перетнув кухню, обвішаний кишками, наче мотуззям. Важко було повірити, що там, усередині, їх так багато. Таких круглих, пругких і так щільно вмощених.

Річардс наступив на самого себе, щось усередині потяглося. Біль спалахнув з неземною силою, і він заверещав, бризкаючи кров'ю на протилежну стінку. Тоді похитнувся і впав би, якби не переділка.

"Живіт. Мене поранено в живіт".

Мозок дав божевільну відповідь:

"Клац-клац-клац".

Він має зробити ще одну річ.

Найважче, мабуть, помирати від черевної рани. Якось на роботі, під час нічної перерви, вони обговорювали, яка смерть найгірша. Це було,

ще коли він працював на "Дженерал атомікс". Міцні, бадьорі — є і кров, і сеча, й сперма — вони пожадливо жували сандвічі, сперечаючись, що краще: померти від радіації, замерзнути, впасти й розбитися, бути забитим на смерть, потонути? Хтось згадав про смерть від пострілу в живіт. Гарріс, здається. Отой гладкий, що пив самогон на роботі.

"Живіт — болюче місце,— сказав Гарріс. — Це довго триває". І всі закивали схвально й поважно, ще не відаючи, що таке Біль.

Похитуючись, Річардс плентав вузеньким коридором, тримаючись обіруч за стіни. Повз Донаг'ю. Повз Фрідмена, якому він зробив таку радикальну стоматологічну операцію. Руки в Річардса вже почали терпнути, але біль у животі (там, де був його живіт) дедалі дужчав. І попри все це, Річардс рухався, і його пошматоване тіло силкувалось виконувати накази божевільного Наполеона, що сидів у його черепі.

"Господи, невже це кінець Ріко?"

Він ніколи не повірив би, що йому запам'яталося так багато передсмертних висловів. Здавалося, його мозок заглибивсь у себе й в оці останні гарячкові секунди пожирав сам себе.

Ще... одну... річ...

Він перечепився через розпростерте тіло Голловея і раптом відчув, що хоче спати. Подрімати. Так. Це якраз те, що треба. Дуже важко підвестись. Автик мугикає. Співає колискову хлопчикові в день його народження. Ш-ш-ш, ш-ш-ш, ш-ш-ш. Овечка на лужку, корівка в кукурудзі.

Річардс підвів голову — яке страшенне зусилля, наче вона сталева, чавунна, свинцева,— і втупився у штурвали, що й далі погойдувались у своєму парному танці. Попереду, за плексигласовими вікнами, був Гардінг.

Задалеко ще.

"Під копицею сіна він міцно спить".

4 проти 100...

Радіо кудкудакало пронизливим стривоженим голосом:

— Борт сі дев'ятнадцять вісімдесят чотири, відповідайте. Ви на дуже малій висоті. Як зрозуміли? Як зрозуміли? Чи переймати нам керування? Як зрозуміли? Як зрозуміли? Як...

— Іди ти... — прошепотів Річардс.

Він поповз до танцюючих штурвалів. Педалі ходили вниз-угору. Ручки штурвалів сіпалися туди-сюди. Він закричав од пронизливого спалаху болю: кишка зачепилася за підборіддя Голловея. Річардс порачкував назад. Вивільнив її. Знову порачкував до штурвалів.

Руки під ним підітнулися, тіло на мить стало невагомим, він лежав, уткнувшись носом у волохатий килим. Ледве зіп'явшись на руки, знову поповз.

Звівшись на ноги, сяк-так забрався в крісло Голловея. Еверест підкорено.

3 проти 100...

Ось він. Велетенський, масивний, підноситься серед ночі темним силуетом над рештою будинків. У місячному сяйві здавалося, ніби він відсвічує алебастром.

Річардс торкнувся штурвала. Підлога провалилася ліворуч. Його кинуло вбік, і він мало не випав із крісла. Тоді потяг за ручку, знову надто сильно — підлога провалилася праворуч. Горизонт танцював, як навіжений.

Тепер педалі... Так... Уже краще...

Він обережно відштовхнув од себе штурвал. Стрілка на шкалі перед ним миттю перескочила з позначки 2000 на 1500. Річардс легенько потяг штурвал на себе. Він дуже погано бачив. Праве око майже зовсім осліпло. Було дивно, що вони сліпнуть неодночасно.

Він знову нахилив штурвал уперед. Тепер здавалося, що літак завис у невагомості. Стрілка стрибнула від 1500 до 1200, потім до 900. Річардс поставив штурвал у нейтральне положення.

— Борт сі дев'ятнадцять вісімдесят чотири! — заволав переляканий радіоголос. — Що сталося? Як зрозуміли?!

— Говори, хлопче,— прохрипів Річардс. — Гав! Гав!

2 проти 100...

Літак плив крізь ніч, мов велетенська крижина, внизу гігантською поламаною картонною коробкою розпростерся Південний район.

Будинок розважальних телепрограм був зовсім близько.

1 проти 100...

Крилатий велет з ревінням пролетів над Каналом, наче його вела рука самого Господа Бога. Якийсь наркоман, стоячи в дверях, задер голову, і йому здалося, що це галюцинація, його останнє наркотичне

видіння, що зараз він вознесеться просто на небо, мабуть у рай, який теж належить "Дженерал атомікс", з безплатними харчами та реакторами, що не забруднюють повітря.

Ревіння моторів заганяло людей у під'їзди, їхні бліді обличчя визирали звідти, наче язички білого полум'я. Вітрини магазинів дзеленчали, уламки розбитих шиб осипалися всередину. Вулицями, мов кегельбановими доріжками, неслися схожі на несамовито танцюючих дервішів вихори сміття. Полісмен, кинувши свого кийка, обхопив руками голову й закричав, але не почув навіть власного голосу.

Літак опустився ще нижче й нісся вже понад самими дахами, наче сріблястий кажан: праве крило мало не зачепило висотний магазин "Зачарування", прослизнувши за якийсь десяток футів од нього.

По всьому Гардінгу екрани БТБ побіліли від інтенсивних електричних перешкод, і вражені люди втупилися в свої телевізори переляканими очманілими очима.

Ввесь світ виповнився громом.

Кілліан одірвав очі од столу й витріщився на широке, на всю стіну, вікно свого кабінету.

Панорама міста, що мерехтіла морем вогнів, раптом зникла. Все вікно заповнив велетенський "Локхід-трі-стар", який сунув просто на Кілліана. Кілліан устиг помітити миготливі вогні літака й на мить — божевільну мить безмежного подиву, жаху і невіри — побачив Річардса з утупленими в нього очима: закривавлене обличчя, чорні очі горять, мов у демона.

Річардс усміхався моторошною усмішкою.

І показував йому стиснуту в кулак і зігнуту в лікті руку.

— Господи... — тільки й устиг вимовити Кілліан.

0

Ледь нахилившись на одне крило, "Локхід" увігнався в Будинок розважальних телепрограм. Баки літака були заповнені на добру чверть. Швидкість перевищувала п'ятсот миль на годину.

Страхітливий вибух роздер темряву ночі, і вогняний дощ падав за двадцять кварталів на всі боки.